
8
2-B
10

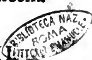
7
8 D
15

BIBLIOTHECA SEBVSIANA,

SIVE

VARIARVM CHARTARVM, Diplomatum, Fundationum, Priuilegiorum, Donationum, & Immunitatum à Summis Pontificibus, Imperatoribus, Regibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, & Proceribus; Ecclesiis, Monasteriis, & aliis Locis aut Personis concessarum, nusquam antea editarum,

MISCELLÆ CENTVRIÆ II.

EX ARCHIVIS REGIIS, MONASTERIORVM Tabulariis & Codicibus MMSS. ad Historiæ lucem collegit, & ad Locorum explicationem, & Familiarum Illustrium cognitionem notis illustrauit,

S. GVICHENON, Dominus de Painessuyt Regi à Consiliis, Franciæ, Sabaudiæ & Dumbarum Historiographus, Eques Auratus, & Comes Palatinus, Sacræ Religionis SS. Mauritij & Lazari Miles.

LVGDVNI,

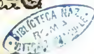
Apud GVILLELMVM BARBIER, Typograph. Reg.

M. DC. LX.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

AMPLISSIMO,

NOBILISSIMO, ILLVSTRISSIMOQVE

VIRO D. D. GVILELMO

DE LAMOIGNON

EQVITI, DYNASTÆ DE BASVILLE;
Baroni de S. Yon, Boyssi, & S. Sulpitij;
Sacri Consistorij Comiti; Senatus
Parisiensis Principi meritissimo.

VR tuis prodeat auspiciis, Opus istud, Præses Illustrissime, *exponere, licet superfluum esse videatur, cùm nullus sit, vel mediocriter eruditus à quo, propter singularem humanitatem, qua Literatos tueris & foues, non possis pro iure tuo, ingenij vectigal repetere. Nonnullus tamen referre, cur id vnus è multis audeam rationes, non abs re alienum puto. Sistit se* Bibliotheca mea *Tribunali tuo, quod nouit Sacrarium esse, in quo famulæ Scientiæ fideli obsequio ancillantur. In clientelam tuam se confert meus Historiæ Cento, cui nouit ab ineunte adolescentia, omnes Historiæ partes patuisse. Et ad Te,* Præses Nobilissime, *pervetusti generis claritate conspicuum propiùs accedunt,*

tot illustres Familiæ, quarum hic longè repetitæ origines & alia gentilitia decora, ab iniqua seculorum obliuione vindicantur. Verùm quid est quod non debeam? singularis beneuolentiæ testimoniis, quibus me Lutetiæ Parisiorum nuper agentem excepisti. Cùm meas alias lucubrationes non solum legere, sed etiam laudare dignatus es. Cur demùm postquam eximia virtus tua, tibi à Rege Sapientissimo *Senatus Parisiensis Principatum obtinuit, incredibili omnium Ordinum & Prouinciarum acclamatione, ipse licet in Regni finibus procul dissitus vocē meam publicæ gratulationi non offerrem; celebris siquidem Nominis tui fama iam remotissimas regiones peragrauit, quibus dubium est, plusne mirari debeant in Te doctrinam rerum varietate mirabilem, perspicax ingenij lumen; & fidem corruptionis nesciam, an infractam difficillimis temporibus constantiam, morum sanctitatem, sagacem in arduis rebus prudentiam; integerrimam in administranda iustitia æquitatem; & innumeras præstantis animi dotes; quarum splendore Heroüm ætatis nostræ numerum auges. Accipe ergo lubens,* Præses Amplissime, *munus hoc, mole quidem exiguum; sed si offerentis voluntatem spectes, magnum. Cui nihil vnquam iucundius aut optatius acciderit; quàm si gratum fuerit Tibi hoc qualecumque seruitutis suæ monumentum.* Vale Vir Maxime. *E Foro Sebusianorum, Kal. Ianuar. Anno Æræ Christianæ M.DC.LX.*

AMICO

AMICO LECTORI.

VI scriptorum monumentis aliquam apud posteros famam comparare student, ad argumenta numquam tentata, animum meo iudicio applicare deberent. Ex alienis siquidem vigiliis gloriam aucupari odiosum perinde est ac iniquum; & vt omni prorsùs laude indignus esset, quisquis alienos sibi labores adscriberet, ità nulla Reipublicæ vtilitas; si iam vulgata atque ab aliis dudum authoribus tractata proferret. Pauca hactenus edidi, sed mea, iam nouum Opus tibi offero, antiquitate venerandum, fide sine omni controuersia commendandum, & amœna rerum varietate non iniucundum. Quodque, ni fallor, non exiguam Historiæ lucem afferet. Id ante me nullus, quod sciam, aggressus est. Si vnum excipias apud Belgas eruditissimum Aubertum Myræum, & apud nostrates nunquam satis laudatum R. P. Philippum Labbe è societate Iesu, magno rei literariæ emolumento & ornamento. Vtinam è singulis Regni Prouinciis prodirent plures, qui huiuscemodi Historiæ rudera è tenebris eruerent. Meum interim hac in re, aut consilium, aut exemplum, æqui bonique, Lector, consule; & si tibi qualiscumque hæc Opella arriserit, maiorem expecta.

BIBLIOTHECÆ SEBVSIANÆ
Centuriæ I. Capitum Series.

Notitia

Carta

Donatio

Biblioth. Sebuf. Centur. II.

Sententia

FINIS TABVLÆ.

ERRATA.

PAgina 7. lin. 14. Lausanâ leg. Lausona, p 9. l. 14. Fuliensi, leg Fuliensis, Ibid. Priore, leg. Prior, pag. 18. l. 5. Constantia, leg. Constantiæ, pag. 20. l. 16. Hartmonni, leg. Harrmanni, pag. 23 l. 1. Cusollo, leg Cusello. p. 26 l. 1. Prepositum, leg. Propositum p. 27. l. 26. vnigenitus, leg. Vngrinus, pag. 28. l. 26, Bononiense, Bononiensi, p. 36. l 12. & 13. intrare, intraret, p. 4 . l. 4. pergerit, peregerit, p. 41. l. 11. liberalitate, liberalitas, p. 46. l. 13. Peynese. Peyres. p 48 l. 4 quidagio, guidagio, p. 51 l. 14. vt nobilis, dele vt, l. 17. Arbusanier. Arbuzenier. p 64. l. 9. Caput xxvii. Caput xxviii. & sic capita corrige vsque ad cap. 30. p. 67. l. 25. Condreæ, Coudreæ, p. 70. l 11. Caput xxxi. Caput xxx. p. 98. l. 12. locum, lacum, p. 100. l. 4. Cirrada, Circada, p 105. l. 2. A, autem, p. 106. l. 10. respiciat, resipiat, l. 11 Comites, Comitis, l. 20. Pedemontis, Pedemontio, p. 107. l 6. accendendo, ascendendo, l. 24 Fommec, Fonuens, p. 110 l. 2. domi, doni, l. 14. post verbum Briuatensis adde hæc, nobis à clariss. viro Domino Ioanne Bouchetio transmissa, p. 111. l vlt. Rodumniacus, Podumniacus, p. 122. l. 14. recidiuus, credimus, p. 127. l 13 obit, obiit, p 132. l. 19, filia, filiis, p. 139. l. 17. Bachod, Bachodi, p. 140 l. 5. Niuetnensi, Niuernensis, p 153. l. 7. Breuna, Brenna, l 13. cap. lxxii cap. lxxi. p. 168 l. 4. visa, viso, l. 20. est, & p. 170. l. 14. concessiit, concessit, p 171. l. 1. & 3. retiuuerunt, retinuerunt p. 178. l. 15. Imperialia, imperialis, l. 23. successoribus, successores, p. 179. l 9. Verruinensi, Verrumensi, p. 183 l. 26. Bugesia. Bugesiæ, p. 184. l. 3 Codiceæ, codice, p. 186. l. 10. Marchione, Marchioni, l 16 Ponzani, Ponzoni. p. 189. l. 2. cum, eum. p 195. l. vlt. Saturiana, Sturiana, p. 196. l. 1. idem error. l. 4. Genealogicum, Genealogiam, p. 198. l. 22. Adrianopolitanæ, Andrinopolitanæ, p. 201 l. 9. Diuionensi, Diuionensis, p. 202 l 4 cap. lxxxix. perperam bis positum est, & ideò falsa est capitum series vsque ad calcem centum primæ, p. 21 . l. 3. reliquiæ, reliquiarum, l 21. & 22. imminente, imminuente, p. 226. l. 20. vullus, vllus, p 229. l. vlt. Parodam, Parodam, p. 243. l. 21. Protomartyro Protomartyre, p. 344. l. 23. Messioris, Messionis, p. 250. l. 6. Nobiles, Nobile. p. 260 l 9. Condaminum, Condanynam, p. 262. l. 12 cap. xvi. cap. xvii. p. 271. l. 17. Nobilis, Nobiles, p. 275. l 3. Archiepiscopus, Archiepiscopis, l. 7. Viruilla, Viruillæ, p. 276. l. 10. dictas dictus. p. 286. l. 16. d'Andul, d'Aud'eul, p. 298 l 16 specularium, sæcularium, p. 299. l. 12. pro, pio, l. 14. Abundantiæ, Abundantia, p. 305. l. 3. & cum sequenti, dele hæc verba p. 310. l. 11. indicatus, iudicatus, p. 321. l 11. Guilelmus, Guilelma, p. 327. l. 14 Paganerus, Paganus, p 334. l. 13. quolibet, quorum libet, p. 343. l. 23. Simone, Simoni, p. 344. l. 2 gestos, gestis, p. 350 l 16. post verbum mentis, adde particulam, ni, p. 355. l. 18. alios, alias, p. 362. l. 9. cap. xv. cap. lxi. p. 365. l. 8. Bauciaci, Baugiaci, p 370 l. vlt. Malancenæ, Malancenæ. p. 371. l. 6 Anclusiæ, Andusiæ, p. 383, l. 13. & 14. Imperialia, Imperialis, p. 391. l. 3. & 4. donationum donationem, l. 15 satuentes, statuentes, p. 394. l. 23. ipso, ipse, p. 405. l. 12. Imperatrix, Imperatricis, p. 406. l. 2. idem, eidem, p. 409. l. 6. Rhodani fluuij. Rhodano fluuio, l. 22. quantra, quantia, p. 413 l 7 Martyre, Martyri, p. 418. l. 7. Layes, Loyes, l. 8. Amionem, Aymonem, p. 423. l. 19. Parrochia, Parrochiæ, p. 427. l. 6. coerectionem, correctionem, l. 27. faciet, facere, p. 428. l. 15. ob, ab, p. 434. l. 15. & 16. Stepeanum, Stephanum, p. 435. l. 21. Cata, Carta. p. 436, l. vlt. Thomæ, Thoma, p. 437. l. 1. Sorore Sororio, l. 13 dato, data, p. 445. l. 7. Nauton, Nanton.

SVMMA

SVMMA PRIVILEGII.

IVxta Priuilegium à REGE CHRISTIANISSIMO concessum, cautum est, ne quis toto Regno imprimat, alibi-ve impressam diuendat SAMVELIS GVICHENON, Domini de Painessuit, Regi à Consiliis, Franciæ, Sabaudiæ, & Dumbarum Historiographi, Equitis aurati, & Comitis Palatini, Sacræ Religionis SS. Mauritij & Lazari Militis, BIBLIOTHECAM SEBVSIANAM, *Siue variarum Chartarum, Diplomatum, Fundationum, Priuilegiorum, Donationum & Immunitatum à Summis Pontificibus, Imperatoribus, Regibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus & Proceribus, Ecclesiis, Monasteriis & aliis locis aut personis concessarum, nusquam antea editarum miscellas Centurias II.*&c. præter GVILIELMVM BARBIER Regium Lugdunensem Typographum; idque in decennium sub solitis pœnis. Datum Parisiis die prima Decembris anni 1659.

Signatum LABBE'

Prodiit è Typis 10. Martij 1660.

Cessiou

Cession du Priuilege de l'Autheur faite à l'Imprimeur.

IE sous-signé Conseiller & Historiographe du Roy, de leurs Altesses Royales de Sauoye & de Dombes, declare auoir cedé à Guillaume Barbier Imprimeur ordinaire du Roy demeurant à Lyon, le Priuilege que i'ay obtenu de Sa Majesté, pour faire imprimer vn Liure latin intitulé *Bibliotheca Sebusiana, &c.* En foy dequoy i'ay signé la presente. A Bourg ce 22. de Feurier 1660.

LE CHEVALIER DE GUICHENON.

PERMISSION.

VEu le Liure intitulé *Bibliotheca Sebusiana, &c.* le Priuilege de Sa Majesté du premier Decembre 1659. Signé par le Roy, en son Conseil l'Abbé & scellé, accordé à Samuel Guichenon, Seigneur de Painessuyt, Conseiller & Historiographe du Roy, de leurs Altesses Royales de Sauoye & de Dombes, Comte Palatin, Cheualier de l'Empire & de la sacrée Religion des Saincts Maurice & Lazare, pour faire imprimer ledit Liure : La Cession dudit Sieur Guichenon à Guillaume Barbier Imprimeur ordinaire du Roy, pour l'impression dudit Liure. Ie n'empesche pour le Roy, que ledit Liure soit imprimé, & mis en lumiere par ledit

Barbier

Barbier, auec deffenses à toutes personnes de l'imprimer pendant le temps porté par ledit Priuilege aux peines y portées. Fait à Lyon le 16. Feurier 1660.

VIDAUD.

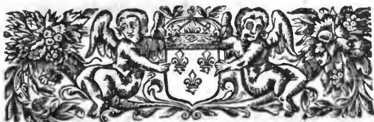
CONSENTEMENT.

SOit fait suiuant les Conclusions du Procureur du Roy, ce vingt-sixiéme Feurier mil six cens soixante.

SEVE.

BIBLIOTHE

BIBLIOTHECÆ SEBVSIANÆ,

CENTVRIA I.

Fundatio Paterniaci Monasterij, à Berta Regina Burgundiæ.

Ex vetusto Ecclesiæ Paterniaci Cartulario.

CAPVT I.

VNCTIS sanè considerantibus patet, quòd ita Dei dispensatio quibusque diuitibus consulit, vt ex rebus transitoriis quæ possidentur si eis benè vtantur semper mansura præmia valeant promereri; Quod videlicet diuinus sermo possibile ostendens, atque ad hoc omnino succedens dicit, Diuitiæ viri, redemptio animæ eius; Quòd ego *Bertha* dono Dei *Regina* sollicitè perpendens, ac propriæ saluti, dum

Anno Christi 966.

dum licitum est prouidere cupiens, ratum imò pernecessarium duxi, vt ex rebus quæ temporaliter mihi collatæ sunt ad emolumentum animæ meæ aliquantulum impertiar, quippè quæ adeò in his videor excreuisse, ne fortassis totum ad curam corporis in supremo redarguar expendisse, quin potiùs cum suprema sors cuncta rapuerit quiddam mihi gaudeam reseruasse. Quæ scilicet causa nulla specie vel modo congruentibus posse fieri videtur, nisi vt iuxta præceptum ad tempus, sed continuè peragatur, monastica professione congregatos ex propriis sumptibus sustentem, ea siquidem fide ea spe, vt quamuis ipsa contemnere nequeam; tamen dum mundi contemptores quos iustos credo susceperim, iustorum mercedem accipiam. Igitur omnibus in vnitate fidei viuentibus, Christíque misericordia præstolantibus notum sit, quòd ob amorem Dei & Saluatoris Iesu Christi, res iuris mei, Sanctæ Mariæ videlicet, & sancto Petro & sancto Ioanni & sancto Mauritio cum Sociis suis & illis Sanctis qui in isto loco requiescunt, qui dicitur *Paterniaca*, consentiẽtibus Filiis meis *Conrado* gloriosissimo Rege, necnon & *Rodolpho* Duce de propria trado dominatione, ipsum oppidum *Paterniacum*, cum omnibus rebus ad ipsum pertinentibus, mancipiis vtriusque sexus, cum prædiis suis quorum nomina hîc tenentur scripta (excepto vno prato ad domum Petri) campis, pratis, syluis, aquis, aquarum decursibus, farinariis, exitibus & regressibus

regreſſibus, cultis & incultis, vnam Eccleſiam ad Carcerem cum appenditiis ſuis, & aliam Eccleſiam ad Pulliacum, tertiam id eſt Capellam ad Pibirſin cum omnibus illuc pertinẽtibus & tale prædium quale acquiſiui in Votone & Vocilino, & Itispurga & Filiis eius, cum omni integritate. Dono ſanctæ Mariæ & ſupradictis Sanctis: Ego *Bertha* gratia Dei Regina; Primùm pro amore Dei: Deinde pro anima Domini mei *Beati Rodulphi Regis*, & pro anima Filij mei *Burchardi Epiſcopi*, & eorum quorum debitores ſumus, & *Othonis glorioſiſſimi Regis*, necnon pro anima Filiæ meæ *Reginæ Adheleidæ* & Filiorum meorum *Conradi Sereniſſimi Regis*, & *Rodolphi* Ducis, & prò meipſa, & pro ſalute animarum noſtrarum & corporum, & omnium qui propter amorem Domini iſtud templum Dei gubernare aut augere volunt, pro ſtatu etiam & integritate Catholicæ Religionis eo ſiquidem dono tenore; vt in honore ſanctæ Mariæ & ſupradictorum Sanctorum Monaſterium regulare conſtruatur, ibíque Monachi iuxta Regulam *Beati Benedicti* viuentes congregentur, qui ipſas res perenni tempore poſſideant, teneant, habeant, atque ordinent; ita dumtaxat vt ibi venerabile orationis domicilium votis ac ſupplicationibus fideliter frequentetur, conuerſatióque cœleſtis omni deſiderio & ardore intimo perquiratur & expectetur; ſedulæ quoque orationes, poſtulationes atque obſecrationes Domino dirigantur, tam

pro me quàm pro omnibus, ſicut eorum memoria ſupra digeſta eſt, síntque ipſi Monachi cum omnibus præſcriptis rebus ſub poteſtate & dominatione *Maioli Abbatis*, qui quandiu vixerit ſecundum ſuum ſcire & poſſe eis regulariter præſideat, poſt diſceſſum verò eius, habeant iidem Monachi poteſtatem & ſcientiam quemcunque ſui Ordinis ſecundum placitum Dei atque Regulam ſancti Benedicti promulgatam, eligere maluerint Abbatem atque Rectorem, ita vt nec alicuius poteſtatis contradictione contra Religioſam dictionem impediantur, per quinquennium autem Romæ X. ſolidos ad limina Apoſtolorum ad concinnanda luminaria præfati Monachi perſoluant: habeántque tuitionem ipſorum Apoſtolorum atque Romani Pontificis defenſionem, & ipſi Monachi corde & animo pleno prælibatum locum pro poſſe & noſſe ſuo ædificent. Volumus etiam, vt noſtris Succeſſorúmque noſtrorum temporibus provt opportunitas atque poſſibilitas eiuſdem loci ſeſe dederit quotidie miſericordiæ opera pauperibus, indigentibus, aduenis, peregrinantibus ſumma intentione ibidem exhibeantur: Placuit etiam huic teſtamento inſeri & ab hac die nec noſtro, nec parentum noſtrorum, nec faſtibus regiæ magnitudinis, nec cuiuſlibet terrenæ poteſtatis iugo ſubiiciantur Monachi ibidem congregati. Nec aliquis Principum ſæcularium, non Comes quiſquam, nec Epiſcopus quilibet, nec Pontifex ſupradictæ Sedis

Sedis Romanæ, per Deum & in Deum omnésque Sanctos eius, & tremendi Iudicij diem contestor, deprecor, inuadat res ipsorum, Dei seruorum non distrahat, non minuat, non præcambiat, non beneficiet alicui, non aliquem Prælatum super eos contra eorum voluntatem constituat, & vt hoc nefas omnibus temerariis ac improbis arctiùs inhibeatur; adhuc idem inculcans subiungo, & hoc obsecro vos ô sancti Apostoli & gloriosi Principes terræ Petre & Paule, & te Pontifex Pontificum Apostolicæ Sedis, vt per auctoritatem canonicam & Apostolicam quam à Domino accepisti, alienes à consortio sanctæ Dei Ecclesiæ & sempiternæ vitæ prædones & inuasores atque distractores harum rerum quas sanctæ Mariæ & prædictis Sanctis hilari mente promptáque voluntate dono, sitísque tutores ac defensores iam dicti loci Paterniaci & seruorum Dei ibi commorantium ac commanentium, harum quoque omnium facultatum propter eleemosinam & clementiam ac misericordiam piissimi Redemptoris nostri; Si quis fortè (quòd absit & quod per Dei misericordiam & patrocinia Apostolorum euenire non æstimo) vel ex propinquis aut extraneis, vel ex qualibet conditione vel potestate qualicumque calliditate contra hoc testamentum; Quòd pro Dei amore Omnipotentis ac veneratione Sanctæ Mariæ Matris Domini & prædictorum Sanctorum fieri sanciui, aliquam concussionem inferre tentauerit: Primùm

quidem iram Dei Omnipotentis incurrat, auferátque Deus partem illius de terra viuentium, & deleat nomen eius de libro viuentium; fiátque pars illius cum his qui dixerunt Domino Deo, recede à nobis, & cum Dathan & Abyron quos terra aperto ore deglutiuit, & viuos infernus absorbuit, perpetuam incurrat damnationem: Socius quoque Iudæ Domini proditoris effectus æternis cruciatibus retrusus teneatur, & ne ei in præsenti sæculo humanis oculis impunè transire videatur; in corpore quidem proprio futuræ damnationis tormenta experiatur, sortitus duplicem direptionem cum Heliodoro & Antiocho, quorum alter acris verberibus coërcitus, vix semiuiuus euasit, alter verò superno nutu percussus putrescentibus membris & scatentibus vermibus miserrimè interiit, cæterísque sacrilegis, qui ærarium domus Dei temerare præsumpserunt particeps existat, habeâtque, nisi resipuerit, Archiclauum totius Monarchiæ Ecclesiarum iuncto sibi sancto Paulo obstitorem & ameni Paradisi aditus contradictorem, quos si vellet habere, poterat per se piissimos intercessores; secundum mundialem verò legem his quibus intulerit calumniam centum auri libras cogente iudiciaria potestate compulsus exsoluat;& congressio illius frustrata nullum omninò obtineat effectum, sed huius firmitas testamenti omni authoritate suffulta semper inuiolata ac incõcussa permaneat, cum omni stipulatione subnixa. Signum Dominæ

Berthæ

Berthæ Reginæ, quæ hanc traditionem cum manibus Filiorum ſuorum, Conradi Regis, ac Rodolphi Ducis ſubtus confirmauit. Signum Conradi Filij Regis. Signum Henrici Comitis. Signum Eleardi. Signum Gauſleni. Signum Abo. Signum Wandalrici. Signum Azzonis. Signum Hiuonis. Signum Buræ wardi. Signum Engeſcaldi. Signum Merij. Signum Rudolphi Comitis. Signum Anſhelmi. Signum Adelgohhi. Signum Woradi. Signum Borno.

Ego Sunſhardus hanc cartam ad vicem Ponchoni Cancellarij ſcripſi. Data in die Martis Kal. Aprilis anno X X I V. regnante Conrado Rege. Actum verò Lauſanâ Ciuitate.

NOTÆ.

BERTHA dono Dei Regina] tunc Vidua Rodolphi I I. Burgundiæ, Alemaniæ Prouinciæ & Italiæ Regis & Burchardi Alamaniæ Ducis Filia.

PATERNIACA,] vulgò *Payerne*, Gallis, Heluetico verò idiotiſmo *Peterlinguen*. Vicus eſt Monaſterio celebris in pago Bernenſi, medio ferè itinere inter Friburgum & Eburodunum.

RODOLPHO DVCE,] qui de Regibus Burgundiæ Transjuranæ hactenus ſcripſerunt. Rodulphum hunc inter Rodulphi I I. Regis & Berthæ liberos non adſcribunt. Nullam enim de eo fecit mentionem Andreas Quercetanus accuratiſſimus *In Hiſt. Burgund. lib. 2.*

mus alioqui ſcriptor; ſed qualis iſtius Principis fuerit exitus, nobis nondum liquet.

Bvrchardi Episcopi] ſcilicet Lauſanenſis, & poſtea Archiepiſcopi Lugdunenſis.

Othonis gloriosissimi Regis] eius generi, qui ſecundis nuptiis Adelaidem eiuſdem Reginæ Berthæ Filiam, Lotharij Regis Italiæ Viduam ſibi coniunxerat, cuius Adelaidis proximè meminit.

Conradi ſereniſſimi Regis] cognomento Pacifici, qui obiit anno 993. ſepultus Agauni.

Maioli Abbatis] Cluniacenſis, quamdiu Paterniacum Monaſterium floruit; Monachi ſub Regula Diui Benedicti Ordinis Cluniacenſis vixere Abbatibus Cluniacenſibus per omnia ſubmiſſi.

Signvm Conradi Filij Regis] incognitus prorſus Hiſtoricis noſtris fuit Conradi Regis hic filius, qui tamen iam prouecta erat ætate cum huic Tabulæ ſignum appoſuerit. Obiter hîc notandum eſt grauiter hallucinatos Scriptores, qui Rodolpho II. Regi & Berthæ Reginæ Bozonem Filium Arelatenſem Comitem tribuunt; huius ſiquidem ſicut & aliorum liberorum Bertha meminiſſet.

Anno XXIV. regnante Conrado Rege,] id eſt anno Chriſti 966. licet enim Rodulphus II. eius Pater obierit anno 937. nihilominus anni regni Conradi ab eius tantum Burgundiæ tranquilla poſſeſſione

poſſeſſione computantur quod anno 939. euenit, reſtituto ei ab Othone Imperatore Sororio, Burgundiæ Regno quod prius occuparat.

LAVSONA Ciuitate] Lauſannam dicimus, hodie Ciuitas Latobrigum ſiue Vaudenſium caput, vbi Epiſcopalis Sedes Bernenſibus iam ſubeſt, quæ olim Sereniſſimos Sabaudiæ Duces tanquam Principes ſuos agnouit, Epiſcopus Friburgi Heluetiorum degit, cuius nominationem Sabaudiæ Dux huc vſque ſibi vendicauit.

Fundatio Abbatiæ Gollianæ.

Ex Autographo Eccleſiæ Abundantiæ, quem nobis perhumaniter exhibuit R. P. Hilarius à S. Ioanne Baptiſta Fulienſi, eiuſdem Monaſterij Priore.

CAPVT II.

SIcut tempus nunquam eſt ſtabile, ſed ſemper defluit, ita quoque cum ipſo tempore temporalia fluunt, & defluunt actiones; ergo ne labatur cum tempore quod modò geritur confirmari debet & voce teſtium & teſtimonio literarum. Sciant ergo præſentes & poſteri, quòd ego *Galcherus Salinenſis Dominus* laudante *Mora Matre mea Comitiſſa*, ad conſtruendam Abbatiam in eo loco in quo prius erat Prioratus qui modò *Bellilocus* dicitur conceſſi Deo & Domui *Abundantiæ* pro re- 1218.

B demptione

demptione animæ meæ & Prædecessorum m-eorum Viculum illum qui Villare appellatur, cum omnibus appenditiis suis & pertinentiis liberè & sine omni tallia & exactione & idemnitate, hoc tantum mihi in prætaxati Villaris donatione retinui quòd si aliquis in memorato Villari residens in aliquo enormi delicto deprehensus fuerit, videlicet in proditione vel homicidio, Ego in corpore ius habebo pro iustitia faciendâ; Pecunia verò siqua super fuerit, tota in ius Abbatis & Fratrum ibidem residentium cedet; Abbas verò Abundantiæ de consilio Fratrum suorum concessit Abbatiæ ædificandę quidquid circa Castrum *Iurense* habebat in redditibus & vineis & ædificiis & quibuscumque aliis, hoc tantum excepto quod tres Bulliones ad vsum Domus Abundantiæ singulis annis percipiendos sine omni impensa & missione aliqua, in manso Nicolai Vernel sibi retinuit in Burgo videlicet Imperatoris; huius rei Testes sunt: Ego Galcherus Salinensis Dominus & Mora Mater mea Comitissa, Rogerius Dominus de Munnet, Humbertus de Laix & Petrus Frater eius, Richardus de Vsyé Præpositus Salinis, Dei filius mercator, Borno Serjant, Arduinus Actor, Sibuns Filius Berengarij. Ex parte Fratrum Abundantiæ testes sunt wilelmus Abbas, wilelmus Prior de Pellionay, Humbertus de Vaysi Canonicus, Hugo de Sabinis Canonicus, Stephanus Serjant Presbyter, wilelmus Ruffus matricularius S. Anatholij, Petrus Magister de Ponte.

NOTÆ.

NOTÆ.

GALCHERVS SALLINENSIS Dominus] Filius Girardi Comitis Viennæ & Matiſconenſis, Salinarum Domini, cuius Anniuerſarium in Monaſterio Abundantiæ ad 12 Auguſti celebratur.

LAVDANTE MORA Matre mea Comitiſſa,] quæ proprio nomine Guigona vocabatur, Filia & hæres Galtherij ſiue Galcherij Salinenſis Dynaſtæ, plura eius acta nuperrimè publicauit eruditiſſimus R. P. Petrus Franciſcus Chiffletus è Societate IESV, in Diatriba ſua de Beatrice Cabilonenſi.

BELLILOCVS] antiquum nomen eſt loci in quo Abbatia conſtructa fuit, quæ hodie Gollia nuncupatur vulgò *Noſtre Dame de Goille*, in Diœceſi Biſuntinâ Ordinis Diui Auguſtini iuxta Salini Oppidum.

DOMVI ABVNDANTIÆ] Monaſterium eſt in Chablaſio iuxta Dranciam Fluuium, olim Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini ab Abbatia celebri S. Mauritij Agaunenſis dependens, nunc Congregationis Fulienſis.

CASTRVM IVRENSE] Caſtrum de *Ioux*, apud Sequanos.

Andreas Quercetanus in Hiſtor. Burgund. & Io. Iacob Chiffletius in Veſont. Viri toto orbe notiſſimi aiunt Abbatiam Gollianam fundatam fuiſſe à Galchero Salinenſi Domino anno 1219. quod ſtare non poteſt, Guillelmus ſiquidem Abbas Abun- *Lib. 3. cap. 64. Part. 2. cap. 61.*

dantiæ de cuius consensu hoc actum est, vixit ab anno 1198. vsque ad annum 1218. quò obiit & Successorem habuit Albertum. Itaque fundatio hæc referri necessario debet potiùs ad annum 1218. quàm ad annum 1219. Gabriel Pennotus eam malè anno 1200. adscribit & Sammarthani Fratres perperam anno 1207.

Hist. Can. Regul. lib. 2. cap. 33. n. 9. Gall. Christ.

Donatio Monasterio Agaunensi à Rodolpho Burgundiæ Rege.

Ex Cancellaria Agaunensi.

CAPVT III.

993. IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. RODVLPHVS REX. Maximum Regni nostri augere credimus munimentum: Si concessionis nostræ munificentia sacris sanctæ Ecclesiæ ædibus aliquid concedimus, atque Ecclesiasticam indigentiam nostræ opis propensiùs fugamus auxilio, plurimum nobis ad æternam beatitudinem, Regníque nostri stabilitatem prodesse confidimus, & ad commodum procul dubio credimus: Omnium itaque fidelium nostrorum tam præsentium quàm futurorum certitudo comperiat, quoniam Venerabilis Archiepiscopus Lugdunensis qui est *Agaunensis Abbatiæ* Præpositus, nostrum adiens prospectum rogauit suppliciter, vt pro anima Serenissimi

Serenissimi Patris nostri Conradi sicut idem distribuerat. *Pulliacum* Villam in eadem Abbatia Deo famulantibus per præceptum concederemus, quod in modico iussimus adnotare in iam dicta Villa quæ dare potuimus iustè & legaliter cum suis omnibus appenditiis regia & præcepti authoritate S. Mauritio suæ legioni & Canonicis æternaliter distributa corroborando confirmauimus; vt autem nemo futuris temporibus immutare possit vllo modo hoc præceptum erga Ecclesiam & Canonicos pro diuinæ remunerationis amore & animæ Patris nostri redemptione, insuper etiam vt æternam sibi vigoris firmitatem defendat, & à cœtu sanctæ Dei Ecclesiæ inuiolabiliter conseruetur hoc donatiuum summæ pietatis gratia peractum hanc præceptalem fieri præcepimus scripturam & manu propria corroborauimus, hoc & addens, vt quicumque hoc inuiolabiliter conseruare studuerit benedictionem & gratiam consequi mereatur. Si quis autem in peius mutare tentauerit diuinum incurrat periculum in die Iudicij, & à Christo alienus habeatur. Signum Serenissimi Domini nostri Regis.

P. Anselmus almi Mauritij & Domini Regis Cancellarius vnius notas impleuit anno Incarnationis Domini DCCCC. LXXXXIII. regni vero Domini Regis I. Acta in Siazo prid. Kal. April.

 NOTÆ.

NOTÆ.

RODVLPHVS REX] Burgundiæ Transjuranæ eius nominis tertius, ignauus ab omnibus Historicis cognominatus Conradi Regis Filius.

AGAVNENSIS ECCLESIÆ PRÆPOSITVS] Archiepiscopus Lugdunensis, de quo Charta loquitur: Burchardus est Rodolphi II. Regis Filius, qui & Agaunensis Ecclesiæ Præpositus erat. Est autem Agaunum Monasterium celeberrimum iuxta Rhodanum in confinio Chablasij, sub Sedunensi Episcopo, vulgò *S. Maurice en Chablais.* De quo plura alibi: Marius Auenticensis, Acaunum vocat.

In Chron.

PVLLIACVM] Vicus est in Vantuatibus ad Lacum Lemanum, vulgò *Poüilly.*

REGNI VERO DOMINI REGIS PRIMO] si annus Domini 993. quo donatio hæc subscripta est, primus fuerit regni Rodulphi III. vt nobis patet, Hermannus Contractus & Quercetanus grauiter erraruut, qui Conradum Regem Rodulphi huius patrem diem obiisse anno 994. scripserunt, quia iam Rodulphus eius Filius regnabat anno 993. idcirco Conradum decessisse paulò ante & eodem anno 993. dicendum est.

In Chron. hist. Burg. l. 2. c. 24.

Donatio

Donatio Prioratus de Condominio Abbati Cluniacensi.

Ex Cartulario Ecclesiæ Cluniacensis.

CAPVT IV.

GVIDO Dei gratia *Geneuensis Episcopus*, venerabili Domno & amico nostro *Pontio Cluniaci* Abbati, eiúsque Successoribus in perpetuum, Ecclesiam de Condominio cum omnibus appenditiis suis pro anima mea & pro animabus antecessorum meorum Ecclesiæ Cluniaci concedimus, laudamus & confirmamus; ea tamen conditione, vt *Rodulfus* Nepos meus & illi qui habuerint principalem dominationem in *Castro Fulciniaci* semper habeant *Aduocatiam* Condominij & rerum pertinentium ad eam; & si pro qualicumque iniuria, controuersia exorta fuerit inter homines illius qui fuerit Dominus de Fulciniaco, & homines Monachorum habitantium apud Condominium, clamor non ad aliam qualemcumque personam sæcularem deferatur, nisi ad Dominum de Fulciniaco & ad Priorem Condominij, ita vt Iustitia fiat apud Fulciniacum aut apud Condominium. Hanc donationem facio Deo & sanctis Apostolis Petro & Paulo & Cluniacensi Monasterio, pro anima Patris mei *Lodoici* & Aui mei *Ermerardi* & *Wilelmi* Fratris mei & Filiorum eius

Rodulfi

Rodulfi, *Lodoici*, *Raymondi* & Episcoporum *Gerardi* Lausanensis & *Amedei* Maurianensis Nepotum meorum & Matris eorum *Vtiliæ* & Matris *Tetbergæ* & omnium qui nati sunt vel nasci turi sunt de nostra progenie & generatione S. Aymonis Comitis Geneuensis, S. wilelmi Filij eius, S. wilelmi Dardelini, S. Gauceranni Canonici, S. Richardi Vicedomini Militis, conseruantibus hæc, pax conseruetur æterna; si quis autem, quòd absit, contra hanc nostræ constitutionis paginam sciens temerè venire tentauerit; donec ad satisfactionem veniat alienus à corpore & sanguine Domini fiat. Feci autem hoc donum, ego Guido Episcopus Geneuensis publicè in Ciuitate Gebenna in Claustro B. Petri, astantibus & collaudantibus Canonicis meis Alberico Decano & wilberto Priore de Condominio, & Pontio Capellano, necnon wilelmo eiúsque Filio Rudulpho, Girardo Lausannensi Episcopo & Amedeo Maurianensi Episcopo & multis aliis tam Clericis quàm Laïcis. Præsente quoque Domino Catalaunensi Episcopo, qui cum prædicto Abbate pro pace Regni & Sacerdotij ad Dominum Imperatorem Henricum proficiscebantur. Actum anno Dominicæ Incarnationis M. CXIX. II. mensis Septembris.

NOTÆ.

GVIDO GENEVENSIS EPISCOPVS] è familia

familia Fulciniaca, vulgò *de Foucigny* oriundus, quem Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis magnæ, ait, fuisse secundum sæculum Nobilitatis. *Lib. 1 de miracul. cap. 25.*

ECCLESIAM DE CONDOMINIO] aliàs de Contamina, *de Contamine*, in pago Gebennensi iuxta Aruam fluuium.

ADVOCATIAM] id est protectionem & defensionem.

Priuilegium Ecclesiæ Durbonensis,

Ex Cartulario Durbonensi nobis à Clariss. Viro Domino Io. Boucheto transmissum.

CAPVT V.

EGo *Taillafers* Viennensium & Albonensium Comes, pro remedio animæ meæ ac pro animabus Prædecessorum & Parentum meorum, dono & laudo Deo & B. Mariæ & S. Ioanni Baptistæ & *Durbonensibus* Fratribus, tam præsentibus quàm futuris, pascua animalibus eorum, liberum transitum & vsaticum & omne pedaticum, vt immunes ab omni exactione eant & redeant per totam terram meam & aquam; nec aliquid ab eis omninò prorsus exigatur. Et insuper confirmo Sigillum & Eleemosinam quam Pater meus *Raymondus Dux* Narbonæ, Comes Tholosæ, Marchio Prouinciæ eisdem Fratribus concessit;

cessit ; hanc autem donationem fieri apud *Visiliæ Castrum* in præsentia Domini Chaberti Prioris de Durbone, anno Domini M. C. LXXXIII. Testes Guido de Podio Bosonis, &c.

NOTÆ.

Quercet. in hist. Delphin. c. 5.

TAILLAFERS] Filius Raymondi Ducis Narbonæ , Comitis Tholosæ & Constantiæ à Francia, qui fuit S. Egidij Comes.

VIENNENSIVM ET ALBONENSIVM COMES] quippe qui Beatrici Albonensium & Viennensium Comitissæ nupserat, ex qua nulli liberi.

DVRBONENSIBVS FRATRIBVS] vulgò *Durbon*, Monasterium est Ordinis Carthusiensis in Diœcesi Vapincensi, initium habuit anno 1116. instante Domino de Beaudisner.

VISILIÆ CASTRVM] *Visile*, antiquum Castrum in Delphinatu, non longè à Gratianopoli Ciuitate.

Cartul. Durbon.

Donationem hanc, siue potius immunitatis priuilegium eisdem Monachis confirmauit Raymondus Dux Narbonæ, Comes Tholosæ, Marchio Prouinciæ & Dominus Gratianopolis Ciuitatis sine die & Consule, quem Patrem Taillaferri suspicor fuisse.

Donatio

Donatio à Gulelmo Comite Pontiui Monasterio Agaunensi.

Ex Cancellaria Agaunensi.

CAPVT VI.

EGo *Guilelmus Comes Pontiui & Monstrolij*, notum facio omnibus tam futuris quàm præsentibus, quòd ego ob remedium animæ meæ, Patris & Matris meæ & *Alaidis* Vxoris meæ & *Mariæ* Filiæ meæ & Prædecessorum meorum, contuli in perpetuum in eleemosinam Canonicis *S. Mauritij de Chablais* tredecim libras Parisiensium ad Guihalam meam in *Abbatis-Villa*, quisquis eam tenuerit annuatim recipiendos in Nundinis Trecarum mense Iulio constitutas, ad emendas viginti vlnas Scarlatæ ad vlnam de Prunis ad facienda capucia quæ prædicti Canonici in signum martyrij beatorum Martyrum Mauritij Sociorúmque eius iure ordinis & consuetudinis in Ecclesia gestare rubea dignoscuntur. Concessi etiam Canonicis præfati loci octo solidos censuales in Abbatis-Villâ annuatim accipiendos à Firmino de Senarpont Burgense meo & ab hæredibus eius de quatuor stallis Carnificum, quæ prædictus Firminus de meo tenebat: & vt hæc firma & inconcussa permaneant, præsens scriptum Sigilli mei munimine roboraui. Actum est hoc anno ab Incarnatione Domini M. CC X. mense Martio. 1210.

NOTÆ.

COMES PONTIVI ET MONSTROLII] Comtes de *Pontieu & de Monstreüil* in Picardia.

ABBATIS-VILLA] *Abbeuille*, vulgò in eadem Prouincia.

GESTARE RVBEA] adhuc hodie Canonici S. Mauritij Agaunensis Capucia rubea gestant ex antiquo ordinis instituto, sed Comitis Pontiui liberalitate à multis annis non gaudent.

Homagium Castri de Bracon, Ecclesiæ Agaunensi præstitum.

Ex eadem Cancellaria Agaunensi.

CAPVT VII.

1246. IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Nos Ioannes Comes Burgundiæ & Dominus de Salins in præsentia Nobilium Virorum Amedei Comitis Sabaudiæ & Hartmonni de Harberg, Nantelino Dei gratia Abbati Agaunensi pro feudo de Bracon homagium ligium fecimus, eo modo quo aliqui de Dominis de Salins, Prælatis Ecclesiæ Agaunensis meliùs & fideliùs antea fecerunt & fidelitatem in sancta manu eius, sicut Domino ei promisimus; recognouimus autem & manifestauimus ipsi coram omnibus qui aderant tenere ab Ecclesia Agaunensi omnes

omnes illas terras & possessiones quas Galcherus Dominus de Salins olim Domino Gunthero Abbati S. Mauritij Agaunensis Prædecessori suo recognouerat & recordatus fuerat se tenere ab Ecclesiâ, Bracon cum omnibus appenditiis suis & omnibus quæ pertinent ad eius Dominium *Vallem de Mieges*, *Aresche Chamblacium*, super hoc prædictus Abbas apponebat in eodem feudo, Chalme de *Arlié* & *Husié*, cum appenditiis suis & cichum illud quod dicitur Castrum S. Mauritij censuales & Pontarlié sicut in suis priuilegiis erat. Nos tamen non negamus, nec affirmamus, sicut prædictus Galcherius prædicto Gunthero non negauerat, nec affirmarat pro his omnibus esse debemus homo ligius Ecclesiæ Abbati & eius Successoribus, & sicut Domino deuotum illi obsequium impendere. Quando verò placuerit Abbati vt veniat ad Castellum de Bracon honorificè debemus eum suscipere & claues Castelli ei reddere; & ipse debet portario commendare. Nos autem Domino Abbati debemus in expensis & sociis suis Regularibus honorificè prouidere. Recognoscimus enim & protestamur pro recipiendo huiusmodi feudo & vsagio faciendo, Nos & quemlibet alium ad quem spectauerit receptio feudi ad Agaunensem Ecclesiam personaliter accedere de iure teneri & in Ecclesia Agaunensi feudum recipere secundum eiusdem Ecclesiæ consuetudinis; recognoscimus etiam dictum feudum hac vice extra Ecclesiam Agaunensem ex gratia contulisse; de his omnibus præcepimus vt charta fieret,

& Sigillo nostro roboraretur. Testes huius rei fuerunt Cono Præpositus wilelmus Thesaurarius, Iacobus de Grelliaco, Stephanus Prior de Lustriaco, Stephanus Monachus Lustriacensis, wilelmus de Belfort, wilelmus de Estauayé, Guygo de Ponteuitreo, Conradus Aduocatus Friburgensis, Hugo de Gissyé, Dominus Petrus de Alingio, Aymo de Blonay milites, Boso maior de Monteis, Emericus de Miribel, Petrus de Palatio, Petrus de sancto Sigismundo Canonici Agaunenses & multi alij. Actum in Domo Episcopali Lausanensi anno ab Incarnatione Domini M. C C. X L V I. *6.* feria post festum beati Michaelis proxima.

NOTÆ.

Bracon] Castrum est in Sequanis iuxta Salini oppidum.

Vallem de Mieges Aresche] loca sunt in Comitatu Burgundiæ, quæ olim à Castro de Bracon sicut & Chamblacium dependebant. Item & Castra de Arlay, Vsié & Pontarlié, de quibus Carta loquitur.

Castrum de Bracon donatum fuit à sancto Sigismundo Rege in fundatione Monasterij Agaunensis, quod postea sub homagio Meynerius Præpositus S. Mauritij Alberico Matisconensi Comiti tradidit, vt suo loco videbitur, cuius Castri aliarúmque rerum feudalium ab eo mouentium homagium præstiterunt varijs temporibus. Galcherus Dominus Salinensis anno

anno 1199. Raynaldus de Cusollo & Alaydis eius Coniux 1224. Otho Comes Burgundiæ 1289. Matildis Comitissa Atrebatensis & Burgundiæ Palatina & Domina de Salins 1302. & Ioanna Franciæ & Nauarræ Regina Comitissa Burgundiæ Palatina & Domina Salinensis.

Fundatio Cartusiæ Repausatorij.

Ex Tabulario eiusdem Ecclesiæ.

CAPVT VIII.

IN nomine Domini Iesu Christi. Notum sit omnibus & generationibus præsentibus & futuris, quòd 1551. ego *Aymo de Fulciniaco* multum desiderium & promptam iam à multo tempore habens voluntatem, quatenus pro animæ meæ salute, omnísque meæ, posteritatis & successionis, Domum (si fieri posset) Carthusiensis Ordinis in meo ædificarem & construerem territorio; tandem à Domino exauditus, cuius benignissima auris post multos labores quos pro hac re obtinenda sustinui; & preces quas erga Dominos & Patres Carthusienses per me & amicos obtuli, ad optatum huius rei effectum perueni; vnde diuina gratia administrante supradicti Domini Carthusienses meæ petitioni assensum præbentes ad hunc locum possidendum & inhabitandum, vt ipsa à me diu desiderata & quæsita Domus in meo ædificaretur patrimonio.

patrimonio. Ioannem quemdam Venerabilem Virum & Religiosum pro Priore cum quibusdam Fratribus in eadem religione Viris præclarissimis, quorum ista sunt nomina Petrus Monachus, Robertus, Pontius, Girardus, wilelmus, alius Petrus Michaël Conuersi, dixerunt, qui ad locum peruenientes, qui anteà Beol vocabatur, & cum aptum & honestum secundum ordinem & propositum Carthusiense inuenientes ei nomen aliud videlicet *Repausatorium* imposuerunt; quem locum sicut diu optaueram deuoto affectu, & effectu secundùm eorũ consilium & voluntatẽ & eorum omniũ qui ad eos missi fuerant conciliandos illis in perpetuum tradidi possidendum, & ex omni parte, vt meliùs potui & ipsi intellexerunt & petierunt liberum ab omni conditione & exactione seruili, deinceps remotum & alienum & iuxta bonos mores & consuetudines Carthusiensium omni firmitate & stabilitate fundatum & sancitum, quas consuetudines, ne ab aliquo meæ posteritatis & successionis corrumpantur per aliquam ignorantiam & præsumptionem (quod omnibus modis prohibeo & defendo.) Volo ad memoriam posterorum quantùm in præsentiarum audiui & didici à supradictis Fratribus; eas scriptas & sigillatim denotatas transmittere: & vt illas diligentissimè & irrefragabiliter custodire pro animæ meæ & eorum salute studeant, mando & adiuro per Dominum Iesum, qui Iudex venturus est viuorum & mortuorum, ad cuius aduentum omnes homines resurgere habent cum corporibus

corporibus suis & reddituri sunt de factis propriis rationem. Habent enim terminos sequentes positos & determinatos extra quos nil possessionis accipiant, à Septentrionali parte ad radices montis iuxta planum, super Villam quæ dicitur Melsinge in eo loco vbi fluuius qui vocatur Foron egreditur in planum de valle dicti loci Repausatorij, tendendo inde versus Occidentem sicut terrà pendet in planum, ad riuulum qui vocatur Bornet, ascendendo per ipsum riuulum in summitatem montis, qui dicitur Randiez, prospiciens Repausatorium, & inde rectè per crepidinem montium venientes vsque ad collum, reuertuntur ad meridiem per crepidinem de Fiénes vsque ad fateam de Platuys, vnde versus Orientem tendunt in aduersum vsque ad Fenestralles & ad passum de la Leziere ad Frestã de Perluys, & descendendo ad fontẽ de cruce & ad fontem de palude, deinde tendẽdo ad pratum Cucuatorum & ad nemus de Canali & per locum quem appellant Balmam Rossam ad prædictum Foron regrediuntur ibidem, ab Orientali parte fluuij exitum accipientes, vbi ab Occidentali sumpserunt initium, infra quos nulla præda à me nec ab aliquo nunquam debet transduci, quod si aliqua arrogantia vel ignorantia patratum audaciter fuerit, præda ad integrum reddatur & restituatur & digna satisfactione emendetur, nunquam ibi aues capi, nec aliquà vænatio ab aliquo de foris debet fieri, per viam qua quis ingreditur illuc per eam egrediatur, arma bellica nunquam intrà terminos debent por-

D tari,

tari, vnumquemque prepositum veniendi habentem ad locum hunc, ex quo inceperit iter eundi, donec sit reuersus, securum esse; omnes vtique quicunque ibi ad refugium confugerint pro quocunque reatu vel metu saluos & tutos quanto tempore ibi manserit esse & permanere; Vniuersos etiam ex omni mea potestate tam Clericos quàm Laïcos, qui ibi sese ad religionis habitum transferre, & ad Dei seruitium donare voluerint liberos à me & à posteris meis fore & de se suáque substantia secundum instituta sui ordinis liberè agere; habent etiam extra terminos quos in colendos inhabitant, alios terminos pascuales ad alenda vel hyemanda pecora in quibus solummodò pascua obtinent, qui determinati sunt à ponte de Marnax, sursum versus per omnem meam potestatem & aduocationem vsque ad Flumet; & ne circumueniantur & infestentur minis, & constringântur deinceps à nullis stabilio, laudo & dono, vt nulla vnquam religionis domus ædificetur à nullis personis, à riuo qui dicitur Borna sicut Arua determinat sursum versus, per cunctam meam ditionem & subiectionem, homines operarios, qui ad ipsorum opera venerint; similiter stabilio quamdiu apud ipsos operabuntur, vt nequaquam exire cogantur, & ad mea ire; & omne etiam commendatum, seu depositum, quod ibi ad custodiam commendatum fuerit ab aliquo secundum voluntatem & dispensationem Commendatoris, & illorum fidele propositum, & institutum ordinetur; siue in morte sit ille Commenda-

tor

tor, siue in vita, mercenarios etiam ipsorum cum omni re sua quanto tempore cum eis obsequendo manserint, in vniuersa mea potestate saluos & securos esse, si quis furtum intra terminos eorum, vel de illorum re, vel aliorum perpetrauerit, seu per vim inde aliquis rapuerit, siue hominem ibi pro aliquibus inimicitiis capere præsumpserit, vterque videlicet fur & raptor quandò inuenti fuerint & deprehensi tali pœna mulctentur, vt & ipsi corrigantur & cæteri timeant, ne vlterius talia agere præsumant: hanc libertatem illis & omnibus ipsorum Successoribus donaui & donando firmaui, ex hoc nunc & vsque in sæculum, ne ab aliquo posterorum meorum de tali re molestentur; & contra bonos suos mores & regulares consuetudines agere & deuiare (quod omnino prohibeo & defendo) cogantur, & vt Deus omnipotens, pro cuius amore hoc decreui & deliberaui animam meam, & omnis meæ posteritatis & successionis secundum suam gratuitam gratiam & misericordiam, liberas & expertes reddet, & eruat à pœna & suppliciis externis. De hoc testes sunt, Ioannes eiusdem Domus Prior cum suis Fratribus, qui hoc donum à me acceperunt. Othmannus & Borno Conuersi Carthusiæ, Ardutius Gebennensis Episcopus Frater meus, & Rodulphus Alamandi similiter Frater meus vnigenitus Conuersus Portarum. Petrus de Bueges, Perrudinus de Tosimo, Pontius Manfredus, Sanso de Melsinge, Petrus Gaudinus de Marnax, Giroldus de Bosirem. Actum X I. Kal.

D 2 Februar.

Februar. Domino *Antelmo* Priore Domus Carthusiæ, ſedente anno Domini M. C. L I.

NOTÆ.

Aymo de Fvlciniaco] Filius Rodolphi Domini de Foucigny, qui obiit ſine liberis.

Repavsatorivm] vulgò *le Repoſoir*, Carthuſia eſt in ſummis Fulciniaci montibus, loco aſpero,

Ioannes eivsdem domvs Prior] cognomento Hiſpanus, quoniam Hiſpania oriundus erat, prius Eremita, poſtea Carthuſianus, Vir ſanctitate & miraculis clarus; cuius oſſa Illuſtriſſimus & Reuerendiſſimus Carolus Aug. de Sales Epiſcopus & Princeps Gebennenſis leuari curauit, vt piè colerentur.

Rodvlphvs Alamandi Frater meus] alibi Theutonicus cognominatur; Poſteri eius Alamanni nomine retento primitiuum dereliquerunt, ab eis Domini Vallonesij Albonæ & Copeti, magnæ apud Sabaudos & Delphinates authoritatis deriuati ſunt.

Antelmo] qui poſtea Epiſcopus fuit Bellicenſis, & inter Diuos relatus.

Homagium

Homagium Bernardi Domini de Turre, Abbati Cluniacensi.

Ex Cartulario Cluniacensi, nobis à R. P. Petro Francisco Chifflet, è Societate IESV edito.

CAPVT IX.

NOtum sit omnibus tam futuris quàm præsentibus, quòd Ego Bernardus de Turre, sequens vestigia Antecessorum meorum *Bertranni Patris mei*, & Guilielmi Patrui, qui intuitu Dei & pro remedio animarum suarum mera donatione dederit Deo & beatis Apostolis Petro & Paulo & Abbati Cluniacensi Dominium *Castelli de Turre*, Domino Hugoni Abbati Cluniacensi, memoratum feodum recognoui, & hominium pro ipso illi fieri & fidelitatem iuraui in præsentia Illustris Regis Philippi & multorum Baronum, sub tali conditione, vt in posterum, Ego & Successores mei Castellum dictum & tutelam Domus *de sancto Pardulpho* & de Carnis iustam & non malitiosam ab Abbate Cluniacensi habeamus & teneamus; quemadmodum præfati Antecessores mei Betrandus & Guilelmus legitimè tenuerant, tali conditione & modo, vt ius istud & Dominium iam dictum in nullam aliquam Abbas Cluniaci transferat personam quocunque alienationis titulo; quòd vt ratum sit & firmum, huic cartæ Sigillum meum apponi feci. Actum anno Incarnati Verbi 1191. 1191.

 NOTÆ.

NOTÆ.

BERTRANNI PATRIS MEI.] Hinc patet Clariss. Virum Christophorum Iustellum lapsum fuisse in Turriana Genealogia, qui Dominum de Turre circa annum 1181. viuentem Geraudum vocat; cui patrem Guidonem dedit, citrà titulorum fidem; Bernardus siquidem Dominus de Turre de quo hâc in Cartâ, Betrandum patrem habuit & Patruum Guilelmum.

Hist. Arver. lib. 3.

CASTELLI DE TVRRE] in Aruerniâ.

DE S. PARDVLPHO] vulgò *S. Pardoulf* in eâdem Prouinciâ.

Confirmatio Donationis Ecclesiæ Cluniacensi, ab Eustachio Comite Bononiensi.

Ex eodem Cartulario.

CAPVT X.

1125. IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego *Eustachius* olim *Comes Bononiensis*, nunc autem disponente Deo Monachus Cluniacensis, quòd in vltimis Ecclesiæ Cluniaci dedi, præsenti cartulâ Sigillo meo munitâ corroboro & confirmo; videlicet, vt de villâ meâ quæ est in Anglia & vocatur Fobinges, annuatim sine vllius contradictione vel diminutione tradantur prædictæ Ecclesiæ, decem libræ Anglicæ monetæ

monetæ, & aliæ decem eiusdem monetæ Ecclesiæ de Rumiliaco, quam & ego cum alia *Vxore mea* dedi Monachis Cluniaci; hoc feci Ego Eustachius in manu Bernardi Prioris Cluniaci publicè apud Rumiliacum, anno Verbi Incarnati M. C. XXV. laudante simúlque confirmante *Stephano Comite Bononiensi*; cui hæreditatem meam cum *Matildi* Filia mea dedi, qui & hoc donum laudauit atque confirmauit præsentibus multis quorum nomina sunt hæc. S. Eustachij qui hoc fecit, S. Stephani Comitis Bononiæ qui laudauit, Matildis Comitissæ, quæ & laudauit Bernardi Prioris, in cuius manu factum est, Balduini Abbatis S. Almari, Balduini de Chasol, wilelmi de Edinot, Clarambaudi de Tiberona, Balduini Constabularis, Eufredi Dapiferi, Vfredi Pincernæ & Eustachij de Finles.

NOTÆ.

EVSTACHIVS COMES BONONIENSIS] eius nominis tertius.

VXORE MEA.] Omnes Historici qui de Comite Eustachio sermonem habuerunt, vnicam vxorem scilicet, Mariam Malcolmi Scotorum Regis, Filiam ei tribuunt; attamen confirmatio hæc alteram eum habuisse satis indicat, cuius nomen & familia ignorantur.

STEPHANO COMITE BONONIENSE] qui priusquam Matildam Eustachij Comitis Filiam & hæredem in Vxorem sibi coniunxisset Stephanus Blesensis

Blesensis Mortagnij Comes vocabatur; is est qui postea anno 1135. Angliæ Rex inauguratus fuit.

Donatio Conradi Regis Monasterio Cluniacensi.

Ex Tabulario Ecclesiæ Cluniacensis, ab Authore Cluniaci viso.

CAPVT XI.

966. IN nomine Dei æterni, CHVNRANS nutu Dei Rex; quisque pro Dei amore impendere aliquid curauerit, meritum sibi in futuro confidat; quapropter notum sit omnibus fidelibus nostris præsentibus & futuris, qualiter pro Dei amore atque remedio animæ nostræ *Adelaniæ* videlicet *Reginæ & Infantium* nostrorum, res nostras quæ sunt sitæ in Pago Moriense, videlicet locum qui vocatur Croatus, cum omni appenditia, vnà cum molendino ad Monasterium S. Petri Cluniacensis & Monachorum suorum per præceptum concedimus; quod & libenter fecimus; volumus namque & firmiter, per hoc nostrum præceptum decernimus, vt S. Petrus vel Monachi ipsius famulantes omnem obtineant vigorem perpetualiter absque vllo obsistente, vel contradicente; vt autem hoc nostrum præceptum ab omnibus obseruetur, & à nemine vnquam violetur manu nostra firmauimus, & de Sigillo nostro sigillari iussimus.

Data

Data X.Kal.Aprilis anno XXVI. regnante *Conrado Rege* fœliciter. Amen.

NOTÆ.

CVNRANS] idem eſt quod Conradus Rex Burgundiæ tranſjuranæ.

ADELANIÆ REGINÆ] Vidua erat Lotharij Regis, Otthonis Alemannorum Regis Soror & Conradi Regis Vxor.

INFANTIVM NOSTRORVM] A.Quercetanus in Regis Conradi proſapia, quinque liberos numerat, quos Matildi Reginæ ſecundæ Conradi Vxori adſcribit nihilominus aliquos ex Adelaide prima Vxore ſuſcepiſſe, quorum hîc mentio fit, ex hac carta videre eſt, quos tamen Conradus aliter non deſignauit. *Hiſt. Burgund. lib.2.c.24.*

XXVI. REGNANTE CONRADO REGE] anno ſcilicet ſalutis reſtitutæ *966.* quia Conradus regnare tranquillè in Burgundia transjurana tantùm anno *939.* cœpit, vti iam cap.1. diximus.

Confirmatio Donationum factarum Abbatiæ S. Loci, à Domino de Sinemuro.

Ex Cartulario Abbatiæ Septem-fontium.

CAPVT XII.

EGo *Maria Soror Ducis Burgundiæ.* Notum facio præſentibus & futuris, quòd Dominus *Simon de* 1219

Sinemuro Maritus meus testamentum suum faciens, recognouit se promisisse Petro quondam Abbati & Fratribus *sancti Loci*, quòd nihil mali faceret rebus eorũ, sed potiùs in omnibus locis, pro posse suo, bona fide custodiret; & præcipuè Domũ & Cellariũ quod habent apud Borbonium, ita vt quicunque se, vel res suas ibi reponerent, tanquam in Ecclesia liberi essent; exceptis videlicet Homicidiis & Incendiariis. Quando autem vinum vendi ibi fortè contigisset, tam ille Simon, quàm homines sui legitima vadimonia mitterent; quæ videlicet plus valendo tertiam partem pretij excederent; Sua autem, si post quadraginta dies redempta non essent, cæterorum verò post quatuordecim dies licitè & liberè vendi potuissent. Quidquid autem Domus sancti Loci in terris, in nemoribus, in planis, in aquis suis habebat, quando hæc promissio facta est, totum liberum eidem Domui dedisse & concessisse; & quam talem promissionem credo esse profuturam, tam animæ Domini Simonis, quàm meæ; vniuersa quæ suprà dicta sunt laudo, concedo & dono, & me fideliter tenenda promitto. Præterea Dominus Simon dedit eisdem Monachis in manso Assulamon, duos solidos debitales, & alios duos solidos in manso Escossenis de Marcilly & in manso Espoupardeurs, duodecim denarios in festo sancti Nazarij persoluendos in manso Adenet de Marcilly, duos solidos in festo sancti Nazarij, & alios duos solidos in Carnispriuio, in manso Asquilbans de Dio septem quartas auenæ, in manso

Asrabrandetis

Afrabrandetis ſeptem quartas auenæ perſoluendas annuatim, in cuius rei confirmationem & teſtimonium, præſentem cartulam Sigilli mei munimine roboraui. Actum eſt hoc anno gratiæ M. C C. XIX.

NOTÆ.

MARIA SOROR DVCIS BVRGVNDIÆ] ſcilicet Eudonis I I. & Hugonis I I I. Ducis Burgundiæ, & Adelaidis Lotharingiæ Filia, cuius non meminerat A. Quercetanus, eam è tenebris primi inter Hiſtoricos noſtros eruerunt huiuſce cartæ auxilio Clariſſimi Sammarthani Fratres. *In Hiſt. Ducum Burgund. c.7.*

SIMON DE SINEMVRO] Dominus de Semur & de Luzy, Illuſtri apud Burgundos genere. *Hiſt. Gen. Franc. l.38.c.7.*

SANCTI LOCI] olim ita nominabatur Monaſterium, quod hodie Septem Fontium, vulgò *Sept Fons* in Borbonenſi Prouincia Ordinis Ciſtercienſis & Diœceſis Auguſtodunenſis. *Gaſp. Iongelin.*

Fundatio Abbatiæ S. Victoris Geneuenſis, ab Hugone Geneuenſi Antiſtite.

Ex Cartulario Cluniacenſis Cœnobij, ab Authore Cluniaci viſo.

CAPVT XIII.

VNicuique mortalium pro ſalute animæ rationabiliter tractare eſt neceſſarium, Domino & 1019.

indubitanter acceptum: Quapropter Ego indignus nomine Hugo Geneuensis Ecclesiæ Præsul, peccatorum meorum obliterationem Deo annuente promereri desiderans; sæpe mecum tacitus, frequenter etiam cum *Seniore Rodulpho*, cæterisque amicis tractare disposui, qua ratione loca in nostra Diœcesi posita, & ad nostræ sedis locum pertinentia, in meliorem statum repararentur, nostra industria, & eorum protectione assidua. Hæc autem sæpissimè tractante accidit vt bonæ memoriæ *Adalheid* Imperatrix Augusta, nostri Pontificatus Vrbem ingressa, Ecclesiam beatissimi Victoris Martyris Christi orandi gratia intrare, quæ omnibus propter quæ venerat ritè peractis, eundem locum Monasticæ Disciplinæ & religionis congrui fore prospexit, & vt id omninò peragerem, consilium dedit, non multo post tempore, eiusdem beati Martyris membra inuenire nos contigit, argenteo loculo diligentissimè recondita, quæ hactenus per plurima tempora hominum aspectibus fuerant occultata; his autem sanctissimis membris ab humo quæ diu latuerant cautissimè leuatis & strenuissimè, vt oportebat, procuratis; in festiuitate ipsius Martyris Seniore nostro Rodulpho, Domna quoque *Regina Egildrude*, maximo etiam Conuentu Episcoporum, Comitum, & aliorum Religiosorum & Nobilium Virorum congregato communi consilio; statuimus eadem præfata Martyris membra, sub ara ipsius Basilicæ esse locanda. Cùm ergo cœptum opus deuota mente compleuissemus, cogitare mecum cœpi frequentiùs

quentiùs, vt prædictum locum amplificarem in melius, ſtatuendo ſcilicet illuc Monaſticæ religionis viros, qui eundem locum religioſis exornarent cultibus & ſuo ordini congruis circumſtruerent habitaculis;quia verò in eodem loco non erat tanta facultas poſſeſſionis, vt aliquis ibi potuiſſet ordinari loco Abbatis; memorandum Clunienſis Cœnobij Abbatem Odilonem, ad hoc peragendum euocaui, & permiſſione Domini Rodulphi Regis, conſenſu etiam Fratris eius *Burchardi* Lugdunenſis Archiepiſcopi, cæterorúmque Comitum & Nobilium Virorum hortatu, prædictum locum ſancti Martyris Victoris eius ordinationi commiſi, vt ipſi, ſuíque ſucceſſores prælibatum locum prout potuerint, in melius ſtudeant reparare, & noſtrorum Succeſſorum authoritate,deinceps in perpetuum poſſideant. Hanc autem conſtitutionem non ideò ſtatuimus, vt à poteſtate noſtræ Eccleſiæ aliquid (quod abſit) detrahere velimus; ſed tali hoc gerimus diſpoſitione, vt prædictus locus in perpetua valeat manere religione, & inter noſtros Succeſſores Clunienſíſque Cœnobij Abbates, charitas excellentiſſima firmetur, & apud illos noſtra memoria ſpecialiter obſeruetur; Succeſſorum præterea hortor & obſecro ſinceriſſimam charitatem noſtram dignentur ſua confirmatione ſtabilire deuotionem, quam ſtatuere cupio propter ſalutem animarum noſtrorum Succeſſorum, nobíſque ſuccedentium, pro remedio animæ meæ,& Seniorum noſtrorum R. Regis & Chuonradi Regis, pro ſtabili-

 tate

tate quoque Ecclesiæ nobis à Domino commissæ, concedendo scilicet Cluniensis Cœnobij Rectoribus, omni reliquo tempore ordinationem prælibati loci Victoris Martyris Christi, vt in eodem loco, memoria & religio perpetuò valeat obseruari, & ipsi de consortio Religiosorum Virorum diutiùs possint gratulari.

NOTÆ.

SENIORE] id est Domino, infimæ Latinitatis loquendi formula.

ADALHEID] Vxor Imperatoris Otthonis, cuius vitam sanctitate & virtutibus coruscam descripsit Odilo Cluniacensis Abbas eius Contemporaneus.

REGINA EGILDRVDE] hinc collige Rodulphum III. Burgundiæ transjuranæ Regem, plures habuisse Vxores, hanc scilicet Egildrudem à nullis Historicis memoratam & Hermengardam, vel *Hist. Burg. l.6. c.25.* Irainsindam è Quercetano notas.

BVRCHARDI LVGDVNENSIS ARCHIEPISCOPI.] Aduerte duos Burchardos Lugdunenses Archiepiscopos fuisse; quorum primus Rodolphi II. Burgundiæ Regis, & Bertæ Reginæ Filius fuit, vt ex fundatione Monasterij Paterniaci patet. Alter verò Conradi Pacifici Filius & Rodolphi III. Regis Burgundiæ Frater, de quo hîc sermo, & sic *In Arch. Lug. sub Burchard.* vacillantes & errantes Paradinum & Seuertum subleuamus, qui ex duobus Burchardis vnicum conflarunt, licet diuerso tempore vixerint. Obiter nota etiam

etiam Dauidem Blondellum deceptum fuiſſe, qui Burchardum II. Archiepiſcopum Lugdunenſem Aymonis Geneuenſis Comitis Filium fuiſſe ait. *In Geneal. Franc. Tab. Comitis Gen.*

Etiam ſi fundationis huius Carta ſine die & conſule ſit, nihilominus coniicere facile eſt, eam circa annum 1019. ſcriptam fuiſſe, quia tunc Hugo Geneuenſis Præſul, Rodolphus III. cognomento negligens & Odilo Abbas Cluniacenſis viuebant.

Donatio Roſſelini Vicecomitis Cenomanenſis, Monaſterio Cluniaci.

Ex eodem Cartulario Cluniacenſi.

CAPVT XIV.

QVandoquidem in multis terrarum partibus, beneficium Clunienſis Eccleſiæ innotuit, *Roſſelinus* Vicecomes Cenomanus & ſanctæ Suſannæ, in remiſſionem peccatorum ſuorum & Anteceſſorum dedit, & in perpetuum conceſſit Eccleſiæ Cluniacenſi Baſilicam *de Ponte-nouo*, cum Cimeteriis, & omnibus appenditiis, quæ ſita eſt ſuper *Sartam* iuxta Caſtrum *Bellimontis*, ita ſcilicet, vt omnes homines Monachorum ibi accipiant omne ſeruitium Chriſtianitatis, tam in vita quàm in morte, ibíque ſepeliantur non ſolùm iſti, ſed omnes illi, qui gratiam beatorum Apoſtolorum P. & P. in quorum honore fundata eſt Baſilica, petierint, & ibi ſe contulerint; conceſſit namque 1173.

Monachis

Monachis Cluniacensibus ibidem Deo seruientibus Decimam omnium redditum Castri Bellimontis & totius Castellaniæ, & duos Furnos quos in eodem Castro habebat, ita liberos quod certis terminis per annum ministros mutare poterunt; & de tribus feriis, quæ apud Pontem-nouum in solemnitatibus Apostolorum P. & P. sunt, & vnam liberam & immunem illam videlicet de morte & aliarum duarum medietatem, & decimam omnium redditum suorum de Anglia, atque quandam medietatem terræ apud locum . . . . ita vt si quis ex supradictis rebus aliquid inde Monachis auferret, tantumdem Iustitiæ Vicecomes ipsis faceret, ac si de suo aliquis raperet; & si quis Baronum suorum terram suam vel vineas, seu ædificia sua, aut aliquid aliud præfatæ Ecclesiæ in eleemosynam dare voluerit, hoc idem Vicecomes Rosselinus & Richardus Filius eius, liberum & immunem fore voluerunt; & quidquid in feodo illorum iustè acquirere poterunt coram Deo & Apostolis P. & P. & omnibus Sanctis se seruaturos, tam ea quàm cætera omnia quæ ad prædictam Ecclesiam pertinent, promiserunt Burgenses seu homines Monachorum Pontis-noui, pro nullo foris facto, alicui aliquod ius faciant; nisi in Curia Prioris; & si quid de consuetudinibus Vicecomitis retinuerint, vel aliud aliquod delictum fecerint, nihil amplius quàm X I I. nummos pro foris facto, Vicecomiti aut eius Ministro reddant; sed si homicidium ab aliquo prędictorum hominum perpetratum

fuerit

fuerit alicubi, quamuis in Curia Prioris ad ius veniant, tamen de hoc solo Vicecomes medietatem habebit & Prior aliam : Si verò alius homo vndecumque veniat, & simile opus pergerit, aut etiam maius isto etiam infra Cimeterium supra dictum intrare potuerit, aut sub custodia Prioris eiusdem loci, de tota terra Vicecomitis sanus, & incolumis exire licebit. Burgenses autem & homines Prioris, ita liberos & immunes concessit, vt in nullo negotio suo peragant, præter causa belli, aut causa perdendi Castrum, aut causa custodiendi Castrum Bellimontis : Si homines desint tantum hoc facere debent, vt idem Vicecomes, aut Seneschallus eius Priori Pontisnoui, super hac re suppliciter petendo rogaret. Hanc Cartam Constantia Vicecomitissa precibus Domini *Stephani* Abbatis Cluniac. laudauit, & cum liberis suis concessit, & ne obliuioni tradetur. Ego Rosselinus Vicecomes, Sigilli mei caractere muniri feci.

NOTÆ.

DE PONTE-NOVO] vulgò *le Pont-neuf*, in Agro Cœnomanensi.

SARTAM] Fluuius est, *la Sarte*.

BELLIMONTIS] *Beaumont*, Ducatus hodie.

STEPHANI ABBATIS] qui viuebat anno 1173. quo tempore notitia hæc scripta fuit. *Biblioth. Cluniac.*

F *Donatio*

Donatio Spinæ de Corona Domini, à B. Ludouico Rege, Monasterio Agaunensi.

Ex Cancelaria Agaunensi.

CAPVT XV.

1261. LVdouicus Dei gratia Francorum Rex. Dilectis sibi in Christo Priori & Conuentui sancti Mauritij Agaunensis, Salutem & dilectionem sinceram. De pretiosis Beatorum Martyrum Agaunensium corporibus, quæ nobis per Venerabilem Abbatem & Concanonicos nostros, ac Nuntium nostrum, vestra liberalitate venerabiliter destinauit, charitatem vestram dignis prosequimur actionibus gratiarum, Mittimus autem vobis per ipsum Abbatem sacrosanctæ Coronæ Dominicæ *Spinam vnam*, quam propter Redemptoris reuerentiam, petimus à vobis deuotissimè honorari, & vt nos & nostros, vestris orationibus habeatis specialiter commendatos. Actum Parisiis, anno Domini M. C C. L X I. mense Februarij.

N O T Æ.

SPINAM VNAM] extat adhuc hodie in Ecclesia Agaunensi, vbi piè colitur.

Formula

Formula antiqua Manumißionis

Ex Cartullario Carthusiæ Montismerulæ.

CAPVT XVI.

EGo Humbertus de Asneriis Domicellus, notum facio vniuersis, quòd Ego, pro me, & hæredibus meis, & Successoribus in perpetuum, recepta 1261. siquidem tertia parte *vt moris est*, bonorum wilelmi Filij quondam Petri Chaualet de Montesantet, dictum inquam wilelmum & hæredes suos meræ libertati dono & trado, ipsúmque & suos quittò penitus & concedo Domui & Fratribus *Montismeruli*, Carthusiensis Ordinis, perpetuò liberè possidendos, sine aliqua interpellatione, seu requisitione à me de cætero facienda, in Præfato wilelmo, Successoribúsque & rebus suis, & promitto me præstito iuramento, & stipulatione solemni, omnia præscripta, bona fide obseruaturum, nec & venire contra verbo vel facto, & renuntio omni Iuris auxilio Canonici & Ciuilis, nec mori & consuetudini per quam possem contra venire, & specialiter legi dicenti Manumissionem seruorum irritari posse, & seruos glebæ ad pristinam seruitutem reduci posse. In cuius rei testimonium præsentes Litteras eidem w. tradidi. Sigillo Humberti Capellani nostri S. Iuliani sigillatas, quoniam Ego careo Sigillo proprio, & volo quòd illud Sigillum, pro authẽtico habeatur, & robur

 obtineat

obtineat, & Sigilli authentici firmitatem. Datum anno Domini M. C C. L X I. die Iouis post quindenam Paschæ.

NOTÆ.

HVMBERTVS DE ASNERIIS] Dominus S. Iuliani supra Reyssouzam fluuium in Sebusianis.

VT M|ORIS EST] notatu digna prorsus est consuetudo illa, qua Dominus qui seruum, siue Taillabilem aut Manus-mortuæ hominem (vt apud nostrates Sebusianos loquimur) manumittere vellet tertiam bonorum serui partem, retinebat in pretium libertatis concessæ, quam consuetudinem secuti sunt Carolus V I. Francorum Rex edicto 1402. & Serenissimus Emanuel-Philibertus Sabaudiæ Dux, Edicto manumissorio anni 1561.

MONTISMERVLÆ] Carthusia est apud Sebusianos olim Vallis S. Stephani dicta, vulgò *Montmerle*, iuxta Reyssouzæ fluuium & S.Iuliani Oppidum.

Bulla aurea Conradi Romanorum Regis, pro Ecclesia Ebredunensi.

Ex Tabulario Ecclesiæ Ebredunensis.

CAPVT XVII.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Conra-
1147. dus Dei gratia Romanorum Rex I I.wilelmo Vrbis *Ebredunensis*

Ebredunensis Archiepiscopo, eiúsque Ciuitatis Clero & populo, gratiam suam & bonam voluntatem. Antiqua consuetudo celebris, & Imperatorum instituta, Regum Romanorum discretionem sollicitant; quatenus Ecclesiarum vtilitatibus studeant prouidere, Clericos defendere, bona illarum ad laudem & gloriam nomini Christi illibata obseruare, & ne aliqua impiorum tyrannide affligantur, maximè operam dare: Si qua etiam eisdem damna truculenter inferantur, piè & misericorditer reformando; eadem resarcire, imperialia itaque decreta non deserentes Antecessorum clementiam imitando. Tibi venerabilis prætaxatæ vrbis wilelmo Archiepiscopo & per te, Ecclesiæ tuæ & Successoribus tuis Ebredunensis vrbis voto, nostra Regalia concedimus Iustitias, Monetam, Pedagium, vtraque strata telluris & fluminis Durantiæ; concedimus etiam tibi quæcunque in Regno nostro Prædecessorum nostrorum authoritas, vel quorumlibet pietas Principum Ecclesiæ tuæ & Antecessoribus tuis charitatis studio concessit; verumtamen, vt donatio ista firma, & stabilis Posteris tuis æternaliter permaneat; paginam præsentem Sigillo nostro insigniri iussimus. Si qua verò improborum temeritas confirmationem istam præsumeret inquietare Banno Regali subiaceat. Huius Donationis testes esse volumus Episcopos, Ordibium Basiliensem, Burchardum Argentinum, Bucam Garmatiensem, Arnulphum Cancellarium Constantiensem, Anselmum Elicherium Archidiaconum,

Rogerium & alios multos. Anno ab Incarnatione Domini M.C.XLVII. anno vero X. Regni eius.

NOTÆ.

EBREDVNENSIS] vulgò *Ambrun*, Alpium maritimarum Metropolis, tunc in Regno Arelatensi sita. Ideò Romanorum Reges & Imperatores, qui se Reges etiam Arelatenses prædicabant, Ciuitatem illam & Ecclesiam variis decorarunt priuilegiis.

Litera protectionis & immunitatis Monasterio Liuncelli, à Vuilelmo Comite Valentino concessa.

Ex Cartulario Abbatiæ Liuncellæ, inter Schedas Domini de Peynese reperto.

CAPVT XVIII.

1183. VVilelmus Pictauiensis Dei gratia Valentinus Comes G. Abbati & Fratribus *Liuncelli*, in perpetuum; Nobilitatis insigne indicium est, atque gladij nostri exposcit authoritas, pupillos & viduas defendere, custodire, iudicium facere, iustitiam in necessitatibus suis pauperibus ministrare. Hoc attendens & diligens Ego w. Pictauiensis cognomine; *Officio* verò Valentinus *Comes* & Diuina ordinatione, Fratres Liuncelli sub protectionis nostræ suscipio numine

mine, & per totam terram nostram immunes à Pedagiis & omni violentia & actione, atque liberos constituo, eorúmque me trado seruitio, quatenus eorum elemosynis & orationibus à peccatis meis merear redimi, ac Deo omnipotenti Domino meo, per eius misericordiam reconciliari.

NOTÆ.

WILELMVS] Ademari Comitis Valentini Filius, vt ex sequenti patet carta.

LIVNCELLI] vulgò *Lioncel*, Monasterium Ordinis Cistercienśis in Diœcesi Valentina Bonæ-vallis Filia.

OFFICIO COMES] titulus Comitis Valentini tantùm erat tunc dignitatis & officij nomen, non patrimonij.

G. Abbas Liuncelli, qui hoc donum recepit, viuebat anno 1183. ideò huiusce literæ data ad hunc annum referri debet.

Aliud Priuilegium eidem Monasterio Liuncelli concessum ab eodem Comite Valentino.

Ex eodem Cartulario.

CAPVT XIX.

VVilelmus Pictauiensis Comes Valentinus. Vniuersis Castellanis suis & Baiulis atque hominibus

bus maioribus & minoribus salutem & debitum amorem. Notum sit omnibus, me Domum Liuncelli, & omnes res eius mobiles & immobiles, in securitate mea & protectione atque quidagio suscepisse, sperans pro hoc magnam mercedem apud Dominum Iesum Christum & eius Matrem sanctissimam, in cuius honore prædicta Domus fundata, dignoscitur promereri. Audiui quidem, quod quidam pestilentes & etiam de Terra mea & Patris mei Domini Ademari, Liuncellensibus iniuriari non metuunt, & bona eorum rapere, & violenter abducere non formidant. Mando igitur vobis & firmiter præcipio, vt nemo vestrum manum mittat de cætero in prædictos Seruos Beatæ Virginis, vel res eorum; & præcipuè in Mulos, quibus in montanarum degentes angustiis, sibi sua omnia necessaria habent, imò quantùm poteritis, eos ab aliorum iniuria, & inquietatione indebita, defendatis. Si quis verò vestrum de eis iustè conquesti fuerint, Liuncellenses se stare iudicio nostro promiserunt. Quisquis meorum hominum mandatum istud transgressus fuerit, sciat se iram meam & odium incurrisse.

NOTÆ.

Manuscriptus quidam Codex, loquens de wilelmo Pictauiensi, Comite Valentino, cuius vxorem Philippiam quamdam Quercetanus fuisse suspicatus est. Ait eum nupsisse Comitissæ Diensi, quæ circa annum

annum 1180. Rambaudi Bauciani, Arausicani Principis amore exarsit. Huius Cartæ meminerunt clarissimi Sammarthani Fratres. *Gal. Christ. Tom.4.*

Concordia inter Ecclesias Noualicensem & Contaminensem, pro Ecclesiis Thiesij & Castillionis.

Ex Cartulario Cluniacensi.

CAPVT XX.

CErta & vera sit omnibus significatio, quod controuersia, quæ de Ecclesiis *Thiesij & Castillionis*, & earum appenditiis diu & sæpe inter *Noualicensem & Contaminiacensem* ventilata fuit à Bernardo *Bremetensi Abbate* tunc Priore Noualicensi, & Anguizone Cluniacensi Camerario, tunc Priore Contaminæ, sic in pace terminata stetit: Placuit itaque Stephano *Clusij* Abbati, qui Iudex & conciliator huius negotij ab Adriano Papa constitutus erat & Bernardo Abbati prædicto, communi capitulo Noualicensi & Bremetensi, & cæteris suis aliorum locorum Confratribus, vt ab Anguizone Priore Contaminæ, mille quingentos solidos secusienses, eo pacto & tenore acciperent, vt præfata controuersia in perpetuo deleta & sopita iaceret: Contaminiacensis autem, prædictas Ecclesias cum beneficiis & appendi- 1150.

tiis suis, firma & perpetua pace deinceps haberet & possideret, quod factum, ratum & confirmatum fuit, ex consensu & voluntate omnium prædictarum partium. Et Ardutij Gebennensis Episcopi, & Aymonis Fulciniacensis, qui Aduocatus huius rei erat M. C. L. anno ab Incarnatione Domini F. Imperatore regnante, & guerram cum Mediolanensibus agitante. Ij sunt testes V. Comes Maurianensis, A. Fulciniacensis, R. eius Filius, G. de Volseno, B. Prior Aquæbellæ, & ferè omnes Parrochiani Thiesij.

NOTÆ.

THIESII ET CASTILLIONIS] vulgò *Thiez* & *Chastillon*, vici in Ducatu Gebennensi.

NOVALICENSEM] celebre Monasterium Ordinis Diui Benedicti ad montis Cinesij radices, iuxta Susæ Oppidum, *Noualese*.

CONTAMINIACENSEM] Contaminæ Prioratus in Pago Gebennensi, de quo suprà sermonem habuimus.

BREMETENSI] vulgò *Breme*, in agro Mediolanensi.

CLVSII ABBATI] S. Michaëlis de Clusa, in Principatu Pedemontensi.

Donatio

Donatio Rodolphi de Thoria Carthusiæ Valonis.

Ex eiusdem Carthusiæ Autographo, nobis à R. P. Compain Societatis IESV exhibito.

CAPVT XXI.

EGo *Rodolphus de Thoria*, pro remedio animæ meæ, & pro anima Patris mei *Raymundi de Fulciniaco*, dedi & concessi vnam caballatam vini puri, in vinea mea de Mouuant, Domui de *Valone* annuatim persoluendam, vt inde celebentur Missæ in Domo Valonis. Actum anno Domini M. CC. XXXIV. apud *Bossiè* mense Decembri. 1234.

NOTÆ.

RODVLPHVS DE THORIA] cuius, vt Nobilis Posteritas adhuc hodie durat in agro Fusciniacensi., in Dynastis de Boussy, de Bellecombe & d'Arbasenier.

RAYMVNDI DE FVLCINIACO] nota corruptelam sæculi, cum Filius alio cognomine designetur quàm Paterno; Filij namque ditionum suarum, vt plurimum nomina vsurpabant.

VALONE] Carthusia est in Montibus Fusciniacensibus, vulgò *Valon*, vnita Carthusiæ de Ripalia, ad Lacum Lemanum, iuxta Thononi Oppidum.

G 2 *Donatio*

Donatio Ecclesiæ Cluniacensi, à Iosserando Grosso.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis, ab Authore Cluniaci viso.

CAPVT XXII.

1074. IOsseranus cognomento *Grossus*, anno Domini M. LXXIV. donauit Ecclesiæ Cluniacensi, Ecclesiam S. Laurentij *prope Matisconem*, vltrà flumen Sagonæ, & quosdam Mansos, cum hominibus & pertinentiis suis, sitos in diuersis locis in Matisconesio, nihil penitùs sibi in prædictis, vel suis retinendo.

NOTÆ.

Grossvs] Branceduni; Vxellarum & aliorum locorum in Pago Matisconensi Dominus, qui inter Burgundiæ Proceres, locum ferè primum tenebat, siue ob generis antiquitatem, siue ob ditionum amplitudinem.

Prope Matisconem] S. Laurentij vicus, hodie est in agro Sebusiano iuxta Araris Pontem, quasi in Matisconensi Suburbio, licet à Matisconensi Prouincia minimè dependeat.

Concessio

Concessio in feudum Alberico Matisconensi Comiti, à Monasterio Agaunensi.

Ex Cancellaria S. Mauritij Agaunensis.

CAPVT XXIII.

IN nomine Dei æterni, Quicunque res Ecclesiæ sub vsu beneficij acquirere desiderat, ab eiusdem 943.
Rectoribus Ecclesiæ suffragium & tuitionem petat, quorum videntur subesse dominati. Quapropter omnibus Christianis notum esse volumus : Quod Nos Fratres de Congregatione S. Mauritij Agaunensis Monasterij, Meynerius videlicet Præpositus, seu & cæteri Fratres inibi Domino famulantes, qualiter tu *Albrice Comes* petiisti humiliter, & quasdam res nostras, quæ sitæ sunt in Pago *Warascum*, *in Comitatu Scodingum*, scilicet Ecclesiam, quæ est constructa in honore S. Petri in Calme Arlicana, cum omnibus appenditiis, quæ ibi aspicere videntur, Fiscum Francium, cum appenditiis suis, medietatē de Feostingo, & quidquid ad ipsam medietatem pertinet, Chiuricacum Fiscum cum omnibus appenditiis suis, Bracum, & quidquid in Salinis habere videtur ex supradicta re, cum omnibus appenditiis, potestatem Arecij, cum Ecclesia S. Melanij, cum Decimis & omnibus appenditiis, excepto Altari; Ecclesiam S. Mauritij in Camblasio, cum potestate ipsa & decimis; & omnibus appenditiis suis, & aliis in has

potestates insertis, vbicunque acquirere potest. De Turma verò Iurense, scilicet Ozeias, & quidquid in has partes pertinere videtur, tibi & Filiis tuis Leutoldo & Humberto, post tuum discessum iubente & consentiente Domino nostro Conrado excellentissimo Rege cõcedere deberemus, quod & ita fecimus, ea verò ratione, vt annis singulis ad festiuitatem S. Mauritij, Censum persoluatis ad Fratres, solidos viginti & septem; ad Secretarium X I I. solidos, à Turma Iurense, solidos duos; de vnaquaque Ecclesia, solidos X V. & de ipso Censu negligentes non appareatis; & si negligentes in vno anno fueritis, in alio Duplum componatis, & hoc super insertum, alienare potestatem non habeatis, sed post vestrum decessum omnis integritas emeliorata, quandoquidem Dominus voluerit, ad nos reuertatur, & hæc *Præstaria*, firma & stabilis permaneat, cum stipulatione subnixa. Meynerius Præpositus consensit & subscripsit. M. Simon Leuita consensit & subscripsit. Chuonradus Leuita, Leucherius Leuita.

Ego Henricus Gynk, Notarius, hanc Præstariam scripsi, datam die Dominico, anno V. regnante Chuonrado Domino Rege.

NOTÆ.

In Episc. Matisc. p.64. In Antiq. Matisc.

Albrice Comes] alibi vocatur Albericus Matisconensis Comes, quem de Narbona cognominatum fuisse Seuertius & Sanjulianus perperam scripserunt. In

IN PAGO WARASCVM] ea pars Comitatus Burgundiæ, quæ Sebusianis contermina est: Olim vocabatur Pagus Varascus, siue Comitatus warasci.

IN COMITATV SCODINGVM] Vallis ea est, in qua Salinarum Oppidum, vulgò *Salins*, à Salinis ita dictum.

PRÆSTARIA] idem est quod apud Feudistas Beneficium, dicimus nos infeudationem, siue in feudum concessionem.

ANNO V.] annus V. Regni Regis Conradi cadit in annum Christi 943.

Promißio Guilelmi & Rostagni de Sabrano aliorúmque Comitatus Prouinciæ Procerum, Raymundo Berengarij Comiti Barchinonensi.

Ex Archiuo Regio Aquensi.

CAPVT XXIV.

ANno ab Incarnatione Domini M. C. L V I. Iuro ego Guilielmus de Sabrano, tibi Raymundo Berengarij Comiti Barchinonensi, & *Nepoti tuo* Raymundo Berengarij Filio Fratris tui Berengarij Raymundi, quòd si *Stephania* Vxor Raymundi de Baucio & Hugo Filius eius & Guilelmus & Bertrandus & Gisbertus, commoniti per vos, aut per vnum nun- 1156.

tium

tium, vel nuntios vestros vni ex vobis vel ambobus, *Castrum de Trencatallia*, cum omnibus Fortitudinibus suis, sine vestro Enganno non redderent. Ego Guilelmus de Sabrano iam dictus, veniam in potestatem vestram, vel Nepotis vestri, vel illorum qui locum vestrum tenebunt ad decem dies, ex quo à vobis, vel vestris commonitus fuero, vel illud sciero in *Volubricis Insula*, sicut vndique circum clauditur Rhodano; ita tamen quod ibi securus sim à vobis per omnia; præter Ostaticum tenendum, sine vestro Enganno, quòd inde aliquo modo non egrediar, donec supradicti Stephania, Vgo Filius eius, & Guilelmus & Bertrandus & Gisbertus, reddant vobis Castrum de Trencatallia, cum omnibus Fortitudinibus suis, sicut melius intelligi potest ad vestram vtilitatem, aut si reddere noluerint Castrum de Trencatallia cum omnibus Fortitudinibus suis sine vestro Enganno, reddam ego vobis decem millia solidos Melgoriensis Monetæ, sine vestro Enganno; & insuper conuenio vobis, quòd ex quo Stephania supradicta, & Vgo Filius eius & Bertrandus & Gisbertus commoniti per vos, vel per vestros, Castellum de Trencatallia, vobis sine vestro Enganno reddere noluerint, exinde ad tollendum vobis Castrum de Trencatallia, aut de guerra quam propter hoc facerent vobis, eis adiutor non ero, neque vobis nocebo vllo ingenio, nec aliquis homo de tota Terra mea eis adiutor erit, meo consilio nec meo mandato nec mea voluntate gratuita, neque vobis nocebit

nocebit vllo ingenio, quod hoc totum ad intellectum vestrum sine vestro enganno, sicut superiùs scriptũ est ita tenebo, & attendam Ego Guilelmus de Sabrano. Idem iurauerunt iisdem ferè verbis. Rostagnus de Sabrano, Raymundus Raynaldi de Roccamaura, Stephanus de S. Egidio, Guilelmus de S. Stephano, Petrus de Serra, Bertrandus de Laudun, Guilelmus de Roccamaura, Bernardus Ademari & Bertrandus Rabinel & sunt fideiussores pro istis supradictis, scilicet *Guirandus de Simiana*, per duo millia & quingentos solidos, & *Raines de Casiellar* per duo millia & quingentos solidos. Et *Comes Melgoriensis B. Peleti*, per duo millia & quingentos solidos, & Bertrandus de Armadioricis per duo millia & quingentos solidos. Signum Guilelmi Petri Scribæ.

NOTÆ.

NEPOTI TVO] Comiti Prouinciæ, qui Raymundus Berengarij iunior vocabatur.

STEPHANIA] Vxor Raymundi Domini à Baucio, & Gilberti Milialdi Comitis Filia; quidquid in contrarium scripserint Historici nostri, qui Stephaniæ Patrem aiunt fuisse Gilbertum quemdam Prouinciæ Comitem. Alfonsi Tholosani, Comitis & Faydidæ Comitissæ Prouinciæ Filium, quòd omni fide caret.

CASTRVM DE TRENCATALLIA] vulgò *Trinquetaille*, iuxta Rhodanum, in vicinia Arelaten-

 sis

sis Ciuitatis.

VOLVBRICIS INSVLA] dicitur hodie *Vallabregues*, Insula est in Rhodano, non longè à Tarascone.

Donatio Monasterio Sauiniacensi, ab Eurardo Episcopo Maurianensi.

Ex Cartulario Monasterij Sauiniacensis, nobis à Domino le Laboureur Insulæ Barbaræ Præposito subministrato.

CAPVT XXV.

EGo in Dei nomine *Eurardus* indignus, gratia Dei
1022. tamen Præsul sanctæ Matris Ecclesiæ *Maurianæ*, cum consilio amicorum meorum, pro remedio animæ meæ, & Senioris mei Conradi Regis, Filiíque eius Rodulphi Regis, necnon etiam Patris mei & Matris, & omnium Parentum meorum, dono sanctæ Ecclesiæ S.Martini *Sauiniacensis Monasterij*, vbi Dominus *Durannus Abbas*, cum grege Monachorum habitare videtur, Ecclesiam sancti Veranni, quæ est in Villa, quæ vulgò vocatur *Erbins*, iuxta ripam Isaræ fluminis, cum suo Presbyteratu, & omnibus adiacentiis suis, quæ infra terminos subtitulatos sitæ sunt. Sunt autem prædictæ res sitæ in Pago Gratianopoli, in agro *Sauogensi*, & terminantur à mane Villis Marini, à sero terra Vorni, à meridie Isarâ voluente, à Septentrione verò Montem Benedictum, & in alio loco

loco in villa, quæ dicitur Balbiacus mansum vnum, & quantum ad ipsum adspicit vsque in exquisitum; tali igitur tenore dono prædictas res Deo & sancto Martino, vt ab hodierno die habeant Seniores eiusdem loci in suo Dominicatu & annis singulis in festiuitate beati Andreæ, ad Altare beati Ioannis sanctæ Matris Ecclesiæ Maurianæ decem solidatas ceræ persoluant. S. Eurardi Præsulis, qui hoc donum fecit, & firmare rogauit. S. Riculfi qui consensit. S. Leotardi Præpositi, Arberti, Adalberti, Desiderij, Franconis & Desiderij Filiorum Eurardi. Data III. Kal. Iul. feria II. *anno XVII. regni Rodulphi Regis.*

NOTÆ.

EVRARDVS] aliàs Eborardus vel Hurardus, qui anno 1025. Concilio Ansæ interfuit. *Chron. Eccl. Ped. cap.45.*

MAVRIANÆ] vulgò *S. Iean de Maurienne.*

SAVINIACENSIS MONASTERII] Abbatia de *Sauigny*, in pago Lugdunensi, Ordinis Diui Benedicti.

DVRANNVS ABBAS] in Cartulario Sauiniacensi Durantus vocatur, qui anno 1007. electus fuit de Burchardi Lugdunensis Archiepiscopi consensu, & consilio Odilonis Abbatis Cluniacensis, Raynaldi Abbatis Athanacensis, Bernardi Abbatis Insulæ Barbaræ, & Wigonis Abbatis sancti Theuderij, *Domino Rodulpho Rege lucidissimè se exhibente*; hæc sunt verba Cartularij Sauiniacensis.

SAVOGENSI] id est Sabaudienſi.
ANNO XVII. REGNI RODVLFI REGIS] hoc eſt anno Chriſti 1022.

Notitia Verpitionis Monaſterij Gigniaci, facta à Comite Bernardo.

Ex Gazophilacio Cameræ Computorum Pariſienſi; cura Clariſſimi Domini Vion-d'Herouual, tranſcripta.

CAPVT XXVI.

ANno ab Incarnatione Domini V C C C.
889. L X X X X V I I I. Indict. V I I I. Cùm conueniſſent *Ermengardis Regina*, & cuncti *Principes Ludouici Filij Baſonis* in loco qui dicitur Varennas ad placitum; acceſſerunt ad eius præſentiam Monachi de *Gigniaco* Monaſterio, *Berno* videlicet Abbas, aliíque ſub eius regimine poſiti, conquerentes & monachali humilitate conclamantes. Quòd *Bernardus* eiuſdem Reginæ Vaſſallus, eorum res iniuſto ordine inuadẽdo poſſediſſet. Hoc eſt Balmam Cellam, quam olim à *Rodulpho Rege* per præceptum acquiſierant; quòd tam benigniſſima & Venerabilis Regina, quàm omnes vndecunque confluentium locorum Principes diligenter attendentes, diligentiúſque audientes prædictúmque Bernardum in medium vocauerunt; & cur eaſdem res teneret, interrogauerunt. Ipſe autem reſpondit, per donum Ludouici prædictas res ſe

tenere

tenere, credere, cuius reſponſionibus nec Regina conſenſit, nec alij conſentire dignum fore diiudicauerunt, & tunc ipſe per iuſſionem Reginæ, iam dictũm locum in præſentia omnium inuerpiuit; & vt vltra eaſdem res non inuaderet, ſpopondit. Tunc his ita expletis, iuſſit Dominatrix Regina, tam Abbatibus quàm Fratribus cæteris, hanc firmitatis ſcribere notitiam, vt nullo deinceps contradicente præſcriptum locum quieto teneant ordine, & vt hæc notitia manere valeat firma per multorum temporum curricula manupropria, manibus tam Epiſcoporum, quàm Procerum, vndique confluentium firmauit, affirmaríque rogauit, & Bernardi, qui inuerpituram iſtam fecit. S. Ermengardis Reginæ, quæ fieri iuſſit, & firmari rogauit. S. Roſtagnus Archiepiſcopus Arelatenſis. S. Andradus ſanctæ Cabilonenſis Eccleſiæ Epiſcopus. S. Iſac Gratianopolicenſis Epiſcopus. *Richardus* glorioſus Comes firmauit. Vindo Comes firmauit. Vigo Comes firmauit. Ratterius Comes firmauit. Teubertus Comes firmauit: Ragenardus Comes firmauit.

NOTÆ.

Ermengardis Regina] Filia Ludouici II. Imperatoris, & Regis Prouinciæ, Boſonis Prouinciæ Regis Vxor.

Principes] id eſt Proceres Regni.

Lvdovici Filii Bosonis] qui poſtea fuit Imperator, & Prouinciæ Rex, cognomento cæcus.

H 3 Gigniaco]

GIGNIACO] Monasterium est insigne in Sequanis, Ordinis Cluniacensis, non longè ab Andeloto Castro, vulgò, *Gigny*.

In Chron. ad an. 895. & 912. BERNO] ex Comite, Abbas Gigniacensis Cœnobij à se fundati, qui, vt Author est Sigebertus, ex dono Auiæ Comitissæ, construxit Cluniacum Cœnobium in Cellam Gigniacensem, ea conditione, vt Ecclesia Cluniacensis annuatim solueret Ecclesiæ Gigniacensi Censum duodecim denariorum. Hodie tamen Gigniacum, à Cluniaco dependet.

BERNARDVS] suspicor, nec vana erit coniectura, Bernardum hunc fuisse Comitem Plantapilosam cognomine, qui eo tempore viuebat; cuius ditiones in Burgundiam vtramque protendebantur.

RODVLPHO REGE] eius nominis I. Burgundiæ. Transjuranæ, scilicet vti iam suprà diximus.

Quercet. in hist. Burg. lib. 2. c. 11. RICHARDVS GLORIOSVS COMES] non Bosonis Regis, Frater, Comes Heduensis, & Dux Burgundiæ. Sed potius Ricardus Rosillionis Comes, Abbatiarum Vezeliaci & Pultariæ Fundator.

Notitia concordiæ super morte Prioris de Cussy, cum Abbate Iurensi.

Ex M.S. Codice Cameræ Computorum Paris. qui liber Principum vocatur, nobis à Domino d'Herouual edito.

CAPVT XXIV.

EGo Blancha Comitissa Trecensis Palatina. Notum facio vniuersis præsentes litteras inspecturis, quòd

quòd dilecti & fideles mei Luca relicta Lambert de Barro, & Petrus Filius eius in præsentia mea constituti creantauerunt & fiduciauerunt, & Plegios dederunt Ioannem Brebant, & Petrum de Masseys, quòd Simoninus de Barro, Filius præfatæ Lucæ super foris facto illo, quod ei imponitur de morte Prioris de Cussy, stabit arbitrio & ordinationi Venerabilium Virorum H. Trecensis Episcopi. G. Abbatis Cluniacensis, & Fratris Haymardi Templarij, videlicet de Pœnitentia facienda, & de satisfactione exhibenda Deo & Ecclesiæ, & specialiter *Ecclesiæ Iurensi*, & Episcopo Bellicensi prædictæ Ecclesiæ *Abbati*. Sciendum est autem, quòd istud factum est de assensu & voluntate præfati Episcopi Bellicensis, & B. de Monte sanctæ Germanæ, & P. sancti Petri de Barro Priorum, qui cum præfato Episcopo coram me, cùm hoc fieret affuerunt. Ego Episcopus Bellicensis cum hoc fieret affui; & factum istud concessi & laudaui; & Sigillum meum apposui in testimonium huius rei. Actum anno Domini M. C C. X V. mense Nouembri.

NOTÆ.

H. Trecensis Episcopi] Heruæi.

G. Abbatis Clvniac.] Guilelmi.

Ecclesiæ Ivrensi] Monasterium est sancti Eugendi Iurensis apud Sequanos antiquissimum & celeberrimum Ordinis S. Benedicti, vulgò *Sainct Claude*.

ABBATI] Bernardi scilicet à Thoria, qui depositis Episcopatibus infulis ex Episcopo Bellicensi electus fuit sancti Eugendi Iurensis Abbas, retento semper Episcopi Bellicensis nomine, vt in historia Sebusiana monuimus.

Part. 1. in Ep. Bellic.

Notitia Comitissæ Valentinensis, pro Abbate Liuncelli,

Ex Cartulario Liuncellano.

CAPVT XXVII.

1257. NOs *Flotta Domina de Roianis*, Vxor quondam Nobilis Viri wilelmi de Pictauia, & Mater Nobilis Viri *Ademari* de Pictauia Comitis Valentinensis. Notum facimus vniuersis præsentibus pariter & futuris, quod cùm discordia verteretur inter Religiosum Virum Dominum Andream Abbatem Liuncellis Domus, nomine dictæ domus ex vna parte, & Petrum Sablon super hoc quòd dictus Abbas dicebat, quòd prædicti homines possidebant & diu possederant quædam prata ad Tertium, quæ sunt de dominio dictæ domus, tandem partibus compromittentibus in nos tanquam in amicum communem, visis & auditis, quæ partes proponere voluerunt; discordiam taliter concordamus: videlicet, quòd homines supradicti & eorum Successores possideant eadem prata sub annuo censu quinquaginta solidorum Viennensium

Viennensium, in signum dominij, & de nouo inuestiant dicta prata; & pro inuestitura soluant dicto Domino Abbati decem libras Viennenses. Actum in Castro de Granna, anno Incarnat. Dominicæ M. CC. L VII. mense Iunij.

NOTÆ.

FLOTTA DOMINA DE ROIANIS] hæc fuit Vxor wilelmi Pictauiensis, & mater Ademari Comitis Valentinensis eius nominis II. quod huc vsque incognitum Historicis nostris, ita vt si M. S. Codici, de quo suprà cap. 26. locuti sumus, fides adhibenda sit, wilelmum Pictauiensem primis nuptiis Comitissæ Diensi nupsisse necesse est; à qua nullos habuerit liberos. Cæterùm Dynastiam de Roianis apud Delphinates esse in Valentinensi Comitatu, obiter notandum est, à qua dependent Pons Roiani, Chabertum & sanctus Nazarius. Stemma Domus Roianæ, vt ex Sigillo huic Cartæ appenso patet; Liliatum scutum est cum scutata Coronide.

Donatio Monasterio de Six.

Ex veteri Codice M. S.

CAPVT XXVIII.

AYmo Dominus de Foucigniaco, vniuersis præsentem paginam inspecturis, æternam in Domino 1126.

mino salutem. Nouerit vniuersitas vestra, quòd Dominus Stephanus Miles de Roueys, renuncians sæculum, &, regularium Canonicorum regularem habitum in manu Domini Iacobi Ecclesiæ de Six Abbatis suscipiens, dedit Deo & beatæ Mariæ & Seruitoribus Ecclesiæ de Six, pro salute animæ suæ, & Antecessorum suorum, quidquid decimarum habebat in Parochia de Myeury, & Geneueydon, de Granneche, & tenementum eius, cum vinea, quæ prædictus Geneueydus faciebat in perpetuum. Nos verò, qui iam dictam Domum, & eius possessiones, tanquam Patronus & Dominus, ab omnibus defendere tenemur; hanc eleemosynam volumus, & promittimus conseruare; &, vt ista donatio firmiter habeatur, & magis integra ad preces vtriusque, scilicet memorati Abbatis de Six, & prædicti Stephani præsentem cartulam Sigilli nostri duximus munimine roborandam. Huius rei testes sunt, Iordanus Capellanus de Castellione. Rodulphus de Taloire. wilelmus de Boege. NANTELMVS DE GRAILLIE' Milites, & multi alij. Anno Domini M.C.XXVI.

NOTÆ.

NANTELMVS DE GRAILLIE'] è Grailliorum familia Nobili ortus, quæ apud Gesios nostros (*Bailliage de Gex*) in pago Gebennensi sedem habet, vbi adhuc Castrum de *Grailly* (siue patrio idiomate *Greilly*) visitur. Hinc prodeunt Domini de *Ville la*

grand

grand & de Veygié, qui inter Nobiles Sabaudos non vltimum locum tenent; & olim prodiit Ioannes Dominus de Grailly Miles, Aquitaniæ Seneſcallus circa annum 1300. qui rebus pro Eduardo Rege Angliæ ſtrenuè & fortiter geſtis Vicecomitatum Benaugij & Caſtellionis habuit, Filiúmque reliquit eiuſdem nominis, qui Blancæ Fuxiæ Comitis Fuxi Filiæ nupſit, è qua Petrum Dominum de Grailly, Vicecomitem Benaugis, & Captalem Buchi, Raſſemburgiæ Petragoricenſis maritum ſuſcepit; horum vnicus Filius Arcembaldus Dominus de Grailly, Benaugij & Caſtellionis Vicecomes, & Captalis Buchi, Iſabellam Fuxiam Comitatus Fuxij hæredem Vxorem habuit anno 1381. Is eſt, qui à Bonna Borbonia Comitiſſa Sabaudiæ, Caſtrorum Greilliaci, Villæ & Rotuli inueſtituram, Petro de Montagne Domicello eius nuntio mediante 15. Septembris anno 1392. accepit; quorum poſteritas aſſumpto Fuxi cognomine. Comites Fuxenſes, Lautrecios, Candallæos, Gurſonios, Flexienſes & Meillenſes, Benearni Principes, & Nauarræ Reges aliquot ſtupendo euentu glorioſè protulit; huius rei veritas, quæ nulli hiſtoricorum noſtrorum innotuit, ex eo patet, quòd anno 1447. die 14. Auguſti. Guilelmus de Alingio Condreæ Dynaſta, tanquam Franciſcæ à Verneto Maritus, Illuſtri Ioanni à Fuxo Caſtellionis Vicecomiti, Grailliaci, Villæ-magnæ & Rotuli Domino, feudum præſtitit pro quibuſdam rebus à Caſtro Rotuli mouentibus. Quiquidem Ioannes Fuxus Mar-

garetæ Suffolciensi, Candalæ in Anglia Comitissæ matrimonio seiunxit, sed cùm in pugna Anglorum partes sequutus, à Regiis copiis iure belli captus fuisset & detentus. Gasto Fuxus eius Pater Longauillæ Comes, Meilliæ in Aragonia, Grailliaci, Villæ-magnæ & Rotuli Dominus, vt Filium à carcere liberaret. Margaretæ Candallæ Comitissæ eius Vxori subueniret, & se erga creditores Aragonios magno ære exoneraret. Mandatum dedit Petro de Grailly, Domicello & Arnaudo Bonin Amanuensi suo die 3. Maij 1455. vt castra Grailliaci, Villæ-magnæ & Rotuli venderent, qui huius mandati virtute Grailliaci Castrum, cum omni iurisdictione, de Ludouici Sabaudiæ Ducis consensu, Ludouico Bonniuardi Consiliario, Cambellano, & Ducalis hospitis Magistro, in Geneuensi Ciuitate 27. Augusti eiusdem anni vendiderunt.

Donatio Odonis Ducis Burgundiæ, Monasterio sancti Andochij.

Ex eiusdem Monasterij Originali littera.

CAPVT XXIX.

1195. EGo Odo Dux Burgundiæ. Notum facio præsentibus & futuris, quòd Regnaldus *Viarius meus Eduensis*, ad voluntatem & instantiam meam, spontanea etiam voluntate, guerpiuit & donauit Deo & Ecclesiæ

Ecclesiæ *Sancti Andochij Eduensis*, Galterum Goisso, & hæredes eius in perpetuum pacificè possidendos. Præterea notum fieri volo, quòd quidquid habebam in Alberto de la Coruée, & in hæredibus eius, pro redemptione animæ meæ, & Prædecessorum meorum, præfatæ Ecclesiæ dono & concedo: Decernens igitur, & volens vtramque donationem firmam & stabilem in posterum permanere, Sigilli mei impressionem feci præsenti cartulæ in testimonium apponi: Huic facto interfuit Venerabilis Galterus Eduensis Episcopus, qui ad instantiam meam, & ad preces Adelinæ, & Sanctimonialium Sancti Andochij præsentem cartulam Sigilli sui munimine roborauit. Huius rei testes sunt Dominus Guido Prior sancti Symphoriani. Hugo Eduensis Præpositus. Seguinus Dominus Castricanini. Huo Miles de Edua. Regnaldus Viarius Eduensis. Regnaldus de Belna cognatus eius. Acta sunt hæc Eduæ apud vicum sancti Ioannis in domo Regnaldi Vicarij. Anno Verbi Incarnati M.C. LXXXXV.

NOTÆ.

VIARIVS MEVS EDVENSIS.] idem est apud Eduenses, quod Diuione Vicecomes Maior, vulgò *Maire*. Viarij dignitas olim Æduæ supremi Magistratus nomen erat, qui ius vitæ & necis in Ciues habebat, Vergobretum vocabant, nunc deprauato nomine *Vierg* dicitur, vt nobis plena manu effundet Venerabilis & clarissimus Dominus Thomas Cantor

& Canonicus Eduensis, in sua Eduensi Historia.
[Sancti Andochii Eduensis] Monasterium Virginum est in Ciuitate Eduensi, Ordinis sancti Benedicti, soli Sedi Romanæ subditum; quod olim sanctæ Mariæ appellabatur, posteà sancto Andochio dicatum, à Brunechilde Francorum Regina fundatum, vt ex epistol. S. Gregorij magni liquet.

Homagium Amalrici Narbonæ Ducis, Ebredunensi Archiepiscopo.

Ex Cartulario Ecclesiæ Ebredunensis.

CAPVT XXXI.

Vniuersis ad quos præsens scriptum peruenerit,
1232. *Amalricus* Dei prouidentia Dux Narbonæ, Comes Tholosæ, Vicecomes Biterrensis, & Dominus Montisfortis, salutem in authore salutis. Vniuersitati vestræ præsentibus innotescat, quòd Ego feci fidelitatem venerabili Patri & Domino nostro Bernardo Ebredunensi Archiepiscopo, de omnibus illis quæ habeo in Ebredunensi Ciuitate, & in *Caturicis*, & Montegardino, & in aliis locis in Ebredunensi Archiepiscopatu ratione *Vercheria Vxoris meæ Filiæ Comitis Dalphini*, scilicet *Andreæ*. In cuius rei testimonium præsentes litteras curaui Sigilli mei munimine roborari. Actum apud Auinionem, anno ab Incarn. Domini M. CC. XXXII. in festo sanctæ Luciæ.

NOTÆ.

NOTÆ.

AMALRICVS] Simonis illius Comitis Montisfortis, & Leycestriæ famosissimi contra Albigenses Ducis Filius, postea Galliæ Comes stabuli.

CATVRICIS] vulgò *Chorges*, in Diocœsi Ebredunensi.

VERCHERIÆ] Id est Dotis, olim enim Allobroges, fundos & terras, in dotem mulieribus datas, Vercherias patrio sermone vocabant, vnde dotem Vercheriam appellarunt.

FILIÆ COMITIS DELPHINI ANDREÆ] Beatrix Delphina ea fuit, cuius mater Beatrix Rainerij à Sabrano Domini de Castellar, & Garsendæ Comitissæ Forcalcheriensis Filia: Quercetanus & Fratres Sammarthani de matrimonio Amalrici cum Beatrice Delphina, contra huiusce tabulæ fidem dubitarunt; quamquam ex eâ plures habuerit liberos. *In hist. Delph. c.6. Hist. Gen. Franc.*

Donatio Eldegardis Comitissæ Gebennensis, Ecclesiæ Satiniati, stylo semi-Barbaro.

Ex Archiuo Cameræ Computorum Camberiensis.

CAPVT XXXII.

SAcrosanctæ Ecclesiæ, ac Domui Dei, quæ in honore beati Petri Apostoli Christi, sita videtur 1007.
apud *Villam Satiniatis*, quæ est in pago Equestrico.

Ego

Ego quidem Eldegardis cogitans Deum & salutem Domini Rodulphi Regis nostri, ac remedium animæ iugalis mei quondam bonæ recordationis *Ayrberti Comitis*, seu pro absolutione facinorum meorum, & refrigerio Parentum nostrorum sumpsit mihi voluntas, vt aliquid de rebus meis propriis, vel mancipiis, quæ ipse bonæ memoriæ mihi delegauit, & memoriale suum, quem ipse in voluntatem habebat post se constituere & perficere iussit, vt ad ipsum locum sanctum, vel suis Rectoribus concedere, ac condonare deberem, quòd ita feci & dono; itaque ad ipsum Altare & Sepulturam ipsius, qui mihi easdem res delegauit, vbi & Ego tumulari opto. Mansum illum indominicatum in prædicta villa Satiniatis, cum omni re ibi aspiciente, præter hoc quod in Cauliaco, & in Peliciaco habere videor. Similiter dono ibi alias res in ipso pago, & in villa Calorgę, tam Mansum indominicatum cum Ecclesia in honore beatissimæ Virginis Mariæ, omnibúsque appenditiis ibi aspicientibus, excepto illud quod in villa Cretæ habetur. Inde in Logratis villam, similiter dono omnes res quas ibi possidere videor, tam Mansum indominicatum, quod & illud sub iam dicto pago. Dono etiam ibi alias res sub ipso pago, & in villa Felgerias, quidquid ibi aspicit, vel ad me pertinet; præter hoc quod in Gonziaco habere videor; hoc est tam terris, quàm agris, casalibus cum ædificiis, tam indominicatis, quàm & incolinitis, cum seruis & vxoribus eorum, qui ipsas Colonicas proseruire videntur, vineis,

vineis, pratis & ſyluis, riuis, fontibus, alpibus, arboribus pomiferis & impomiferis, cultis & incultis omnibus ad ipſas res pertinentibus, omnia & in omnibus ad ipſum locum ſanctum, vel ſuis Rectoribus dono, lego & transfundo, & reſeruo mihi ſeruum, id eſt nomine wolbertum, cum Vxore ſua; vſum verò & fructum de ipſis rebus, vel ſeruitium de ipſis mancipiis, diebus vitæ meæ mihi reſeruo. Spondeo tamen annis ſingulis ad feſtiuitatem ſancti Petri in cenſum ſolidos V. ad Canonicos ſancti Petri Geneuæ Ciuitatis, ob memoriam & refrigerium annuum ipſius defuncti. Similiter poſt me faciant annis ſingulis, qui ipſum locum regendi priores fuerunt, ad terminum inſtitutum; ſubiectionem verò ac patrocinium vel piam defenſionem ad iam dictam Eccleſiam Geneuenſem volo & decerno, ac conſtituo vbi *Dominus Riculphus Pontifex* & Rector adeſſe videtur omni tempore, abſque vllius contradictione; & ſi vllo tempore votum & conſtitutionem iſtam infringere tentauerit, aut in beneficium, vel præſtariam cuicunque aliquis voluerit transferre: Quia eleemoſynam peruertere viſus fuerit, habeant Pontificum authoritate propinquiores parentes noſtri in vſus proprios ipſas res, vel mancipia reuocandi. Sanè ſi quis vero, quod fieri non credo; Ego aut vllus meus de meis hæredibus; vel quælibet perſona, contra hanc Ceſſionem meam ad ipſum locum ſanctum factam venundari, aut eam infringere tentauerit, non valeat euindicare quod repetit, & ſit Recto-

ribus eiuſdem loci culpabilis & impleturus duplum tantùm, quod ipſas res melioratas, vel eadem mancipia multiplicata fuerint, & ita Ceſſio mea firma permaneat ſtipulatione ſubnixa. S. Eldegardis Comitiſſæ, quæ hanc Ceſſionem poſt votum & fideicommiſſum iugalis ſui feci & firmari rogaui.
Ego in Dei nomine Maiolus Leuita, ad vicem Vldrici Archi-Cancellarij,& præſente atque dictante,hanc Ceſſionem ſcripſi, & datum die Veneris X. Kal. Martiis, *Anno XXIV. regnante* Domino noſtro Rodulpho Rege.

NOTÆ.

SATINIATIS] hodie dicitur *Verſoy*,in Geſij Balliuatu, ad Lacus Lemani ripam.

AYBERTI COMITIS ſcilicet Gebennenſis, à quo antiqua Comitum Geneuenſium tabula Genealogica, quæ in Geneuenſis Ciuitatis Gazophilacio etiamnum videtur incipit, Ex tam illuſtri familia, in cuius commendationem & laudem plura deinceps daturi ſumus, ſolus ſuperſtes eſt Illuſtriſſimus & Excellentiſſimus Dominus Albertus-Eugenius à Geneua, Lullini & Pancalerij Marchio, Ordinis Annunciatæ Virginis Miles, Sabaudiæ Equitatus Præfectus, rerum militarium gloria, & pluribus Legationibus clarus.

RICVLPHVS PONTIFEX] cuius meminit vetuſtiſſimus Geneuenſium Epiſcoporum Catalogus, in quo quadrageſimus primus in ordine ponitur.

ANNO

ANNO XXIV. REGNANTE] cum Rodulphi I. Burgundiæ transjuranæ Regis, regnum ab anno 888. inceperit, vt omnes Historici conueniunt, annus regni eius 24. Christi nati est 1001.

Feudi præstatio, Amedei Domini de Gex, Monasterio S. Eugendi Iurensis.

Ex eiusdem Ecclesiæ monumentis.

CAPVT XXXIII.

EGo *Amedeus Dominus de Ias*: Notum facio vniuersis ad quos præsentes litteræ peruenerint, Quòd ego 1225.
de consensu & voluntate Matris meæ, & hominum meorum, donaui & concessi Deo & Ecclesiæ sancti Eugendi, in alodio feudum de *Diuona*, sicut Dominus de Diuona à me tenet, & villam de Souerniaco, & villarium de Clusa, quod ipsius erat mihi in feodum concessit, & centum viginti quinque libras Gebennenses donauit, pro quibus omnibus ego idem Ecclesiæ hominum feci, salua fidelitate Comitis Gebennensis; & ad hoc faciendum hæredes meos in perpetuum obligaui; ita quòd ille de hæredibus meis, qui Castrum de Ias possidebit, quale homagium ego feci Ecclesiæ tale eidem ipse faciet, & supradictum feodum tenebit; & Ego tactis sacrosanctis reliquiis iuraui fidelitatem eidem Ecclesiæ me perpetuò seruaturum; nec vnquam aliquo tempore vel pacto me

contra venturum. Actum anno gratiæ M. C C. X X V. mense Iunio.

N O T Æ.

Amedevs Dominvs de Ias] Amedei à Geneua Domini de Gex Filius, Aymonis I. Comitis Gebennensis Nepos.

Divona] Castrum est in Gesij Balliuatu, vulgò *Diuonne*.

Priuilegium Carthusiæ Sellionis, à Dominis Cuselli concessum.

Ex eiusdem Ecclesiæ Autographo.

CAPVT XXXIV.

1230. NOtum sit omnibus præsentes litteras inspecturis, Quòd ego *P. Dominus Cuiselli*, & Hugo dilectus Filius meus, dedimus & concessimus in puram & perpetuam eleemosynam, toti Ordini Carthusiensi, & specialiter Domui *Sellionis*, pedagium & omnes consuetudines & exactiones per totam terram nostram, & præcipimus fidelibus nostris, quod quando per eos transierint, eos tueantur & defendant. Datum anno Domini M. C C. X X X.

NOTÆ.

NOTÆ.

P. DOMINVS CVISELLI] id eſt Pontius, Oppidi Cuiſelli in Patria Reuerſi-montis Dominus, dicunt *Cuſeau*, qui Laurentiæ Milonis Barri ad Sequanam Comitis Nepti nupſerat, ex qua Hugonem de quo hîc ſermo, Cuiſelli Dynaſtam, & tres Filias ſuſcepiſſe legitur, quarum Prior Amedeo Domino de Gex, 2. Hugoni Albæ-ſpinæ Domino, & 3. Fromondo Domino de Tramelay collocatæ ſunt.

SELLIONIS] Carthuſia eſt prope Forum Sebuſianorum, vulgò *Seillon*.

Donatio Monaſterio Caſſaniæ, à Guidone S. Triuerij Domino.

Ex Cartulario eiuſdem Monaſterij.

CAPVT XXXV.

NOuerint præſentes & poſteri, Quòd *Guido de S. Triuerio* dedit Deo & Fratribus de *Caſſania* iure 1177.
perpetuo, quidquid iuris habebat in Territorio de Fayſens, & quidquid iuris habebat in tribus partibus Terræ, quæ erat Fratrum de Villa quæ dicitur *Frens*; calumniam verò quam mouebat pro Terra de Buxo prorſus reliquit, hæc omnia Filij eiuſdẽ Guidonis, Hugo videlicet Guido & Guigo laudauerunt. Fideiuſſo-

res pacis sunt, Stephanus Dominus de Villars, Constantius de S. Triuerio, Petrus de Vassaliaco, Berlio & wicardus Filij eius. Testes *Vtfredus* Abbas, qui hoc donum recepit, & wicardus Subprior. Actum anno M. C. LXXVII.

NOTÆ.

GVIDO DE S. TRIVERIO] è Santriueriorum familia apud Dombenses Nobilis & antiqua: olim *Chabeu* vocabantur.

CASSANIA] Abbatia est Ordinis Cisterciensis in Sebusia nostra, *Chassagne.*

FRENS] Vicus est in Dombensi Principatu.

VTFREDVS] primus Cassaniæ Abbas.

Littera Ludouici Regis, qua Prioratum Amberta sub potestate sua ponit.

Ex Cartullario Monasterij Cluniacensis, à R. P. Petro-Francisco Chifflet, è Societate IESV nobis edito.

CAPVT XXXVI.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Amen.
1169. Ego Ludouicus Rex Francorum omnibus in perpetuum: Regiæ Magnificentiæ opus esse dignoscitur; non solùm Ecclesias Regni, beneficiis ampliare, verum & brachio defensionis amplecti; & ne à dignitate

tate Coronæ in manus alienas processu temporis deueniant præcauere. Notum itaque facimus, vniuersis, tam futuris quàm præsentibus, Quòd rogatu amici, & fidelis nostri venerabilis Viri Stephani Cluniacensis Abbatis, & totius Ecclesiæ, quæ magnum eius Regni membrum existit, & cuius Religio diebus nostris insigne sanctitatis præbet exemplum; crebra etiam petitione dilecti & familiaris nostri Artaldi Prioris de *Amberta*, eandem Ecclesiam, videlicet Ambertam, cum omnibus appenditiis suis in manu & protectione nostra suscipimus, decernentes vt Ecclesia & possessiones suæ vniuersæ in perpetuum sub Regio permaneant dominio & protectione, authoritate etiam Regia prohibentes, ne alicui hominum nostrorum, aut alij vnquam homini liceat eam aliquo modo ad aliam transferre potestatem. Quòd vt ratum imposterum & immobili firmitate subnixum permaneat, scripto notari, & Sigilli nostri authoritate confirmari præcepimus. Actum publicè apud Fontembliaudi, anno Verbi Incarnati M. C. LXIX. Regni verò nostri XXXIII. Philippi Filij nostri natiuitate 5. Subtus etiam inscripto nominis nostri caractere, astantibus in Palatio nostro, quorum apposita sunt nomina. S. Guidonis Buticularij. S. Mathæi Camerarij. S. Radulphi Constabularij. Data per manum Hugonis Cancellarij, & Episcopi Suessionis.

NOTÆ.

NOTÆ.

AMBERTA] Prioratus erat in Foresiis, celeberrimus Ordinis Cluniacensis.

Donatio Ecclesiæ Inimontis, ab Alberto Domino de Turre.

Ex eodem Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT XXXVII.

1202. IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego *Albertus Dominus de Turre*: Notum facio vniuersis præsentes litteras inspecturis, me anno ab Incarnatione Domini M.CC.II. in manu Domini Abbatis Cluniacensis quondam Abbatis Radingensis, dedisse Domui *Inimontis*, pro omnibus iniuriis Ecclesiæ illi, & aliis membris Ecclesiæ Cluniacēsi illatis, possessionem illam apud *Neyriacum*, quam tuleram in partē meam à Bernardo de la Cra, integrè & sine aliqua retentatione in perpetuum possidendam liberè & quietè, excepto Dominio Pascuorum, & similiter dedi eidem Domui apud *Sarrarias*, locum fullonum, & aquam fullonibus necessariam; similiter & campum sub illa via, quæ ducit ab Ecclesia ad riuum, quantùm iuris illic habebam, & pro damnis à me illatis hominibus Inimontis, dedi eisdem hominibus & Ecclesiæ, vt in villa

villa mea de *Luys* ab omni leida quantum ad me in perpetuum ſint immunes, hac conditione vt ipſi remitterent mihi omnem iniuriam & rancorem: Recognoui etiam in prænominati Abbatis & Stephani Prioris Portarum, & aliorum plurimorum præſentia, me in domo, villa & rebus Ynimontis, nullam gardam, dominium, aut conſuetudinem debere habere. Hoc tamen retento, quod recognitio iſta non poſſit mihi nocere impoſterum, ſi poſſem probare legitimis ſcriptis, me aliquid ibi debere habere dominij vel vſagij: Hoc autem totum in perpetuum bona fide ſeruaturum per me & per meos, & quod nullam deinceps Eccleſiæ Ynimontis facerem iniuriam, tactis ſacro-ſanctis Euangeliis promiſi & iuraui tali conditione, quòd ego non tenerer ſuper hac donatione vel iuramento, ſi domus Ynimontis aliquod dominium vel gardam tribueret alicui perſonæ ſuper ſe Nobili vel potenti, ne forte ſuper hoc poſſet mihi damnum aliquod euenire. Super hac autem pactione fideliter conſeruanda, conſtitui Dominos Lugdunenſem & Viennenſem Archiepiſcopos, & ſuper eorum Capitula fideiuſſores, ſuper Iuſtitia contra me facienda, ſi à præſcriptis pactionibus reſilirem: hæc autem omnia ſupraſcripta iurauit Albertus Filius meus, ſe bona fide in perpetuum ſeruaturum; ſuper hac autem donatione, recognitione & iuramento meo, Teſtes ſunt Nantelinus Prior, Bozo de Briord, Guigo de Moreſtel, & Ioſſerannus de Langes, & alij, qui ſuper horum

omnium confessione & iuramento facto à Filio meo similiter testes sunt.

NOTÆ.

In hist. Aruern. lib. 5. c. 9.

ALBERTVS DOMINVS DE TVRRE] id est de Turre-Pini in Delphinatu, non de Turre in Aruernia, sicut malè opinatus est Clarissimus Vir Christoph. Iustellus.

YNIMONTIS] Prioratus est in Bugesia Ordinis Cluniacensis, vulgò *Ynimont*.

NEYRIACVM] vicus est non ignobilis ad Rhodanum, non longè à Groleæ Castro, *Neyrieu*.

SARRARIAS] vulgò *Serrieres*, iuxta Rodanum, in Bugesiensi Prouincia.

LVYS.] Castrum est propè Neyriacum.

Donatio Monasterio Nantuaci, à Simone de Ioinuilla, & Lyoneta de Gex.

Ex Archiuo eiusdem Monasterij.

CAPVT XXXVIII.

1276. NOS *Simon de Ioinuille*, Miles, Dominus de Iays, & Nos *Leoneta* Vxor eius Domina de Iays. Notum facimus vniuersis præsentibus & futuris, Quòd Nobilis Vir Amedeus quondam Dominus de Iays, Pater

Pater dictæ Leonetæ bonæ memoriæ, dedit & assignari iussi Prioratui de *Nantua*, in eleemosynam perpetuam quinque florenos annuatim persoluendos, pro remedio animæ suæ & Antecessorum suorum, & dicti floreni nunquam fuerunt soluti dicto Prioratui, nec etiam assignati. Nos volentes ipsius vltimam voluntatem provt meliùs possumus & debemus adimplere; illos quinque florenos assignamus in pedagio de Iays, & præcipimus, vt quisquis pedagium emerit, siue tenuerit, illos quinque florenos soluat dicto Prioratui, vel eius mandato, in festo B. Michaëlis Archangeli annuatim; Promittentes bona fide, quòd contra prædictam eleemosynam & assignationem non veniemus in futurum Et nos Ioannes Prior de Nantuaco, si aliquid retentum fuerit de dicta eleemosyna contra voluntatem Testatoris, vel minus plenè solutum, vel etiam, si prædictus Amedeus quondam Dominus de Iays in vita sua aliquid de rebus nostris per se, vel per alium minus iustè ceperit, vel habuerit, illud remittimus & quittamus. In cuius rei testimonium Nos prædictus Simon Dominus de Iays, & Nos Leoneta Vxor eius, & Nos Prior de Nantuaco, præsentibus litteris Sigilla nostra duximus imponenda. Actum in Octaua Natiuitatis B. Mariæ Virginis, anno Domini M. CC. LXXVI.

NOTÆ.

SIMON DE IOINVILLE] alterius Simonis

 Domini

Domini de Ioinville Campaniæ Seneschalli; & Beatricis Burgundæ Dominæ de Marnay, Filius, Ioannis Domini de Ioinville Seneschalli Campaniæ, & Goffredi de Ioinville Domini de Vaucouleurs Frater, vti è feudi pro Castro de Marnay à nostro Simone de Ioinville Domino de Gex, Ioanni Comiti Burgundiæ Salinensi Domino, & Auunculo suo præstatione facta mense Nouembri 1255. constat, quà Patrem, Matrem, & Fratres nominat. Quòd ignorauit Claud. Menart in sua Ioinvillanorum Prosapia.

In Not. ad S. Ludouici vitam.

LEONETA] vnica Filia & hæres Amedei Domini de Gex, & Beatricis Baugiacæ eius primæ Vxoris.

NANTVAS] insigne Monasterium est Ordinis Cluniacensis in Bugesia, cuius fundationem sancto Amando Trajectensi Episcopo, & consecrationem sancto Gregorio in Histor. Sebus. perperam me tribuisse, doctissimus & R. P. Godefridus Henschenius Societatis IESV Theologus in sua de Trajectensi Episcopatu Diatriba; æquo parum animo scripsit, contra Martyrologij & variorum eiusdem Monasterij titulorum Historicorúmque fidem. Quoniam Epistola Gregorij Magni,ætati Childerici Regis;qui fundationem confirmauit, non conuenit, quàm ideò suspectam disertis verbis ingenuè agnouimus, & tanquam interpolatam ad calcem operis inter elucidationes adiecimus, vt benignus Lector videre poterit.

Donatio

Donatio Artaldi Comitis, Monaſterio Sauiniacenſi.

Ex Cartulario eiuſdem Eccleſiæ.

CAPVT XXXIX.

IN Dei nomine Ego *Artaldus Comes*, *Geraldi* quondam nobilis Viri, & Gimbergiæ Filius, reminiſcens malorum omnium, quæ tam pro acquiſitione, quam etiam pro defenſione honoris mei, contra Dei præcepta egi; paueſco Dei iudicia, pro his metuens æterna perpeti ſupplicia, verum quia longanimis eſt ſuper me Domini patientia, non differo diutius pœnitentiæ ſubire remedia. Nuper itaque, Sacerdotum ac Miniſtrorum Dei adij conſilium, quærens ab eis ſalubre conſilium, qui diiudicantes me ſecundum Sanctorum Canonum ſtatuta, hæc inter cætera mihi indixerunt monita, quò poſſint leuius mea ſolui peccata. His ſalutaribus præceptis monitus, conſiderans quæ & quanta erga ſancti Martini Monaſterium, quod vocatur *Sauiniacum*, commiſerim mala in deprædando villas eius, ac deuaſtando agros, primùm ipſi Beato Martino aliquid ex rebus meis poſſeſſionis tribuo. Igitur Ego Artaldus dono de hæreditate mea Eccleſiæ ſancti Martini, quam regit Dominus *Abbas Hugo*, vnà cum grege ſibi commiſſo. Eſt autem ipſa hæreditas, ſita in pago Lugdunenſi in

Ab anno 984. ad ann. 995.

agro Cogniacensi super fluuium Ararim in villa Toriniaco, hoc est vinea indominicata, cum curtilis viridariis, campis, pratis, sylуis, aquis, aquarúmque decursibus, terris cultis & incultis, seruis etiam & ancillis quantumcumque in ipsa villa visus sum habere, & in villa Casocco mansum vnum cum omnibus appenditiis suis, id est curtilis, campis, pratis, syluis, & quidquid ibi visus sum habere hæreditatis, & quidquid in Miseriaco & in Mota videor habere, id est portum cum piscationibus, terras cultas & incultas, seruos & ancillas vtriusque sexus, quidquid ego in istis prædictis villis, & à riuulo Morgonæ vsque in Ronnencum visus sum habere totum ad integrum, vsque in exquisitum, dono sancto Martino, & Monasterio Sauiniacensi ad stipendium Fratrum inibi Deo seruientium, pro emendatione mali facti, pro absolutione omnium peccatorum meorum; & omnium Parentum meorum; tali vero ratione hanc eleemosynariam donationem fieri iussi, vt à die præsenti supradictæ res in dominio & potestate sancti Martini permaneant. Nullíque hominum liceat ab hodierna die, & deinceps quidquam de ipsis rebus ab ipsa Ecclesia auferre & diminuere, nec mihi nec alicui Parentum meorum vel propinquorum, nec Episcopo & Abbati, nulli inquam potestati. S. Artaldi Comitis, & Vxoris eius *Theodebergiæ*, qui ita fieri & firmare rogauerunt. S. Fredelanni, Vichardi, Milonis, Bernardi, & alterius Beraldi, Eteleni, Leudegarij. Data per manum

manum Gerberini mense Martio, *regnante Conrado Rege.*

NOTÆ.

ARTALDVS COMES] Lugdunensis scilicet & Forensis, Historicis Lugdunensibus & Quercetano notus. Horum Comitum pleniorem expectamus Historiam ab eruditissimo Domino de la Mure, Ecclesiæ Montisbrisonis Collegiatæ Canonico & Sacrista dignissimo.

GERALDI] cuius Pater fuerat alter Artaldus Comes.

SAVINIACVM] iam supra diximus esse Monasterium Ordinis sancti Benedicti, diuo Martino dicatum in pago Lugdunensi, non longè ab Oppido *la Bresle.*

ABBAS HVGO] qui electus fuit anno 984. Indict. 2. consentiente Conrado Rege, & Burchardo Archiepiscopo Lugdunensi. *Cartul. Sauiniac.*

TEODEBERGIA] alibi Tetbergia vocatur.

REGNANTE CONRADO REGE] annus hic deest; sed cum Hugo Sauiniacensis Abbas vixerit ab anno 984. vsque ad annum 1005. & Conradus mortuus sit anno 995. vti iam superiùs iudicauimus, necesse est illud euenisse ab anno 984. vsque ad annum 995.

Donatio

Donatio Ecclesiæ Peloniaci à Roberto Geneuensi Comite, stylo prorsus Barbaro.

Ex Archiuo Abbatiæ Abundantiæ.

CAPVT XL.

SAcrosanctæ Ecclesiæ perpetuæ Virginis Mariæ, & sancti Veranni, & sancti Andreæ Apostoli, &
1019. vel 1020. illis reliquiis, quæ in ista Ecclesia concistunt, quæ est constructa in pago Geneuense, & in villa de *Peloniaco* donat *Robertus Comes* de aloto suo, hoc est Terram dominatam in pago Geneuense, & in villa de Peloniaco cum decimis, quam Canonici tenent de Peloniaco mansos XII. & Lunaticum vnum, & illos Casalis quos in Peloniaco habebant, & in Broliaco mansos II. & in Rumblatis mansum I. & Lunaticum vnum, & inter pratos & campos & Nonas mansos II. in Peloniaco, in Loyas mansos V. inter Fesigniaco & Alpiniaco mansos III. in Marsolatis Lunaticum vnum ad exertum mansum I. in Seuernatis mansum I. à Aualiaco decimam de vno lunatico, à Presennio decimam de aloto quæ Roberto fuit, ad Maciliaco Casalem vnum cum vinea insimul tenere inter Bresenatis & Acisia & Estabulo mansos VII. à Seunfeio mansum I. à Peloniaco mannare I. à Filennio mannare I. istam terram tenent Canonici sex in beneficium, qui in ipsum locum seruitium

ſeruitium faciunt, & donat Robertus de inter Cluſas Eccleſiam de Paciaco, & vineam indominicatam vnam medietatem & Contamineam indominicatam vnam medietatem, & Boſco indominicato vnam medietatem qui in defenſum eſt, & de alia terra quam Robertus pro Aloto tenet manſos X X. in ipſa Valle, in ipſa Eccleſia quæ Magiſtratum tenet de ſex Canonicis, vnam medietatem habet Eccleſia de Paciaco in ante; ipſam terram donat Robertus in Communia de intus cluſas, excepto vnam medietatem de Eccleſia de Paciaco quam Magiſter tenet per deceſſum Hugonis Nepotis, & donat Robertus Comes iſtam terram ſicut in iſta carta commemorat pro Dei amore & bona voluntate pro anima Epiſcopi *Geroldi*, qui locum conſtruxit, & pro anima Patris ſui Conradi, & pro anima ipſa Roberti, qui iſtam eleemoſynam fecit, & pro anima Filij ſui Conradi, & pro anima Hugonis Clerici Parentis Roberti; & donat Robertus ad Vſturia in Peloniaco manſum I. in Marſolatis manſum I. ad tectum reparandum, à Bernatis manſum ad luminaria reddendum; & donat Robertus iſtam terram de intus Cluſas, quæ iſta carta commemorat in communia, in tali communia quod inſimul ſtent ab initio Quadrageſimæ vſque ad primum Lunæ poſt octauā Paſchæ, & per tres Feſtiuitates ſanctæ Mariæ, & Feſtum ſancti Andreæ, & Feſtum ſancti Veranni, & Feſtum ſancti Petri, & Feſtum omnium Sanctorum, & die S. Pentecoſtes; & donat

M Robertus

Robertus ſicut iſta carta commemorat, Sanctis qui in iſta carta denominati ſunt, pro Dei amore, & bona voluntate, & pro anima Epiſcopi Geroldi, qui illum locum conſtruxit, & pro anima Hugonis Nepotis ſenioris Roberti, & pro anima Conradi Patris Roberti, & pro anima ipſius Roberti, & pro anima Filij ſui Conradi, & pro anima Vgonis Clerici Parentis Roberti, & donat Robertus iſtam eleemoſynam ad illos Sanctos, qui in iſta carta denominati ſunt; & pro ipſis animabus quas Dominus perduxit in vitam æternam. Amen. S. Roberti, qui hanc donationem fieri & firmari rogauit. S. Conradi Filij Roberti, qui conceſſit & laudauit iſtam eleemoſynam. S. Euerardi teſtis. S. Beroardi teſtis. S. Arberti teſtis. S. Deonis teſtis. S. walteri teſtis. Si vllus homo iſtam eleemoſynam voluerit tollere, quàm Robertus fecit ad iſtos Sanctos, qui in iſta carta denominati ſunt, ſit excommunicatus, & maledictus, & damnatus, & anathematiſatus, & vituperatus à Patre & Filio, & Spiritu ſancto, & ſancta Maria Matre Domini noſtri Ieſu Chriſti, & à ſancto Michaële, cum nouem Ordinibus Angelorum, & à quatuor Euangeliſtis Marco, Mathia, Luca & Ioanne, & à ſancto Petro Principe Apoſtolorum, qui habet poteſtatem ligandi & ſoluendi, & à ſancto Andrea, & à ſancto Veranno, & à ſancto Iuſto, & ab illis Sanctis quibus iſta eleemoſyna data eſt, & à centum quadraginta quatuor millia Innocentũ, qui pro Chriſto paſſi ſunt, & ab omnibus Sanctis Dei, & ab vniuerſa

poteſtate

potestate quæ in cælo & in terra scripta est, sit ligatus & excommunicatus & damnatus anima & corpore, sicut Datan & Abiron, & Iudas & Pilatus, qui Dominum tradiderunt, vsque ad tenebras exteriores. Fiat.

Ego HVGO EPISCOPVS DE GENEVA Ciuitate, per diem Dominicam Missam cantabam super Altare sancti Petri Principis Apostolorum, qui istam excommunicationem & maledictionem feci, contra eum qui istam eleemosynam voluerit destruere, quam Robertus Comes fecit, sicut ista carta commemorat.

Ego BENEDICTVS sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ Præsul, confirmans decreui, vt nullus homo supradictam hæreditatem sanctæ Dei Matris Mariæ, & sancti Veranni, & sancti Andreæ ab eorum iure subtrahat; quod si fecerit Apostolico anathemati sit submissus.

NOTÆ.

PELONIACO] vulgò *Pellionex*, in Diocœsi Gebennensi.

ROBERTVS COMES] videlicet Gebennensis; hîc nota tres Comitum Gebennensium generationes, Conradum nempe istius Roberti Patrem, & alterum Conradum Roberti Filium.

GEROLDI] Is erat Gebennensis Episcopus, cuius antiquum Ecclesiæ Geneuensis Tabularium, in quo

Episcoporum Geneuensium Catalogus reperitur, meminit his verbis, *Girardus vel Giroldus, qui Ecclesiam de Pellionex fundauit*, quod huic cartæ optimè congruit.

Hvgo Episcopvs de Geneva] qui Geroldo immediatè successit.

Benedictvs] nominis huius octauus Romanus Pontifex, qui obiit anno 1023. Ideò confirmationem hanc secundum Hugonis Geneuensis Episcopi tempora factam fuisse circa annum 1019. vel 1020. coniicio.

Carta quadam de Lege Salica.

Ex Cartulario Ecclesiæ S. Vincentij Matisconensis.

CAPVT XLI.

DOmino Fratri Adalgiso. Ego Altasia & Filij mei Beraldus Præsbyter & wlfardus venditores vendimus res nostras quæ sitæ sunt in pago Matisconēsi, in agro *Fusciacense* in villa *Varennas*, hoc est curtile cum vinetis & arboribus & campo, qui diuiditur à manè terra Rumac, à meridie de via publica à sero . . . . Lentgando Presbytero, quæ res infra istos terminos sunt mihi obuentæ in sponsalitio de parte Senioris mei Humberti, Ego & Filij mei Beraldus videlicet, atque wlfardus tibi vendimus *Secundum Legem Salicam* tradimus atque transfundimus

dimus

dimus & accipimus de vobis pretium valent. X. solidos, & pro ipso pretio de ipsis rebus verpitionem tibi facimus, vt facias de ipsis quidquid volueris. S. Altasiæ. S. Beraldi. S. Aldonis. S. Giraldi. S. Bernolfi.

NOTÆ.

FVSCIACENSE ET VARENNAS] vici sunt in Comitatu Matisconense, vulgò *Fuissé & Varennes*.

SECVNDVM LEGEM SALICAM] viderint hîc authores huius sæculi, qui iniquo prorsus animo contra Legem Salicam tam acriter declamarunt eam non fuisse incognitam in Comitatu Matisconense, sicut eam apud Sebusianos & Heluetios viguisse, iam alibi diximus.

Venditio à Domino Nantonis Prioratui sancti Petri de Belna.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT XLII.

NOuerint vniuersi præsentes & futuri, quod Leobaldus de *Nanta* miles, & Vxor eius Matildis, 1214
laude & assensu Filiorum suorũ, Guidonis militis, & Ioannis Fratrum, & Anselici Filij eiusdẽ Matildis ven-

 diderunt

diderunt W. Priori sancti Petri Cluniacensis de *Belna* mansum, qui est inter domum ipsius Prioris & mansum Bergemorum, & ab eodem receperunt pretium venditionis, scilicet valentiam quatuor viginti & decem librarum, & tenentur vt venditores garentire. In cuius rei memoriam & testimonium præsens Carta ad preces vtriusque partis munita est Sigillo communi Belnens. Actum est hoc publicè & solemniter apud Belnam anno ab Incarnat. Domini nostri Iesu Christi M. CC. XIV. mense Octobris.

NOTÆ.

NANTO] Castrum est in Diocœsi Cabilonensi, vnde Nobilis & antiqua Familia de Nantom prodiit.

BELNA[vulgò *Beaune.*

Præstatio Feudi à Domino de Turre Ecclesiæ Lugdunensi.

Ex Cartulario maiori Ecclesiæ Lugdunensis.

CAPVT XLIII.

1228. EGo *Arbertus Dominus de Turre.* Notum facio per præsentes litteras vniuersis, Quòd Dominus Robertus Archiepiscopus & Ecclesia Lugdunensis, concesserunt mihi & hæredibus meis in feodum & casamentum *Castrum S. Andreæ*, cum mandamento &

& pertinentiis eiusdem, propter quod, Ego & hæredes mei tenemur reddere dictum Castrum dictis Archiepiscopo & Ecclesiæ Lugdunensi, vel eorum alteri cum à nobis petierint; ob hoc etiam debemus Ego & hæredes mei hominium & fidelitatem ligiam dictis Archiepiscopo & Ecclesiæ, excepta fidelitate & hominio ligio Ecclesiæ Viennensis & Comitis Sabaudiæ. Pro hac autem concessione, Ego Castrum de Antone, quod ab eisdem Archiepiscopo & Ecclesia habebam, iuraui me eis redditurum, vel eorum alteri quoties fuero requisitus; Insuper quidquid Ego habeo vel alius habet à me citra Chareis versus Rhodanum & Lugdunum, cepi ab eisdem Archiepiscopo & Ecclesia, eo excepto quòd habeo in Terra del Malchi, munitiones quoque quas infra dictum terminum habeo, vel in futurum fecero vel habuero teneor eis reddere. De aliis autem quas alij à me habent, vel in futurum habuerint, eo modo eis teneor, vel tenebor quo alij michi tenentur, vel tenebuntur; in concessione vero michi facta retinuerunt dicti Archiepiscopus & Ecclesia in pedagio legitimo & antiquo, pro singulis trossellis octo denarios quos percipere debent, & leuare in perpetuum vbicumque leuabitur pedagium, siue in terra de Coloniaco, siue alibi occasione Terræ de Coloniaco. Hanc retentionem pedagij & omnia supradicta pro me & hæredibus meis eisdem bona fide concessi, promittens cum iuramento super sancta Dei Euangelia, præstito me omnia supradicta bona fide seruaturum,

&

& nulla ratione contrauenturum. BEATRIX quoque Vxor mea omnia supradicta concessit & promisit iuramento super sancta Dei Euangelia corporaliter præstito, se ea bona fide seruaturam, & nulla ratione contrauenturam. In cuius rei securitatem & testimonium, Ego & ipsa præsentem cartam concessimus eisdem Archiepiscopo & Ecclesiæ Sigillorum nostrorum testimoniis communitam. Actum anno Domini M.CC.XXVIII. mense Iunij.

NOTÆ.

ALBERTVS DOMINVS DE TVRRE] huius nominis III. Alberti II. Domini de Turre-Pini, & Mariæ de Turre Comitissæ, Filius Hugonis de Turre Episcopi Claromontensis, & Guidonis de Turre Archidiaconi Lugdunensis Frater. Christoph. Iustellus. Bernardum quemdam Dominum de Turre in Aruernia ei Fratrem primogenitum addit, quod omni fide caret.

Hist. Aruern. lib. 5. cap. 9.

CASTRVM S. ANDREÆ] ad fluuium Suranum in Sebusianis meis, vulgò *S. André sur Suran,* quod hodie possidet Abbas Ambruniacensis.

BEATRIX] Hugonis Coloniaci & Reuersimontis Reguli Filia, cuius Illustris Familiæ Historiam Genealogicam scripsit Clarissimus Vir D. Ioan. Bouchetius, quæ adhuc sub prælo est, magno omnium Galliæ litteratorum desiderio.

Præceptum

Præceptum Rodulphi Regis de Talueriis.

Ex Cartulario Monasterij Sauiniacensis.

CAPVT XLIV.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Rodulfus* diuina fauente gratia Rex. Rebus nostris Ecclesias Dei augmentare, more Regum Prædecessorum nostrorum vtile ducimus, & honestum diiudicamus. Quapropter notum sit omnibus Dei Ecclesiæ & nostris fidelibus natis & nascituris qualiter ob animæ nostræ remedium, & petitione *Irmingardis Reginæ* Coniugis nostræ dilectæ, & Burchardi Archiepiscopi Fratris nostri, & Burchardi Viennensis Archiepiscopi, cæterorúmque nostrorum fidelium. Damus in pago *Albanense Talueris*, villam cum appenditiis suis, & cum Ecclesia in honore sanctæ Mariæ, & sancti Petri, & sancti Mauritij consecratam, ad sanctum Martinum, & Monasterium Sauiniacense, & ad regimen & subiectionem *Iterij Abbatis*, & Successorum eius, & vtilitatem Fratrum Talueriis monasticè Deo famulantium: ita vt in nostra tuitione & Irmingardis Reginæ & Successorum nostrorum Regum remaneat. Et vt hæc à nobis facta credantur, manu nostra roborauimus, & sigillari iussimus. S. Domini Rodulfi Regis.

Ab anno 1007. vsque ad ann. 1032.

N NOTÆ.

NOTÆ.

RODVLFVS III.] ſcilicet Burgundiæ transjuranæ Rex.

IRMINGARDIS] eadem eſt quæ poſtea anno Domini 1025. Prioratum Taluer iarum fundauit, vt dicemus in Hiſt. noſtra Sabaudica.

ALBANENSE] Pars ea Ducatus Gebennenſis, quæ Anneciacum, Taluerias, Rumiliacum, & loca circumvicina continet. Pagus olim Albanenſis vocabatur, vulgò *Albanois.*

TALVERIAS] inſigne Monaſterium, eſt Ordinis ſancti Benedicti ab Abbatia Sauiniacenſi dependens ad locum Anneciacum, vulgò *Taloire.*

ITERII ABBATIS] qui Duranno Abbati anno 1007. electo ſucceſſit, ideò præceptum iſtud ante fieri non potuit. Sed quando non liquet, deficiente anno regni Regis Rodulphi, qui obiit 1032.

Carta Raynaldi Archiepiſcopi Lugdunenſis pro Eccleſia Cluniaci.

Ex Cartulario eiuſdem Monaſterij.

CAPVT XLV.

1203. NOuerint tam præſentes quàm futuri, Quòd ego R. Dei gratia primæ Lugdunenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, de mandato *Guidonis* Fratris mei Comitis

Comitis Forensis, cùm haberem Comitatū Forensem in manu mea nomine tutelæ Liberorum eius, Nepotum meorum, assignaui Abbati & Conuentui Cluniacensi totam decimā villæ de *Neruiaco*, citra aquam & vltra aquam, scilicet maiorem & minutam decimam pro decem libris Lugdunensis monetæ, quas debitales annis singulis de mandato præfati Fratris mei eis assignare tenebar, liberè & sine aliqua diminutione iure perpetuo possidendam; ita quòd nec ego nomine Archiepiscopi, vel aliquis Successorum meorum, siue Capitulum Lugdunense Pater meus siue Nepotes mei, vel hæredes eorum, aut aliquis alius in prædicta decima aliquid vendicare possimus; sed ea integra in annona, cum nutrimentis animalium ad faciendum Anniuersarium sæpedicti Fratris mei, Ecclesiæ Cluniacensi quieta & in pace remaneat, & sciendum quòd ad hanc decimam colligendam nullus minister est per hæreditatem, vel per aliquam successionem; sed ille colligit eam & feret ad vtilitatem Ecclesiæ, cui Abbas vel nuntius eius ipsam committere voluerit colligendam & ferendam in ea libertate in qua tempore Fratris mei hoc fieri consueuit. Ego quoque ad maiorem firmitatem authoritate Archiepiscopi ratum istud habeo, & Sigilli mei authoritate confirmo. Hoc laudauerunt *Pater meus* & Nepos meus Guigo & Sorores eius Guigona & *Marquissa*, & Vxor Fratris mei *Adaladix Comitissa*. Testes sunt Hugo Benedictionis Dei, & Eustorchius Mauriciensis Abbates, Guilelmus Archipresbyter de

N 2 Nerunda,

Nerunda, Durannus de Spodis, & Ioannes de Vaura, Ioannes Roche, Aymardus de Vernol, Catardus de Suire, & Chatardus de Tierno. Actum anno Incarnat. M. C C. I I I. mense Decembri.

NOTÆ.

R.] Raynaldus.

GVIDONIS] vsque ad ann. 1205. vixisse Comitem hunc Forisiensem. Quercetanus scripsit, quòd possibile non est; Raynaldus siquidem Archiepiscopus Lugdunensis eius Frater iam ante annum 1203 liberorum suorum tutelam gesserat.

NERVIACO] vulgò *Neruieu*, in Comitatu Foresij.

PATER MEVS] Guigo II. scilicet Lugdunensis & Forisiensis Comes, qui Guidone I I I. Filio superuixerat.

MARQVISSA] ea est cuius proprium nomen in Foresiorum Comitum, prosapia apud Quercetanum deest.

ADALADIX COMITISSA] eius quoque nomen Quercetano incognitum fuit.

onatioD

Donatio Guilelmi Gebennensis Comitis Monasterio Agaunensi.

Ex Cancellaria eiusdem Monasterij.

CAPVT XLVI.

NOs Guilelmus Comes Gebennensis, vniuersis Christi fidelibus præsentem paginam inspecturis, rei gestæ notitiam cum salute: Quoniam labilis est hominum memoria, & eorum vita in momento transitoria; ea propter vniuersitati vestræ tenore præsentis paginæ volumus fieri manifestum; Quòd nos pro remedio animæ nostræ *Alaidis* Vxoris nostræ, & Filiorum nostrorum, omniúmque Antecessorum nostrorum in perpetuum, Ecclesiæ sancti Mauritij Agaunensis & Abbati, eiusdémque loci seruitoribus, dilectis & carissimis nostris quibus integræ & veræ fidelitatis & fidei tenemur & astringimur ligamento pedagium quod nobis aut alicui nomine nostro apud Castrum nostrum de *les Clez*, soluere tenentur, pro rebus eorum quæcumque fuerint, & quandocumque ipsas per locum illum transire contigerit, vel etiam deportari remittimus; & hoc pro nobis & nostris hæredibus seu successoribus, promittimus solemniter stipulando futuris temporibus tueri & inuiolabiliter obseruare. Si quis autem ex nostris hæredibus siue successoribus contra donationem istam aut eleemosynam venire præsumpserit, male-

1245.

N 3 dictionem

dictionem induat pro benedictione, & Dominus IESVS in districto die iudicij dignam retribuat talionem. Huius rei testes sunt Dominus Abbas dicti loci, wilelmus Thesaurarius, Nicolaus Cantor, Aymo de sancto Paulo Canonici, Dominus Albertus de Compeys Miles, Valterus de Albiaco Miles, wilelmus Maresch. Actum anno Domini M.CC.XLV. mense Augusto.

NOTÆ.

ALAYDIS] Filia erat Alberti III. Domini de Turre-Pini, & Mariæ de Turre Aruerniæ, quæ in dotem habuit Castra Cornillonis & de Bornant, vt ex eius testamento patet anni 1256.

Verpitio Ecclesiæ Cluniacensi, à Comite Matisconensi.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT XLVII.

VNiuersis præsentes litteras inspecturis. *Ioannes Comes Matisconensis*, & A. Comitissa Vxor eius,
1237. Salutem in Domino. Vniuersitati nostræ notum facimus: Quòd Nos in quadam domo Cluniacensis Ecclesiæ, quæ dicitur *Montis-Berthodi*, propè Lugdunum nunquam habuimus, vel percepimus, vel exegimus aliquam *Procurationem*, aut gistum seu exactionem,

exactionem; & si quid de prædictis in eadem domo habere de iure possumus, vel debemus, vel Prædecessores nostri aliquo modo habuerunt. Hoc penitus liberè & absolutè pro nobis & Successoribus nostris damus, concedimus, & quittamus in perpetuum Abbati & Cluniacensi Ecclesiæ supradictæ, vt nostri nostrorúmque memoria à Successoribus in Ecclesia Cluniacensi in perpetuum habeatur; in cuius rei testimonium & confirmationem præsentibus litteris Sigilla nostra fecimus apponi. Actum anno Domini M. C C. X X X V I I. mense Ianuario.

NOTÆ.

IOANNES COMES MATISCONENSIS] Ioannes Drocensis vocabatur è Comitum Drocensium stirpis Regiæ familia, qui Alexiæ Comitissæ Matisconensi nupserat.

MONTIS-BERTHODI] vulgò *Montberthod*, Prioratus in Dombis Ordinis Cluniacensis.

PROCVRATIONEM] id est annonæ cibaria, quibus Episcopus visitans, item Episcopi comites & iumenta pascuntur, de quo subsidio in cap. conquerente de off. ordin. cap. cum Apostolus, cap. sopitæ de censibus. Quod verbum non adeo insolens in hoc significatu videri debet, quandoquidem Scriptores Classici verbum procurare, pro cibo vires reficere nonnunquam vsurpauerint, vt summus Poëtarum,

9. Æneid. *Quod superest læti benè gestis corpora rebus*
Procurate viri.

Apud Fulbert. ep. 110. & Iuon. Carnot. ep. 49. Procuratio vocatur Cirrada, quia circantibus & circumeuntibus, id est visitantibus debetur. Visitationi enim annexa est procuratio, cap. cùm Venerabilis de Censib.

Priuilegium Monasterio Portarum à Domino Montislupelli.

Ex Portarum Cartophilacio.

CAPVT XLVIII.

1217. EGo Humbertus Dominus *Montis-lupelli.* Notum facio omnibus hominibus hanc Cartam inspicientibus, pro salute & remedio animæ meæ & parentum meorum me dedisse domui *Portarum* per totam terram meam tam in terra quàm in aqua, pedagia & vsagia, videlicet vt quidquid aliquis conuersus siue alius Nuncius Domus Portarum emerit vel vendiderit nullum osagium dare, quidquid duxerit vel per terram, vel per aquam, tam in ascensu quam in descensu nullum pedagium soluere teneatur; prætereà omnes homines qui ad Domum Portarum gratia visitationis vel negociationis, vel operationis accesserint, & secum Nuntium Portarum habuerint, tam in aduentu quàm in reditu, ab omnibus hominibus

hominibus meis amicis accipio perpetuò in guidagio & conductu meo, vt A. hæc eleemosyna mea rata sit in perpetuum, præsentem cartam Sigilli mei munimine roborari feci. Anno ab Incarnat. Domini M. C C. X V I I. actum est istud.

NOTÆ.

MONTISLVPELLI] vulgò *Montluel*, in agro Vallis-Bonæ apud Sebusianos.

PORTARVM] Carthusia est in Bugesio, *Portes*, totius Ordinis post magnam Carthusiam antiquissima, non longè à S. Ramberti Oppido.

Fundatio Prioratus Campi-muniti, ab Aymone Comite Gebennensi.

Ex veteri Codice M. S.

CAPVT XLIX.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego Aymo Comes Gebennensis, & Filius meus Giroldus, damus & concedimus Domino Deo Saluatori nostro, & sancto *Michaëli* Archangelo *de Clusa*, omnem *Campum-munitum* cum appenditiis suis, ex aqua quæ vocatur Dersaz, & rupe quæ vocatur Alba, vsque ad Balmas, sicut ex integro ad Comitatum meum pertinere videtur, id est terras, syluas, *Ab anno 1088. vsque ad annum 1099.*

O Alpes,

alpes, venationes & banna, & Monachi Deo & Archangelo seruientes hoc totum habeant & teneant sine contradictione alicuius hominis, & nihil nobis nisi eleemosynas & orationes pro animabus nostris, & Parentum nostrorum retinemus, vt sanctus Michaël Archangelus perducat nos & illos in Paradisum exultationis. Si quis autem, quod absit, hoc donum confringere voluerit, in anathemate & maledictione sit, sicut Datan & Abiron quovsque respiciat, & satisfaciat; Ex istis ergo donis sunt legitimi testes vterini Fratres Comites, wilelmus-Fulcigniacus, & Amedeus & Turumbertus de Nangiaco, & Albertus Miles, & Angobardus Presbyter & Silico.

Ego Andreas Comitis Capellanus, hanc cartam præcepto ipsius Comitis scripsi & tradidi feria 7. Luna X X V I I. *Papa Vrbano regnante.*

NOTÆ.

Michaeli de Clvsa] Monasterium est insigne Ordinis S. Benedicti in Pedemontis.

Campvm-mvnitvm] vulgò *Chamonix*, Prioratus Benedictinorum, ab Abbatia Diui Michaëlis de Clusa, dependens in editissimis Fucigniacæ Prouinciæ iugis.

Papa Vrbano regnante] eius nominis II. ideò huiusce fundationis carta, referri debet anno 1088. vsque ad annum 1099. quo Vrbanus obiit.

Donatio

Donatio Monasterio Cluniaci, ab Hugone Duce Burgundiæ.

Ex Cartulario eiuſdem Eccleſiæ.

CAPVT L.

QVoniam humana ſæpe vita in decurſu eſt, & quotidie ad procliuia labitur, tam in progreſſu dierum qui ſemper accendendo minuuntur, quam præteritorum delapſu qui volentes, nolentéſve nos ſemper infeſtant, ad mitigandam tantam miſeriam, oportet, nos aliquid medelæ dum vacat, nobis adhibere. Quod Ego *Hugo Dux Burgundiæ* conſiderans pro ſemper permanentibus, tranſeuntia mutuare cupiens; Ideò dono Deo & ſancto Petro Cluniacenſique Cœnobio, poteſtatem iuris mei quæ vocatur Montdie, & omnia quæ ad illam pertinent, pro peccatorum meorum redemptione, & progenitorum meorum venia culparum, & vt participes fiant omnium bonorum quæ fiunt in illo loco, & incentum locis ad ipſum pertinentibus. Huius autem donationis laudatores & teſtes ſunt, in primis *Sybilla Vxor mea*, cui eamdem villam in dotalitio dederam; Et *Henricus Frater meus*, & Comes Guilelmus genitor iamdictæ Vxoris meæ, Raynerius Seneſchallus, Humbertus de Fommet, Hugo Vicecomes de Belna, & Raymundus Frater eius, & Seguinus de Belna; Litandus de Ruclia; Landricus de la Freſcurte, &

Ab anno 1075. vſque ad annum 1078.

alij multi de Familia mea. Hæc autem potestas siue villa in pago Eduensi est sita, & hoc donum factum est tempore *Aganonis* Augustodunensis Episcopi.

NOTÆ.

HVGO DVX BVRGVNDIÆ] eius nominis primus.

Hist. Duc. Burg c. 3. Hist. Gen. Fr. lib. 38. c. 3. SYBILLA VXOR MEA] Tillius Quercetanus, & Sammarthani Fratres mendosè Vxorem Hugonis Yolandam, wilelmi Niuernensis Comitis Filiam fuisse existimarunt, cùm hîc Sybilla vocetur.

HENRICVS FRATER MEVS] Portugalliæ Comes, à quo Reges Lusitaniæ.

AGANONIS] qui ab anno 1072. vsque ad annum 1087. Eduæ sedit. Cùm autem Hugo in Burgundia anno 1075. tantùm regnare cœperit, & vestem monachalem Cluniaci anno 1078. induerit, necesse est hanc donationem factam fuisse ab anno 1075. vsque ad 1078.

Donatio Monasterio Sauiniacensi, à Comite Foresij.

Ex Cartulario Sauiniacensi.

CAPVT LI.

1078. DOmino Henrico Augusto, bellum cum Rodulfo Duce gerente, sanctóque Papa Hildebranno

branno in Apoſtolico ſolio reſidente; atque Archiepiſcopatu Lugdunenſi ſub regimine Domini Gebuini quieſcente, Domno etiam Dalmatio Sauinienſis Monaſterij baculum tenente *Vuidelinus Comes Foreſij*, atque Falco cum Berardo & aliis Fratribus ſuis Vmberto & wichardo, Theotarino quoque cum Fratribus ſuis Milone & Altardo ſiue Agnone; Beraldus etiam cum Rotbaldo Fratre ſuo, Durannúſque Varenarum cum Fratribus ſuis, ac Lino ſancti Nicetij, & Durandus Monaior, Arnulfúſque, Guigo cum Vxore ſua Pontia, omnibúſque ſuis hæredibus, omnes concorditer hanc cartam de Eccleſia ſanctæ Paulæ, quæ ſita eſt in Parrochia ſancti Laurentij, cum finibus ſuis fieri iuſſerunt & laudauerunt; Quum Comes Artaldus Pater eius ſancto Martino Sauiniacenſi, cum omnibus ſupradictis, pro anima ſua dedit, & ita liberè quòd nec Vicarius, nec vllus homo in Eccleſia, nec in honore eius, vi aliquid & fraude apprehendere poſſit ſine anathemate, à Vernea vſque ad Balneum, & à Balneo vſque ad alodos, & ab alodis vſque ad ſyluam quæ vocatur Kuironella, & ab illa vſque adeorſum ad Verneam; atque dedit licentiam nobis accipiendi & emendi ab omnibus huius terræ poſſeſſionibus. Quod ſi quis aliquid campi aut vineæ & ſyluæ, & pro anima ſua, & pro pretio nobis dare voluerit, quod nos ſine vlla offenſione & occaſione nullius hominis accipere poſſumus. S. Vuidelini Comitis, Falconis, Agnonis, Berardi, Vmberti, wichardi

 Teotgrini,

Teotgrini, Milonis & aliorum supradictorum. Facta est carta istius domi, mense Maio feria 12. & XIV. anno Domini M. LXXVIII. Indict. 1. concurrente VI. Epacta IV. scripta manu Laurentij Monachi.

NOTÆ.

In Hist. Burg. l. 3. c. 70. WIDBULNVS COMES FORISII] nulli Historicorum nostrorum huc vsque notus, qui, vt opinor, Pater Guilelmi Comitis Lugdunensis & Forisij; à quo Quercetanus prosapiam Comitum Forisiensium inchoauit, erat.

Donatio Ecclesiæ Briuatensi, à Dalmatio Vicecomite Poliniaci.

Ex Cartulario Ecclesiæ Briuatensis.

CAPVT LII.

Ab anno 923. vsque ad annum 936. SAcrosanctæ Dei Ecclesiæ sancti Iuliani Martyris vico *Briuate*, qua ipse sanctus Dei Martyr corpore cum cæteris Sanctis requiescit, sub quo loco *Dalmatius Dei gratia Vicecomes*, Rector præesse videtur, temporibus Guneberti Præpositi, Hectorisque Decani curam administrantis; Ita nos in Christi nomine Gotdescalcus Episcopus, Aurelius Episcopus, Dalmatius Vicecomes, Suffitianius, Girardus, Odilus, Heraclius, Desiderius, Raynerius, Bernardus, Bertrannus

Bertrannus Eleemosynarij Guilelmi, qui fuit quondam per fideicommissum, & per suam donationem, & per absolutionem animæ suæ, vt ei pius Dominus per intercessionem beati Iuliani & omnium Sanctorum, de peccatis suis indulgentiam tribuere dignetur. Cedimus & in communi victu Canonicorum suorum res illius proprias, quæ ex hæreditate parentum suorum euenirent, súntque sitæ res in Patria Aruernica in Comitatu Briuatensi in Vicaria Veionensi, in villa quæ dicitur Pinata in ipso Villare; cedimus Deo sanctóque Iuliano, mansos II. duplos, cum mansis & campis & pratis & syluis cultis seu incultis, quæsitum, vel quidquid acquirendum, & cum duabus partibus ex decima, totum cedimus Deo & sancto Iuliano in communia Fratrum ad habendum & vendendum, donandum seu commutandum, & ab hodierna die, & deinceps quidquid iusto iudicio, & inde facere volueritis licentiam habeatis faciendi absque vlla contradictione dictorum. Sanè si quis homo aut hæres meus voluntates nostras immutare voluerit, aut quælibet subrogata persona Canonicos sancti Iuliani conturbare elaborauerit. In primis iram Dei incurrat, & cum Datan & Abyron, & cum Iuda traditore, qui Dominum tradidit, in infernum præcipitentur, nisi resipuerint, & ad emendationem venerint, & insuper auri puri libram vnam coactus persoluat, & eius nullum habeat locum. Facta affirmatio ista fuit III. Non. Iunij apud Casorum quod vocatur *Rodumniacus*, regnante

gnante *Rodulpho Rege* Francorum, necnon Aquitanorum; hæc carta tunc temporis conſcripta omni tempore firma permaneat. Teſtibus iſtis, Godeſcalco Epiſcopo, Aurelio, Dalmatio, Sufficianio, Giraldo, Odilone, Eraclio, Deſiderio, Rainerio, Bernardo, Bertranno iſti omnes eleemoſynarij Guilelmi, cartam iſtam fieri rogauerunt, Authoardo à Bernardo Auterajo.

NOTÆ.

BRIVATE] *Brioude*, in Aruernia.

DALMATIVS DEI GRATIA VICECOMES] Stephani Vicecomitis Filius, Armandi Vicecomitis Nepos, à quibus vetuſtum & illuſtre Vicecomitum Poliniacorum genus.

PODVMNIACVS] ita æuo illo corrupte Poliniaci Caſtrum in Velaunis vocabatur.

RODVLFO REGE] Duce Burgundiæ, qui in Regem Francorum contra ius anno 923. Caroli Simplicis Regis facilitate & deſidia abutens electus fuit, obiit 936.

Concordia

Concordia inter Monaſteria Miratorij & Gigniaci.

Ex Cartulario Eccleſiæ Cluniacenſis.

CAPVT LIII.

NOtum ſit omnibus, Quòd Fratres de *Miratorio* reddiderunt Domui Cluniacenſi mediantibus 1155. Dominis Eraclio Lugdunenſi Archiepiſcopo Apoſtolicæ Sedis Legato, & Henrico *Wintonienſi* Epiſcopo, vndecim millia ſolidorum Lugdunenſis Monetæ pro X. & 7. millibus ſolidis, de quibus domus prædicta Cluniacenſis ab illis de Miratorio inueſtiri præceperat pro omnibus decimis quas Gigniacenſes exigebant; dictum eſt quod Fratres de Miratorio LXX. ſolidos *Ledonenſis Monetæ* eis annuatim perſoluant, & pro his, de iis inter eos perpetuò Pax permanebit: de paſcuis dictum eſt, Quòd illi de Miratorio paſcua in terris Gigniacenſibus ſine damno eorum bona fide interueniente habeant. Similiter Monachi Gigniacenſes de propriis animalibus, paſcua in terris de Miratorio habeant; ſi quis etiam Gigniacenſis aut ab Eccleſia illa egreſſus, vel alius quiſpiam poteſtati eorum ſubditus, illis de Miratorio damna vel iniurias inferret, ipſe Prior Gigniaci & alij Fratres illum ad reſtitutionem damnorum vel iniuriarum bona fide compellent; ſi vero malefactor ille

P penitus

penitus à potestate Gigniaci recederet, & postea aliquis hominum suorum tam Clericorum quàm Laïcorum eundem suscipere, vel ipsi auxilium præbere, seu etiam consulere causa malignandi reperiretur, Prior Gigniaci cum aliis Fratribus receptatorem vel consulatorem illum ad restituenda damna coerceret. Postquam etiam à potestate eorum foret penitus egressus Domini Archiepiscopus Lugdunensis, Episcopus wintoniensis Abbas Cluniaci, Prior Gigniaci & sui ipsum grauiter bona fide vsque ad satisfactionem persequerentur; Similiter illi de Miratorio, Gigniacensibus de suis facient, de terris vel querelis quas Gigniacenses & Fratres de Miratorio hinc inter se habent. Dictum est, Quòd attestatione bonorum Virorum si fieri possit, conueniant, vt vbi vnusquisque ius suum recipiat; Si autem inter se in aliquo conuenire non possint, ante Dominos Lugdunenses Archiepiscopum, & Henricum wintonēsem Episcopum, ad terminandam querelam remearent. Hoc itaque totum tam Cluniacensis Conuentus, quàm Gigniacenses, necnon & Miratorienses laudauerunt & fieri concesserunt. Factum est etiam laudantibus & confirmantibus Dominis E. Lugdunensi Archiepiscopo Apostolicæ Sedis Legato, Henrico wintoniensi Episcopo, P. Cluniacensi & E. Miratoriensi Abbatibus, & G. Priore Gigniaci, quod & omnium Sigilla præsenti cartæ inserta declarant. Hęc autem facta sunt anno ab Incarnat. Domini M. C. L V. VI. Non. Martij, confirmata in Capitulo Cluniacensi.

NOTÆ.

NOTÆ.

MIRATORIO] vulgò *le Miroir*, Monasterium est Ordinis Cisterciensis, non longè à Cusello Oppido, in Bailliuatu Cabilonensi.

WINTONIENSI] in Anglia.

LEDONENSIS MONETÆ] quæ olim apud Ledonem in Comitatu Burgundiæ cudebatur.

Notitia Ardutij Episcopi Gebennensis, pro Ecclesia de Condaminio.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT LIV.

ARdutius Dei gratia Gebennensis Episcopus, cunctis in Christo fidelibus, tam præsentibus quàm futuris, æternam in Domino salutem. Tranquillitati & libertati Ecclesiarum Deo iugiter famulantium ex officio nobis indicto, & ex debito charitatis, quæ in suo fonte non admittit alienos inuigilare; debemus vt in beneplacito Creatoris, vel ad modicum respiret sancta Dei Ecclesia, quæ à Principibus huius sæculi frequenter gemit inter malleum & incudem. Hinc est quod Ecclesia de Condaminio post persecutores & naufragia portum suæ liberationis adinuenit. *Henricus* Dominus de Focigniaco Nepos noster apud *Salan-* 1178.

chiam conuocatis maioribus terræ suæ, quidquid iuris in Ecclesia de Condaminio haberet, in nostra præsentia, & R. Teutonici & Raymundi Fratrum nostrorum, wilelmi & Aymonis Nepotum nostrorum, recordari fecit post fidelitatis examen & iuramenti interpositionem à Dapiferis & Ministris, & ab eis ad quos tum ex æui longinquitate, partim ex ipsis rebus constabat notitia, talis facta est recordatio; si contingeret Terram de Fulciniaco impugnari ab hostibus, in tutamentum terræ esse debent homines Ecclesię de Condaminio, si fera in terra de Condaminio caperetur, ipsius vænationis dimidium ad Dominum de Fucigniaco portaretur, Iustitia Adulterij, homicidiorum, furtíque banna ad Dominum de Fucigniaco pertinent, in aliis omnibus libera est Ecclesia supradicta ab omni exactione & grauamine, nisi esset eius spontanea voluntas. Hoc in manu nostra firmiter stabilitum est, & laudatur à Domino Henrico de Fucigniaco, & à Fratribus suis Guilelmo & Aymone & Marchesio. Ita tamen quòd si quando inde oriretur quærimonia ex parte Ecclesiæ de Condaminio, quòd grauaretur, vel molestaretur in aliquo districtu, à nobis & à nostris Successoribus pro illo excessu fieret iustitia, ne temeritas remaneret impunita. Hanc præsentis paginæ Sigillo nostro subscriptionem firmauimus & muniuimus, vt nullam habeat repulsam quod Iustitia stabiliuit. Actũ est hoc Domino Alexandro sanctæ Romanæ Ecclesiæ Præsidente, Federico Imperatore, Amedeo Comite Gebennensi,

tempore

tempore Prioris Guilelmi, qui multum pro hac pace & pro libertate Ecclesiæ laborauit, anno ab Incarnatione Domini nostri IESV Christi M. C. LXXVIII. die Veneris mense Iunio. Ego Gilbertus Gebenn. Canonicus & Magister scripsi, & feci hanc Cartam iussu Domini Ardutij Gebenn. Episcopi habentis vices Cancellarij, pro testibus affuerunt, multi Canonici & Monachi, Rodulphus Teutonicus, & Raymundus de Focigniaco Fratres Episcopi, Pontius Pilatus, Guido de Fraxino, Aymo de Siriaco, Guilelmus de Fraxia Miles; Alimarus de Castellione, Turumbertus Filius eius M. [illegible] de Salanchia & alij.

NOTÆ.

ARDVTIVS] è familia Fucigniacensi, vt iam suprà tetigimus.

HENRICVS] Humberti Domini de Foucigny Filius, qui sine liberis obiit.

SALANCHIAM] Oppidum est in Patria Foucigniaci, vulgò *Salanche*.

Preceptum Rodulphi Regis, pro Monasterio Cluniacensi.

Ex Cartulario eiusdem Ecclesiæ.

CAPVT LV.

NOtum sit omnibus fidelibus nostris, tam præsentibus quàm absentibus, Quòd ego *Rodulfus*
994. Dei gratia Rex, Monasterio Cluniacensi sito in Comitatu Matisconensi; quod in honore Beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli constructum est, pro Dei amore, necnon pro reuerentia ipsorum Apostolorum inuictissimus cupio esse. Quapropter iubemus, vt ipsum Monasterium, ac ipsas res ad ipsum pertinentes quietè atque securè, absque vllius improbitate permaneant iugiter, sicut dudum per nostræ authoritatis præceptum sanciuimus; De rebus verò quæ in loco qui dicitur Coluiriacus concistunt, quæ nuper ad ipsum Monasterium in eleemosyna datæ fuerunt; præcipimus vt sicut antiquitus determinatæ fuerunt, restituantur, eodem quoque modo commendamus, ac omni sollicitudine delegamus, vt omnia prædia ac possessiones quæ eidem Monasterio pro Dei amore fuerunt concessa, & quæ iam futuris temporibus donanda speramus fore, perpetualiter absque alicuius inquietudine illibata perseuerent. Vos quoque ô Principes, Iudices siue Rectores

Rectores Comitatus illius, & regionis in qua illud Monasterium consistit, quicumque in præsentia mea estis, aut quicumque futuri estis obsecrando iubemus, & iubendo obsecramus, quatenùs pro præmio vitæ æternæ, & pro amore ipsorum Apostolorum sitis in adiutorium & in protectionem, atque in defensionem vestra vice, loci illius siue Monachorum ibidem consistentium, Christóque seruientium in quocumque negotio indigerint, vt nostro vestróque freti auxilio securiùs, tam pro nobis, quàm pro statu Regni totius nostri, Domino nostro Iesu Christo Regi Regum supplicare valeant, & inceptis bonis perpetualiter perseuerent: quod si quis vlterius idem Monasterium seu habitatores eius, résque ibi collatas temerare aut inquietare præsumpserit primitùs Dei, atque ipsorum Apostolorum iram incurrat, ac deinde nostræ seueritatis experiatur censuram. Insuper coram, vt hæc notitia firma sit nostro Sigillo roborare studuimus.

NOTÆ.

RODVLPHVS] scilicet III. Burgundiæ transjuranæ Rex, qui anno 994. regnare cœpit (vt suprà notauimus) tempore Maioli Abbatis Cluniacensis, quo præceptum Regis emanauit, vt indicat Cartularium Cluniacense; cuius ideo data ad illum annum referri debet, quo ipse Maiolus obiit.

Carta

Carta Protectionis Carthusiæ Maioreui, ab Henrico Delphino concessa.

Ex Archetypo Maioreui.

CAPVT LVI.

1327. HEnricus Dalphini Baroniarum Montisalbani & Medullionis Dominus. Omnibus Bailliuis, Iudicibus, Castellanis, Præpositis, Chacipollis, cæterísque familiaribus cuiuscumque conditionis existant in Terra, Dalphinatus Viennensis, & Terra Turris qui nunc sunt & pro tempore fuerint constituti, Salutem & dilectionem syncerami. Cùm nos & Prædecessores nostri semper habuerimus & adhuc habemus magnam affectionem & dilectionem erga Ordinem Carthusiensem, & Domus Maioreui, sit quoddam membrum eiusdem Ordinis, quod Meyrié vulgariter appellatur, & quod Domus Maioreui posita est in Terra charissimi Consanguinei nostri Domini Humberti Domini de Thoire & de Villars, quam Domum, cum Religiosis, Monachis, hominibus, rebus & familiaribus eiusdem Domus, volumus inuiolabiliter custodiri, cùm in diuinis & orationibus quæ fiunt & fient ibi credimus fore participes & consortes. Quare tenore præsentium vobis & vestrum cuilibet præcipimus, iniungimus & mandamus fortiori modo quo possumus, & in quantùm indignationem

indignationem nostram volueritis euitare; quatenùs ipsam Domum, Monachos, Conuersos, homines, bona, res, possessiones, necnon familiares dictæ Domus, vbicunque existentes, & existentia custodiatis, defendatis, & inuiolabiliter obseruetis, mandato alio super hoc à nobis vel altero minimè expectato, & ad hoc faciendum alter vestrum, alterum super hoc non expectet. Volumus etiam quòd vos Castellani prædicti, præconisari faciatis publicè & in generali, sub pœna X. librarum Viennensium, ne aliquis de Terra Turris & Dalphinatus dictæ Domui Maioreui, Monachis, Conuersis, hominibus, familiaribus eiusdem Domus, nec rebus, neque bonis eorundem tam tempore pacis, quàm tempore guerræ, aliquod malum seu damnum inferant, neque inferri patiantur. Datum cum appositione Sigilli nostri apud *Poncins* die Iouis post festum Exultationis Sanctæ Crucis, anno Domini M. CCC. XXVII. *Reddantur Portitori*, viso tenore eorundem, expedita per me Henricum prædictum ore tenùs.

NOTÆ.

PONCINS] Oppidum est non ignobile in Bugesia, non longè ab Idano fluuio.

REDDANTVR PORTITORI] nil frequentius hac clausula, in hisce Prouinciis, quæ Diplomatibus apponi solebat, quando horum, pluribus in locis

opus erat; sufficiebat enim vt ostenderentur & legerentur siue alia per scriptum notificatione.

Decretum seu Praceptum Conradi Regis, pro Ecclesia Sauiniacensi.

Exeodem Cartulario Monasterij Sauiniacensis.

CAPVT LVII.

976. IN nomine Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi. Conradus diuina ordinante prouidentia inuictissimus Rex. Si petitionibus seruorum Dei pro quibuslibet Ecclesiasticis necessitatibus aurem Serenitatis nostræ libenter accommodamus. Ideò nobis & ad mortalem vitam temporaliter deducendam, & ad æternam fœliciter obtinendam, pro futurum liquidò recidiuus. Idcircò notum fore volumus cunctis fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, & nostris præsentibus scilicet & futuris. Quia *Amblardus* sanctæ Lugdunensis Ecclesiæ Præsul, cum cæteris nostrorum fidelium Episcopis seu Comitibus, supplex nostræ Serenitatis adiit Majestatem, quo per largitionis nostræ scriptum, quoddam Monasterium quod *Sauiniacus* vocatum est, in quo *Gausmarus* præesse dignoscitur Abbas præsentialiter, ac perpetuò faceremus munitum; metuénsque ne futuris temporibus ea quæ pro diuino amore, vel ab ipso, vel à Christianis fidelibus ei concessa sunt, aut in futuro concederentur

rentur à ſuis ſucceſſoribus parui pendendo annularentur. Deprecatus eſt noſtram ſublimitatem, vt paternum morem ſeruantes, noſtræ immunitatis præceptum fieri cenſeremus, per quod declaretur; quatenus nullus Pontifex Lugdunenſis Eccleſiæ ex prædicti rebus Monaſterij ſeu poſſeſſionibus, aliquid iniuſtè minorare præſumat, nec manſionaticos, nec vllas redhibitiones exigere tentet. Fratres verò Monaſterij prælibati debito ei ſeruitio ac ſubiectionis reuerentia impenſa omnia quæ ad hoc pertinent abſque vlla diminutione, ſeu impulſione teneant & poſſideant; habeant etiam poteſtatem eligendi Abbates ex eorum Cœnobio, & electos ante præſentiam eiuſdem Ciuitatis Epiſcopi deducere, aut ab eo benedictione accepta, congregationem ſibi commiſſam regulariter gubernare ſtudeant; cuius petitionibus libenter aſſenſum præbuimus, & hoc noſtræ authoritatis præceptum erga ipſum Monaſterium, immunitatis atque tuitionis gratiam, pro diuini cultus amore & animæ noſtræ ac ſucceſſorum noſtrorum remedio fieri decreuimus, per quod præcipimus atque iubemus, vt ſic ab eodem Archiepiſcopo Amblardo hæc res ſtatuta vel ante, præſentiam noſtram delata eſſe dignoſcitur; Ita deinceps à nobis vel noſtris ſucceſſoribus & ab omnibus ſanctę Dei Eccleſię fidelibus, etiam ab ipſis Epiſcopis, & ab omni Clero Lugdunenſis Eccleſiæ conſeruetur, quatenus Epiſcopus ſubiectionis, ſiue obedientiæ recepta reuerentia debita noſtram iuſſionem ac ſucceſſorum noſtrorum

 conſeruet,

conseruet, & Monachi ibidem Deo militantes Abbati suo, vt decet humili deuotione obedientes existant, vt Præpositum suum Domino largiente liberè conseruare valeant. Præcipientes etiam iubemus, vt nullus Iudex publicus ad causas audiendas, vel freda, aut tributa exigenda nec paratas, aut mansiones exigendas, vel faciendas, aut fideiussores tollendos, aut homines eiusdem Monasterij tam ingenuos quàm seruos distinguendos, aut vllum censum, aut vllam redhibitionem exigendam, siue ea quæ suprà memorata sunt exacturi minimè præsumant. Vt autem hæc authoritas firma habeatur, & à fidelibus sanctæ Ecclesiæ futuris temporibus diligentius conseruetur, de Annullo nostro subter iussimus sigillari. Signum Domini *Chuonradi* inuictissimi Regis. Ego Vincentius recognoui. Datum Non. Octobris anno scilicet Incarnat. Christi V C C C C. LXXVI. Indict. I I. & anno X X X V I. Imperij Domini *Chuonradi* Serenissimi Regis. Actum Lugduno publicè fœliciter.

NOTÆ.

AMBLARDVS] cuius gesta ab anno 957. ignorauit Iacobus Seuertius, nec eum Lugduni sedisse vsque ad annum 976. nouit. *Archiep. Lugdun. Cartul. Sauiniac.*

GAVSMARVS] qui electus fuit Abbas Sauiniacensis anno 955.

Donatio

Donatio Monasterio Sauiniacensi, à Gaufredo Engolismensi Comite.

Ex Cartulario Sauiniacensi.

CAPVT LVIII.

MEta mundi meante, crebescunt mundi ruinæ, mala sæculi inundant, finem eius nunc demonstrant, quàm celeriter occurrit dies Iudicij ostendit. Quapropter vigilare debet quisque, & summo studio curare, ne eum possit ipsa dies anticipare: Domini enim vox in Euangelio fideles suos admonet, dicens: Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Et per Prophetam: Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatum. Salomon etiam affirmat dicens: Redemptio animæ viri, propriæ diuitiæ. Istarum admonitionum obauditores fieri cupientes. Ego *Gaufredus* & Vxor mea *Petronilla*, delegimus Ecclesiam sancti Pauli quæ est sita in Santonensi territorio subter Castrum quod vocatur *Botauilla* mancipandam seruitio Dei, pro animabus nostris, Patrum etiam & Matrum nostrarum, seu Filiorum nostrorum & Filiarum nostrarum, & omnium Parentum nostrorum, sub regula Monachorum; freti verò adiutorio Domini, & consilio *Wilelmi Comitis Engolismensis*, & Vxoris eius Dominæ *Gerbergæ*, Patris videlicet mei

Ante ann. 1028.

& Matris, & Domini Elduini Fratris mei, necnon Domini Isli Episcopi Santonensis, & aliorum fidelium nostrorum; Donamus Deo & Rectoribus Ecclesiæ sancti Martini Sauiniacensis Monasterij, scilicet Domino Abbati Iterio & Monachis sub eo degentibus, & omnibus successoribus eorum sub regula sancti Patris Benedicti, in eodem Monasterio Deo seruientibus, quatenùs ipsa Ecclesia sancti Pauli cum omnibus quæ ibi delegauimus, & quæ in anteà daturi sumus, vel quantum ipsa Ecclesia à fidelibus Christi acquisitura est, gubernationi Abbatum & Monachorum, & eorum ditioni subiaceat; perpetuo etiam anathemate damnamus, & omnibus maledictionibus quæ in libris veteris & noui Testamenti continentur, maledicimus omnes illos homines, siue fœminas, qui hanc eleemosynam calumniauerint, & subtraxerint, & de potestate Abbatum & Monachorum Sauiniacensium abstulerint, quandiu ipsum Monasterium in regula Patris Benedicti steterit. S. Domini Gaufredi & Vxoris eius Petronillæ, qui hanc eleemosynam fecerunt, & scribi iusserunt, & firmari rogauerunt. S. Domini wilelmi Comitis Patris eius. S. Gerbergæ Comitissæ Matris. S. Alduini Fratris eius. S. Falconis & wilelmi Filiorum eorum. S. Domini Isli Episcopi Santonensis qui laudauit, & synodum quam prædictæ Ecclesiæ suæ sedi debebat, dedit. S. Aymardi, S. Aymonis, wilelmi, Ademari, wilelmi, Iterij Presbiteri Otgerij. Data per manum Duranti Monachi mense Iunio feria III.

regnante

regnante *Roberto Rege* in Francia, & *Rodulfo* in Gallia.

NOTÆ.

GAVFREDVS ET PETRONILLA] Gaufredi istius meminit Io. Bely in Comit. Pictauien. Hist. Vxoris autem nullus adhuc quod sciam. *Cap.20.*

BOTAVILLA] vulgò *Bouteuille*, in Ducatu Engolismensi.

ELDVINI] qui post Patris obitum Comes Engolismensis fuit, & sine liberis decessit. *Io. Besl. hist. Com. Pictau. c.23.*

WILELMI COMITIS ENGOLISMENSIS ET GERBERGÆ] Comes hic wilelmus I I. eius nominis, fuit cognomine *Taillefer*, de quo plura apud Beslium; obit autem anno Domini 1028. vt refert Chronicon quoddam M. S. continens gesta Episcoporum & Comitum Engolismensium à R. P. Labbe è Societate IESV relatum, sed Vxoris nomen tacetur. *In ead. hist. c.20. & 22.* *Tom. 2. Miscell. §.11.*

ROBERTO REGE ET RODVLPHO] duorum Regum eodem tempore regnantium Regno suscripta hæc fuit Carta, Roberti Regis Franciæ, nempe quia Comes Engolismensis sub eius clientela erat; Rodulfi autem Burgundiæ Regis, quoniam Monasterium Sauiniacense, cui Comitis Filius in Regno Burgundiæ donabat situm erat. Hanc vero donationem ante ann. 1028. quo wilelmus Comes è viuis decessit scriptam fuisse oportet.

Carta

Carta Comitis Niuernensis, pro Ecclesia Cluniacensi.

Ex eiusdem Monasterij Cartulario.

CAPVT LIX.

1214. H. *Comes Niuernensis*, dilectis suis Burgensibus de Caritate, de S. Stephano Niuernensi, de S. Saluadoro Niuernensi, de sancta Maria de Prato, de *Luperciaco*, de Chauno, de sancto Reueriano, & omnibus aliis hominibus ad Ecclesiam Cluniacensem, & de Caritate, tam in capite quàm in membris pertinentibus sub custodia & nostro dominio constitutis, Salutem & dilectionem. Mandamus vobis, rogamus & volumus, quatenùs dilecto nostro Abbati Cluniacensi faciatis competens auxilium de .... vestris, ita quod ipse nobis exinde grates habere debeat; & sciatis pro certo, quod si hoc non faceretis non possemus sustinere, quin vim nostram ad hoc apponeremus, & hoc auxilium ei faciatis, sicut nos diligetis, pro debitis Ecclesiæ suæ pagandis. Actum apud Marciniacum anno Domini M. CC. XIIII. mense Octobri.

NOTÆ.

H. Comes Nivernensis] Heruæus Baro de Donzy, Conij & S. Aniani, Comitis Genabensis Filius,

Filius, qui posteà Niuernienſis Comes extitit, vt infrà dicemus.

LVPERCIACO] vulgò *le Val de Lurcy.*

Donatio Monaſterio Sauiniacenſi, à Comite Foreſij.

Ex Cartulario Eccleſiæ Sauiniacenſis.

CAPVT LX.

IN Dei nomine, ego *Gerardus Comes*, conſilio fidelium meorum dono de rebus meis Deo & ſancto Martino Sauiniacenſis Monaſterij vbi *Domnus Durandus Abbas* præeſt, pro remedio animæ meæ, & pro animabus Patris mei Altardi, & Matris meæ Theotbergiæ, & Fratris mei Altardi. Eſt autem in pago Lugdunenſi in agro Tarnautenſi, in finibus villæ quæ Conziacus vocatur, Mons qui dicitur Ledaicus triticeæ ſationi habilis, concluditúrque finibus villarum, quarum nomina ſubiecimus, à mane villa quæ dicitur Conziacus, à meridie Verſennacus & Appiunacus, à ſerò Amantiniacus, à Cæcia terra ſancti Martini. Hunc ſupradictum Ledaicum Montem cum iuncta ſylua, ſicut antiqua diſtributione in finibus denominatarum villarum ſibi circumpoſitarum conſtat, aſpicítque & aſpicere ad ipſum montem videtur, communi conſenſu fidelium meorum dono iam dictæ Eccleſiæ ad menſam Fratrum 1007.

R perpetuò

perpetuò seruaturum, ac æternaliter permansurum, & de nostra potestate transfundimus in eorum dominationem. Vt autem hæc scriptio firma permaneat, Ego *Geraldus* Comes manu propria firmaui, ac fideles meos firmare rogaui. S. Vinfredi, Syluij, Berardi, Girardi, Pontionis, Iarentonis, Syluionis.

NOTÆ.

GERALDVS COMES] Lugdunensis & Forisiensis Historicis nostris non notus.

Cartul. Sauiniac. DOMNVS DVRANNVS ABBAS] anno Christi (vti iam suprà notauimus) 1007. electus, & ideò donationis istius datam eiusdem anni esse nihil vetat.

Carta Dominæ Branciduni. pro Ecclesia Cluniaci.

Ex eiusdem Monasterij Cartulario.

CAPVT LXI.

1224. EGo *Beatrix Grossa Domina de Osellis.* Omnibus notum facio præsentes literas inspecturis, Quòd nos laudamus & concedimus pactum, quòd Dominus *Iocerannus* Filius noster fecit cum Ecclesia Cluniaci in villis de Sauiniaco, de Lornando, & de Marsiliaco, & in terra quæ sita est apud Lornandum, quæ partitur

partitur cum Domino Ioanne Milite, & quòd contra dictum pactum per nos, nec per aliquos veniemus. In cuius rei testimonium præsentibus Sigillum nostrum apposuimus. Actum anno gratiæ M. CC. XXIV. mense Iulio.

NOTÆ.

BEATRIX GROSSA DOMINA DE OSELLIS] Henrici Grossi Branceduni & Osellarum Dynastæ, inter Burgundiæ Proceres Præcipui Vidua, & Gautherij Domini Vangionis riui (vulgò *Vignorri*) Soror, quæ Castro de Osellis (*Vxelles* nunc dicunt) pro dotalitio fruebatur.

IOCERANNVS] cognomine Grossus, Branceduni (*Brancion*) & Osellarum, in pago Matisconensi Dominus.

Consecratio & dotatio S. Pauli de Botauilla, à Comite Engolismensi.

Ex Cartulario Sauiniacensis Monasterij.

CAPVT LXII.

SVperna dispositio Omnipotentis Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi, qui dixit in Euangelio, 1029.
sine me nihil potestis facere in quarumlibet rerum initiis, summo studio ac fideli exhortanda est, vt à

quo omne bonum incipitur, eius perceptione finiatur. Omnipotentis enim gubernatio, qua regitur omne quod eſt, ad redemptionem humanæ noſtræ in thalamo vteri Virginalis coniunctam ſibi Sponſam quotidie adoptionis filios generare non ceſſat: quatenus ſancta Eccleſia diuerſis ordinibus venerabiliter adornata, ac regenerationis lauacro mundata, indefeſſas laudes Creatori ſuo perpetualiter ſoluat. Dominus ergo Redemptor noſter IESVS-CHRISTVS, qui omnes vult ſaluos fieri, & neminem vult perire, ipſe per ſemetipſum fideles ſuos docet, & ex talento ſibi credito redemptionem peccatorum, & repromiſſionem æternæ hæreditatis acquirant; quatenùs eleemoſynarum fulti iuuaminibus cum ipſo fœliciter gaudeant. Huius igitur admonitionis & promiſſionis ſocius & particeps cupiens fieri. Ego in Dei nomine *Gaufredus* Filius wilelmi Comitis Engoliſmenſis, Notum fieri volo omnibus fidelibus ſanctæ Matris Eccleſiæ filia, tam præſentibus quam futuris, Qualiter in nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis miſericordiſſima pietas animo meo infulſit, vt Eccleſiam ſancti Pauli ſitam in pago Santonenſi, in Vicaria Chriſtiolenſi, in villa quæ vulgò dicitur Botauilla, quam egò & Vxor mea Petronilla ex noſtro proprio fecimus ædificare, & ſub dominatione ſancti Martini Sauiniacenſis Monaſterij, & Domni Iterij Abbatis, & Monachorum in prædicto Monaſterio commorantium conſtituimus, & ad conſecrationis & benedictionis ſublimitatem ab Epiſcopis fecimus

fecimus roborari. Placuit hæc conuenientia amicis & fidelibus meis, & vnà cum consilio Domni Iterij Abbatis expetiui suffragia, & adiutorium vicinorum meorum Episcoporum, Domni videlicet Gotafredi Archiepiscopi sanctæ Matris Ecclesiæ Burdegalensis, & Domni Islonis Episcopi Santonensis, & Domni Arnaldi Episcopi Petragoricensis, & Domni Rahonis Episcopi Engolismensis, quibus in vnum conuentis antequam ad consecrationis gratiam pedem verterent; dixerunt nullo modo Ecclesiam Catholicam posse benedici, nisi sub nomine dotis; conuenit autem mihi, vt iussionibus eorum obtemperarem, & sponsarem ipsam Ecclesiam in nomine Domini, ex proprio meo constituens ibi secundum posse meum ex redditibus meis & Vxoris meæ Petronillæ, quam Dominus iam de hoc sæculo vocauit ad victus Monachorum ibi degentium, quæ propriis nominibus subter vocabantur, videlicet Maximatis villæ vnam medietatem cedo, & Fossatis villam quantum ibi visi sumus habere, ex terris etiam inibi adiacentibus, quas boni homines dederunt Deo & sancto Paulo, pro animabus suis, cum censu qui mihi aduenit in vino & denariis, totum in dotem dono; similiter etiam de ipsis terris quæ in anteà daturæ sunt, censum dono. Decimas etiam similiter ex molendinis dono, acresco etiam iuxta Marinacum, culturam terræ amplissimæ, & valdè bonæ in sponsalitio, & in villa quæ dicitur Trislis terras & vineas indominicas. & Aflaas villa terras, vineas & syluam quæ May-

nardus Gaifferius per beneficium tenet. Actum ab Incarnatione Domini anno M. X XIX. Indict. XI. ſeptrum regni Domino Roberto inuictiſſimo Rege tenente; ſummæ Cathedræ Pontificalis honoris ſanctæ Matris Eccleſiæ Burdegalenſis Domno Gotafredo decentiſſimè inſidente, Domno verò Iſlone ſanctæ Matris Eccleſiæ Santonenſis Epiſcopali ſolio præeunte, necnon Domno Arnaldo ſanctæ Matris Eccleſiæ Petragoricenſis Pontificali honore micante; Domno etiam Rahone ſanctæ Matris Eccleſiæ Engoliſmenſis Pontificali ſtola fulgente, aſtante Domno Gautfredo nobiliſſimo Comite, coram eis publicè Beati Pauli Apoſtoli Doctoris gentium hæc diſpoſitio ſiue inſtitutio à prædictis Epiſcopis ſolidata & confirmata eſt. Laudantes eum Abbates & Monachi ſeu plurimæ populorum cateruæ, inibi ad conſecrationem Eccleſiæ conuenientes. Amen. Data manu Almanni Monachi præcipiente Domno Iterio Abbate.

NOTÆ.

Ioan. Beſl. in hiſt. Com. Pict. c. 23.

GAVFREDVS] qui Inculiſmenſis ſiue Engoliſmenſis poſt Alduini primogeniti Fratris obitum, Comes euaſit; cui Falco eius Filius in Comitatu ſucceſſit.

Donatio

Donatio Domui Carthusiæ Sanctæ Crucis, à Ioanneta de Montelupello.

Ex Archiuo Carthusiæ Saletarum in Delphinatu.

CAPVT LXIII.

NOs Petrus de Eschalone Canonicus Valentinensis, Officialis Curiæ Lugdunensis, Notum facimus vniuersis præsentibus & futuris, Quòd cum 1319. inclytæ recordationis *Ioanneta Nata* Viri Nobilis Guyoti quondam Domini Montislupelli, in infirmitate de qua decessit, rogauerit Nobilem Dominam Margaretam Dominam Montislupelli & *Coloniaci* quondam Matrem ipsius Ioannetæ, & Virum Illustrem Ioannem Dominum Montislupelli Fratrem quondam dictæ Ioannetæ, vt Matri & Fratri suis placeret; quod ipsa daret pro remedio animæ suæ, Parentum & Antecessorum suorum Viris Religiosis Priori & Conuentui Domus sanctæ Crucis Carthusiensis Ordinis, Lugdunensis Diocœsis, medietatem reddituum de *Versiaco*, & directum Dominium ipsorum reddituum ad dictum Dominum Montislupelli pertinentium, pro eo quòd Prior & Conuentus dicti loci ponerent in dicto Prioratu, & manutenerent tres Monachos sui Ordinis Carthusiensis, vlterius Monachos iam ibidem institutos, videlicet Sacerdotes seu aptos ad Sacerdotium promouẽdum, qui in dicto Prioratu diuina celebrent officia;

officia, prout cæteri Monachi dicti Ordinis celebrare consueuerunt, pro remedio animæ ipsius Ioannetæ, Patris & Patrui sui Prioris quondam sancti Spiritus, Parentum & Antecessorum suorum, volens & præcipiens eadem Ioanneta, quòd si forsan, quod absit, Prior & Conuentus seu Monachi ad prædicta facienda instituti vel instituendi in præmissis deficerent, quòd Dominus Montislupelli qui nunc est, vel qui pro tempore fuerit, ipsos redditus in illo casu & non aliter possit aliis Religiosis concedere & donare, pro diuinis celebrandis ad sanam intentionem Ioannetæ prædictæ, qui siquidem Domina Margareta & Ioannes Dominus Montislupelli, rogationi & voluntati dictæ Ioannetæ insistere cupientes, & volentes toto posse desiderium & pium propositum dictæ Ioannetæ adimplere, prædictos redditus de Versiaco, & directum dominium ipsorum, & medietatem molendini & Domus de Versiaco per dictam Ioannetam aquisitæ, dictæ Domui sanctæ Crucis ex causa prædicta, & pro prædictis faciendis grato animo concesserunt & donauerunt. In qua concessione & donatione Religiosus vir Frater Petrus de Moyrenco Prior & Conuentus dictæ Domus sanctæ Crucis, pro se & Successoribus suis in medietate dicti loci de Versiaco prædicta, dictum Dominum Montislupelli Superiorem recognouerunt, & in ipsa medietate de Versiaco prout nunc est eidem Domino Montislupelli, & dimiserunt omnimodam Iurisdictionem, merum & mixtum Imperium, banna grossa

grossa & minuta, tallias & homines loci prædicti pertinentes ad medietatem prædictam; prout idem Dominus Montislupelli, & prædecessores sui ipsam Iurisdictionem, & alia supradicta retroactis temporibus tenuerunt; quæ quidem omnia & singula supradicta dicta Domina Margareta & Ioannes Dominus Montislupelli pro se & hæredibus suis, ac Prior & Conuentus pro se & Successoribus suis promiserunt, videlicet dictus Dominus Montislupelli per iuramentum suum super sancta Dei Euangelia corporaliter præstitum, & dicti Domina Margareta, Prior & Conuentus bona fide, contra per se, vel per alium modo aliquo non facere, nec venire, nec consentire, & alicui volenti seu volentibus contraire. In quorum testimonium Sigillum nostrum præsentibus duximus apponendum XXI. mensis Aprilis anno M.CCC.XIX.

NOTÆ.

Coloniaci] Margareta Domina Montislupelli, Domina etiam Coloniaci dicitur, quia Guilelmi Domini Coloniaci Filia erat & hæres.

Sanctæ Crucis] in Iaresio, Monasterium est Carthusianorum à Beatrice de Turre-Pini, Guilelmi Domini Rossillionis & Annoniaci Vxore, anno 1280. fundatum.

Versiaco] vulgò *Versieu*, in Delphinatu.

Confirmatio Priuilegiorum & Immunitatum Monasterij sancti Ragniberti Iurensis, à Paulo III. P. M.

Ex Archiuo eiusdem Monasterij.

CAPVT LXIV.

PAulus Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis
1538. Filiis *Francisco Bachodi*, cubiculario de numero, participantium familiari continuo commensali nostro perpetuo Commendatario, & Conuentui Monasterij *Sancti Ragniberti Iurensis* Ordinis sancti Benedicti Lugdunensis Diœcesis, Salutem & Apostolicam benedictionem; cum à nobis petitum quod & iustum & honestum tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Quapropter dilecti in Domino Filij vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, omnes libertates & immunitates à fœlicis recordationis *Celestino III.* & aliis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, siue per priuilegium, vel alia indulta vobis & Monasterio vestro in quo diuino estis obsequio mancipati, ac illius membris concessas, necnon libertatis & exemptionis sæcularium exactionum à Regibus, Principibus, ac aliis Christi fidelibus, vobis & Monasterio vestro ac illius membris prædictis rationabiliter

biliter indultas; ſpecialiter autem cenſus, redditus, prouentus, poſſeſſiones & alia bona à fundatoribus & benefactoribus veſtris vobis erogata & conceſſa, ſicuti ea iuſtè & pacificè poſſidetis, vobis & per vos Monaſterio & membris eiuſmodi confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrarum confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ M. C C C C. X X X V I I I. X. Kal. Ianuarij Pontificat. noſtri anno V.

NOTÆ.

FRANCISCO BACHOD] qui poſtea Epiſcopus & Princeps Gebennenſis fuit.

SANCTI RAGNIBERTI] vulgò *Sainct Rambert de Ioux*, Abbatia eſt in Bugeſio antiquiſſima, medio quaſi inter Forum Sebuſianum & Bellicenſem Ciuitatem itinere.

CELESTINO III.] Bulla anni 1191. quam integram dedimus in Hiſtoria noſtra Sebuſiana.

Donatio Ecclesiæ Cluniaci, à Comitissa Niuernensi.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT LXV.

1226. EGo *Matildis* Comitissa Niuernensi; Omnibus notum facimus tam præsentibus quàm futuris, Quòd Nos pro remedio animæ nostræ & Heruæi bonæ memoriæ quondam Comitis Niuernensis, & Domini & Mariti nostri, dedimus & concessimus Ecclesiæ B. Petri Cluniacensi, pro anniuersariis nostris annuatim in ipsa Ecclesia celebrandis X. libras redditus cursualis monetæ in censa *Desisia*, post decessum nostrum annuatim in perpetuum percipiendas; Volumus siquidem & præcipimus, vt Episcopus qui pro tempore erit, ponat sententias excommunicationis in personas hæredis aut successoris nostri & interdicti in terram ipsius, si contra donum istud vllo modo ire attentauerit, nec ipsam relaxet quousque dictæ Ecclesiæ de dicto reddito ad plenum fuerit satisfactum: Quòd vt ratum permaneat præsentes litteras fecimus Sigilli nostri munimine roborari. Actum anno Domini M. CC. XXVI.

NOTÆ.

MATILDIS] Curteniaca, Petri Domini de Courtenay

Courtenay, & Agnetis Niuernensis Comitissæ vnica Filia & hæres, quæ nupsit Heruæo Baroni Douziaci, ratione Vxoris idem Comiti Niuernensi.

DESISIÆ] vulgò *Desise*, ad Ligerim fluuium, aliàs Decisa; in Itinerario Antonini vocatur Diceda, in itinere à Burdegala Augustodunum.

Carta Raynaudi Episcopi Matisconensis, pro Fratribus Mucia.

Ex Archetypo.

CAPVT LXVI.

REgnaldus Dei gratia Matisconensis Episcopus, 1186.
omnibus has litteras aspicientibus, æternam in Domino salutem: Nouerit vniuersitas vestrum, quod causa & querela quæ vertebatur inter Fratres *de Mucia*, & *Vmbertum de Genos* Militem, à Domino Papa nobis audienda & determinanda fuit commissa. Nos itaque partem vtramque apud *Cauaniacum* in Idibus Iulij mensis anno ab Incarnatione Domini M. C. LXXXVI. coram nobis conuocauimus, auditis vtriusque partis allegationibus, per communem assensum ipsorum, de omnibus querelis, & nominatim de Molendino & Battitorio de Ponte de Vela, & de aliis terris planis, nemoribus & pratis eosdem concordauimus. Ipse enim Vmbertus indè VII. libras habuit, & quidam alij XX. solidos. Flam-

S 3 mensis

mensis & Stephanus Paylodus, & Stephanus de Montibus cum eodem Vmberto pacem prædictis Fratribus super hoc in perpetuum tenendam iurauerunt; audientibus & videntibus istis Vgone Camerario Lugdunensi, B. Priore S. Petri, Petro Berardi, Aymino de Piseys, & Stephano de Maliaco Archidiaconis Matisconensibus, Gaufredo de Molis, & Magistro Martino, Desiderio Sacerdote, & Ioanne Presbytero de Lays, Vmberto Presbytero S. Mauritij, Petro Capellano de Muciaco, Archipresbytero de Balgiaco, Stephano Fratre eius, Vgone de Igiaco, Gabroldo & Bernardo de Bisiaco, Acharia de Bioleriis, Olardo & Otgerio Filiis eius, Fratre Anselmo, Vmberto de Asneriis, Vmberto de Marbo, Ioanne de Viriseto, & pluribus aliis.

NOTÆ.

FRATRES DE MVCIA] Ordinis tunc Templariorum, nunc S. Ioannis Ierosolimitani, vulgò *la Musse*, iuxta Balgiacum in Agro Sebusiano.

VMBERTVM DE GENOS] Dominum de Genos prope Pontem Velæ.

CAVANIACVM] vicus est ad Velæ fluuium, ita olim vocatus, nunc S. Ioannis *des Auentures* nomen habet, apud Sebusianos meos.

Donatio

Donatio Ecclesiæ Cluniacensi, à Comite Clarimontis.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT LXVII.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis; Notum sit omnibus tam præsentibus quàm futuris, Quòd 1091.
Ego *Gilibertus Comes Clarimontis*, & Frater meus Hermanus, atque Vxor mea Leugardis, tradidimus beatis Apostolis Petro & Paulo in Cluniacensi Monasterio, vbi Domnus Abbas Hugo præest, pro animabus nostris, vel parentum nostrorum, partem mediam Ecclesiæ *S. Symphoriani*, & quidquid habuimus in circuitu, siue in agris, siue in arboribus, siue in aquis, siue in pratis, Aduocationem tantùm retinentes in manu nostra. Obtinuimus autem apud Leodicensem Episcopum Henricum, vt prædicta Ecclesia per se stet, nulli obnoxia seruituti, ius proprium habeat Abbas baptismi, atque sepulchri, nullique aliquem respectum soluens, nisi quatuor tantùm denarios Episcopo Leodicensi in cuius Parochia sita est; de nemore autem nostro habitantes ibi accipiant, quantùm voluerint, siue ad ædificandum, siue ad ignem faciendum, sed minimè vel ad vendendum, vel ad dandum. Concessimus etiam omne vsuarium de bestiis eorum, siue bobus, siue porcis, siue aliis. Actum est istud anno ab Incarnatione Domini

Domini M. X C I. Epacta Lunæ X X V I I I. regnante Henrico Imperatore I V. Episcopo autem prædicto Henrico Leodicensi Ecclesiæ præsidente. Huius rei testes sunt, Arnulfus d'Estrées, Lanfridus de Tillou, Godefredus de Ielain, Robertus de Maures & Filij eius, Robertus Boso, Wermannus de Es qui donum receperunt, Rodulfus, Lambertus-Fulconus de Frens, Galterus & Adelardus de Louuernal, Godofredus de Pisseleu, Petrus & Adelardus de Fontaines, Theodoricus de Marenes. Huic traditioni legitimè placuit etiam postea *Amita mea Hermengardis* Comitissæ, & Filio eius pariter concordat, suámque partem quam in prædicta Ecclesia paterno iure possidebant eisdem beatis Apostolis simili diffinitione contradere, coram iam dicto venerabili, ac piæ memoriæ Henrico Episcopo, & coram idoneis testibus, qui infra subscripti sunt Canonici. Albertus de sancto Lamberto, Theobaldus de sancto Michaële. Laici; Lambertus de Foro, Arnulphus d'Estrées, Galterus & Fratres, & multi alij.

NOTÆ.

Choppin. de Doman. lib 3. tit. 3. n. 11. *A. Loysel antiq. Belleuacens.*

GILIBERTVS COMES CLARIMONTIS] apud Bellouacos scilicet: Qui de Claromontanis Comitibus scripsêre, nè verbum quidem de hoc Comite dixerunt; sed tantum de Rodulfo quodam Comite, qui circa annum 1187. viuebat, quem antiquiorem gentis crediderunt.

SANCTI

SANCTI SYMPHORIANI] in pago Leodicensi apud Belgas.

Donatio Monasterio Taluteriarum à Comite Gebennensi.

Ex Autographo Ecclesiæ Taluteriensis.

CAPVT LXVIII.

APprobatæ Principum consuetudinis est, suis largitionibus Ecclesiarum possessiones ampliare, 1192.
potestatéque à Deo sibi tradita, à raptorum incursibus easdem viriliter defensare: Ea propter ego wilermus Gebennensium & *Valdensium Comes*, ad notitiam tam præsentium quàm sequentium transmitto, me ad exemplar bonæ memoriæ Prædecessoris mei Aymonis Comitis Gebennensis, ob remedium animarum Antecessorum meorum & meæ, Deo & B. Mariæ Taluteriensis Monasterij Seruitoribus, per manum Raymundi Prioris, duas partes decimarum Correatæ meæ in Anneciaco, & duos decimarum vineæ, & decimam prati mei & quatuor domos, cum ipsis casalibus in eodem Anneciaco sitis, & pastum omnium porcorum Taluteriensiũ Monachorum in sylua mea quæ vocatur Cheuennieu, & totum seruitium & exactionem quam habebam in prædicti loci capellano, & totum dominium quod habebam, sicut Comes & bonus Aduocatus in Ecclesiis, quæ

T sitæ

sitæ sunt in Anneciaco nouo & veteri, perpetua donatione confirmasse, & Sigilli mei authoritate roborasse. Huius donationis & confirmationis apud Anneciacum vetus factæ, testes sunt Magister Fulco, Ioannes de Mayetés, *Turumbertus de Lucingio*, willermus de Insula, & multi alij.

Processu verò temporis hanc donationem & confirmationem sic factam *Humbertus Filius meus* bona fide laudauit & confirmauit; vnde testes sunt, Raymundus Prior Talueriensis, Ioannes de Mayetés, Turumbertus de Lucingio & multi alij. Facta est autem huius concessionis & confirmationis carta anno Incarnationis Dominicæ M. C. LXXXXII. Indict. X. Epacta IV. concurrente III. Celestino Summo Pontifice, Henrico Romano Imperatore.

NOTÆ.

VALDENSIVM COMES] Gebennenses Comites, olim multa Oppida ad læuam Lacus Lemani ripam, apud Vantuates possidebant, ideò se Valdenses Comites profitebantur. Vantuatum enim regio, illo sæculo, Valdensis patria vocabatur, quæ adhuc hodie dicitur *le Pays de Vaud*.

TVRVMBERTVS DE LVCINGIO] è Lucingiorum apud Focunates siue Focignios, familia nobili & antiqua, quæ in Sabaudia etiamnum multo cum honore viget.

HVMBERTVS FILIVS MEVS] quem Albericus

ricus Monachus Trium Fontium Viduæ Domini de Foucigni nupsisse scribit. In Comitatu Gebennensi willermo Patri successit, sed paulò post obiit, relicto Eubalo vnico Filio, cui Guilelmus Patruus Comitatum contra primogenituræ legem præripuit; Eubalus autem in Angliam profugus sine liberis decessit anno 1259. Albericus ei fuisse Fratrem nomine Guilelmum Comitem Gebennensem maiorem natu ait, quod fide caret, deceptus enim Albericus, Patruum pro Fratre accepit. *In Chron. M. S.*

Testamentum Humberti Domini Montislupelli.

Ex Cartulario Insulæ Barbaræ.

CAPVT LXIX.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi, anno Domini M. CC. XXXVI. XIII. Kal. Augusti. Ego *Humbertus Dominus Mõtislupelli* in bona & sana mente constitutus, volens intrare religionem Militiæ Templi Ierosolymitani, volo facere testamentum nuncupatiuum; de rebus meis dispono in hunc modum: In primis *Alasiam* Filiam meam hæredem instituo in dote sua, quæ est sex mille solidorum Viennensium, & in redditibus X. librarum Viennensium, & in quinque solidis Viennensibus, quæ sibi solui præcipio post mortem meam naturalem, & pro iis 1236.

omnibus volo eam esse contentam tam de rebus paternis quàm maternis. *Helizabeth* Filiam meam hæredem instituo in dote sua, quæ est C X X. librarum Viennensium, & in redditibus C. solidorum Gebennensium, & in C X I. solidis Viennensibus, quos sibi præcipio solui post mortem meam naturalem, & pro iis omnibus volo eam esse contentam, tam de rebus paternis quàm maternis. *Margaretam* Filiam hæredem instituo in dote sua, quæ est C. marcharum argenti, & reddituum, quos pro dote sua in *Verrumeis* assignaui, & C X I. solidorum Viennensium, quos sibi præcipio solui post mortem meam naturalem, & in medietate omnium rerum quas habebam & habere debebam apud *Sanctum Marcellum* nomine meo, vel nomine Matris suæ, pro iis omnibus volo eam esse contentam, tam de bonis paternis quàm maternis. *Matthiam* Filiam meam hæredem instituo in dote sua, quæ est centum librarum Viennensium & dominij & vsagij quæcumque habui tempore dotis constitutæ apud *Montaney*, & in C X I. solidis Viennensibus, quos sibi solui præcipio post mortem meam naturalem, & in medietate omnium rerum quas habebam & habere debebam apud sanctum Marcellum nomine meo, vel nomine Matris suæ, & pro iis omnibus volo eam esse contentam, tam de rebus paternis quàm maternis; & si filiæ meæ contentæ non essent, iis quæ sibi reliqui, vel assignaui vltra dotem, volo quod ea quæ eis reliqueram vel assignaueram vltrà dotem ad Filium meum Petrum

remaneant

remaneant & reuertantur quem in omnibus aliis rebus meis mobilibus ac immobilibus, vel se mouentibus, iuribus & vsagiis, dominiis & feudis, debitis & actionibus quascumque habeo vel habere debeo de iure vel de facto hæredem instituo, & volo & præcipio, vt pro iis omnibus soluat debita mea & clamores, quæ legitima & moderata computatione facta computaui ad valentiam mille & quingentarum marcharum argenti, medietatem vsusfructus domium Vxorum quondam mearum mihi retineo ad vitam meam, donec moriar morte naturali. Ecclesiæ *Insulæ Barbaræ* do, lego, duas petias terræ, quas habeo super *Miribellum*, quæ sunt de feudo Ecclesiæ supradictæ; & si non valerẽt xx. solidos annuatim, volo quod in aliis rebus feudi tantùm apponatur, vt valeant annuatim xx. solidos. Domui *Buxæ* dono pratum vnum, quod est in prato maiori, vel quinque solidos censuales Ecclesiæ S. Martini de *Dagnieu*, volo quod duodecim denarij assignentur in villa de Dagnieu annuatim. Capellæ *Sancti Bartholomei* criagium vini confirmo, & Lampadem in Ecclesia quæ volo & præcipio quod Dominus Montislupelli futuris temporibus debeat exhibere; Ad charitatem Montislupelli lego xv. solidos fortes, id est pro me & pro Patre meo, quos ipse legauerat, quos à Domino Montislupelli iubeo persolui annuatim. Tredecim Ecclesiis circà Montemlupellum singulis tres solidos iubeo dari, ad arbitrium Domini Abbatis Iusulæ-Barbaræ, & Guigonis Sacristæ sancti Pauli Ponti

 Rhodani

Rhodani x. ſolidos, Operi Eccleſiæ Lugdunenſis v. ſolidos, Fratribus Minoribus vnam procurationem, Fratribus Prædicatoribus alteram, Pœnitentibus ſancti Martini iv. ſolidos; & ſi hæc voluntas mea non valeat nomine teſtamenti nuncupatiui, volo quod valeat Codicillorum; & ſi non valet iure Codicillorum, volo quod valeat ratione cuiuſlibet vltimæ voluntatis quæ poterit valere; Illam libertatem quam ego & anteceſſores mei erga Domum Buxiæ obſeruauimus, volo futuris temporibus obſeruari. Huius meæ vltimæ voluntatis teſtes rogati & vocati ſunt iſti, Dominus Wilelmus Abbas Inſulæ-Barbaræ, Guygo de Sylua Sacriſta S. Pauli, Petrus Capellanus Capellæ S. Bartholomei de Montelupello, Giraudus de Montefalcone, Aymo de Malual, Falco de Moiſſon Milites, Dominus Paganus Papienſis, & Bartholomæus Scriptor.

NOTÆ.

HVMBERTVS DOMINVS MONTISLVPELLI] Petri Domini Montislupelli & de Montanay Filius.

ALASIAM] quæ nupſit Berlioni de Turre Militi, Alberti Domini de Turre-Pini Filio apud Delphinates.

ELIZABETH] Vxorem Arnaldi Guili Militis.

MARGARETAM] quæ Domino S. Amoris in Comitatu Burgundiæ nuptiis coniuncta fuit.

VERRVMEIS]

VERRVMEIS] Pars est Bugesianæ Prouinciæ, vulgò *le Valromey.*

SANCTVM MARCELLVM] vicus est in Sebusianis.

MATTHIAM] quæ Guygonem Dominum de Buyes in Valle-Bona apud Sebusianos maritum habuit.

MONTANEY] Castrum est in confinio Lugdunensis, Dombensis & Sebusianæ Prouinciarum.

INSVLÆ-BARBARÆ] vulgò *l'Isle-Barbe*, olim Monasterium Benedictinorum insigne, ad Ararim fluuium iuxta Lugdunum, nunc Canonicorum Sæcularium Capitulum.

MIRIBELLVM] Oppidum est non longè à Montelupello.

BVXÆ] Prioratus est in Valle-Bona prope Montemlupellum Ordinis S. Ruffi, vulgò *la Boysse.*

DAGNIEV] vicus ignobilis quasi in Montislupelli suburbio.

S. BARTHOLOMEI] in Oppido Montislupelli.

Carta Comitis Matisconensis pro Ecclesia Cluniacensi.

Ex Cartulario Cluniacensis Monasterij.

CAPVT LXX.

EGo wilelmus Comes Viennensis & Matisconensis. Notum facio omnibus præsentes litteras inspe- 1216.
cturis

ctaris, Quòd in illa compositione quæ facta fuit inter me, ex vna parte, & venerabilem Virum Dominum Geroldum Abbatem Cluniaci, & dictam Ecclesiam ex altera, apud *Trinorchium*, sicut instrumento inde confecto pleniùs continetur; nulla fuit facta compositio de Monte-Berthodi, neque de eius pertinentiis; imò remansit in querela, & dictum fuit, quod infra 40. dies postquam fuero requisitus, ipsi Abbati & Ecclesiæ ius faciam de memorata querela, & de Nemore de Arbonay, debent inquirere ius meum & ius Abbatis. *Hugo de Azié*, Decanus de *Perrona*, & Guido de Losiaco Miles, & Dominus de Montmelert, & de *Vigosset*, debent inquirere veritatem. Iosserandus Prior de Massiliis, & Simon de *Vers* Miles; istæ duæ Inquisitiones debent esse terminatæ vsque ad mediam Quadragesimam. Ego autem quidquid dicti Inquisitores dixerint & inquisierint me seruaturum iuraui & sigillaturum. In cuius rei testimonium præsentem cartulam, tam ego quàm Filius meus *Guirardus*, fecimus Sigillis nostris roborari. Actum anno gratiæ M.CC.XVI. mense Ianuario apud Trinorchium.

NOTÆ.

TRINORCHIVM] vulgò *Tornus*; Oppidum ad Ararim fluuium.

HVGO DE AZIE] Familia olim Nobilis apud Matisconenses, quæ extincta est.

PERRONA] vulgò *Perrone*, in pago Matisconensi.

VIGOSSET]

VIGOSSET] Castrum est in eodem pago.

VERS] feudum est antiquum in ipsomet pago.

GVIRARDVS SIVE GIRARDVS] eius nominis II. qui post Guilelmum Patrem, Matisconensis & Viennẽsis Comes extitit, quem sine liberis masculis obiisse in confesso est, relicta tantum vnica Filia, Vxore Ioannis Drocensis, dicti de Breuna, è Sanguine Regio, vt suprà iam tetigimus.

Litera compositionis inter Girardum Comitem Matisconensem, & Ecclesiam Cluniacensem.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT LXXII.

NOtum sit omnibus præsentibus & futuris, Quòd frequenter orta est querela inter Nobilem Virum Comitem Girardum Matisconensem, & Monachos Cluniacenses, super indebitis consuetudinibus, & insolitis exactionibus, quibus Comes & Ministri eius terras Ecclesiæ Cluniacensis in Episcopatu Matisconensi sitas, vltra modum grauabant. Siquidem Comes in quibusdam villis Monachorum Aduocationem & custodiam quærebat, vbi Monachi nihil illum habere asserebant; in aliis verò locis vbi constabat illum Aduocationem habere, indebitas exactiones & insolitas consuetudines vsurpabat. 1180.

V Cùm

Cùm igitur super hiis sæpe numero à Fratribus Cluniacensibus mota esset querela, tandem mediantibus Viris prudentibus & Religiosis, controuersia illa sopita est, & in hunc modum ad pacem perducta. Conuenerunt apud sanctum Martinum Matisconensem, Domnus Theobaldus Venerabilis Abbas Cluniacensis cum quibusdam Senioribus Cluniacens. & memoratus Comes Girardus, cum multis Militibus & Ministris suis; & tandem compromissum est inter eos, vt hinc inde viros antiquiores & fideliores eligerent, quos de consuetudinibus & statu terræ illius esse crederent certiores; & quidquid ipsi testes præstita priùs sacramenti religione assererent ab vtraque parte firmiter teneretur. Cùm ergo præfati testes dato priùs Sacramento de inuestiganda veritate, secum pariter diù deliberassent; tandem in hoc testimonium consenserunt; & dictum est ab eis, Quod Comes wilelmus Pater Comitis Girardi nullum omnino ius vel consuetudinem aliquam in domo vel in villa de *Laisiaco* aliquando habuit, aut quæsiuit, & Comes Girardus testimonio illorum libenter assensit. Dictum est quòd Comes in villa de *Domenge* & de *Igy*, habebat gerberiam, videlicet in Fossore vnam gerbam, & in Aritore duas, apud Aionem habet Comes custodiam viarum & pascuorum, quæ pascua Comiti & Monachis sunt communia; in Nemore quod dicitur *Iohu*, habet Comes medietatem & Monachi quartam partem; & Comes & Monachi habent ibi taschias suas; in Nemore de *Domenge* habet

habet Comes quatuor Colungerios in quibus Monachi nihil accipiunt; apud *Domenge* habet Comes medietatem taſchiæ & Monachi aliam; in iis tribus villis nullam aliam conſuetudinem habet Comes, vel Miniſtri eius in terra Monachorum. Dictum eſt quod in obedientia de Chaueniis & eius appendentiis habeat Comes latronem, adulterium, homicidam, & fœneratorem, qui in præſentia Decani de Chaueniis legitimè approbati fuerint, vel coniuncti, Cenſum & Marchias cenſuales, & cuſtodiam viarum & paſcuorum; deinde Albergariam, quam per memoratorum teſtium garandiam pro voluntate ſua ibidem habere poterat, & quaſque alias conſuetudines vel exactiones ipſe vel Miniſtri eius ibi quærebant. Sæpedictus Comes ob remedium animæ & anteceſſorum, ſiue ſucceſſorum ſuorum penitus guerpiuit, & dedit Cluniacenſi Eccleſiæ. Propter hoc donum conceſſit ei Dominus Abbas Theobaldus & Conuentus Cluniacenſis, vt procurationem quam ipſe Conuentui Cluniaci & Leproſis de ſancto Lazaro ſingulis annis in octauis Pentecoſtes ſponte faciebat, Domus de Chaueniis faciat; poſt deceſſum verò eius ad diem anniuerſarij ſui redigetur, ad Miſſam vnam quotidianam pro ipſo & anteceſſoribus eius, ſiue eius ſucceſſoribus ei conceſſerunt; & in fine ſuo tantùm pro eo fiat quantùm ſolet fieri pro Domino Abbate Cluniacenſi, in ſingulis quoque Dominicis Capellaniis de Chauenia ſpecialem in Eccleſia faciat pro ipſo memoriam anteceſſoribus
V 2 eius,

eius;donauerũt etiam ei & remiserunt quidquid reliquerat in rebus mobilibus Cluniacensi Ecclesiæ, excepto quòd de indebitis consuetudinibus, si quas in aliis locis ad Cluniacensem Ecclesiam pertinentibus induxit, & de fundo terræ, vel censu debitali eum nihilominus poterunt appellare. Vt autem huius pacis definitio perpetuæ firmitatis obtineat vigorem, ipse Comes cum omni deuotione hoc tenendum iurauit, & conuentiones istas literis mandari præcepit, & Sigillorum præsentium impressione roborari; laudauerunt etiam & tenendum iurauerunt Guilelmus & Gaucherius Filij sui. Actum Matiscone apud sanctum Martinum, anno ab Incarnat. Domini M. C. L X X X. præsente Domino Theobaldo Abbate, & audientibus multis vel astantibus, quorum nomina subscripta sunt. Testes Gaudus Prior Cluniaci, Ardinus Magister Hospitalis de sancto Egidio, Hugo Sacrista Cluniacensi, Petrus de Marziaco, wido de Coloniaco, Droco de Brueria, Decanus de Perrona, Artaudus Vicecomes Matisconensis, Alardus de Montbelet, Hugo de Vinzelles, wido de Loysiaco. *Hugo Caprarius*, Durannus de Varennis & alij. Prætereà concessit idem Comes, vt Monachi Cluniacẽses pactiones istas si voluerint, per manum Domini Papæ, & Domini Regis Francorum faciant confirmari.

NOTÆ.

NOTÆ.

Laysiaco] vulgò *Laisé*, vicus in pago Matisconensi.

Domenge et Igy] vici itidem Comitatus Matisconensis.

Hugo Caprarius] Caprariorum familia, vulgò *Cheuriers*, totius Prouinciæ Matisconensis antiquissima; cuius hodie caput Honoratus Caprarius Dominus *de sainct Mauris*, & Tillij Vicecomes.

Huius literæ tenorem, delibauit Quercetanus in Hist. Burgundiæ. *Lib. 3. cap. 43.*

Erectio Comitatus Matisconensis in Pariatum.

Ex Archiuo Ciuitatis Matisconensis.

CAPVT LXXII.

Carolus Primogenitus Regis Francorum, Regnum regens Dux Normaniæ, ac Delfinus Viennensis. Celsitudo Regiæ Majestatis illos maioribus prærogatiuis & honoribus insignire, & inter cæteros attollere consueuit, quibus cum præcellenti nobilitate generis, qua alios antecellunt, concurrentia virtutum, & insolitorum actuum merita suffragantur. Nos igitur antiquas memoriæ dignas Progeni- 1359.

 torum

torum nostrorum Regum Francorum ordinationes ad memoriam reuocantes; qui ad conseruationem honoris Coronæ Franciæ, ac consilium & iuuamen Reipublicæ, in eodem Regno xij. Pares, qui Regni Franciæ in arduis consiliis & iudiciis assisterent, & in factis armorum strenuè, ad tutamentum Regni & Reipublicæ, Regem ipsum paritate fideli, inter Collaterales suos splendidius comitarent, consideratione prouida statuerunt, inter quos Comes Tholosanus vnus esse solebat, cuius successio ad Coronam Franciæ iure hæreditario peruenisse noscitur ab antiquo loco, cuius quantum ad Parriæ & Parriatus honorem & nomen attinet, alium æquè vel magis idoneum, præsertim his temporibus, quibus in eodem Regno viguerunt & vigent guerræ à Satore zizaniæ & humani inimico generis procuratæ, subrogare volentes; vt saltem quantùm ad illum numerus deficiens suppleatur, communicato Magnatum & Prælatorum, aliorúmque sapientium Coronæ Franciæ fidelium consilio, & deliberatione super his habita diligenti; ad personam charissimi Fratris nostri germani Domini *Ioannis Matisconensis* & Pictauiensis *Comitis*, qui ad dimicandum contra hostes charissimi & metuendi Domini nostri Ioannis Dei gratia Francorum Regis, & Regni non solùm eiúsque genitoris nostri & sui, verum & fidelem natura legitima Filium se exhibuit. Imò pro tuitione Regni & Reipublicæ se pugilem & defensorem euidenti virtutum & actuum strenuorum iudicio demonstrauit, & præcipuè

cipuè in partibus Oxitanis, nostræ considerationis aciem dirigentes. Notum facimus vniuersis, præsentibus pariter & futuris, Nos præfatus Regnum regens, iure & authoritate Regis quibus vtimur in hac parte, & de plenitudine potestatis Regiæ nobis in absentia præfati genitoris nostri attributæ, & debitè competentis, constituisse & creasse Dominum Germanum nostrum ex vtroque fraterna linea nobis iunctum Parem Franciæ, & in numero Parium collocamus, vt Comitem Matisconensem constituimus, & Parem Franciæ creamus; Decernentes, pronunciantes, ac etiam statuentes authoritate, iure & plenitudine supradictæ potestatis, vt idem Germanus noster, vt Comes Matisconensis, & sui successores de eius sanguine in eodem Comitatu Matisconensi paterna linea descendentes, omnibus & singulis prærogatiuis, iuribus, priuilegiis, libertatibus & honoribus gaudeant & vtantur, quibus cæteri Pares Franciæ gaudere & vti sunt soliti præteritis temporibus & modernis, nec de personis eorum, vel causis in quantùm ad Comitatum & Bailliuatum Matisconensem, eorúmque ressorta, vel ressorti dependentias, vel appendentias attinet, vel attinere poterit, possit per quemcumque quacumque authoritate, commissione vel potestate fungentes; sed solummodo per Reges, vel Regentes Regnum Franciæ, vel de eorum speciali mandato, in Regio Parlamento cognosci, ac etiam iudicari, saluo ressorto causarum & negotiorum quoad partes Iurisdictionem

dictionem suam in suo foro tangentes, per viam appellationis deducendo ad dictum Regium Parlamentum, sicut de causis & negotiis cæterorum Franciæ Parium fuit; & est hactenus consuetum nonobstantibus si Comitatus & Bailliuis Matisconensis aliàs non consueuerint teneri in Parriam, nec censeri honore vel nomine paritatis, consuetudinibus, vsibus, stylis & ordinationibus contrariis quibuscumque non obstantibus, etiam si authoritate Regia sint firmatæ. Mandantes authoritate, iure, & potestate Regis quibus suprà, vniuersis & singulis Ducibus, Principibus & Prælatis, Comitibus & Baronibus, & aliis subditis Regni Franciæ quocumque nomine censeantur, quod Dominum Germanum nostrum Comitem Matisconensem, & alios eius successores Comites Matisconenses ex sua posteritate vt præmittitur descendentes, vt Pares Franciæ tractent, recipiant & honorent; inhibentes eisdem & eorum singulis authoritate, iure & potestate prædictis, sub omnibus pœnis quas ei possumus comminari, ne ipsum vel eius prædictos successores in præmissis impediant, vel perturbent, aut præsenti gratiæ detrectare præsumant; si offensam & vltionem effugere voluerint Regiæ Majestatis; quod vt perpetuam roboris firmitatem obtineat, literas præsentes Sigilli nostri fecimus appensione muniri; saluo in aliis iure Regio & quolibet alieno. Datum apud S. Dionysium in Francia anno Domini M. CCC. LIX. mense Septembri.

NOTÆ.

NOTÆ.

CAROLVS] qui poſtea fuit Rex Francorum, eius nominis V.

IOANNIS] dein Ducis Biturigum & Aruernorum, qui ſine liberis maſculis deceſſit.

MATISCONENSIS COMITIS] Comitatum Matiſconenſem hic Princeps, dono à Fratre Carolo iam habuerat diplomate eiuſdem anni 1359. Maio menſe, vt rectè annotarunt clariſſimi Sammarthani *Hiſt. Gen.* Fratres; ſed dignitas Paris Franciæ ei eodem diplo- *l.18.c.1.* mate conceſſa non fuit, ſed iſto tantùm.

Donatio Monaſterio Cluniaci, à Comite Monſtrolienſi.

Ex Cartulario Eccleſiæ Cluniacenſis.

CAPVT LXXIII.

EGo Comes Pontiuij & Monſtrolij *Wilelmus*. Notum facio præſentibus & futuris præſentem pagi- 1215. nam inſpecturis, me in eleemoſynam pro anima mea & hæredum meorum, Conuentui ſancti Petri Cluniac. perpetuo contuliſſe decem millia halecum, pariter & conceſſiſſe in proprios vſus dicti Conuentus diſtribuenda, ſuper Comitatum meum de Abbatis-Villa, ita vt quiſquis illum, ſiue ego, ſiue alius ad

X firmam

firmam à me teneat, annuatim infra festum Beati Andreæ Apostoli percipienda; & vt hoc ratum & inconcussum in perpetuum permaneat, præsentem cartulam Sigilli nostri munimine roboraui. Actum est hoc anno Incarnat. Domini M. C C.X V. mense Aprili.

NOTÆ.

WILELMVS] idem est de quo suprà locuti sumus cap. 8.

Donatio Henrici IV. Imperatoris, Monasterio Fructuariensi.

Ex Tabulario eiusdem Monasterij.

CAPVT LXXIV.

1070. HEnricus diuina fauente clementia, Rex Romanorum. Omnium Dei nostrorúmque fidelium, tam futurorum quàm præsentium solers industria nouerit, qualiter Nos pro amore diuino, animæque beatæ memoriæ Patris nostri Henrici Imperatoris Augusti & nostræ remedio, & per interuentum piissimæ Matris meæ Agnetis Augustæ Imperatricis, & Annonis Coloneñsis Archiepiscopi & Archicãcellarij, *Fructuariensi* Monasterio in sanctæ Dei genitricis & perpetuæ Virginis Mariæ, & SS. Benigni & Tiburtij Martyrum constructo, quendam locum quem

quem Pater meus acquisiuit *Forum* nuncupatum, cum omnibus pertinentiis & appendicibus ad me & Matrem meam pertinentibus; hoc est Ecclesiis, agris, ædificiis, pratis, pascuis, cultis & incultis, viis & inuiis, aquis & aquarum ductibus, molis, molendinis, piscationibus, portubus, & cum omni vtilitate, vel quam nunc habet, vel quam habere deinceps vllo modo poterit in proprium dedimus atque tradidimus. Qualem vero locum in *Comitatu Aquensi* situm ea ratione concessimus; vt venerabilis Abbas Albertus, omnésque Successores illius cum consilio aliorum Monachorum eiusdem Monasterij liberum tenendi, commutandi, vel quidquid sibi placuerit ad vsum dicti Monasterij inde faciendi. Nullus itaque Archiepiscopus, Episcopus, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, vel aliqua Regni nostri magna vel parua persona, præfatum Monasterium de prædictis prædiis, beneficiis aut possessionibus inquietare, molestare, diuestire sine legali iudicio præsumat, sub pœna mille librarum auri optimi persoluendarum pro medietate respectiuè Cameræ nostræ & Fructuariensi Ecclesiæ. Datum apud sanctum Goarum anno Domini M. LXX. Signum Henrici Regis.

NOTÆ.

FRVCTVARIENSI] Abbatia est in Diocœsi Eporediensi, à Guilelmo Roberti Comitis Vulpiani in Pedemontio Filio, Monacho sancti Michaëlis *Hist. Chronol. Ped. c. 27.*

de Lucedio, & Abbate sancti Benigni Diuionensis, anno Domini 1003. fundata, Ordinis Cluniacensis, vulgò Monasterium S. Benigni, vel *S. Balain.*

FORVM] hodie Villa-Focaria.

COMITATV AQVENSI] vulgò *Aqui*, in ea Montisferrati parte, quæ trans Tanagrum appellatur.

Donatio Comitis Metensis, Monasterio sancti Benigni Fructuariensis.

Ex Archiuo eiusdem Abbatiæ.

CAPVT LXXV.

1010. NOtum sit omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus, tam præsentibus quàm futuris, Quomodo quidam Vir Illustris & magnæ opinionis *Comes Gerardus* memor fragilitatis suæ, suadente sua Coniuge Eua, pro se & anima Filij sui *Sigifredi* defuncti, & consilio parentum, & omnium suorum fidelium, dedit partem proprietatis suæ ad locum Fructuariensis Monasterij, constructi in honore sanctæ Mariæ, in Regno Italię, in Prouincia Longobardiæ in eodem Regno, & in eadem Prouincia ipse Comes tradidit ad supradictum locum, Ecclesiam in honore sancti Michaëlis sacratam, sitámque in loco qui dicitur Moros, cum molendino eius proximo & omni

omni integritate sediminis, vbi constructa consistit; omnem penitùs possessionē quam prædictus Comes à Domino beatæ memoriæ wilelmo Diuionensis Monasterij Abbate, per commutationis testamentum in toto Regno Italiæ acquisiuit, & de iure S. Benigni per manus prædicti Abbatis in suum ius vindicauit, totam in integrum ad supradictum Monasterium tradidit, concessit & dedit. Et vt huius traditionis donum stabile, firmúmque permaneat, idem Comes Gerardus propria manu confirmauit, & confirmatum tradidit; & D. Deodericum Metensis Ecclesiæ Episcopum cum pluribus aliis, idem agere rogauit, stipulatione subnixa. Actum Metis publicè 3. Non. Februarij anno Incarnat. Domini M. X X. Indict. I I I. regnante Henrico Imp. feliciter anno Regni eius 17. Imp. verò 5. Signum Domini Deoderici Metensis Episcopi, Girardi, Giselberti, Folmarij Comitum. Hermanni Gonteri, Marfridi, Tieurelini, Odelrici, Richeri.

NOTÆ.

COMES GERARDVS] Metensis scilicet, Eberardi, Alsatiæ Comitis Filius; de cuius progenie plura optimè & exquisitè disseruit R. P. Vignerius Congregationis Oratorij Sacerdos. *In orig. famil. Alsat. & Lotharing.*

EVA] nomen proprium Vxoris Comitis Gerardi, quod huc vsque latuerat.

In hist. Luxemb. c. 1. sub fine. SIGIFREDI] defuncti in pugna anno 1017. vt rectè notauit Quercetanus.

Priuilegium Ciuitati Sauonæ, ab Auberto Marchione Sauonæ concessum, stylo semi-Barbaro.

Ex Archiuo Ciuitatis Sauonæ.

CAPVT LXXVI.

1061. IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Notum sit vobis omnibus, nostris fidelibus, nostrísque hominibus *Saonensis* tam præsentibus quàm futuris, Quòd ego *Aubertus Marchio*, promitto atque spondeo propter fidelitatē & seruitium nostrorum hominum Saonensium retinendum, quod ab hac hora in anteà non intrabo in Castello Saonæ, per nullam vim, ingenium, nulláque occasione quòd fieri potest, nec vllam Albergariam de Castellum, nec de Burgo, nec de ciuitate si facta fuerit non requisiero, nisi sub tectis mansionibus nostros fideles, & caballos nostrorum fidelium maiorum seximento personarum, vel de more in Castello, siue in Burgo atque in Ciuitate, si facta fuerit non faciam sine legali iudicio, neque à nostris fieri permittebimus; generale placitum, nisi semel in anno custodiēdi tribus diebus eisdem ciuibus Saonensibus non imponemus; & hoc generale placitum non requiro; nisi de festiuitate omnium

omnium Sāctorum vſque ad Septuageſimæ; contentionem autem vel litem prædij vel libellariæ, vel cuiuſcumque rei, ſi venerit in meis prædictis hominibus habitantibus in Caſtello Saonæ, vel Burgo, vel Ciuitate cum ſacramentales de rebus & libellariis iniuſtè Abbatis vſurpatione per 20. annos. Nam per duos ciues Saonenſes qualecumque litem orta fuerit me deffinire oportet, quomodo illorum dirigitur; conſuetudo quidem & ſpondeo atque promitto ego qui ſuprà Aubertus Marchio, vel meos hæredes aduerſus populum Saonenſis, hæc ſtatuta violare vel frangere tentauerimus, tunc imponamus auri optimi libras centum, medietatem Cameræ Regis, & medietatem iam dictis Ciuibus Saonæ. Anni ab Incarnat. Domini noſtri Ieſu Chriſti M. L X. X I. Indict. 15. Ego Auberto qui hunc teſtamentum fieri rogaui, vt ſupra ei relecta eſt. Teſtes fuere Aſtengo Carbonus, Daniel Iudex interfuit.

NOTÆ.

SAONENSIS] vulgò *Sauone*, Sauonia Oppidum in ora Genuenſi.

AVBERTVS MARCHIO] Sauonæ ſcilicet, qui à Marchionibus Eporedienſibus originem (vt ferunt) ducebat, ab eo Pallauicinorum Marchionum illuſtris familia deriuare creditur.

Donatio

Donatio Leotaldi Comitis Matisconensis Monasterio Cluniaci.

Ex Cartulario Ecclesiæ Cluniacensis, ab Authore Cluniaci visa.

CAPVT LXXVII.

899. SAcrosanctæ Ecclesiæ in honore beatorum Apostolorum Petri & Pauli fundatæ,in pago Matisconensi in villa Cluniaco, quam Dominus Oddo Abbas ad regendum habere videtur. Ego Leotaldus Dei gratia Comes Matisconensis, necnon & Vxor mea Ermengardis pro Dei amore & æterna retributione, vt pius Deus animas nostras & parentum nostrorum Alberici atque Tholosanæ, Manassei & Ermengardis, necnon Geraldi amici nostri, seu omnium fidelium Christianorum tam viuorum quàm & defunctorum liberare dignetur de pœnis inferni. Pro ipso amore cedimus atque donamus ad ipsam causam Dei aliquid ex rebus nostris in pago Lugdunensi in villa Dardanico super fluuium *Sillia*, quæsitum est inquirendum, cum omnibus appendetiis & seruientibus supermanentibus, quidquid ibi visi sumus habere totum ad integrum ad ipsam Dei causam ad stipendium Fratrum ibidem Deo iugiter seruientium. Si quis verò donationem istam contradixerit, iram Dei incurrat, & auri libras 4. componat,

&

& donatio iſta firma permaneat ſtipulatione ſubnixa. S. Leotaldi. S. Ermengardis, qui donationem iſtam fieri & rogauerunt firmare. S. Gaufredi Comitis. S. Nardoyni. S. Leodegarij. S. Racherij. S. Geraldi. S. Gothofredi. S. Gosberti. S. Iwicheranni. S. Mayoli. S. Odeylardi. S. Alberici. S. Ardradi. S. wichardi. S. Aalgarij. S. Bononis. Data per manum Berardi die Mercurio II. Kal. April. *Anno xij. regnante Rodulpho Rege.*

NOTÆ.

SILLIA] vulgò *La Seille*, fluuius eſt qui in Ararim influit, non longè à Ratenella vico.

ANNO XII. REGNANTE RODVLFO REGE] id eſt anno Chriſti 899. cùm anno 888. Rodulfus I. Burgundiæ transjuranæ Rex regnare cœperit.

Pactum inter Andream Delfinum Viennenſem, & Archiepiſcopum Ebredunenſem, de Comitatu Ebredunenſi.

Ex Cartulario Ebredunenſi.

CAPVT LXXVIII.

IN nomine Domini Ieſu Chriſti. Anno Incarnat. Dominicæ M. CC. X. regnante Otthone Romanorum Imperatore, præſentes nouerint & futuri; Quod 1210.

Dominus Oddo illustris Dux Burgundiæ, & Dominus Andreas Dalfinus Frater eius Comes Viennensis, donauerit pura intentione, ac bona voluntate Domino Remundo Archiepiscopo Ebredunensi & successoribus suis in perpetuum, quidquid pertinebat ad Comitatum Forcalcarij, in Ebredunensi Diocœsi constitutum, quod quidem donatum fuerat olim à Domino wilelmo bonæ memoriæ *Comite Forcalcarij* eidem Delfino & *Vxori eius*, quæ Vxor celebrato diuortio inter ipsam & Dalfinum, donauit postmodum Dalfino quondam Marito suo præmissa omnia, & eandem donationem Sacramento corporaliter præstito confirmauit, & consilio multorum proborum virorum & sapientium irretractabiliter concessiit. Dicta autem donatio Domino Archiepiscopo hoc pacto & hac cõuentione facta fuit, vt Dominus Dalfinus & successores sui haberent à Domino Archiepiscopo & suis successoribus in feudum in perpetuum omnia prælibata & fidelitatẽ ei indè facerent & iurarent; & personam suam & omnia iura Archiepiscopalia vbique saluarent, & defenderent, & iurarent modis omnibus sine fraude, excepta villa Caturicarum cum terris, cortina, Iustitiis, pedagiis, albergiis, possessionibus, terris, pratis, vineis & aliis suis pertinentiis omnibus, scilicet Montegardino, Rosseto, Spinaciis, Monasterio S. Michaëlis de *Culcha*, S. Dionysio & tenementis eorundem, & si quæ sunt alia quæ ad villam pertinent Caturicarum; quam villam vt dictum est, & quæ alia expressim nominata

seu

ſeu omiſſa, conſiderata vtilitate tam Archiepiſcopatus Ebredunenſis, quàm Comitatus Delfini retinuernnt ſibi & ſucceſſoribus ſuis; ſcilicet dictus Archiepiſcopus & Delfinus habenda & iure dominij in perpetuum poſſidenda, & fuit expreſſim actum quod ambo ſimul concorditer ibi *Baiulum* inſtituerent & deſtituerent, ſecundum beneplacitum eorundem, qui Baiulus iuraret, quod vtrique dictorum Dominorum pro parte ſua fideliter redderet rationem; inſuper etiam additum fuit & expreſſim actum, vt quidquid in prædicta villa & ſuis pertinentiis quocumque iure acquiſitionis ſeu titulo, alter eorum acquireret, totum eis eſſet commune, ſicut & alia ſupradicta; pecunia tamen reſtituta & expenſis, ſiue in terris, ſiue in aliis quas ille qui acquireret, expendiſſet. Sanè Dominus Archiepiſcopus & ſucceſſores ſui omnia ad iura ſpiritualia ſpectantia, veluti Decimas & alia debuit habere præcipua, vt in villa Caturicarum & eius pertinentiis. Item de Ciuitate Ebredunenſi & eius territorio taliter conuenerunt, Quòd Dominus Archiepiſcopus & omnia quæ ipſe habet & tenet, nec non & anteceſſores ſui, ſiue in iuſtitiis, caualcatis, fidelitatibus ſiue aliis omnibus generaliter habeat & teneat in perpetuum, velut dominus pleno iure, & expreſſim dominium tam poſſeſſionum quàm hominum; & Delfinus ſibi ea habeat omnia quæ ibi ad Forcalcarium Comitem pertinebant, ſaluo eo quòd eidem Archiepiſcopo & ſucceſſoribus ſuis in perpetuum; idem Delfinus & ſucceſſores ſui fidelitatem

facere debent;& hominium pro his quæ in territorio habent & in ciuitate præfata. Idem nominatim actum fuit, quòd idem Archiepiscopus & successores sui in perpetuum habeant dominium Castri S. Crispini, & vt fidelitatem & hominium tam Domini quàm Milites & homines dicti Castri eidem Archiepiscopo & successoribus suis in perpetuum faciant, & personam eius & terram Archiepiscopatus omni tempore contra omnem inquietatorem adiuuent & defendant, de acquisitionibus verò in præfata ciuitate Ebredunensi, & eius territorio faciendis, idem per omnia statuerunt. Insuper additum fuit, quòd Delfinus iuuaret Archiepiscopum velut dominum suum cum terra & posse suo contra omnem hominem, eundem Archiepiscopum seu terram eius inquietantem, seu inquietare volentem; & è conuerso vt idem Archiepiscopus defenderet & saluaret Delfinum cum hominibus terræ suæ velut proprium suum vassallum bona fide. Vt autem hęc omnia eidem Archiepiscopo & suis successoribus obseruarentur in perpetuũ illibata, tam idem Delfinus quàm idem illustris Odo Dux Burgundiæ iurauerunt, necnon & pro ipsis iurauit Odo Alamandus, & W. de Monte S. Ioannis, & hoc iuramentum factum fuit in manu eiusdem Archiepiscopi Remundi, eundem pacis osculo videlicet Archiepiscopus propter hoc specialiter recipiendo. Acta sunt hæc in præsentia testium subscriptorum, scilicet *V. Vlciensis* Præpositi, Raymundi Abbatis & M. Cellerarij *Boscaudunensis*, Berardi

Berardi Canonici, Galdiui, w. Bermundi. Hanc autem cartulam in perpetuum valituram, idem Odo illustris Dux Burgundiæ, & Andreas dictus Delfinus, necnon & Domina Ducissa iusserunt Sigillorum suorum munimine roborari.

NOTÆ.

COMITE FORCALCARII] vt alibi dicemus.

VXORI EIVS] Beatrici scilicet Forcalcheriensi.

CVLCHA] Monasterium est ordinis D. Benedicti, vulgò *la Coulche*, à Bertrando Forcalcheriensi Comite, Gaufredo & Guilelmo Fratribus, consilio Aleydis Comitissæ Diensis eorum Matris anno 1027. fundatum, non longè à Caturicarum Oppido, Abbatiæ Diui Michaëlis de Clusa subditum est.

BAIVLVM] Idem est quod Bailliuus; de origine huius vocis vide Menagium. *In origin. ling. Gall.*

VLCIENSIS] vulgò *Oulx* in Delphinatu, corruptè dicitur *Ours*.

BOSCAVDVNENSIS] Abbatia est in Diocœsi Ebredunensi, vulgò *Boscaudon*, anno 1132. fundata à Pontio Alberti, Guilelmo & Petro de Montmira, Nobilibus Ebrodunensibus sub regula Diui Augustini, posteà Diui Benedicti.

Carta Ioannis Comitis Cabilonensis, pro Ecclesia Cluniacensi.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT LXXIX.

1220. EGo *Ioannes Comes Cabilonensis.* Notum omnibus facio, Quod de omnibus querelis quas Ecclesia Cluniacensis contra me habebat, & ego contra ipsam, & de omnibus grauaminibus & iniuriis, quæ, vel quas ipsi irrogaueram, vel ipsa mihi, promisi me stare Domino Abbati Cluniacensi fide data sub pœna quingentarum librarum paruarum, de quibus eis dedi fideiussores, quos posui in manus Comitis Niuernensis, ad opus ipsius Abbatis, videlicet Dominum Iocer. Grossum de cc. libris, qui fidei Sacramento promisit, quod ostagium teneret apud Disisié, nec de villa eadem exiret, donec eidem Abbati de dicti cc. libris satisfecisset; si Ego aliquo modo à dicto eiusdem Abbatis resilirem, de aliis cc. libris fideiussorem dedi H. Grossum Dominum Vssellarum Iosseranni Grossi Fratrem, qui omnimodo apud Cluniacum ostagium teneret si contra dicta ipsius Abbatis aliquo modo venirem; de c. libris residuis dedi fideiussorem Dominum Hugonem de Digonia, pro quo dictus Comes Niuernensis de illis c. libris se constituit redditorem; rogaui etiam Dominum Cabilonensem Episcopum, vt me ad obseruandum dictum

dictum ipsum per excommunicationem compellat, terram meam supponendo interdicto. Debet autem idem Abbas dictum suum proferre infra Pascha. Actum apud Borbonium anno gratiæ M. CC. XX. die Mercurij ante festum beati Michaëlis.

NOTÆ.

IOANNES COMES CABILONENSIS] quem Beatricis Comitissæ Cabilonensis Filium San-Iulianus credidit. Quercetanus verò generum, quod discutiendum relinquimus R. P. Perry è Societate IESV, Viro eruditissimo, qui Ciuitatis Cabilonensis & Comitum Cabilonensium Historiam concinnat. *In antiq. Cabilon.* *Hist. Burg. l. 3. c. 60.*

Donatio Roberti Francorum Regis, Monasterio Fructuariensi.

Ex Litera Originali.

CAPVT LXXX.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego Robertus gratia Dei Francorum Rex. Nouerit omnium sanctæ Matris Ecclesiæ fidelium industria, vt præsens sed etiam futura, quod quidem noster *Comes Guilelmus* nomine, nostræ Serenitatis adierit præsentiam, rogans & obnixè postulans, vt quandam Ecclesiam in honore S. Martini sacratam in Sub-vrbio 1023.

Belnensis

Belnensis Castri sitam, olim Abbatiam, sed iam omnimodo destructam, quam etiam iure nostri beneficij possidebat, se mihi liceret credere, eo conuentionis tenore, vt eandem Ecclesiam cuidam Congregationi in loco Fructuariæ iuxta Alpes Deo regulariter seruienti comminùs traderemus perpetualiter habendam. Cuius rationabili & deuotæ petitioni libenter condescendere volui, quoniam eidem Cœnobio iam pridem quandam Abbatiam sanctæ Mariæ in Sub-vrbio Cabilonensi sitam, cum Ecclesia Busciani & alodum Cassiniaci, cum Ecclesia eiusdem villæ per præcepti firmitatem concesseram. Quæ omnia dedi instinctu & petitione Domini Guilelmi Abbatis eiusdem loci Fructuariensis deuoti fundatoris interueniente & subscribente Gosfrido Cabilonensi Episcopo cum reliquis Episcopis, qui interfuerunt Cõcilio nuper Ariaci habito. Innotesco igitur cunctis prædictam Belnensem Ecclesiam Guilelmum Comitem mihi reddidisse, & mihi eam Fructuariensi Cœnobio dedisse; erga quem locum taliter nostræ beneuolentiæ inculcamus affectum, vt quicumque in omni nostræ dominationis regno pro redemptione peccatorum suorum aliquid inibi conferre voluerit, nostræ authoritatis habeat assensum; & sicut nostri præcepti authoritate firmauimus, ita etiam legaliter dandi in posterum habenda absque declamatione decernimus, & harum rerum conuentionem annuli nostri impressione signamus. Actum Aualoni anno Incarnat. Verbi M. XXIII. regnante

regnante Roberto XXXVI. Ego Baldoinus Cancellarius relegendo subscripsi.

NOTÆ.

COMES GVILELMVS] Ottho-Guilelmus, vulgariter nuncupatus, Diuionensis & Burgundiæ Comes; de quo nos quædam alia dabimus.

AVALONI] Oppidum in Burgundia.

Litera Protectionis, Immunitatis & Confirmationis Priuilegiorum Carthusiæ Maioreui, à Frederico Imperatore.

Ex Archiuo eiusdem Carthusiæ.

CAPVT LXXXI.

FRidericus diuina fauente clementia Romanorum Imperator semper Augustus. Ad Imperialis dignitatis excellentiam pertinet; Seruorum Dei 1157. quieti totis clementiæ visibus prouidere, eorúmque loca in Imperio nostro constituta, cum eorum appendētiis, non solùm conseruare; sed & beneficiis amplioribus & donis augere & multiplicare. Quocirca nouerit cunctorum fidelium nostrorum præsentia, & futurorum posteritas; Quòd nos, pro syncera charitate, quam erga Ordinem Carthusiæ habemus, & pro fideli deuotione quam nobis exhibuit *Nantelmus* venerabilis eiusdem Domus Prior; Domum Ma-

 ioreui

ioreui eiusdem Ordinis in Diocœsi Lugdunensi & Regno Burgundiæ existentem, illiúsque Domus Priorem, Monachos, Fratres, Seruos, familiam, eiúsque possessiones & homines, cum omnibus appenditiis suis in nostram suscipimus protectionem; quatenùs ipsi & homines eorum securi & tranquilli sub nostra pace viuant, liberius Deo famulentur, & pro nobis nostrísque successoribus preces in conspectu diuinæ Majestatis offerant. Insuper fundationem dictæ Domus eleemosynas & largitiones per quosdam Nobiles fideles nostros donatas, sicut & priuilegium per bonæ memoriæ Conradum Romanorum Regem II. anno Domini M.C X L I I. concessum eisdem Priori & Fratribus confirmamus, & de nouo concedimus, ac de nostræ Majestatis Imperialia potestate addentes, & pro nobis & nostris successoribus in perpetuum largientes solo Dei amore & intuitu, omne ius, omne dominium altum & bassum, merum & mixtum imperium, omnimodámque iurisdictionem, quam non solum infrà terminos dictæ Domus inferiùs descriptos habemus, habere possumus aut debemus, Nos & nostri prædecessores aut Successoribus habuerunt, aut habere debebunt in perpetuum; sed etiam extra dictos terminos per totum Imperium nostrum, & præsertim per Burgundiæ Regnum, tam in eorum acquisitis & acquirendis hominibus legitimis & spuriis, indigenis & alienigenis, & in eorundem hominum bonis mobilibus & immobilibus vniuersis,
quàm

quàm in omnibus manſis, terris, vineis, campis, pratis, paſcuis, ſyluis, ioriis, montibus, vallibus, alpibus, planitiebus, aquis, aquarúmve decurſibus, piſcariis, molendinis, fodinis, vniuerſiſque territoriis, & ex eiſdem appenditiis ad ipſam Domum Maioreui, & res eius ſpectantibus nunc & in futurum: Termini autem dictæ Domus à fundatoribus poſiti, & à ſummis Pontificibus confirmati ſic declarantur. Primò ab Oriente Mons Agrilleti, qui ſupereminet calinis *Albarona* & Roca Rufa, ab Auſtro calma quæ dicitur Pangit bouem & Rocharium prati Bardonis, inde ſicut Rocharium tendit versùs Ferrerias vſque dum idem Rocharium finiatur; inde aſcendit terminus vſque ad Abietem ſuprà montem deſignatum, & tendit vſque ad cacumen montis Reuoriæ, & deſcendit vſque ad Crucem nouam, quæ eſt in via *Balmeti*; inde idem terminus verſus Aquilonem tendit, vſque ad inferiorem Rocham montis Chiuilliaci, & circuit crepidinem collis vſque ad Rocham de Ponteceto; inde deſcendit vſque ad Periſontanam, & inde per criſtam collis vſque ad ſummitatem montis Orſelli peruenit. Intra quos confines cæterarúmque poſſeſſionum præfatæ domus nullus hominem capere, prædam ducere, furtum aut aliud crimen committere, aucupationem, vænationem, aut piſcationem agere audeat; nullúſque hominum Maioreui præſentium aut futurorum legitimorum & ſpuriorum teſtamentum condere, hæredem inſtituere, dotem conſtituere, legata facere, nec ſeruitoribus

etiam aut aliis aliquid donare præsumat, nisi de Prioris Maioreui licentia processerit & facultate. Qui contrà fecerit idem Prior per suos Officiarios talem delinquentem siue Nobilem, siue ignobilem, ciuiliter, seu criminaliter, prout casus exegerit, mulctare & punire debeat; solique Priori liceat in hominibus suis, siue infrà terminos antedictos, siue extrà positis Iustitiam omnimodam exercere; omnéque seruitium petere & accipere; eósque & eorum bona sicut & spuriorum & alienigenarum de manu cuiuscumque repetere & requirere. Statuimus igitur Imperiali authoritate firmiter inhærentes, vt nulla persona magna aut parua, Ecclesiastica aut Sæcularis, Dux, Marchio, Comes, Baro vel Vassallus à præfatis Priore, Fratribus, seruis & colonis eorum, pedagium, exactionem, leydam aut aliquid simile petere vel leuare, aut de acquisitis allodium accipere præsumat; sed liberi & immunes vendant, acquirant, transeant, sint & permaneant per vniuersum Imperium nostrum. Si quis autem Edictum nostrum temerario ausu infringere tentauerit, præceptíque nostri transgressor extiterit, nouerit se compositurum L x. libras auri puri & optimi, medietatem Cameræ nostræ, & aliam medietatem Domui Maioreui in præsenti, & cum Iuda traditore æterna damnatione id mulctaturum in futuro. Et vt hæc à nobis facta & data credantur, & à posteris nostris non infringantur, Cartam hanc describi, & Sigillo nostræ Majestatis muniri iussimus. Datum Bisuntij V. Kalend.

Kalend. Nouembris Indict. V. anno Dominicæ Incarnat. M. C. L V I I. regnante Domino Frederico Romanorum Imperatore gloriosissimo. Anno regni eius V I. Imperij verò I I I.

Recognitum per Rainaldum Cancellarium vice Stephani Viennensis Archiepiscopi, & Regni Burgundiæ Archicancellarij, testibus Humberto Bisuntinensi, Heraclio Lugdunensi, & Petro Tarentasiensi Archiepiscopis, Guilelmo Nouariensi Episcopo, Mattheo Duce Lotharingiæ, wolmaro de Saluuerda, Stephano de Hurmiungen, & Alberto de Diligen Comitibus, & aliis.

N O T Æ.

N A N T E L M V S] postea Bellicensis Episcopus, inter Diuos relatus.

A L B A R O N Æ] Fluuius est qui è summis Bugesiæ iugis, iuxta Brenodi vicum prorumpens, S. Ramberti Oppidum alluit, & Idano miscetur, vulgò *Arbarine.*

B A L M E T I] vicus non longè à Maioreui Carthusia distans, ortu Pontij de Balmeto eiusdem Monasterij Fundatoris celebris.

Donatio Episcopi Gebennensis Monasterio S.Eugendi Iurensis.

Ex Archiuo eiusdem Monasterij.

CAPVT LXXXII.

1110. VVido Episcopus sanctæ Geneuensis Ecclesiæ Seruus. Venerabili Fratri Hunaldo Abbati Cœnobij S. Eugendi eiúsque successoribus in perpetuum. Et Sanctorum Canonum institutio, & nostri officij debitum Nos hortantur, vt Monasteria atque in eis Deo seruientium necessitatibus, provt nobis possibilitas suppetit concedere debeamus. Vestris igitur Frater in Christo carissimo, & Domini Humberti Præpositi iustis petitionibus, & dictante charitate vniuersi Capituli, donamus Ecclesiæ S.Eugendi, cui Fraternitas vestra, Deo authore, præesse videtur, Ecclesiam in honore Beatorum Principis Apostolorum, & S. Eusebij Confessoris in villa *Craciaco* sitam, cum omnibus appenditiis suis; Ecclesiam quoque in honore S. Eugendi in pago Verruinensi in villa *Mazinaco* sitam, cum Capella Castri adiacentis; scilicet *Bellimontis*, & cæteris appenditiis eius, Ecclesiam etiam S. Mariæ Magdalenæ infra ipsam Ciuitatem Geneuensem iuxta Lacum sitam, salua Ecclesiæ nostræ & nobis atque Ministris nostris debita reuerentia seruitutis. Concedimus etiam & confirmamus, quidquid vel à nobis, vel antecessoribus nostris Cœnobio supradicti

ſupradicti S. Eugendi conceſſum, vel ad ius ipſius pertinere cognoſcimus. Eccleſias videlicet Niuiduni, cum appenditiis ſuis, Eccleſiam Genolliaci, Eccleſiam Diuonæ, Eccleſiam Seyſſiaci, Eccleſiam Pauliaci cum appenditiis earum, Eccleſiam S. Geneſij, Eccleſiā *Sergiaci* cum appenditiis eius, Eccleſiam Auriniaci, Eccleſiam Ehelufiæ, Eccleſiam Caudoſſiæ, Eccleſiam S. Cyrici, Eccleſiam Sauiniaci. Hanc itaque noſtræ deuotionis aſſignationem ſeu donationem præſentis priuilegij authoritate firmantes, tam vobis quàm omnibus vobis regulariter ſucceſſuris perpetua quiete poſſidendam ſancimus; & ſi quis ſuper hoc vos vel veſtra inquietare præſumpſerit, donec ad integram ſatisfactionem veniat, anathematis vinculo obligamus. Omnibus, vero qui in his aliqua bona vel vtilia prouiderint vobis, hîc & in æternum gratia & pax à Domino conſeruetur. Amen. S. Alberti Decani. S. Victoris Decani. S. Alberici Capellani. S. *Aymonis Comitis.* Acta ſunt hæc Gebennæ anno ab Incarnatione Domini M. C. X.

NOTÆ.

CRACIACO] vulgò *Creyſſieu*, in Bugeſia, non longè à Bellicenſi Ciuitate.

MAZINACO BELLIMONTIS] loca ſunt in Valromeſia Bugeſia Prouinciola.

SERGIACI] *Sergier*, vulgò apud Geſios.

AYMONIS COMITIS] ſcilicet Gebennenſis.

Donatio

Donatio Hugonis & Lotharij Italiæ Regum, Alderamo Comiti.

Ex veteri M. S. Codicæ Bibliothecæ Regiæ Taurinensis.

CAPVT LXXXIII.

938. IN nomine Domini æterni. Hugo & Lotharius diuina fauente clementia Reges. Si petitionibus fidelium nostrorum libenter annuimus, ardentiores eos fore in nostri obsequio nequaquam ambigimus. Quocirca omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorúmque præsentium scilicet & futurorum deuotio nouerit Ambrosium Episcopum & Heldricum Comitem dilectos fideles nostros suppliciter Serenitatis nostræ postulasse clementiam, quatenus fideli nostro *Aledramo Comiti*, quandam Cortem quæ *Forum* nuncupatur, sitam supra fluuium *Tanar* in Comitatu Aquensi, iure proprietario per hoc nostræ inscriptionis præceptum, vsque in perpetuum concedere dignaremur; cuius petitioni inflexi eandem Cortem, cum omnibus rebus à fluuio Tanari vsque ad flumen *Burmicæ*, nec non à loco qui vocatur Barcile vsque Carpanum periuratum, ac cum omnibus quæ dici vel nominari possunt, per hoc nostrum præceptum in integrum concedimus & elargimur; ac de nostro iure ac dominio in eius ius & dominium omnino transfundimus & delegamus vnà cum Castris & Capellis,

Capellis, casis, terris, vineis, campis, pratis, pascuis, syluis cultis & incultis, diuisis & indiuisis, masariciis, salicetis, sationibus, ripis, rapiuis, molendinis, piscationibus, portubus, aquis, aquarum reductibus, vænationibus, reddibitionibus, districtionibus, cum seruis etiam & ancillis, *Aldionibus, & Aldianibus*, omnibúsque rebus ad prædictam Cortem à iam dicto flumine in flumen; atque à iam nominato Barcile vsque ad Carpanum prædictum, pertinentibus vel aspicientibus in integrum, vt habeat, teneat, firmitérque possideat ipse suíque hæredes, habéantque potestatem tenendi, vendendi, donandi, commutandi, alienandi, pro anima iudicandi, vel quidquid eorum decreuerit animus faciendi omnium hominum contradictione remota. Insuper concedimus eidem fideli nostro Aledramo suísque hæredibus, vt de villa quæ vocatur Roncho, & de omnibus Arimannis in ea morantibus omnem distinctionem, omnémque publicam functionem & querimoniam quam anteà publicus nostérque Missus facere consueuerat, aut ante nostrorum qualemcumque Missum; ita ante præfati Aledramo nostri fidelis præsentiam custodiant & obseruent. Si quis igitur hoc nostræ concessionis præceptum infringere vel violare conauerit, sciat se compositurum auri optimi libras 200. medietatem præfato Aledramo Comiti. Quod vt veriùs credatur, diligentiúsque ab omnibus obseruetur, manibus propriis roborantes, annulo nostro subter iussimus insignire. Signa Sere-

 nissimorum

nissimorum Hugonis & Lotharij Regum; Giseprandus Cancellarius ad vicem Bosonis Episcopi Archicancellarij recognoui & subscripsi. Data VIII.Idus Februarij anno Dominicæ Incarnationis VCCCC. XXXVIII. Regni verò Domini Hugonis piissimi Regis IX. Lotharij autem Filij eius IV.Indict.VIII. Actum Papiæ in Christi nomine fœliciter. Amen.

NOTÆ.

Chron. hist. Pedem. c.39. ALEDRAMO] siue Alderamo I. Montisferrati Marchione, qui in fundatione Abbatiæ de Grassano in Diocœsi Cazalensi se Guilelmi Comitis Filium nuncupat, quòd fabulam quæ vulgò de eius origine Saxonica circumfertur lucidè patefacit, vt notauit Beneuenutus San Georgius; nupsit autem Gerbergæ Berengarij Italiæ Regis Filiæ, & ab eis Marchiones Montisferrati, Salutiarum, Clauesani & Ponzani descendunt. *Hist. Montisfer. Italica MS.*

TANAR] Fluuius est Pedemontij, qui alio nomine Tanagrus vocatur, vulgò *Taner.*

BVRMIÆ] vulgò *Bormia.*

ALDIONIBVS ET ALDIANIBVS] Aldio masculino genere, erat olim persona libera deputata ad opus & ministerium Domini, quæ licet libera non multum tamen distabat à Seruo. Aldia autem erat Fœmina eiusdem status, de eis loquitur lex Longobarda Rubr. de plagis & ferutis seruorum, & Rubr. de Coniugiis Seruorum & Aldiorum. Alciatus ad l. lecta, de rebus cred. Aldos vocat. *Donatio*

Donatio Monaſterio Noualicenſi.

Ex eiuſcem Monaſterij Archiuo.

CAPVT LXXXIV.

IN nomine Dei Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. Henricus Dei gratia Imperator Romanorum ſecundo anno regni eius, Deo propitio xv. die menſis Martij, Indict. xij. Monaſterio S. Petri quod eſt constructum in *Noualis* loco. Ego *Aymo* Clericus Filius cuiuſdam Vgonis qui profeſſus ſum ex natione mea lege viuere Romana, iuſſione & aſſenſu Parentum meorum, offero & dono ipſi Monaſterio, mercedem promiſſam conſequi credens qua dicitur: Quiſquis venerabilibus locis de ſuis aliquid contulerit iuxta Saluatoris vocem, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit, pro mercede animæ meæ & parentum meorum, nominatiuè Eccleſiam S. Martini de *Voglanno*, & aliam Capellam quæ ſuper hunc locum poſita eſt cum his omnibus ibi poſitis, quæ mei ſunt iuris, & inſimul dono Villare quod dicitur Atone, & cum omnibus ad ipſum pertinentibus, & duos manſos in loco qui vocatur Poia; iterum alium manſum cum pertinentiis qui iacet in villare quod Richeruna vocatur, & medietatem de Sylua quæ nominatur Sauuargia, cũ omnibus quæ inde peruenerint, ſiue de paſcuis, ſiue de omnibus aliis ſeruitiis. Inſuper dono 1042.

Aa 2 medietatem

medietatem totius terræ siue syluarum quæ extenditur à *Lacu* vsque ad aggerem vbi terminatur Sauuargia, & à flumine Lesiè, & medietatem piscationis ipsius fluminis, vsque ad superficiem montis, qui est supra Voglanum, mensura terræ huiusmodi est, tam de vineis & terris arabilibus & pratis quingenta & viginti quatuor iugera suis locis disposita, de gerbis & syluis sexcenta iugera; & si amplius de meo iure infra scriptos terminos inuentum fuerit, siue fuerint diuisa vel indiuisa, siue culta siue inculta, ripas, ruinas, seu paludes & vsus aquarum & ductus earum, nihil excepto, dono & offero, & medietatem piscationis omnium aquarum quæ in lacum ingrediuntur, & propriam piscationem in ipso lacu, ex his inuestituram facio *terra & ramum arboris*, & me ipsum pro Monacho prædicto Noualisis Monasterio tradens. Si quis super his ex hæredibus successorum nostrorum vel aliorum molestiam intulerit (quod absit) & infringere tentauerit, Omnipotentis Dei maledictionem consequatur, & Filij eius fiant Orfani; nec sit qui misereatur illis, & hæreditatem ipsius accipiat alter. Insuper pœnam hanc sustineat centum vncias auri, & trecentas marchas argenti potestati persoluat, qui maledictionem prædictam consequatur, nisi condignam vindictam ex eo sumpserit. Hanc cartam offersionis in præsentia Domini Anselmi Episcopi Gratianopolitani bonæ memoriæ laudauit & confirmauit Donnus *Visredus de Cambriaco*, cum Vxore sua & Filiis suis, & Donnus Berlio cum Filiis suis,

ſuis, & Donnus Ludouicus, & Donnus *Viſredus de Viriaco*, anno ab Incarnatione Domini Ieſu Chriſti M. X L I I. Actum infra Caſtrum, quod *Carboneria* dicitur. Data per manus Donni *Ioſeph Abbatis Nouali-cenſis.*

NOTÆ.

Novalis] vel Noualicis, vt infrà in textu; Monaſterium eſt antiquiſſimum ad radices Montiſcineſij, & non longè à flumine Cineſio poſitum, Diuo Petro dicatum, vulgò *l'Abbaye de Noualeze.*

Aymo] cuius familiæ hic Aymo fuit, dubium eſt; licet enim amplitudo doni cum potentem & diuitem indicare videatur, nihilominùs eius genus obſcurum remanet, cum ſe cuiuſdam Vgonis tantùm Filium nominet non deſignato aut familiæ aut dignitatis nomine; quiquidem Vgo Vxorem habuit Mariam, quæ anno 1036. Prioratum Coſiæ fundauit in Sabaudia.

Voglanno] Voglanum vicus eſt medio ferè itinere inter Camberium & Burgeti pagum.

Lacv] Burgeti ſcilicet, qui non longè à Voglanno iacet.

Terræ et ramvm arboris] nota vetuſtam inueſtiturarum conſuetudinem, quæ olim per terræ iactum aut rami arboris traditionem fiebat; poſtea per fiſtulam, calamum, cultellum aut enſem euaginatum.

Vifredvs de Cambeṛiaco] vulgò *Cham-*

 bery,

bery, Oppidum enim illud, quod hodie totius Sabaudiæ non incelebre emporium eſt, tunc proprios Dynaſtas habebat, quorum familia nobiliſſima à multis ſæculis extincta eſt.

VIFREDVS DE VIRIACO] en inſigne Viriacæ familiæ, vulgò *Viry*, in Gebenneſio nobilitatis teſtimonium.

CARBONERIA] vulgò *Charbonieres*, Caſtrum Vallis Maurianæ, quod Oppido Aquæ-bellæ imminet.

Chron. hiſt. Ped. c. 16. IOSEPH ABBATIS NOVALICENSIS] omiſſus fuit hic Abbas ab Illuſtriſſimo Franc. Auguſtino ab Eccleſia Epiſcopo Salutienſi meritiſſimo, in ſua Abbatum & Priorum Noualicienſium Nomenclatura.

Notitia Fundationis Abbatiæ Intermontium.

Ex Archiuo Abbatiæ Abundantiæ.

CAPVT LXXXV.

IN nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen.
1154. Quod ad multorum notitiam peruenire congruum duximus, literarum monumentis mandare, prouida deliberatione curauimus. Nouerit ergò præſens ætas, omniúmque ſecutura poſteritas, Quòd Abundantina Eccleſia in honore Beatiſſimæ Virginis Mariæ conſecrata, locum de *Intermontibus*, cum magno labore

labore, expensísque non paruis acquisiuit, in quo videlicet loco religioni apto, domum quandam studiosè ædificauit, ac regularibus disciplinis diligenter instruxit. Est igitur tàm ipsa domus quàm omnia ad eam pertinentia, sanctæ Mariæ de Abundantia, propria possessio atque liberrima; verumtamen elapso aliquanto temporis spatio venerabiles eiusdem loci Fratres & Beatæ Mariæ regulariter ac deuotè famulantes ipso inspirante, qui exaltare non cessat humiles; assumpto secum Donno Pontio Abbate de Six, Abundantinum Capitulum adierunt; sibíque dari Abbatem humillimè postulauerunt. Donnus Brocardus Abbas Abundantinus, cæteríque Fratres deuotam eorum postulationem videntes; retentis omnibus quæ in ipsa domo in tempore Prioratus priùs habebant, Abbatem sibi eligere ex eodem Capitulo concesserunt; tali scilicet conditione, vt electus ab eis Abbas obedientiam Abundantino Abbati faceret, & sic Intermontanorum Fratrum obedientias susciperet; retinuit etiam sibi Donnus Abbas Abundantinus totúsque Conuentus, tam in ipso Abbate Intermontano, quàm in commissa sibi domo plenariam morum & ordinis correctionem, & percipiendi quæcumque voluerit, ac faciendi dominationem, & sicut extitit ipsius benignus sublimator, ita si fuerit (quod absit) inutilis vel incorrigibilis, velut arboris infructuosæ succisor, seuerus depositor. Prætereaidem Abbas Intermontanus tertium in Abundantino capitulo locum habebit; primum videlicet

delicet post Donnum Abbatem de Six, qui à maiore Abbate scilicet Abundantino, est secundus. Si quando autem illis absentibus Donnus Abbas Intermontanus in Abundantia præsens fuerit, Abbatis officium tam in Capitulo quàm in cæteris officinis iure obtinebit; in obedientia verò Abundantinæ domus & in grangiis quando deuenerit, benignè suscipietur, atque procurabitur. Facta sunt autem hæc anno ab Incarnatione Domini M. C. L I I I I. Indict. 2. Epact. 4. concurrente 4. prid. Idus Februarij, Luna X X V. regnante Imperatore Friderico, Donno Ardutio Gebennensi Episcopo, fœliciter. Amen.

NOTÆ.

INTERMONTIBVS] vulgò *Entremonts*, quia inter montes situm habet, Diuæ Virgini Mariæ Monasterium dicatum est in Prouincia Geneuensi, cuius primus Abbas fuit Giroldus, postmodum Abbas Abundantinus circa annum 1180. Decepus est Renatus Choppinus, qui Abbatiam hanc à Diui Rufi Congregatione dependere existimauit; vt rectè notauit Gabr. Pennot. Ordinis est enim S. Augustini & Canonicos Regulares habet.

Monastic. lib. 1. tit. 1. §. 20.
Hist. Can. Reg. lib. 2. tit. 3. n. 13.

Donatio

Donatio Marchionatus Montisferrati, Theodoro Paleologo.

Ex Historia Montisferrati Beneuenuti San-Georgij M.S. quæ est in Archiuo Regio Taurinensi.

CAPVT LXXXVI.

IN nomine Domini Amen: Per præsens instrumentum publicum notum; in Christo fidelis *Imperatrix* & Moderatrix Græcorum, Ducina, Anglina, Comnena, Paleologina, semper Augusta, Damus & concedimus dilectissimo Nato nostro Domino *Theodoro* Comneno Paleologo Porphyrogenito, Marchionatum Montisferrati, qui iure hæreditario nobis succedit, tam ex testamento nostri charissimi genitoris Domini *Guilielmi* recordationis fœlicis, quàm etiam ex testamento Domini *Ioannis* dilectissimi Fratris nostri quondam Domini Marchionis, vt apparet per plura instrumenta publica inde confecta; ita videlicet quod dominium ipsius Marchionatus nostri Montisferrati, Castra, Terras & loca, homines & vassallos habeat, teneat & possideat vice & nomine nostro, quovsque nobis placuerit, ipse & Filij eius legitimi, dummodo ad nullam personam aliam extraneam transferatur. De quo quidem Marchionatus nostri dominio, & omnibus iuribus ad ipsum Marchionatum pertinentibus, inuestimus cum baculo 1306.

lo ipſum Dominum Theodorum Comnenum, Paleologum Porphyrogenitum dilectiſſimum Natum noſtrum. Et hanc noſtram conceſſionem & omnia & ſingula ſupra ſcripta promittimus inuiolabiliter perpetuò obſeruare. In cuius rei teſtimonium præſens inſtrumentum ſcribi iuſſimus per manum Magiſtri Nicolai de Parma Notarij Aulæ noſtræ, & roborari ipſam fecimus aurea Bullâ Imperij noſtri pendenti. Actum anno Domini M. C C C. V I. præſentibus & teſtibus ad hoc ſpecialiter vocatis & rogatis, videlicet Domino Nicolino Baſtardo de Monteferrato Auunculo noſtro. Nobili Muliere Domina Guaſcha de Mott. Seuaſto Cohalogotheta Protiſingritis Comneni Filio.

NOTÆ.

IMPERATRIX] Yolanda ſiue Violanta de Monteferrato, ſcilicet Andronici Paleologi Græcorum Imperatoris Coniux.

THEODORO] à quo ſecunda Marchionum Montisferrati linea exordium ſumit, is nupſit Argentinæ Spinulæ.

GVILELMI] eius nominis 7. Marchionis Montisferrati cognomine magni.

IOHANNIS] qui obiit ſine liberis ex Margareta Sabauda, ideo Yolandam Sororem ſuam Græcorum Imperatricem hæredem teſtamento ſcripſit anno 1305.

Donatio

Donatio Otthonis III. Imperatoris, Episcopo Taurinensi.

Ex eodem Archiuo Regio Taurinensi.

CAPVT LXXXVII.

IN nomine Dei æterni & Saluatoris nostri Iesu. Ottho III. diuina opitulante clementia Romanorum Imperator Augustus: Petitionibus fidelium nostrorum, eorum maximè qui pro nostra decertare videbuntur salute, clementer assensum præbemus; Sanctis videlicet locis de nostri Imperij Republicà deuotè tribuimus, id nobis ad animæ remedium proficere credimus. Omnium igitur sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, nostræque præsentiam scilicet & futurorum nosse cupimus vniuersitatis industriam: eo quod interuentu ob amorem Dei Omnipotentis, animæque nostræ, omniúmque Parentum nostrorum mercedis incrementum, duas valles iuris nostri Imperij, vnam quæ vulgò dicitur Vallis Varaitana, alteram quæ nuncupatur Vallis Sturiana, simul cum Clusiatico, Episcopio S. Ioannis Baptistæ Taurinensis Ecclesiæ, cui præesse *Amizo* Episcopus videtur. Per hoc nostræ largitionis præceptum iure proprio largimur, cum omnibus adiacentiis iuri nostri Imperij pertinentibus. Has igitur suprascriptas Valles cum Clusiatico, quod solummodo exigitur de Valle 998.

Saturiana iam prædicto Episcopatui sancti Ioannis Baptistæ concedimus, tribuimus, atque de nostro iure & dominio in eius ius & dominium transfundimus & perdonamus, vt habeat tam prædictus Amizo Episcopus memoratæ Taurinensis Ecclesiæ, quàm Successores eius teneant atque possideant, faciátque ex supradictis Vallibus cum Clusiatico, tam ipse quàm Successores sui quidquid eorum decreuerit animus, vel voluntas, remota totius potestatis inquietudine. Si quis autem contra hanc nostri præcepti paginam ausu nefario quandoque insurgere tentauerit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem Cameræ nostræ, & medietatem prædictæ Ecclesiæ, vel eius Rectoribus. Vt autem ab omnibus verius credatur, diligentiúsque obseruetur, manu propria confirmantes annuli nostri impressione subter insigniri iussimus. Signum Domini Otthonis Serenissimi & piissimi Imperatoris. Eribertus Cancellarius ad vicem Petri Cumani Episcopi & Archicancellarij recognoui & subscripsi. Data Kal. Septembris, anno Dominicæ Incarnationis V C C C C L X X X X V I I I. Indict. X I I. Regni anno Domni Otthonis Tertij X I I I I. Imperij verò eius I I I. Actum Palatio Papiæ fœliciter.

NOTÆ.

Amizo] huiúsce doni meminerunt Illustrissimus Franciscus Augustinus ab Ecclesia Episcopus Sa- *Chron. hist. Ped. c. 5.*

lutiensis

Iutiensis, & Ferdinandus Vghellus in Episcop. Taurinensium Cathalogo. *Ital. Sacra tom. 4.*

Donatio Guygonis Comitis Albonensis Ecclesiæ Plebis Martyrum.

Ex Cartulario Vlciensi.

CAPVT LXXXVIII.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, anno ab Incarnatione Domini M. LIII. Indict. I. Ego *Guigo Comes* qui nomine vocor Senex, atque Filius meus Guygo Pinguis, dono & confirmo pro animæ meæ mercede, & anima Patris mei & Matris meæ, & Parentum meorum Ecclesiæ Beati Petri cum cæteris Apostolis, & Ecclesiæ S. Laurentij Martyris; in loco qui dicitur *Plebem Martyrum*, mansum vnum cum omnibus rebus ad se pertinentibus quod iacet in loco qui dicitur *Sesana*, & Canonicis in supranominatis Ecclesiis regulariter viuentibus, & omnibus eorum successoribus, vt pro animabus nostris apud Omnipotentem Deum intercessores existant; quòd totum factum est consilio Domini Adæ Castellani Brianzonis existẽtis; interfuerunt testes quidam Canonici, Girardus Valeuiole; Vldricus Præpositus, & Varnerius & Martinus Gualterius, & quidam Laici. Auricius, Armannus Perbralis, Letardus Grossus, Girardus Garembo, Otgerius Spata, G. Carta, Garbaldus Diacon⁹. 1053.

Bb 3 NOTÆ.

NOTÆ.

Cap. 1. GVIGO COMES] ille eſt Albonenſis Comes, à quo eruditiſſimus Quercetanus Dalfinorum Vienneſium Genealogicum incepit, qui anno 1075. Cluniaci Monachalem veſtem ſumpſit, & ibi ſepultus eſt; vt ſcripſit Herbertus Epiſcopus Cenomanenſis.

In vita S. Hugonis Abbatis Cluniac.

PLEBEM MARTYRVM] ita olim vocabatur Eccleſia S. Laurentij de Vlcio, vulgò *Ours* in Delfinatus & Pedemontium confinio.

SESANA] vicus in Delphinatu, vulgò *Seſane*.

Venditio Inſulæ Cretenſis & Ciuitatis Theſſalonicæ Duci Venetiarum, à Bonifacio Marchione Montisferrati.

Ex Beneuen-San-Georgij Hiſt. Montisferrati M S. quæ eſt in Archiuo Regio Taurinenſi.

CAPVT LXXXIX.

ANno Domini noſtri Ieſu Chriſti, ab Incarnatione eiuſdem M. CC. IV. tempore Innocen-
1204. tij Papæ Romanorum, Imperatore non exiſtente, die xij. intrante menſe Auguſti, actum in Suburbio Adricunopolitanæ Ciuitatis Indict. vij. Manifeſtum facio Ego quidem *Bonifacius* Montisferrati Marchio, quòd

quòd à modò in anteà, cum meis hæredibus refutationem & finem facio, vobis Domino Marco Sanuto, & Domino Rauano de Verona recipientibus procuratorio nomine pro Domino Henrico Dandulo Dei gratia Venetiarum, Dalmatiæ, atque Croatiæ Duce, & pro suis successoribus, necnon pro omnibus habitatoribus Venetiarum de toto hoc quod requisiui, & requirere potui, per quodcumque ingenium iustè quoque vel iniustè, videlicet de Insula *Creta*, quæ mihi data vel promissa siue concessa fuit per Alexium Imperatorem Filium Isach prædefuncti Imperatoris, pro centum millibus *Iperperis*, quæ mihi data fuerunt per suprascriptum Alexium Imperatorem, & de toto feudo quòd Emanuel defunctus Imperator dedit *Fratri meo*, & de toto quod addicendum habui, vel habeo per me vel per aliam personam in omni *Thesolonica* Ciuitate, vel eius pertinentiis intus & foris; nec non & de omnibus possessionibus spiritualibus & temporalibus, quas ipsi habent vel habituri sint de cætero in Imperio Constantinopolitano, tam à parte Orientis, quàm à parte Occidentis, & per omnia & in omnibus de supradictis omnibus me foris facio, cum omni Iurisdictione, & in vestra plenissima libertate relinquo ad faciendum inde quidquid vestræ fuerit; promittens neque per me, neque per aliam personam contra omnia supra scripta venire; verum quia vt suprà dictum est de omnibus supradictis vobis refutationem feci & finem; vos ad præsens mihi dare debetis mille

mille marchas argenti, & tantas possessiones à parte Occidentis, quarum redditus x. millia Iperpera auri iuxta æstimationem vnius amici, & alterius vestri annuatim capiant; quas quidem possessiones per dictum Dominum Ducem & suos successores & homines Venetiarum mihi tradendas tenere & habere debeo perpetuò; verumtamen Imperatori facere debeo & Imperio quæ fuerint assignata secundùm quod in pacto communi continetur; quas verò possessiones, vt dictum est, per dictum Dominum Ducem & successores suos homines Venetiarum mihi dandas, liberè & absolutè possidere debeo in perpetuum de hærede in hæredem, tam in masculo quàm in fœmina, ad faciendum inde quid meæ fuerit voluntatis (saluo tamen iure & seruitio Imperatoris & Imperij.) Sciendū quoque est, quòd iuramento teneor adstrictus præfato Domino Duci & hominibus Venetiarum in perpetuum per me & meos hæredes ad omnes possessiones & honorificentias manutenendas & defendendas, quas ipsi habent, vel habituri sunt in toto Imperio Romaniæ, tam ab vna parte quàm ab alia, & omnes homines, qui ipsas ex parte vel ex toto de supradictis omnibus possessionibus & honorificentiis molestare aut expellere voluerint, salua tamen Imperatoris fidelitate; & quod postquam supradictas possessiones & argentum habuero, instrumentum per manum publicam confectum, fieri & dari vobis faciam, in quo continetur quod si dictas possessiones & argentum habuero iuxta ordinem

ordinem ſuperiùs dictum, omnes homines qui ipſas poſſeſſiones per me habebunt, vel per alios qui eas pro me habebunt, ſimile præſtabunt iuramentum. Si ergo contra hanc manifeſtationem & promiſſionis cartulam, Ego vel alij qui per ſupraſcriptum ordinem dictas poſſeſſiones habebunt ire tentauerimus, componere debeamus cum hæredibus noſtris vobis & ſucceſſoribus prædictas mille marchas argenti, & inſuper prædictæ poſſeſſiones ſine omni conditione in nobis debeat deuenire, & inſuper prædictus Dominus Bonifacius ſcribere præcepit omnia quæ ſuperius leguntur. Teſtes ad hoc rogati fuerunt, Dominus Bonacurſius de Triguano, Dominus Henricus de Siado, Dominus Pegorarius de Verona, Dominus Guillebertus de Verona, Iacobus Gregorij, & ego Bonus-Amicus Sacri Palatij de Duce Notarius, omnia quæ ſuperiùs leguntur manu mea ſcripſi.

NOTÆ.

BONIFACIVS] huius nominis tertius, Guilelmi Montisferrati Marchionis, & Iuliæ Auſtriacæ Filius.

CRETÆ] quam ab Imperatore Conſtantinopolitano Alexio dono habuerat, non ab Iſach eius patre, vt perperam ſcripſit Beneuenutus San-Georgius. *In hiſt. Montisfer. Latina MS.*

IPERPERIS] vulgò *Aſpres*, monetæ ſpecies.

FRATRI MEO] Raynerio, ſcilicet Theſſaliæ Regi.

THESOLONICA] vel Theſſalonica, vulgò *Saloniqui*, Vrbs Macedoniæ clariſſima.

Immunitas Pedagij Carthusiæ Durbonis, concessa à Domina de Agouto.

Ex Archiuo eiusdem Monasterij.

CAPVT LXXXIX.

1229. NOtum sit omnibus hominibus præsentibus & futuris, Quòd ego Rossa Vxor quondam Domini Rostagni de Agoudo, mera & libera voluntate dono & concedo pro anima mea & Parentum meorum Deo & Beatæ Mariæ, & Domni de Durbone, & tibi Fratri Hugoni Bontoso recipienti nomine ipsius Domus, & pro ipsa Domo prædicta, liberum transitum per totam terram meam, & specialiter per terram S. Donati, siue pedagio & vsuatico, à quibus prædictam domum liberam facio & immunem. Ne verò hanc donationem delere posset temporis antiquitas, præsentem chartam inde fieri præcepi, & Sigilli mei munimine communiri. Actum fuit hoc apud Aptam in Domo Petri Estornelli anno Domini 1229. Nonis Martij. Testes sunt Dominus Guiramus de Simiana, Domina Huga eius Mater, Helias de Apta, Rostagnus Dalmacius, Frater Stephanus de Monte-Mauron, B-C. Soguerius, & Ego Adelbertus, qui hanc Cartam mandato Dominæ Rossæ scripsi.

NOTÆ.

NOTÆ.

ROSTAGNI DE AGOVDO] vulgò d'*Agoult* vnde Saltus Comites.

Donatio Monasterio S. Benigni Diuionensis.

Ex Schedis R. P. Petri-Francisci Chifflet è Societate IESV.

CAPVT LXXXX.

EGo Hugo de *Antegneio* Dominus *Pennei*. Notum facio vniuersis præsentes literas inspecturis, 1229.
Quòd Ego donaui pro Anniuersario carissimi Patris mei *Wilelmi* defuncti, Ecclesiæ S. Benigni Diuionensi lx. solidos Diuionensiũ singulis annis percipiendos in redditu molendini mei de Villejo, qui debent persolui in die S. Bartholomei Apostoli & Anniuersarium debet celebrari in crastina Exaltationis sanctæ Crucis. Ego verò & hæredes mei tenentur in perpetuum dictæ Ecclesiæ S. Benigni Diuionensis dictos nummos absque vlla contradictione facere persolui. In cuius rei testimonium præsentes literas Sigilli mei munimine feci roborari. Actum est anno Domini M. CC. XXIX. mense Decembri.

NOTÆ.

ANTEGNEIO] vulgò d'*Antigni*, familia illustris

olim in Ducatu Burgundiæ.

PENNEII] *Pagni* Castrum in eadem Prouincia celeberrimum.

WILELMI] cuius obituarium S. Benigni Diuionensis mentionem hanc facit XIII. Kal. Octob. obiit Guilelmus Dominus de Antegneio, facit Procurationem de lx. solidis Diuionensibus, quisiti sunt super molendinum de Villejo super Saonam.

Donatio Friderici II. Imperatoris, Guilelmo Marchioni Montisferrati.

Ex eadem Beneuen. Historia MS.

CAPVT LXXXXI.

1219. IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Fredericus II. diuina fauente clementia Romanorum Rex semper Augustus & Rex Siciliæ, dilecto consanguineo & fideli suo *Guilielmo* Marchioni Montisferrati, & eius hæredibus in perpetuum. Decet Regalem Majestatem iustos fidelium suorum postulationes clementer admittere, & eas congruis honoribus & beneficiis benignissimè decorare, ac suis muneribus ampliare; propterea Regia liberalitate concedimus, largimur, inuestimus & donamus de consensu & voluntate Principum nostrorum tibi dilecto consanguineo nostro Guilelmo Marchioni Montisferrati, & tuis hæredibus ob tuum insigne obsequium, & ante-

cessorum

cessorum tuorum, Castrum Paciliani, & Castrum Torcelli, & duo Castra quæ sunt in ripa Padi, quæ vocantur Cimolia cum Burgo Paciliani & villis & curtibus & territoriis dictorum Castrorum, cum omnibus iuribus, iurisdictionibus, contilibus & districtibus, conferentes in te & homines tuos quidquid Imperium habet, vel visum est habere in dictis Castris & pertinentiis dictorum Castrorum, in fidelitatibus, exercitibus, augariis, aquis, pascuis & piscationibus, vænationibus, plantis, bannis, successionibus, pratis, paludibus 'cultis & incultis, molendinis, pontibus, & pontium munitionibus, & specialiter pontis Cumolij cum aquis Padi, & aliter ex vtraque ripa, sicut protenduntur curtes prædictorum Castrorum, & generaliter in omnibus aliis, vt tantum valeat hæc clausula generalis, ac si omnia essent specialiter nominata, prædictorum autem tibi & hæredibus tuis liceat possessionem de mandato & authoritate nostra propria authoritate apprehendere per te, vel per proprium nuntium; concedentes tibi & hæredibus tuis dominium vel quasi omnium prædictorum, etiam si possessionem vel quasi possessionem non apprehenderis, ac si essent per te apprehensæ; nulli igitur personæ, vel magnæ, Ecclesiasticæ vel sæculari, vel communi ciuitatum seu locorum, liceat hanc paginam violare, vel malo aliquo contraire. Si quis autem contra hæc venire tentauerit, decem millia marcharum auri pœnam incurrat, quarum medietas nostræ Cameræ inferatur, reliqua verò

passo iniuriam persoluetur. Huius rei testes fuerunt Archiepiscopus Maguntinus, Archiepiscopus Magdeburgensis, Episcopus Wormatiensis, Iacobus Episcopus Taurinensis Imperialis Aulæ Vicarius, Ipporegiensis Episcopus & Nouariensis, Abbas S. Galli, Dux Bauariæ, Albertus Dux Saxoniæ, Dux Brabantiæ, &c.

Ego Conradus Metensis & Spirensis Episcopus Imperialis Aulæ Concellarius vidi & recognoui. Datum apud Spiram M. CC. XIX. 9. Kal. Mart. Indict. vij. fœliciter.

NOTÆ.

GVILIELMO] eius nominis VI. qui fuit Thessaliæ Rex, à quo Regno pulsus anno 1225. Demetrium Fratrem habuit etiam Thessaliæ Regem qui sine liberis moriens Fridericum II. Imperatorem hæredem instituit.

Carta Conradi Imperatoris pro Episcopo Taurinensi.

Ex Archiuo Regio Taurinensi.

CAPVT LXXXXII.

810. IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Conradus Dei miseramine Imperator, Sanctarum Ecclesiarum

ſtarum iura & res diſponere & ordinare intendimus; diuina nobis Majeſtate atque clementia conciliari, aliquantiſper autumamus, & Regni ſtatum augmentare ac dirigere veraciter exiſtimamus. Proinde omnibus præſentibus pariterve futuris ad ſanctæ Dei gremium Eccleſiæ militantibus in noſtra quoque poteſtate degentibus innoteſcat, quòd petitione atque precamine Odolrici Brixianæ Ciuitatis Epiſcopi, omnes res & proprietates, prædia, ſeruitia, & ancillas mobile & immobile confirmamus, & per huius ſignificationis præceptum roboramus ſanctæ Taurinenſi Eccleſiæ, vbi maxilla ſancti & Præcurſoris Baptiſtæ colitur, atque aliorum Sanctorum Martyrum, vel Confeſſorum Secundi ſcilicet, Solutoris, Euentoris & Octauij Confeſſorum, Martiniani, Iuliani atque Biſutij, vnde videtur *Vido* Epiſcopus eſſe Paſtor, res videlicet illas, quas pro animæ noſtræ remedio eidem Eccleſiæ contulimus, in perpetuam proprietatem donamus, Epiſcopatum ſcilicet *Morienenſis*, Ciuitatis, domos cum omnibus ædificiis ſuis; Curtem videlicet ſancti Andreæ cum Caſtro & diſtricto; Curtem de Sigueriis cum Caſtro & diſtricto; Curtem de Valle-Aurea cum Caſtro & diſtricto; Curtem de Albuzo cum Caſtro & diſtricto, Curtem de Monte-Rotundo cum Caſtro & diſtricto; Curtem de Aruaco, de Camuſeta, de Villaramberto, de Maleuardato, de Cuyna, de Argentina, de Arpino, de Valloyria, de Confluentia, de Matono, de Armiramo, de Vlgina, de Thonono ſimul cum Monaſte-
rio

rio Sanctæ Dei Genitricis Virginis Mariæ, Curtem de Vergneo, de S. Iuliano, de Granduno, S. Remigij de Monte Aymonis, de villa Gondrami, de Reculafollo, inter aquas de Mardarello, Villariolo mediano, Castellucio, Villaricio, Sappero, Valleputa, Bezo, Arena, Lanciono, Transias, de Chignino cum Castro Capella & districto; Decimas quoque ipsius Episcopatus, necnon Ecclesias eidem Episcopatui pertinentes; Montes vero & valles, aquas, molendina, piscationes, foresta, syluas, pascua, buscalia omnia in integrum quidquid videtur esse de appenditiis supradictæ Ciuitatis Moriennæ, donamus, concedimus atque delegamus iam dictæ Ecclesiæ S. Ioannis Baptistæ Taurinensis Sedis, omnia vt dictum est per Imperialem paginam confirmamus huic nostro fideli Vidoni Episcopo pro remedio animæ nostræ nostrorúmque Successorum, & pro petitione à supradicto Odolrico nostro Consiliario Brixiano Antistite, eo verò ordine vt omni tempore in perpetuo maneat firmum & stabile, pro inuestitura supradicta Ciuitatis Morianensis ad Vidonem Præsulem & Successores suos, sic facta recipientes. Igitur firmiter stabilitérque iubemus, vt à modo nemo Archiepiscopus, Episcopus, Abbas, Dux, Marchio, Consul, Proconsul, nulláque Regni nostri maxima minimáque persona prætaxatim sancti Ioannis Baptistæ Taurinensis Sedis Episcopum, de præscriptis rebus, & tam in vrbibus quàm in vicis & Castris, domibus quocumque modo fabricatis,

familiis

familiis vtriusque sexus, quæ superius recitantur deinuestire, inquietare, molestare, causare, perturbare præsumat. Si quis prætereà hoc nostræ authoritatis præceptum & tutelæ & defensionis infringere & annullare præsumpserit, auri optimi libras decem millia persoluaturum animaduertat, medietatem Cameræ nostræ, & medietatem Episcopo seu Successoribus suis, & sic vt superiùs iubetur inconuulsum permaneat. Vt autem huic paginæ significationis nostræ fides propensiùs adhibeatur manu propria roborantes signo imaginis nostræ & nominis decreuimus insigniri. Signum Domini Conradi Imperatoris inuictissimi. Cadelous Cancellarius vice Domini Herimanni Archicancellarij recognouit. Datum 18. Kal. Aprilis anno Dominicæ Incarnationis M. XXXVIII. Indict. VI. anno autem Conradi regnantis XIV. Imperatoris XII. Actum Coloniâ fœliciter.

NOTÆ.

VIDO] huiusce Diplomatis mentionem fecerunt in Taurinensium Episcoporum serie. Fr. Aug. ab Ecclesia Episcop. Salutiensis, & Ferdin. Vghellus in istius Episcopi elogio. *Chron.hist. Ped. c. 5. Ital. Sacra tom. 4.*

MORIENNENSIS] Maurianensis Episcopatus, Archiepisc. Viennensi cùm antiquitus & adhuc hodie subsit, mirum videtur. Conradum Imperatorem eum submisisse Episcopo Taurinensi; eidémque plura alia loca Episcopatuum Geneuensis, Gratianopolitani, & Tarentasiensis addixisse, vt rectè notauit idem Vghellus quod mihi, Rescriptum Imperato-

rium, executioni nunquam mandatum fuisse, aut breui tempore durasse persuadet.

Donatio Monasterio Grassani, à Guilelmo Marchione Montisferrati.

Ex Beneuen-San-Georgij Montisferrati Hist. M S.

CAPVT LXXXXIII.

1156. ANno ab Incarnatione Domini nostri Iesu Christi M. C. LVI. iv. die mensis Maij Indict. iv. Quoniam in hac fragili, caduca & breui vita degentibus, admodum vtile & saluberrimum est de æterna & fœlicissima vita præcogitare. Nos Guilelmus Marchio Filius quondam *Rainerij* itémque Marchionis, & Iulita iugalis Filia quondam Marchionis Leopoldi de Austria, illud agere pro nostro posse præcogitauimus qualiter in illa fœlici vita conniuentibus Dei misericordia aliquid participari promouemur. Nos itaque supradicti Iugales, qui professi sumus ex natione nostra, lege viuere Salica; Sed ego Iulita mea lege viuere videor Alamannorum, mortifera peccata à nobis abiicere cupientes, & fœlicitatis præmia conditore omnium rerum Deo desiderantes diximus: Quod si quis in Sanctis seu venerabilibus locis, aliquid de suis intulerit bonis iuxta authoris vocem centuplum in hoc sæculo, atque insuper, quod melius est, vitam æternam possidebit: Ideóque Nos, si quod ius habebamus, donationem facimus Monasterio constructo in Castro quòd vocatur *Gracianum*, in

honorem Dei & S. Petri, & beatiſſimorum Martyrum Victoris & Coronæ, & Sanctæ Chriſtinæ, & aliorum Sanctorum reliquiæ, quorum ibi habentur nominatiuè, de omnibus rebus illis quæ ab Aleramo primæuo Anteceſſore noſtro in Marchia, ſeu à quolibet alio Anteceſſore noſtro; de eiuſdem Alerami ſtirpe deſcendente, iam dicto Monaſterio collatæ ſunt, tam in Caſtro quam villis & redditibus & pertinentiis, Eccleſiis, colonis, ſeruis & ancillis, & de vniuerſis quæ à ſupradictis iam dicto Monaſterio collata in aliquo loco inuenta fuerunt; vt nec nos, nec noſtri Succeſſores, nec aliqua prorſus perſona, valeamus antedicto Monaſterio, vel à præfatis omnibus exigere placitum, diſtrictum, bannum, fodrum, albergariam, prædariam, arimanniam, angariam, parangariam, nec vllam prorſus publicam vel priuatam exactionem; ſed Abbas qui nunc eſt & Monachi, & qui futuri ſunt in eodem Monaſterio, Deo & Sanctis Martyribus ſeruientes, liberè & abſolutè poſſideant, fruantur, diſponant, ordinent & diſpenſent, nulla magna vel parua perſona exactionem imminente; exceptis quinque placitis, quæ quia religioni Abbatis congrua ſeu honeſta non videntur, in noſtra reſeruamus poteſtate, id eſt duellum, adulterium, incendium, proditionem & homicidium; Inſuper donamus & offerimus eidem Monaſterio, totum fiſcum Caneuarum quod habebamus vel habituri eramus in Caſtro Lugi, & decimam partem omnium redditũ qui veniebant nobis de portu Felicianẽſi qui currit in fluuio Tanari, & hoc ſpecialiter in refectione infirmorum diſtributa eſſe volumus; hæc & ſupra-

dicta pro animarum nostrarum, antecessorum vel successorum nostrorum mercede disponimus. Si quis verò, quod futurum esse non credimus, si nos ipsi qui supra Iugales, quod absit, aut vllus de hæredibus & prohæredibus nostris, seu quælibet persona contra hanc cartulam offersionis vel refutationis ire quandocunque tentauerit, aut si eam per quoduis ingenium infringere quæsiuerit, tunc ipsi Monasterio, aut parti Monasterij promittimus. Nos qui suprà iugales nostrósque successores componere auri libras centum; & insuper hæc carta nostræ offersionis pro futuro omni tempore firma & stabilis permaneat. Prætereà vniuersis nostris successoribus, qui hanc refutationem & offersionis cartulam pro animarum nostrarum, antecessorúmque seu successorum nostrorum mercede factam, firmam, illibatámque seruauerit, benedictionem Dei & Beatissimorum Martyrum, in quorum honore facta est, etiam omnium Sanctorum misericordiam, si qua est superuenire precamur; Illis verò qui temeratores & violatores extiterint, maledictio Dei, & beatissimorum Martyrum, & omnium Sanctorum & nostræ cum impiis superueniat. Actum est in prædicto Castro quod vocatur Gracianum.

NOTÆ.

RAINERII] Marchionis Montisferrati, & Guillæ Burgundæ.

Chron. hist. Ped. c. 39. GRACIANVM] vulgò *Grassano*, Monasterium in Montisferrati collibus inter Padum & Astense territorium

torium, ab Aleramo Marchione Montisferrati fundatum, vt iam diximus.

Donatio Guilelmo Archiepiscopo Ebredunensi, à Raymundo Barchinonensi Comite, Marchione Prouinciæ.

Ex Cartulario Ecclesiæ Ebredunensis.

CAPVT LXXXXIV.

R*Aymundus* Barchinonensis Comes, Princeps Aragonensis, & Marchio Prouinciæ, per fidem & sine inganno cum hac cartha laudo, dono, concedo tibi Guilelmo Ebredunensi Archiepiscopo & successoribus tuis in perpetuum, quidquid acceptasti à Filiis Henrici Flottæ in Castris de Bresiers & de Belfort, & villa de Salcetis, & in eorundem terminis & pertinentiis eorum, tam in cultis quàm incultis, tam in syluis quàm in nemoribus, tam in pascuis quàm in aquarum decursibus, & præterea quidquid iuris vel proprietatis Arnaldus Flotta in supradictis Castris & locis per nos & antecessores nostros huc vsque habuisse videtur ab eo reuocantes ea occasione, qua damnationem beneficij sui quod per nos habebat incurrisse videtur, propter detestabile scelus quod commisit, sicut Ecclesiæ Dei & ferè toti mundo innotuit, tibi Guilelmo Ebredunensi Archiepiscopo & successoribus tuis in perpetuum, titulo donationis concedo, laudo; hanc inquam donationem eo tenore facio tibi & successoribus tuis, vt

deinceps tu, & successores tui habeatis, & liberè possideatis per me & successores meos reuerentiâ personæ omisso hominio ad fidelitatem & seruitium quidquid Arnaldus Flotta & Henricus Frater eius, vel antecessores eorum, vel quilibet alius homo, vel fœmina in supradictis Castris vel locis per me & antecessores meos habuisse videntur; Ita vt de cætero nullus omninò in supradictis Castris vel locis audeat aliquid habere vel acquirere, nisi per te & successores tuos ad quos dominium supradictorum ex integro transtulimus, & retento mihi & successoribus meis seruitio in supradictis Castris vel locis, quod ego & antecessores mei soliti sumus habere; propter hanc autem donationem & laudimium habuimus à te vndecim millia solidorum Melgoriensium. Huius rei *Testes* fuerunt Raymundus Arelatensis Archiepiscopus, Petrus Foroiuliensis Episcopus, Arnaldus Niciensis, Gregorius Prior de Valentida, Berardus Prior de Bellojoco, Magister Siguinus, Magister Giraldus Guirannus, Petrus de Chabannia, Raymundus de Villa de Muls, Raymundus de Tarascono, Petrus Lautardi, Guilelmus de Risolo. Facta ista Cartha in Suburbio Arelatensi in domo Fratrum Militiæ Templi, regnante Friderico Imperatore mense Octobri Luna 23. Signum Raymundi Comitis. Hanc eandem donationem laudo & confirmo. Ego Raymundus Berengarij Nepos eius & Comes Prouinciæ. Quando laudauit Raymundus Berengarius puer hanc donationem, vidit hoc Petrus Forojuliensis Episcopus, & Domini Raymundi Dapifer, & Guilelmus Ibeloci, & Bertrandus S. Martini. Signum Petri Scribæ Comitis.

NOTÆ.

NOTÆ.

RAYMVNDVS] Nostradamus in Hist. Prouinciæ hunc ait Prouinciam rexisse tantum tutorio nomine Raymundi Berengarij eius Nepotis; sed mendum meo iudicio est, cùm hic Raymundus se Marchionem Prouinciæ vocet, & vt verus Dominus agat, bona enim fisco suo addita Episcopo Ebredunensi in feudum largitur, quod mihi in mentem inducit Raymundum Comitem fuisse illum qui Dulciæ Prouinciæ Comitissæ nupsit, à qua Prouinciæ Comitatus partem anno 1125 habuit. *Part. 2.*

TESTES] Episcopi qui huic donationi affuerunt circa annum 1160. viuebant, ad quod tempus referri potest huius carthæ data, quæ in Cartulario deest.

Concessio Henrici Imperatoris Bonifacio Marchioni Montisferrati.

Ex Beneuen. San-Georgij Hist. Montisferr. M.S.

CAPVT LXXXXV.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Henricus VI. Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus. Fidelium suorum iustis petitionibus, Imperialis Majestas clementer debet annuere, præsertim verò illorum quorum fidem & diligentiam rerum didicit experimento, & erga imperij honorem sæpiùs est probata deuotio; tuam itaque fidelitatem 1191.

tatem & quondam Patris tui reuerentiam & obsequia quæ Imperio ſemper exhibuit, diligenter attendentes honores & iura tua volumus tibi cum integritate ſeruare, in quibus etiam poſſumus feudum tuum ad Imperij honorem augere. Notum itaque volumus omnibus fieri, quòd Nos tibi *Bonifacio* dilecto fideli Principi noſtro Marchioni Montisferrati, eiúſque ſucceſſoribus in perpetuum; loca Gamondi & Marenghi cum omnibus honoribus & omni iure, & omnibus diſtrictis & vniuerſis Regalibus, tam ſuper terris quàm ſuper earum & nunc & quondam & in futurum cultoribus & habitatoribus & quibuſlibet detentoribus cum integritate in feudum concedimus, reſtituimus & Imperiali authoritate confirmamus, locum & Forij cum omnibus pertinentiis ſuis & honoribus cunctis & diſtrictis, omnia etiam Caſtra, villas, poſſeſſiones, honores, iuriſdictiones & iura & vniuerſa regalia quæ tu tenes, vel poſſides, aut Pater tuus tenuit, vel poſſedit; & inſuper omnia quæ in priuilegiis continentur, tibi liberè, plenariè hac Imperiali pagina concedimus & confirmamus; Statuentes & prohibentes, vt nullus Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, nullus Nuntius noſter, nullum Commune, Ciuitas, nulla perſona magna vel parua huic noſtro indulto contradicere, vel aliqua occaſione contraire præſumat. Si quis autem temerario auſu contradicere præſumpſerit centum libras auri optimi, dimidiam Cameræ noſtræ, dimidiam præfato Marchioni, vel hæredi ſuo componat. Huius rei teſtes ſunt, Milo Mediolanenſis Archiepiſcopus, Wilelmus Comes de Lomello, Robertus de Durno,

Henricus

Henricus de Lutre Pincerna, Henricus de Calendino Marescalus, & alij multi. Signum Domini Henrici VI. Romanorum Imperatoris inuictissimi. Anno gesta sunt hæc ab Incarnatione Domini M. C. LXXXXI. Indict. x. regnante Domino Henrico Imperatore gloriosissimo, anno regni eius xxiij. Imperij verò 1. Datum Mediolani viij. mensis Decembris.

NOTÆ.

BONIFACIO] eius nominis III. Guilelmi Montisferrati Marchionis, & Iulitæ Austriacæ Filio, vti superius notauimus cap. 93.

Notitia fundationis Abbatiæ Grandisuallis.

Ex Archiuo Abbatiæ Abundant.

CAPVT LXXXXVI.

IN nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen. Quòd ad multorum notitiam peruenire congruum duximus, literarum monimentis mandare prouida deliberatione curauimus. Nouerit ergo præsens ætas omniúmque secutura posteritas, quòd Abundantina Ecclesia in honore beatissimæ Virginis Mariæ consecrata, locum de *Grandiualle*, cum magno labore, expensísque non paruis ædificauit, in quo videlicet loco religioni apto, Domum quandam studiosè fundauit, ac regularibus disciplinis diligenter instruxit. Est ergo tam ipsa Domus, quàm omnia ad 1172.

Ee cam

eam pertinentia, Sanctæ Mariæ de Abundantia propria possessio, atque liberrima: verumtamen elapso aliquanto temporis spatio, venerabiles eiusdem loci Fratres Deo & Beatæ Mariæ regulariter ac deuotè famulantes ipso inspirante, qui exaltare non cessat humiles; assumptis secum literis deprecatoriis Domni *Tieberti de Montemorcto*, ac Domni *Pontij de Cusello*, Abundantinum Capitulum adierunt, sibíque dari Abbatem humillimè postulauerunt. Domnus igitur *Pontius* Abbas Abundantinus, cæteríque Fratres deuotam eorum postulationem videntes, retentis omnibus quæ in ipsa domo in tempore Prioratus priùs habebant, Abbatem sibi eligere ex eodem Capitulo concesserunt, tali scilicet conditione, vt electus Abbas ab eis obedientiam Abundantino Abbati faceret; & sic de Grandiualle Fratrum obedientias susciperet; retinuit etiam sibi Domnus Abbas Abundantinus totúsque Conuentus, tam in ipso Abbate quàm in commissa sibi domo plenariam morum & ordinis correctionem, & percipiendi quæcumque voluerit ac faciendi donationem; & sicut extitit benignus sublimator; ita si fuerit, quod absit, inutilis vel incorrigibilis, velut arboris infructuosæ subcisor seuerus depositor; quando autem eis Abbatem eligere contigerit, siue de suis, siue de Abundantiæ Canonicis in Capitulo Abundantino, Domni Abundantini Abbatis consilio eligatur; ad nullum sanè alium Ordinem ipsa Domus ab Abbatia de Abundantia fundata & ædificata se vllo modo transferre poterit. Præterea idem Abbas de Grandiualle quartum in Abundantino Capitulo habebit locum; si quando autem Abbas

Abundantiæ

Abundantiæ vel Abbas de Six, & ipse de Intermontibus defuerint, Abbatis officium tam in Capitulo quàm in aliis officinis in Abundantiæ iure obtinebit; in Obedientiis verò Abundantinæ domus, & in grangiis quando deuenerit benè suscipietur, atque procurabitur. Facta sunt autem hæc anno ab Incarnatione Domini M. C. L X X I I. Indict. v. Epacta xxiij. concurrente vj. 3. Kal. Martij, Luna xxx. regnante Imperatore Friderico, Donno Ardutio Gebenn. Episcopo.

NOTÆ.

GRANDIVALLE] vulgò *Grandual*, in Comitatu Burgundiæ.

TIEBERTI DE MONTEMORETO] *Montmoret*, familia Nobilis & antiquissima apud Sequanos; à qua Domini de Licona, *de l'Isle & de Pelagey.*

PONTII DE CVSELLO] qui Hugonis Domini *de Cusean* Carthusiæ Vauclusianæ in Comitatu Burgundiæ fundatoris, Pater erat.

PONTIVS] de quo suprà cap. 84.

Cartha qua Abbatia Grandis-Vallis submittitur Monasterio Sancti Eugendi.

Ex eodem Archiuo.

CAPVT LXXXXVII.

NOuerint vniuersi præsentes literas inspecturi. 1244.
Quòd Ecclesia Grandis-Vallis, quæ olim

 fuerat

fuerat Abbatia, peccatis exigentibus, oppressa erat, tam graui & tam intolerabili onere debitorum, quòd facultates ipsius Ecclesiæ non sufficiebant voragini vsurarum & morsibus tyrannorum; vnde propter rerum penuriam dispersis seruitoribus Ecclesia diuinis officiis fraudabatur, locus diuino cultui dedicatus, & possessiones ad dictam Ecclesiam pertinentes occupatæ erant à vicinis potentibus, nec erat, qui possit resistere occupantibus, vel tantæ ruinæ consilium & auxilium adhibere; cùm igitur per Ecclesiam de Abundantia ad quam immediatè tanquam Filia Matri Ecclesiæ pertinebat, Ecclesia Grandis-Vallis non posset à tantis periculis liberari; Cumque esset censualis ab antiquis temporibus Ecclesiæ S. Eugendi, & multò propinquior quàm Ecclesiæ Abundantiæ. Humbertus Abbas & Conuentus S. Eugendi ex vna parte, & Ioannes Abbas & Conuentus Abundantiæ ex altera, pensata vtilitate Ecclesiarum, de consilio Iurisperitorum & amicorum partium, permutationem amicabilem fecerunt de Ecclesiis in hunc modum: Quòd Ecclesia Grandis-vallis cum suis appendentiis & pertinentiis vniuersis de cætero, sit Monasterio S. Eugendi subdita & subiecta, sicut olim fuerat Ecclesiæ de Abundantia subdita & subiecta; Prioratus verò de Diuona & de Auriné cum sint propinquiores Ecclesiæ de Abundantia cum eorum Prioratuum appenditiis & pertinentiis vniuersis Ecclesiæ de Abundantia sint de cætero subditi & subiecti, sicut olim fuerant Monasterio S. Eugendi subditi & subiecti. Cùm igitur Monasterium S. Eugendi & Ecclesia de Abundantia essent in corporali posses-

sione

ſione de Eccleſiis & Prioratibus & appenditiis & pertinentiis taliter permutatis, quidam de Capitulo de Abundantia reclamarunt, ea ratione quod poſſeſſiones traditæ Monaſterio S. Eugendi præponderabant poſſeſſionibus traditis Eccleſiæ de Abundantia, & etiam propter inſolentiam Aduocatorum & Dominorum de Diuona, illi de Abundantia Prioratum de Diuona non poterant pacificè poſſidere; quocirca prædicti Abbates & Conuentus de conſilio prædictarum partium amicorum, permutationem fecerunt aliam de Prioratu de Diuona cum ſuis appenditiis ad Prioratum de Niune & de ſancto Geniſio & pertinentiis & appenditiis eorumdem ſub hac forma. Quòd Prioratus de Diuona ad Monaſterium S. Eugendi redeat cum ſuis appenditiis & pertinentiis vniuerſis, Prioratus de Niune & de ſancto Geniſio ſicut de cætero cum ſuis appenditiis, Abbati & Eccleſiæ de Abundantia ſubditi & ſubiecti; Prioratus autem de Aurinié remaneat cum ſuis appenditiis Abbati & Eccleſiæ de Abundantia ſicuti in prima permutatione continebatur; quatuor ſiquidem libras annuæ penſionis Gebennenſis monetæ dederunt adhuc Abbas & Conuentus S. Eugendi, Abbati & Eccleſiæ de Abundantia, & aſſignauerunt eas reddendas in perpetuum apud *Arboſium* in Prioratu de Arboſio in octaua Paſchæ. Vt autem præſens permutatio inconcuſſa, firma & ſtabilis in perpetuum obſeruetur, præſens ſcriptum inde confectum quatuor ſigillis duorum Abbatum & duorum Conuentuum prædictorum roboratum fuit, in teſtimonium & memoriam rei geſtæ. Actum fuit hoc apud Seſſiacum anno Domini

M. CC. X L I V. in mense Nouembri.

NOTÆ.

ARBOSIVM] vulgò *Arbois*, Oppidum in Comitatu Burgundiæ Prioratu celebre.

Confirmatio Donationum Monasterij Cariloci, à Philippo Augusto Francorum Rege.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT LXXXXVIII.

1180. IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Philippus Dei gratia Francorum Rex. Quoniam ea quæ in pias causas erogata sunt, sublimitati Regiæ conuenit protegere, ac immutilata conseruare. Notum fieri volumus vniuersis præsentibus pariter & futuris, quoniam adierunt Serenitatem nostram Theobaldus venerabilis Abbas Cluniacensis & Artaudus Prior *Cariloci* suppliciter flagitantes, quatenus libertatem siue immunitatem quam Excellentissimus Prædecessor noster Karlomannus Francorum Rex Ecclesiæ Cariloci contulit; sicut in eius priuilegio continetur, authoritate priuilegij nostri Cluniacensi Ecclesiæ firmaremus; Siquidem idem locus Carilocensis hæreditas extitit *Raberti Valentinensis Episcopi*, qui construxit ibi Monasterium & Fratres regulariter viuentes ibidem deputauit; sui autem laudabilis voti compos effectus, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ illud, vt

vt ſub eiuſdem tuitione perpetuò maneret, tradere non neglexit, cuius authoritate & priuilegio fretus ſupradictus Rabertus apud *Pontigonum* Curiam Karoli Imperatoris, adiit eundem locum coram xl. & amplius Archiepiſcopis & Epiſcopis liberum fieri inſtanter impetrauit ab omni inquietatione perſonarum. Poſtmodum vero ſanctus Odo Cluniacenſis Abbas, Hugone Rege ordinante, vt authoritas Apoſtolica prædictum locum largiretur Cluniacenſi Monaſterio per priuilegium obtinuit. Ludouicus etiam glorioſiſſimus Rex venerandis Apoſtolis Petro & Paulo & Cluniacenſi Eccleſiæ ſuæ regalitatis præcepto, hoc idem confirmare dignatus eſt. Ad petitionem igitur memorati Abbatis Cluniacenſis & Prioris Cariloci prædictorum antecesſorum noſtrorum veſtigia ſecuti, Monaſterium Cariloci ſub noſtra noſtrorúmque ſucceſſorum in æuum perdurare defenſione concedimus; & regiò more noſtræ authoritatis præcepto firmamus, vt ſub nullius vnquam tuitione flectatur, niſi regia; ita quod ipſum cum omnibus ad ſe pertinentibus Eccleſiæ Cluniacenſi ad quam ſpectare dignoſcitur, ſaluum & illibatum conſeruemus. Statuimus etiam & præcipimus vt Prioratus ſiue cellas aut Eccleſias ſiue villas, ſeu terras eidem loco & Fratribus ibidem Deo ſeruientibus à fidelibus conceſſas, aut inpoſterum rationabiliter conferendas, ſeu in prædiis ipſorum conſtructas, cum omnibus ad eas pertinentibus, nullus Archiepiſcopus vel Epiſcopus, nullus Iudex publicus, aut ipſius Prouinciæ Dux, vel Comes, nullus Clericus vel Laïcus, nulláque poteſtas ſiue perſona, quolibet ingenio audeat conturbare,

vel

vel aliquid inde abstrahere, aut censum minuere, vsurpare, commutare præsumat, nec vlli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, nec aliquibus vexationibus fatigare; sed quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium inpræsentiarum possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium seu aliis modis Deo propitio poterit adipisci, Abbati Cluniacensi & Priori præfati Monasterij & Fratribus ibidem constitutis eorúmque successoribus firma & illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis; Regniacum cum pertinentiis suis; Sanctum Nicetium de Strata cum appenditiis suis, quas Ecclesias & villas Boso Rex dedit in eleemosynas memorato Radeberto Episcopo, & Ecclesiæ Cariloci; & idem Radebertus per præceptum Caroli Magni sibi fecit confirmari. Donatio etiam, immunitas Ecclesiæ & Burgum de *Tesiaco* cum suis pertinentiis prædicto Monasterio facta, rata permaneat. Nos itaque Prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes. Statuimus interdicentes, vt nulli liceat præscriptas Ecclesias, seu earum villas cum omnibus pertinentiis suis, litibus aut vexationibus fatigare; sed Fratribus ibidem indigentibus liceat remota omni inquietationis molestia propositum suum secundum regulam S. Benedicti seruare quietè; & Dei misericordiam pro nostra totiúsque populi salute assiduè implorare. Si qua igitur Ecclesia siue sæcularis persona prædicti Monasterij, libertates seu immunitates infringere

infringere vllo modo conata fuerit, nouerit se vltioni Regiæ subiacere, quæ omnia vt perpetuas stabilitates obtineant, præsentem paginam Sigilli nostri authoritate ac Regij nominis caractere subter annotato præcepimus confirmari. Actum apud Bituricas publicè anno ab Incarnat. Domini M. C. LXXX. regni nostri anno II. astantibus in Palatio nostro, quorum nomina supposita sunt & signa. S. Theobaldi Dapiferi nostri, S. Guydonis Buticularij nostri. S. Mathæi Camerarij. S. Radulfi Constabuli. Data per manum Philippi Hugonis Cancellarij.

NOTÆ.

CARILOCI] vulgò *Charlieu*, in pago Matisconensi.

RADEBERTI VALENTINENSIS EPISCOPI] quem Bosonis Arelatensis Regis Fratrem fuisse, Abbatiámque Cariloci fundasse anno salutis 876. (quæ hodie Prioratus Ordinis Cluniacensis est) asseruit Vir eruditissimus. *Columbi l. 1. de gest. Valent. Ep.*

PONTIGONVM] Diploma illud descripsit Seuertius. *Chronol. Arch. Lug. sub Aurel.*

TESIACO] fortè *Tysi*, in Lugdunensi Diocœsi.

Carta Berengarij & Adalberti Italiæ Regum, pro Monasterio de Azano.

Ex Archiuo eiusdem Monasterij.

CAPVT LXXXXIX.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Berengarius & Adalbertus diuina fauente Reges. 952.

Ff Omnium

Omnium fidelium Sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorúmque præsentium scilicet & futurorum comperiat industria; qualiter pro amore Dei nostrarúmque animarum remedio interuentu, & ad petitionem Episcopi *Burnigi* nostri dilecti fidelis per hoc nostrum præceptum confirmamus & corroboramus eiusdem Cœnobio quod dicitur *Agianis* quod videtur esse constructum in honorem B. Mariæ Dei genitricis, cunctas res & familias inibi pertinentes, cum omnibus suis pertinentiis; Insuper concedimus ac largimur præfato Cœnobio ambas ripas fluminis Tanagri, cum duodecim pedibus numeris nostri Regni pertinentes, nostræque Corti quæ *Nonis* nuncupatur nominatiuè in eo loco, vbi ipsum flumen influit in riuum leprosorum & in riuum Azarij, atque decursionem ipsius fluminis ad portum constituendum; & quidquid iam dictæ Corti Nonis pertinet aut pertinuit, videlicet Portinaticum, Palificaturam, Tholoneum Ripaticum, Nauium ligaturam. Præcipientes insuper inhibendo ne vullus Dux, Marchio, Comes, aut alia quælibet persona, prælibatum Cœnobiũ aut Abbatem qui nunc ibi est nomine Raimbertus, aut in anteà qui ordinatus fuerit, aut Monachos ibi Deo seruientes in aliquo molestare aut diuestire præsumat. Signa Serenissimorum Berengarij & Adalberti Regum Ioannes Cancellarius ad vicem Vidonis Episcopi & Archicancellarij Regum eorundem. Datum v. Idus Septembr. anno Dominicæ Incarnationis D C C C C L I I. regni verò Berengarij & Adalberti Regum I I I. Indict. xj. actum Papiæ fœliciter.

NOTÆ.

NOTÆ.

Bvrnigi] siue Burningi Episcopi Astensis.

Agianis] Monasterium est in Diocœsi Astensi, vulgò de *Azzano*, olim Diuæ Mariæ dicatum; nunc S. Bartholomeo, non longè à Ciuitate Astensi situm, Congregationi sanctæ Iustinæ Patauiensi vnitum. *Chron. hist. Ped. c. 11. & 41.*

Nonis] vulgò *Non*, Oppidum ad ripam Tanagri.

BIBLIOTHECÆ

BIBLIOTHECAE Sebusianæ,

CENTVRIA II.

Donatio Vuidonis Episcopi Geneuensis, Monasterio S. Eugendi.

Ex Archiuo eiusdem Monasterij.

CAPVT I.

IN nomine summæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filij, & Spiritus sancti. Ego wido Dei gratia Geneuensis Ecclesiæ Præsul, ob remedium animarum meorum Antecessorum & Antistitum; nec non ob animæ meæ quietem post hanc vitam, nostræ Ecclesiæ Clero cuncto præsente idque approbante. Imo Aymone Geneuensium Comite rogante, trado atque concedo Cœnobio S. Eugendi, quod *Condatiscense* vocatur, nec non eiusdem loci Abbati Hunaldo, pariterque Fratribus ibidem Deo famulantibus tam præsentibus quàm futuris Sanctæ Mariæ Ecclesiam in villa *Seyssiacensi* sitam, cum terris & decimis & oblationibus sibi accidentibus, quæque supradicti Fratres acquirere iustè poterunt futuris temporibus; retinemus autem in eadem Ecclesia ex nostro iure, Paroctam & Synodum, 1091.

Ff 3 banni

banni quoque nostri & ministrorum nostrorum obseruationem, & tam nobis quàm Archypresbytero nostro, debita seruitia impendenda. Interdicimus itaque ex Dei Omnipotentis parte, & Beatæ Dei Genitricis Mariæ, & Beati Petri Apostoli & omnium Sanctorum Dei, paritérque nostræ, quatenus nullus hoc largitionis munus præsumat inquietare, vel calumniari supradictis Fratribus, sed semper permaneat ratum & omni roboramine fultum. Vt autem perpetua constet memoria, placuit nobis hoc scripturæ testamento confirmare, nostróque Sigillo subarrare, & diuersorum testium nominibus assignare. S. Domini Pontij Bellicensis Episcopi. S. Bosonis Præpositi. S. Victoris Decani. S. wilelmi Decani. S. Alberti Decani. S.Aymonis Cantoris. S.Sibodi Viennensis Decani. S.Aymonis Comitis. S.Petri. S.Ricardi. S.Aymonis. S.Armanni. Dato est anno ab Incarnatione Domini M. X C I. Indict. xiij. regnante Henrico I I I. Rege anno xxxiij.

NOTÆ.

CONDATISCENSE] vel Condadiscense ita enim vocabatur antiquitus Monasterium S. Eugendi Iurensis, quod hodie S. Claudij nuncupatur.

SEYSSIACENSI] vulgò *Seyssi*, in Gesia Prouincia, Prioratus est à Monasterio S. Eugendi dependens.

Inuestitura

Inueſtitura Comitatus Forcalcherienſis Guilelmo Comiti Forcalcherij, à Friderico Ænobarbo Imperatore.

Ex veteri Codice MS.

CAPVT II.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Fridericus diuina fauente gratia Romanorum Imperator 1164.
ſemper Auguſtus. Imperialis Excellentiæ benignitas iuſtis honeſtorum petitionibus inclinari conſueuit, & eas perſonas beneficiorum gratia obligare, quas ob fidei ſuæ claritatem & Nobilitatis prærogatiuam dignas cenſuit honorari. Notum ſit igitur vniuerſis Imperij noſtri fidelibus tam futuris quàm præſentibus, quòd *Guilelmus* Forcalcherij Comes, præſentiam noſtræ Majeſtatis adiit, poſtulans à nobis, vt eum de Comitatu Forcalcherij inueſtire dignaremur; cuius perſonam, ſicut noſtram decuit clementiam honorificè ſuſcipientes, & petitionis ſuæ affectum diligenter attendentes habito cum Principibus noſtris conſilio, prædicti Comitatus Inueſtituram cum omnibus pertinentiis eius in omni plenitudine honoris, ſicut Anteceſſores ſui tenuêre in feudum ei ſolemniter dedimus & conceſſimus; Ipſe verò fecit nobis hominium & fidelitatem iurauit, ſicut quod per collatum beneficium ad omne mandatum noſtrum ſtare propoſuit, & honorem Imperij & Coronæ noſtræ gloriam vſquequaque promouere firmiſſimè compromiſit,

promisit; his itaque pactis Comes sibi dari petit sententiam, si de iure in irritum debet reuocari, quidquid ab Antecessoribus de iurisdictione & de iure hospitiorum & dignitate Comitatus alienatum esse constaret, siue per venditionem, donationem, seu per quamlibet subtractionem spontaneam, vel violentiam; probata igitur est sententia in medium à fideli nostro Henrico Marchione wercio de Vasto, & ab omnibus vnanimiter approbata; quod nequaquam firmum ac stabile deberet aut posset permanere, sicut de Comitatus iurisdictione & dignitate ab aliquo supradictorum modorum fuisset alienatum vel diminutum, nulla in præsentibus futuris litibus defensione, subscriptione, præscriptione temporis huic restitutioni seu priuilegio opponenda. Nos itaque eandem sententiam iustam & ratam esse decernentes iam dicto fideli nostro Guillelmo Comiti Comitatus dignitatem, iurisdictionem & Regalia cum omni plenitudine honoris & vtilitatis, nostra Imperiali authoritate restituimus, & in perpetuum, salua Imperiali Iustitia confirmamus. Statuentes & sub pœna banni nostri firmiter & districtè præcipientes; Ne qua persona parua vel magna, sæcularis vel Ecclesiastica prænominato fideli nostro vim in his seu iniuriam aliquam inferre præsumat, & si facere attentauerit L. libras auri pro satisfactione componat, dimidium Cameræ nostræ, & dimidium Comiti, cui iniuria cognoscitur esse illata. Vt huius autem donationis gratuita collatio rata semper & inconcussa permaneat, præsentem inde cartam conscribi, & Sigillo nostræ Majestatis iussimus roborari. Huius rei testes

 sunt

ſunt, Philippus Colonienſis Archiepiſcopus, Arnoldus Treuerenſis Archiepiſcopus, Hermannus Vbelgenſis Epiſcopus, Coronenſis, Bononienſis Epiſcopus, Hugo Verdenſis Epiſcopus, Conradus Palatinus Comes, Henricus Comes de Dieſt, Albertus Comes de Herbeſtein, Fridericus Comes de Altena, Henricus Marchio de Vaſto, Guilelmus Marchio Montisferrati & Filius eius, Vmbertus Comes Blandratenſis, Guido de S. Nazario, Arnaudus Flotta, Petrus Groſſus Forcalcherij Præpoſitus, Petrus Pelican eiuſdem Eccleſiæ Canonicus, Bertrandus de S. Maximo, Guilelmus de Fontana, Petrus de Mota, & alij quàm plures. S. Domini Friderici Romanorum Imperatoris inuictiſſimi. Ego Gothofredus Cancellarius vice Philippi Colonienſis Archiepiſcopi, & Italiæ Regni Archicancellarij recognoui. Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis M.C.LXIIII. Indict. vij. regnante Domino Friderico Romanorum Imperatore glorioſiſſimo, anno regni eius xxiij. Imperij verò xxj. Datum in Epiſcopatu Papienſi in obſidione Roboreti xxij. Kal. Ianuarij fœliciter.

NOTÆ.

GVILELMVS] eius nominis IV. Forcalcherij, Auenionenſis, Ebredunenſis & Vapincenſis Comes, Bertrandi II. Comitis Forcalcherij, & Ioſſerannæ Flottæ Filius. M.S. Codex, ex quo hæc inueſtitura deprompta à me eſt; ait anno 1152. Comitatum Forcalcherienſem ab Imperatore Fiſco adiudicatum fuiſſe, & Guilelmo Comiti ablatum, quoniam hominium Imperatori præſtare recuſauerat.

Donatio Otthonis Comitis Arduini Italiæ Regis Filij, Ecclesiæ S. Syri Papiensis, stylo Barbaro.

Ex Archiuo eiusdem Ecclesiæ.

CAPVT III.

1009. IN nomine Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi. Ardoinus diuina tribuente gratia piissimus Rex, anno *Regni eius* propitio septimo, Indict. vij. Nos *Ottho* Comes Filius eiusdem Serenissimi Domini & metuendissimi Patris mei Domini Ardoini Regis, ipso namque Domino Patre meo michi consentiente atque iubente qui professus sum ex natione mea lege viuere Salica præsens præsentibus dico. Quisquis in sanctis ac venerabilibus locis contulerit de suis rebus, iuxta Authoris vocem in hoc sæculo centuplum accipiet, & insuper quod melius est, vitam possidebit æternam. Ideóque me qui supra Ottho Comes dono à præsenti die infra scriptæ Ecclesiæ S. Syri Episcopi Papiensis & Martyris, vbi venerabilis & Reuerendus Dominus R. præesse videtur Episcopus, ad vsum Canonicorum ibi Deo famulantium pro anima mea, Antecessorum & Parentum meorum mercede, omnes illas res quas habere visus sum inter Ticinum & Grauolonum, quæ sunt iugera terræ arabilis centum septuaginta quinque per mensuram . . . . secundum quod olim Illustris Princeps Dominus Ardicinus dilectissimus

dilectissimus Frater, & ego, qui suprà Ottho Comes fecimus cartulam in supra scripta Ecclesia ad vsum prædictorum Canonicorum cum omnibus honoribus & redditibus atque districtis ipsis rebus omnibus per aliquem modum pertinentibus, omni cum omnibus, quas autem res omnes iuris mei supradictas, vnà cum accessionibus & ingressibus seu cum superioribus & inferioribus earum qualiter supra legitur. In à præsenti die supradictæ Ecclesiæ, dono & offero atque confirmo pro anima mea & Antecessorum & Parentum meorum mercede, ita vt faciant ab hac die venerabilis Dominus R. Episcopus & Canonici prædictæ Ecclesiæ, aut eorum Successores quidquid voluerint, sine omni mea vel meorum Successorum contradictione; & quidem spondeo atque promitto michi, qui suprà Ottho Comes, vnà cum meis hæredibus aduersus vos, qui supra D. R. Episcopus, & aduersus . . . . *Hæc desunt.*
. . . . in dicta Ecclesia . . . . . . supradictam offersionem qualiter supra legitur ab omnibus hominibus varentare; quod si . . . . . .
. . . . factum vel scriptum est conseruare promitto. Hanc enim Cartam Offersionis, donationis & concessionis paginæ Ruitpertus Sacri Palatij Scriptor tradidit & scribere rogauit ex præcepto Serenissimi Domini Ardoini Regis metuendissimi genitoris mei, quam subter confirmaui, testibus obtuli roborandam. Actum apud Papiam in Palatio iuxta Ecclesiam S. Michaëlis fœliciter. Amen. Signum manibus Domini Ardoini Serenissimi, & Inuictissimi Regis atque Otthonis Comitis eius Filij, qui hanc cartam offer-

ſionis rogauit,& ipſe Dominus Ardoinus Rex eidem Filio ſuo conceſſit vt ſuprà. Signa manuum Berengarij Comitis & wiberti Comitis teſt. & hæc cartula fuit tradita in manu Domini Magiſtri Adelmari Archidiaconi à parte ſupradictæ Eccleſiæ, & tunc erat D. Canonicus Alcherius, & D. Amizo, & D. Beſo, & D. Fulcherius, & Dominus Domengus & alij quam plures. Ego qui ſuprà Ruitpertus Notarius Sacri Palatij Scriptor huius cartulæ offerſionis prædictum compleui & tradidi.

NOTÆ.

REGNI EIVS SEPTIMO] id eſt anno Chriſti 1009. quoniam Ardoinus regnare in Italia tantùm cœpit anno 1003.

OTTHO COMES] is erat tertius Ardoini Regis maſculus, à quo Comites Valpergiæ, Sancti Martini de Alladio & Caſtelli-Montis genus ſuum ducunt.

Donatio Leotaldi Comitis Matiſconenſis, Eccleſiæ Matiſconenſi.

Ex Cartulario eiuſdem Eccleſiæ.

CAPVT IV.

959. SAcro-Sanctæ Dei Eccleſiæ Beati Vincentij Matiſconenſis, quam Dominus Naymbodus Epiſcopus ad regendum habere videtur. Ego Leotaldus gratia Dei *Comes* & Vxor mea *Berta*, per amorem Dei, vt pius Deus animam Patris mei Alberici, nec non &

& animam Matris meæ Ecolanæ ſeu & noſtræ, vel Irmingardis quondam Vxoris meæ, de pœnis Inferni eripere dignetur; propterea donamus ad ipſam Caſam Dei aliquid ex rebus noſtris, quæ ſunt ſitæ in pago Lugdunenſi in villa Montegudini; Colonicas ſcilicet cum omnibus appenditiis, campis, pratis, vineis, ædificiis, aquis, aquarúmque decurſibus, & omnibus adiacentiis, quæſitum & inquirendum, cum ſeruientibus ſupermanentibus. Donamus etiam vnum mancipium, & ſi quis in hoc beneficio aliquid habere præſumpſerit, iram Dei Omnipotentis incurrat, & hoc perdat; & ſi Clerici ipſius loci has res alicui beneficiauerint, ad hæredes meos perueniant. Si quis autem contradixerit auri libras xx. componat, & vt in anteà donatio iſta omni tempore firma permaneat, cum ſtipulatione ſubnixa. S. Leotaldi Comitis. S. Bertæ Vxoris eius qui fieri & firmare rogauerunt. S. Alberici Filij ſui qui conſenſit. Data per manum Berardi ſub die Mercurij xj. Kal. Octobr. *anno vj. regnante Lothario Rege.*

NOTÆ.

COMES] Matiſconenſis ſcilicet eius nominis II.

BERTA] eius tertia Vxor, vt dicemus.

ANNO VI. REGNANTE LOTHARIO REGE] id eſt anno Chriſti 959.

Cæterum quia antiquorum Comitum Matiſconenſium Hiſtoria nulli Hiſtoricorum noſtrorum plenè adhuc cognita fuit, & quæ de illis Fuſtallerius, Vignerius, Bugnonius, San-Iulianus, Quercetanus

& Seuertius scripserint, aut obscura, aut minus certa sint, eorum seriem hîc adnectere libuit; quod Lectori non iniucundum fore arbitror, quippe cuius probationes hoc in opere inueniantur.

Manasses Comes Matisconensis.
Ermengarda eius Vxor, ad ann. 830.

|

Albericus Comes Matisconensis eorum Filius.
Tholosana eius Vxor, ad ann. 860.

|

Leotaldus .I Comes Matisconensis eorum Filius.
Ermengarda eius Vxor, ad ann. 899.

|

Albericus I I. Comes Matisconensis.
Ecolana eius Vxor, ad ann. 943.

|

Leutadus I I. siue Leutoldus Comes Matisconensis eorum Filius.
1. Ermengarda eius Vxor.
2. Richildis ad an. 954. 958.
3. Berta.

|

Albericus I I I. Comes Matisconensis eorum Filius vnicus.
Ermentruda eius Vxor.

|

Humbertus Comes.

|

Humbertus Comes, qui in Carta Cluniac. 957. se Nepotem Leotaldi Comitis Matisconensis dicit:

In

In eo Fustallerius, Bugnonius, San-Iulianus & Seuertius defuiſſe Comitum Matiſconenſium lineam conſtanter aſſeruerunt, eúmque ſine liberis obiiſſe anno 996. Guilelmúmque eius Patruum in Comitatu ei ſucceſſiſſe, deſponſata Berta Alberici Matre & Leotaldi Vidua, tractante Milone Epiſcopo Matiſconenſi, quòd prorſus fabuloſum eſt. Ottho enim Matiſconenſis Comes, qui villas Aniſcum & Aſnerias Monaſterio Cluniaci dedit de conſenſu Elizabethæ eius Vxoris anno 1025. aut 1026. Guidonem Comitem Matiſconenſem Patrem ſuum nominat; Leotaldum autem Matiſconenſem Comitem II. Atauum ſuum vocat, quod ſtare non poſſet ſi Albericus III. Leotaldi illius Filius vnicus ſine liberis diſceſſiſſet.

Vide Hiſt. noſtram Sebuſian. 2. parte, & in probat. pag. 61.

Idcirco nobis dicendum eſt Albericum III. Comitem Matiſconenſem reliquiſſe Filiam vnicam Comitiſſam Matiſconenſem, primam Ottonis Guilelmi Comitis Burgundiæ Vxorem, ex qua prognatus fuit Guido Comes, qui duas habuit Vxores, Elizabetham ſcilicet & Adelam; qui quidem Ottho Gauffredi Comitis Matiſconenſis, & Raynaldi Pater extitit, quorum exitum nondum comperuimus.

Notitia Conradi Burgundiæ Regis, pro Eccleſia Cluniaci.

Ex Cartulario Monaſterij Cluniacenſis.

CAPVT V.

IN nomine Dei æterni. Conradus nutu Omnipotentis Dei Sereniſſimus Rex. Notum ſit omnibus fidelibus 944.

fidelibus noſtris, qualiter Dei famuli ex Cluniaco Monaſterio Monachi proclamauerunt, ſe in præſentiam noſtram in pago Viennenſe, quod *Carolus Conſanguineus* noſter illorum res quas Ingelbertus per cartam donationis ad dictum locum tradidit. Idem Carolus locum iniuſtè contendebat; ille autem, vbi vidit & audiuit non ſe hoc rectè tenere, præſentialiter dimiſit omnem querelam, & illicò ipſas cartas quas Ingelbertus fecerat corroborauit, & iterum in manu Regis firmauit; & tunc iuſſit Dominus Rex hoc iudicium ſcribere, per quod omni tempore dictæ cartæ inuiolabiliter permaneant; & ſubtus fidelium noſtrorum nomina iuſſimus inſerere, ac de Sigillo noſtro ſigillare. Aymo Epiſcopus præſens, Vido Archiepiſcopus, Sobo Atchiepiſcopus, Bero Epiſcopus, Hugo Comes, Odoricus Comes Palatij, Gimio Filius Ludouici, Anſelmus, Oldoricus Comes, Vmbertus Attonis, Vaſſi Dominici maiores & minores, qui præſentes fuêre. Ego Henricus Notarius hoc iudicium ſcripſi, dictaui v. Kal. Iulij *anno vj. regnante Domino Conrado.*

NOTÆ.

CAROLVS CONSANGVINEVS] id eſt Carolus-Conſtantinus Viennenſis Princeps, Ludouici cæci Prouinciæ Regis, & Imperatoris Filius vnicus.

ANNO VI. REGNANTE DOMINO CONRADO REGE] id eſt anno Chriſti 944.

Donatio

Donatio Ogerij Episcopi Eporediensis, Monasterio S. Stephani de Eporedia.

Ex Archiuo eiusdem Monasterij.

CAPVT VI.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego Ogerius Dei gratia sanctæ *Iporicensis* Ecclesiæ Episcopus, cunctis præsentibus & venturis sæculis fidelibus perpetuam in Christo salutem, multis & crebris patrum exhortationibus pro certo credimus conuenire, iustis fidelium petitionibus acquiescere, præsertim iis qui sanctæ Religionis profectui & Ecclesiasticæ disciplinæ inuigilant studio; Episcopalis enim muneris est non solum præesse, verùm etiam subditorum profectibus insudare, & loca sancta beneficiis augmentare, infirma enim consolidare & perdita reuocare; nil aliud esse censemus, quam Dei & proximi dilectionem in qua Lex & Prophetæ perhibentur subsistere, statum mentis adornare, & geminas alas vnde suprà cælos euolet inæstimabiliter comparare, séque cum Domino in æternum regnare. Quapropter omnibus fidelibus tam præsentibus quàm futuris, notum fieri cupimus. Nos pro remedio beatæ memoriæ Domini Henrici Imperatoris, proque exaltatione vitæque productione inuictissimi Regis iterum Henrici nunc superstitis, & pro anima bonæ memoriæ Domini *Henrici Episcopi* prædecessoris nostri, qui Monasterium S. Stephani in Suburbio nostræ Ciuitatis situm deuotè *fundauit* atque construxit, 1075.

Hh pluribus

pluribus etiam beneficiis dotauit & ampliauit, próque tam nostra salute quàm viuorum omnium & defunctorum protectione & requie eidem Monasterio S. Stephani Ecclesiam S. Donati, quæ nouiter construitur rogatu vicinorum in circuitu commorantium & assensu Fratrum nostrorum Canonicorum largiendo cum Parochia, Cæmeterio & Sepulturis, & dote concedimus. Parrochialem quoque Ecclesiam S. Petri infra Ciuitatem constructam, cum Parrochia totius Ciuitatis & extra à Ponte maiori, vsque ad Baumam, & cum decimatione omnium tabernarum & becchariarum, mercati, & omnium mercimoniorum quæ infrà Ciuitatem fiunt, cum Cœmeterio, Sepulturis, dote & omnibus rebus ad eam pertinentibus conferendo largimur; ad hæc adiiciendo Parrochialem Ecclesiam S. Quirici rogatu atque interuentu Domini ac venerabilis *Taurini* Abbatis in eodem Monasterio residentis; desupra scriptorum Fratrum nostrorum Canonicorum assensu, cum rebus ad eam pertinentibus largimur cum Palatio, fossatis & rebus ad Palatium spectantibus, liberámque donationem de prædictis facimus, vt sint in vsus pauperum & Fratrum ibi Deo seruientium, eximentes dictum Monasterium ab omnibus decimis & oneribus, quæ ab eo nos & Successores nostri prætendere possemus, cum omnibus quæ modò ad ipsum spectant, vel iuridicè ad nos in futurum spectabunt. Donamus etiam eidem Taurino & Successoribus duos Canonicatus de xij. Presbyterorum, vt tam ipse quàm Successores sint in ordine nostrorum Canonicorum, & insuper duas Casas in Suburbio Yporiensi, prope

propè Monasterium Castanetum, propè Laureaciacum facultatem sumendi ligna Monasterio necessaria super terris Episcopi. Votum insuper facimus, & desiderium habemus, vt omni tempore vitæ nostræ Deo ac Beatissima eius Matre nobis vitam producente, idem Monasterium magis ac magis amplificare, & in dies meliorare. Inde est, quòd si quis nostrorum Ciuium ac Burgensium, Villanorum seu peregrinorum aliquid de suo ordinauerit, vnde nobis per successionem, vel ab alio iure aliquid pertinere debeat, id totum præfato Monasterio in vsus Fratrum ibi Deo seruientium, pro animæ nostræ successorúmque nostrorum remedio, donamus, largimur, concedimus atque conferimus. Super autem his concessis & collatis, & à Dei fidelibus postmodum offerendis rogamus & monemus, & omnibus modis inhibemus, ne vlla persona aliqua suggestione diabolica præsumat inquietare, minuere, vel aliquo modo immutare, sed quicumque fautor, augmentator & defensor illius loci extiterit, centuplum ei retribuatur à Domino & à B.Protomartyro Stephano in æterna beatitudine cum Angelis & Sanctis coronetur. Si quis verò (quod non credimus) huic decreto contradicere, vel aliquo modo infringere, attentaréve ipsum tentauerit, omnes maledictiones quæ continentur in veteri & nouo Testamento ascendant super caput eius; sítque anathema, Maranatha in aduentu Domini nostri Iesu Christi, habeátque partem & societatem cum Dathan, Abiron, Anania, Saphira & Iuda traditore, quandiu ab errore non destiterit, & ad satisfactionem non venerit. Datum Iporediæ anno M.LXXV.

NOTÆ.

IPORYCENSIS] corruptè pro Eporediensi.

Chron.hist. Ped.c.18. HENRICI EPISCOPI] quem quidam dicunt Henrici II. Filium, alij autem Henrici III. Imperatoris Cancellarium fuisse.

FVNDAVIT] anno Christi, scilicet 1041. vt rectè monuit eruditus Scriptor.

TAVRINI] à quo catalogum Abbatum S. Stephani Eporediensis incepit. Dominus Episcopus Salutiarum, qui etiam huius donationis mentionem fecit in Episcoporum Eporediensium serie.

Verpitio Ecclesiæ Matisconensi, à Bernardo Grosso.

Ex Cartulario S. Vincentij Matisconensis.

CAPVT VII.

1055. NOtum sit omnibus Matiscensis Ecclesiæ Filiis præsentibus ac futuris, Quòd veniens *Bernardus* prænomine *Grossus*, ante Altare Beati Vincentij Martyris, in præsentia walterij Episcopi & Canonicorum eiusdem Ecclesiæ, verpiuit vel dedit Canonicis ipsius loci decimas Condaminarum suarum, quas iamdudum tulerat eis; similiter & Sextariū vini & vnum panem, quæ tempore messionis Ministri eiusdem Bernardi requirebant, vel accipiebant ab hominibus Canonicorum, loco census vel Eulogiarum

giarum, dum Canonici ipsas decimas possidebant. Sunt autem hæ Condaminæ in pago Matisconensi, in Parrochia Sanctæ Mariæ de Amoniaco, in villa Sanciaco. Harum ergo Condaminarum decimas quas iniustè tollebat, Canonicis dimisit, vel eis dedit, si aliquid rectum haberet propter mala vel fore facta quæ habebat facta iamdictæ Ecclesiæ, vt Deus per intercessionem ipsius Martyris Vincentij dimittat, & ipsius culpas & cætera peccata sua. S Bernardi qui fieri iussit. S. Vbertinelli. Actum anno M. L V.

NOTÆ.

BERNARDVS GROSSVS] Vasrulphi Brancedunì Domini Filius.

Donatio Ecclesiæ Cluniacensi, à Comitibus Burgundiæ & Matisconensi.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT VIII.

NOtum sit omnibus præsentibus & futuris. Quòd ego Stephanus Comes Burgundiæ, & ego wilelmus Comes Viennæ & Matisconensis recognouimus, quòd vnam *Monteiam* quam Ecclesia beati Petri Cluniac. apud Ledonem Salis habuerat, perdidit siue per nos, siue per homines villæ; sed quoniam hoc peccatum ampliùs portare nolumus; volumus quòd infra xv. dies post istas quibus calderiæ bullient, 1192.

prædictam Ecclesiæ Cluniac. restituant, & in perpetua pace teneri faciant. Illud facientes ob remissionem peccatorum nostrorum, & prædecessorum nostrorum Dominorum Comitum *wilelmi Matiscensis,* & *Gerardi Matiscensis*; cuius rei testes sunt, Dominus Hugo tunc Abbas Cluniaci, Durannus Connestabulus, Seguinus Capellanus, Humbertus de Reuel, Radulphus Bochi, & Guibertus Notarius Domini Abbatis, quod vt ratum sit literis nostris & sigillis nostris fecimus confirmari. Actum anno Verbi Incarnati M. C. LXXXXII. apud Ledonem Salis infra Octauas Epiphaniæ. Hoc fecimus pro animabus nostris & parentum Renaudi Comitis, wilelmi Fratris eius, Comitis Stephani, Comitis Girardi Filiorum suorum.

NOTÆ.

MONTEIAM] Idiotismo apud Sequanos vsurpato vocatur *vne montée de muire.*

Hist. Burg. l. 3. c. 62. & 63. & lib. 4. cap. 25.

WILELMI MATISCENSIS ET GERARDI MATISCENSIS.] Nota quod eos non parentes, vti credidit Quercetanus; sed prædecessores suos tantùm vocant. In fine siquidem istius donationis, Stephanus hic Comes Burgundiæ Filium se Raynaudi Comitis esse ait; & wilelmus Comes Matisconens. wilelmi se Filium esse profitetur, qui Raynaudi supradicti Frater erat.

Litera Aymonis Comitis Gebennensis, pro Carthusia Maioreui.

Ex Archiuo eiusdem Carthusiæ.

CAPVT IX.

EGo Aymo Comes Gebennensis. Notum facio vniuersis, quòd ego recepi in pecunia numerata triginta & sex libras Viennenses, à Religioso Viro Fratre Ioanne Priore Maioreui Carthusiensis Ordinis, pro concessione Pascuorum *Castri de Varey*, & mandamenti eiusdem Castri à me facta de nouo Domui Maioreui, & etiam pro conseruandis terris absolutis & liberis in perpetuum ab ingressu quorumlibet animalium Castri & mandamenti prædicti, quæ infrà clausuras ponere voluerit dicta Domus in possessione quam emit dicta Domus ab illis de Rossellione subtus villam *Altæ-Ripæ*. In cuius rei testimonium dicto Priori concedo præsentes literas Sigilli nostri munimine roboratas. Datum in vigilia Natalis Dñi anno eiusdem M. CC. LXVIII. 1268.

NOTÆ.

CASTRI DE VAREY] quod olim ad Comites Gebennenses pertinuit, ratione dotis Mariæ de Coloniaco Dominæ de Varey, quæ Rodolpho Comiti Gebennensi nupsit. Castrum autem illud est apud Bugesios nostros, non longè ab Ambroniaci Monasterio.

ALTÆ

ALTÆ-RIPÆ] vulgò *Hauteriue*; vicus est à Castro de Varey, dependens iuxta Idanum fluuium.

Donatio Ardoini Italiæ Regis, Ecclesiæ S. Syri Papiensis.

Ex Archiuo eiusdem Ecclesiæ.

CAPVT X.

1011. IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ardoinus diuina largiente clementia Rex: Si sanctis ac venerabilibus locis diuino cultui mancipatis more piorum Regum Antecessorum nostrorum, qui Christianam Religionem . . . . vixerunt, deuotissimeq; contulerimus nostri muneris suffragio certissimè credimus, Nos nostrorum Regnum intercessionibus Sanctorum cælesti iuuamine semper subleuari, atque diuinis beneficiis sublimari. Igitur omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, nostrorúmque præsentium scilicet & futurorum agnoscat perpetuitas; qualiter nos pro Dei Omnipotentis amore, & pro anima Patris nostri *Doddonis*, & pro anima Patrui nostri Dñi Adalberti, & ob remedium animarum cæterorúmque Antecessorum Parentum nostrorum, nostræque . . . . , rogante Domino wilelmo Marchione carissimo Consobrino germano nostro . . . . curtis Castri & loci Rosaschi, cum omnibus pertinentiis & adiacentiis suis, atque medietatem locorum

Hæc desunt in Exemplari.

locorum & villarum Sellenegiæ & Pontefelli, cum omnibus pertinentiis & adiacentiis eorum locorum & villarum, scilicet cum pascuis, syluis, rupis, rupinis, paludibus, aquis, aquarúmque decursibus. Insuper tribuimus supradictæ Ecclesiæ sanctæ Dei Genitricis, Sanctis, Syríque Episcopi Martyrum, omnem districtum, mercata, toloneum, curaturam & omnibus redditionibus ad eandem Cortem & Castrum Rosaschi, vel ad præfatas villas & locos Sellenegiæ & Pontefelli pertinentibus, quę sunt de nostro iure, ac Dominio Italici Regni nostri, & eius ius & Dominiũ transfundimus & cõcedimus atque delegamus. Si quis autem cõtra hanc cartam concessionis & donationis atque confirmationis nostræ, violator extiterit, aut frangere præsumpserit, sciat se compositurum auri cocti libras quingentas, medietatem Cameræ nostræ, & medietatem Præsuli, & eius Ecclesiæ Papiensi. Quòd, vt veriùs credatur, & diligentius obseruetur, manu propria roborantes, Sigilli nostri impressione adnotari iussimus. S. Domini Ardoini Serenissimi & gloriosissimi Regis, Ragnimbertus Cancellarius & sanctæ Mutinensis Ecclesiæ Diaconus, vice *Oddo-Boni* sanctæ Hiporiensis Ecclesiæ Episcopi, & Archicancellarij recognouit & scripsit. Datum anno Dominicæ Incarnationis M. XI. iij. Kal. Aprilis Indict. ix. Actum *Bobij* in Episcopali Palatio fœliciter. Amen. In Christi Dei Omnipotentis. Amen.

NOTÆ.

DODONIS] vel Odonis Eporediæ Marchionis.

Chron.hist. Ped. c. 6. Oddo Boni] aut Ottobiani vel Octauiani, vtrumque enim legitur. Hunc subscripsisse huic donationi scripsit Vir clarissimus, quod cartæ repugnat, absens siquidem erat.

Bobii] vulgò *Bobbio*, in Apennini Iugo Ciuitas est ad Trebiam fluuium, vbi nobiles S. Galli Cœnobium, à S. Columbano Gotho conditum, ex quo Monasterio Ciuitas accreuit.

Donatio Guidonis Domini de Serceyo, Ecclesiæ Cluniacensi.

Ex Cartulario Monastèrij Cluniacensis.

CAPVT XI.

1233. NOs Guilielmus miseratione diuina Cabilonensis Ecclesiæ Minister humilis, vniuersis & singulis, præsentes literas inspecturis. Significamus, quod *Guido Dominus de Serceyo*, Ierosolymam profecturus, in nostra præsentia constitutus dedit, concessit & tradidit in puram & perpetuam eleemosynam, Deo & Ecclesiæ B. Petri Cluniac. & Conuentui eiusdem loci quidquid percipiebat vel percipere consueuerat in decima vinearum de Serceyo, liberè, pacificè & perpetuò possidendum: Addidit etiam quod illa tertia pars racemorum, quæ sibi de dictis vineis debetur insimul detineatur; & ne fraus in solutione Decimarum fiet à debitoribus vinearum voluit & præcepit, vt decimam recipiat quamquam noluerint antequam perueniat ad decimam Asinatam. Hanc verò donationem

donationem laudauit Berta Vxor dicti Militis ; & tam dictus Miles quàm dicta Domina, promiserunt dictam donationem bona fide contra quoslibet garantire, & damna, si quæ inde euenient, resarcire, corporali super hoc præstito iuramento. In cuius rei memoriam ad requisitionem dictorum Militis, & dictæ Dominæ eius Vxoris prædicto Conuentui nostras tradidimus literas in testimonium veritatis. Actum anno gratiæ M. C C. X X X I I I. mense Iulio.

NOTÆ.

GVIDO DOMINVS DE SERCEYO] vulgò *de Sercy*, Familia in Comitatu Matisconensi antiquissima ; de qua plura San-Iulianus. *In antiq. Matiscon.*

Donatio Humberti Episcopi Gebennensis, Cartusiæ Maioreui.

Ex Cartulario eiusdem Monasterij.

CAPVT XII.

HVmbertus Dei gratia Gebennensis Ecclesiæ Episcopus, charissimo Filio & Fratri *Stephano*, Venerabili Priori Maioreui, cum cæteris ibidem Deo seruientibus, æternam in Domino salutem. Quoniam vos sicut charissimos Filios speciali in Christo dilectione, complectimur, petitionem vestram repellere non valemus, sicut petieratis à nobis quidquid infrà terminos vestros concluditur, & vniuersorum la- 1134.

horum vestrorum Decimas, quæ nostri iuris esse noscuntur; vobis ac Successoribus vestris, pro nostra & antecessorum nostrorum salute concedimus; imò firmiter damus, & præsenti scripto liberè ac quietè in perpetuum possidere mandamus; vestra quoque nimirum charitate confisi, nostris infirmitatibus ac tribulationibus ad præsens, credimus vestris orationibus iuuari; post decessum verò vt memoriale nostrum vobiscum maneat, diligenter quæsumus. Huic autem donationi interfuerunt Sobo Decanus, Raimelinus Presbyter de Breno, Oddo Conuersus Maioreui, wifredus de S. Sixto. Actum anno M. C. XXXIV.

NOTÆ.

HVMBERTVS] è Grandimontensi Familia apud Bugesios antiqua & Nobili, qui widoni de Foucigni in Episcopatu successit.

Inter epist. Petri Venerab. 25. & 26. STEPHANO] ad eum Petrus Venerabilis Cluniacensis Abbas cum elogio scripsit; cui etiam Stephanus rescripsit, *Vir miræ patientiæ & admirandæ simplicitatis*, vt inquit Index Illustrium Carthusianorum.

Fundatio Carthusiæ Pomerij, à Guilelmo Comite Gebennensi.

Ex Archiuo eiusdem Carthusiæ.

CAPVT XIII.

1179 ANno ab Incarnatione Domini M. C. LXXIX. Ego *Wilelmus* per misericordiam Dei Gebennensis

nensis Comes, gratias agens Deo, qui Carthusianorum Fratrum, cæterorúmque Religiosorum meritis & patrocinio cunctis inimicis meis confusis, mihíque subactis Comitatum integrè mihi restituit, per præsentem paginam Sigilli mei impositione munitam, cunctis præsentibus & futuris notifico me dare omnia iura quæ habeo infra Fratrum *Pomerij* terminos, vel quæ alij à me habent; si quo modo Fratres Deo seruiente requirere potuerint Deo & Beatæ Mariæ & Pomerij Fratribus in manu Domini Petri Prioris Pomerij, per manum Domini Roberti sanctæ Viennensis Ecclesiæ Reuerendi Archiepiscopi, & per manum Domini Arditionis Gebennensis Antistitis. Testes sunt Frater Theodoricus Conuersus Syluæ Benedictæ. Petrus Dominus *Terniaci*, & *Humbertus* Filius meus, qui hoc donum fecit in manu prædicti Prioris, per manum supradictorum Episcoporum. B. quoque Vxor mea & Filius meus Aymo quinquennis hoc donum fecerunt & laudauerunt in obsidione Castri quod dicitur *Rupes*; testimonio Oliuerij Sacerdotis de *Crusillia* & Girardi Vicecomitis; propter impensas autem non modicas, quas propter guerram acceperam, accepi à prædictis Fratribus quingentos solidos. Comitissa habuit centum solidos, Humbertus Filius meus centum solidos, Hugo de Noydent centum solidos; Girardus Vicecomes Terniaci x. solidos, Humbertus Vicecomes de Crusillia xij. solidos. Item pro strata xxx. solidos, pro tenemento ego wilelmus xxx. solidos, & Humbertus Filius meus vij. solidos.

 NOTÆ.

NOTÆ.

WILELMVS] Gebennensium Comes, huius nominis primus, qui in opinione Sanctitatis decessit; iacet ante fores Ecclesiæ sanctæ Catharinæ supra Anneciacum, tumulo miraculis claro.

POMERII] vulgò *Pomiers*; Carthusia est duabus tantum leucis, à Geneua Ciuitate distans.

TERNIACI] vulgò *Ternier*, in pago Gebennensi.

Centur. 1. c. 83. HVMBERTVS] qui ante Patrem obiit, vti iam diximus suprà.

RVPES] vulgò *la Roche*, Oppidum Gebennesij.

CRVSILLIA] aliud Oppidum Pomerio vicinum.

Confirmatio & Ampliatio Fundationis Carthusiæ Pomerij, à Comite Gebennensi.

Ex Archiuo eiusdem Carthusiæ.

CAPVT XIV.

1252. EGo *wilelmus* Comes Gebennensis. Notum facio tam præsentibus quàm futuris præsentem paginam inspecturis, Me vidisse & diligenter inspexisse cartam à Nobili Viro wilelmo Patre meo quondam Comite Gebennesij Fratribus Pomerij Carthusiensis Ordinis, Gebennensis Diocœsis, ratam & concessam non cancellatam, non abolitam, non in aliqua parte corruptam, competenter sigillatam in præsentia mea, & Rodulphi Filij mei sufficienter lectam & expositam. Nos verò wilelmus Comes Gebennensis &

Alesia

Alesia Comitissa Vxor mea, & Rodulphus Filius noster Primogenitus, cum cæteris Filiis nostris, scilicet *Amedeo* Venerabili Viro Episcopo Diensi, *Aymone* Cantore Gebennensi, *Henrico-Roberto* Canonico Viennensi, *wilelmo*, *Guigone*, donationem, concessionem & eleemosynas Fratribus Pomerij ab antecessoribus nostris factas, laudamus & confirmamus, & eisdem concedimus & donamus sicut eisdem iam dudum concessit Vir Nobilis wilelmus Comes quondam Gebennensis, Fundator Domus Pomerij & Patronus, vt quidquid infra terminos Pomerij de rebus nostris, pratis, terris, nemoribus, hominibus, censibus, possessionibus & rebus aliis, vel de feudis nostris acquisiuerint, vel acquirere poterint, donatione, emptione, vel alio quocumque modo iustè & canonicè possideant liberè & absolutè in puram & perpetuam eleemosynam, pro animabus nostris & Antecessorum nostrorum habeant & pacificè teneant & quietè. Insuper præfatis Fratribus Pomerij damus & concedimus pro remedio animæ Nobilis Viri Humberti Fratris nostri quondam Comitis Gebennensis, & animarum nostrarum & Antecessorum nostrorum vsum pascuorum per totum Comitatum Gebennensem saluo iure alterius; cum Domum Pomerij speciali dilectione & priuilegio debeamus amplecti, cuius Fundatores extiterunt Patres nostri. In cuius rei testimonium, Nos wilelmus Comes Gebennensis & Alesia Comitissa Vxor mea, & Rodulphus Filius noster Primogenitus præsentem paginam Sigillorum nostrorum impressione duximus roborandam. Actum anno ab Incarn. Dñi M. C C. L I I.

NOTÆ.

NOTÆ.

WILELMVS] eius testamentum est anni 1252. 18. Nouembris.

ALESIA] de Turre-Pini, Domina *de Cornillon & de Bornant*, Alberti Domini Turris-Pini, & Mariæ Aruernæ Filia; quæ vltimis tabulis Castrum Cornillionis legauit Rodolpho Gebennensi, Primogenito eius Filio.

AMEDEO] qui testamento 21. Ianuarij 1275. hæredem instituit Aymonem Comitem Gebennensem Nepotem suum.

AYMONE] Præposito Ecclesiæ Lausanensis.

HENRICO] Quem Iacobus *de la Pize* Iacobum malè vocauit. Huic vnica Filia Leonora nomine Bertrandi Baucij Arausicani Principis Vxor, quæ 25. Octobris 1273. omnia iura sibi in Comitatu Gebennensi, competentia Aymoni Geneuensi Comiti Nepoti suo cessit, præsente Guilelmo Archiepiscopo Viennensi.

ROBERTO] Domino de Rumily & de Cossongié, qui è Canonico Viennensi Præpositus Lausanensis euasit, & postea Episcopus Geneuensis.

VILELMO] Episcopo dein Lingonensi 1284.

GVIGONE] Fescani Abbate in Neustria, & postremò Episcopo Lingonense.

Carta Guilelmi Lugdunensis Decani, pro Ecclesia Cluniacensi.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT XV.

GVilelmus Primæ Lugdunensis Ecclesiæ Decanus, & totum Capitulum. Omnibus in perpetuum salutem, ac in æternum Deo propitio valitura scriptura, præsentes scire volumus & futuros, quòd cùm inter nos & Ecclesiam Cluniacensem discordia esset de Domo quam eadem Ecclesia Lugduni propè Claustrum nostrum habebat, quæ ideò fuit diruta, cùm ipsius altitudo munitioni eiusdem Claustri sicut dicebatur, præbebat impedimentum; tandem per manum communium amicorum nostrorum Vldrici Palatini Cantoris, Guilelmi Camerarij, Stephani Abbatis, & *Ioannis de Chaponay*, res ad pacem fuit deducta, & per eos determinatum in quo statu altitudinis murus destructæ domus remanere deberet. Nos igitur quòd à prædictis viris in hac parte statutum est, ratum habentes & firmum bona fide promittimus, quòd de iis quæ modo ædificata sunt, vel imposterum sicut per eosdem statutum est ædificabuntur, nihil immutabimus, vel destruemus sine voluntate & licentia Ecclesiæ Cluniacensis; sed in eodem statu in quo sunt, dimittremus dictæ Cluniac. Ecclesiæ, nihilominus pro recompensatione dictæ domus destructæ, domum quæ fuit Ioannis Grammatici

1209.

Kk

matici conferentes in perpetuum possidendam; vice quoque mutua prædicta Cluniacensis Ecclesia nobis bona fide promisit, quòd in eo loco in quo destructa domus, fuit ædificata: De cætero nihil ædificabit sine voluntate nostra & assensu, in aliis verò locis ei prout voluerit ædificare licebit; ita tamen quòd iuxta murum claustri altitudinem suorum ædificiorum in qua nunc sunt non excedat, & vt istud ratum magis habeatur & firmum, & imposterum veritatem obtineat inconcussam prænominatæ Ecclesiæ præsentem tradidimus cartam Sigilli nostri munimine roboratam. Actum in Capitulo Lugdunensi præsente Domino Rain. Archiepiscopo, anno gratiæ M. C C. I X. mense Iulio.

NOTÆ.

IOANNIS DE CHAPONAY] in huius familiæ gratiam tantum, cartam hanc publicaui, quæ nihil aliud (quod Historiam tangat) continet, quam antiquum Chaponayorum monumentum, quorum prosapiam & elogia fusiùs extulit recens, sed eruditus Scriptor.

Columbi de reb. gest. Valent. Ep. lib. 1.

Donatio Stephani Domini de Villars, Monasteriō Insula-Barbara.

Ex Cartulario eiusdem Monasterij.

CAPVT XVI.

1187. IOannes Dei gratia humilis Sacerdos Apostolicæ Sedis Legatus, & Capitulum Primæ Lugdunensis Ecclesiæ

Ecclesiæ; Omnibus sanctæ Matris Ecclesiæ Filiis, tam præsentibus quàm futuris in perpetuum. Pios actus fideliũ Christi & Ecclesiæ benignè tenemur amplecti, & quanto ampliùs perpetuam desiderant firmitatem, tantò eos diligentius scripturæ testimonio commendare debemus, ne machinatione maligna vel dolo peruertere valeat posteritas successura, quæ ad ipsius notitiam scripti officio duximus fideliter transmittenda; Nos itaque ratam habentes eleemosynam, quam Vir Nobilis Stephanus de Villars pro salute animæ suæ, & Parentum suorum fecisse dignoscitur, Ecclesiæ S. Martini de Insula-Barbara & Fratribus ibidem manentibus, sicut scripta est, & cum diligentia annotata, ipsam præcipimus firmiter obseruari, & ne ab aliquo turbetur iniustè, ex parte Omnipotentis Dei, & sub anathemate districtius inhibemus. Siquidem cum dilectus Filius noster Girinus eiusdem Monasterij Abbas, & cæteri Fratres ipsum Stephanum in Capitulo, vt Monachum & beneficium ei Monacho debitum, tam in spiritualibus quàm in temporalibus concessissent. Idem Vir Nobilis dedit & concessit eidem Monasterio in perpetuam eleemosynam, sine omni retinemento Gardas Vimeiarum, & Mansum d'Eimis, & quidquid apud Vimeyas habebat, & vnum Mansum apud Ioennacum, & Castellum de Ligneio cum Burgo & omnibus appenditiis suis, cum Burgo de Nuaseya, scilicet quodcumque habebat in Parrochia de *Buisseges*, & in Parrochia S. Ioannis de Thorignieu, & in Parrochia de Rancis, & in Parrochia de Limandas, & in Parrochia de *Meyseriaco*, & in Parrochia de Tossié, & in Parrochia de *Biriaco*,

 exceptis

exceptis his quæ ex parte Matris in ipsa possidebat, & exceptis guardis quas habebat in terris aliorum, & exceptis feodis Militum, nisi quantum ipsi pro salute animæ suæ dare voluerint, & omnes guardas quas habebat in Terris S. Martini, & quidquid inposterum infrà prædictos terminos, scilicet à Nemore de Noiseys, & à Meiseriaco vsque ad ripam Sagonæ, & vsque ad Vimeias acquirent. Donauit etiam Mansum de Charbonnieres, & Condaminum quam possidebat apud villam S. Andreæ de Corseio, nec non & omnes feodos ad hæreditatem eius pertinentes, quos acquirere poterit Ecclesia Insulana, ei pro allodio concessit; iussit præterea, vt ille qui successor erit in hæreditate ipsius, Abbati & ipsi Monasterio fidelitatem promittat & hominium faciat, & secundum quod hæc omnia donauit pro libero & franco allodio. His ita concessis in Capitulo ad maiorem fidei firmitatem prædictus Stephanus ductus ad Altare S. Martini, super Altare, Euangelium & Sanctorum reliquias proprij corporis iuramento firmauit, se donum istud firmiter obseruaturum, & tam per se quàm per amicos suos ab omni inquietatione pro viribus defensurum. Vldricus etiam de Villars Consanguineus eius qui ei vendiderat, prædictum Castellum de Ligniaco & quasdam alias terras, donum prædictum concessit, laudauit, & super Altare, Euangelium & Sanctorum reliquias iurauit, quòd pro posse suo illud in perpetuum custodiret; & si fortè prædictus Stephanus in aliquo (quòd Deus auertat) à pactis vel dono deuiaret, ipse Vldricus ad commonitionem Abbatis vel Fratrum Insulanorum ad Insulanum

Monasterium

Monasterium in ostagium veniret cum aliis Militibus, quorum nomina sunt hæc, Fulcherus Brunus, Azo de Frens, Ogerius de Chailloutres, Hugo de Rupes-cissa, Guichardus & Hilarius de Tremblay, Stephanus de Castellione, Petrus de Vassalliaco, Bernardus de Vassalliaco, Berlio de Montdor, Hugo & Rolandus des Essars, Guichardus de Varenis, Vmbertus d'Auzon, Bermondus de Montelier, Petrus de Palude, wilelmus de Chassenay, Aymo de Neyreio, qui omnes iurauerunt. Prædictus Vldricus iurauit, & quod ex ostagio non exhibit, nisi de permissione Abbatis, vel Fratrum Insulanorum datæ fuerint ei induciæ. Testes autem sunt Andreas de Forchel Prior maior, Odo de Sandrens, Guichardus de Morenoiaco, Bernardus de Villars, Berlio de Vienna, Hugo de Balma, Achardus de Touceu, Hugo de Colongiis, Bernardus de Montagniaco, Dalmatius de Castellione, Gaucerannus de S. Boneto, Antelmus de *Leras*, Durannus de Montarchier, Andreas de Magniaco, Hugo de Montarchier, Hugo d'Arroles, Petrus d'Ars, Guigo de *Rochibarone*, & omnis Conuentus. Quòd vt ratum & firmum perpetuis temporibus habeatur, totam donationem & concessionem sicut superius est distincta ad petitionem & instantiam tam prædictorum Abbatis & Monachorum, quàm memorati Viri Nobilis Stephani de Villars præsentis cartæ & Sigillorum nostrorum munimine fecimus roborari. Datum Lugduni anno Domini M. C. L X X X V I.

NOTÆ.

BVISSEGES] vicus est in confinio Sebusianorum & Lugdunensium, dicimus hodie *Bussiges*.

MEISERIACO] *Mesirieu*, apud Dombas.

BIRIACO] vulgò *Birieu*, in Marchionatu de Villars; ibi Prioratus antiquus ab Insula-Barbara dependens.

LORAS] Delphinatus Familia Nobilissima, à qua Domini de *Montplaisant & de Chamagnieu.*

ROCHIBARONE] *Rochebaron*, apud Foresios familia vetusto Nobilitatis stemmate splendens.

Carta Hugonis Ducis Burgundiæ, pro Ecclesia Cluniacensi.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT XVI.

1186. EGo Hugo Dei gratia Dux Burgundiæ & *Albonis Comes.* Omnibus præsentibus & futuris notum facio; & cum hac carta in veritate testor & recognosco, me laude & assensu Filiorum meorum Odonis & Alexandri bono animo concessisse carissimæ Consanguineæ meæ Matildi Comitissæ Tornodori, quòd si abrenunciauerit sæculo vel in extremis vitæ suæ licentiam dabo, vt possit dare Deo & Beato Petro Cluniacensi, quidquid emit à me apud Hifs pro remedio animæ suæ & meæ, parentúmque nostrorum. Testes sunt Gobertus Abbas *Fontaneti*, Stephanus de Corraboil Monachus, Magister Hugo Capellanus meus, Odo Archipresbyter Tullonis, Ioannes Clericus meus. Anno Dominicæ Incarnationis M. C. LXXXVI.

NOTÆ.

NOTÆ.

ALBONIS COMES] ratione Beatricis Albonensis & Viennensis Comitissæ eius Vxoris.

FONTANETI] *Fontenoy* vulgò.

Priuilegium Humberti Dalphini Viennensis, Oppido Perogiarum.

Ex Archiuo eiusdem Oppidi.

CAPVT XVIII.

NOs Humbertus Dalphinus Viennensis, Viennæ & Albonis Comes ac Palatinus, Dominúsque de Turre: Notum facimus vniuersis præsentes literas inspecturis, præsentibus & futuris, quòd dilectis hominibus & fidelibus nostris Castri nostri *Perogiarum*, Burgensibus videlicet ipsius loci, ne nulla fiat quoquo modo inquisitio contra eos, nisi parte conquerente, appellante vel prosequente. Latrocinio tamen, homicidio & proditione exceptis, plenam concedimus de speciali gratia tenore præsentium in perpetuum libertatem. Mandantes expresè harum serie Bailliuo, Iudici & Procuratori Terræ *Turris* ac Castellano dicti loci Perogiarum, vt dictam libertatis gratiam præfatis Burgensibus nostris, vt præfertur concessam, exceptis tribus casibus, debeant penitùs obseruare, & nullam contra id fieri per se vel per alium nouitatem. Datum *Meximiaci* per Amblardum de Bellomonte Iuris Ciuilis Professorem, Protonotharium

1334.

tharium Delphinatus. Anno Domini M.CCC, XXXIV. die xx. Februarij.

NOTÆ.

PEROGIARVM] vulgò *Peroges*, Oppidum in Valle-bona, titulo Baroniæ, iam à longo tempore insignitum; cuius loci Dynasta erat Claudius Faure Dominus de Vaugelas, Vir Natalium claritate, ingenij perspicacia, sermonis eloquentia, morum vrbanitate, illustris, cui multum lingua Gallica debet; in cuius exornationem plura eruditè & cum omnium admiratione scripsit.

TVRRIS) scilicet Pini, in Delphinatu, à qua Dynastia, olim Perogiarum Castrum dependebat.

MEXIMIACI) vulgò *Meximieux*, in Valle-bona.

Notitia Werpitionis Dominorum Luseiaci & Castellionis, Iurium omnium quæ habebant apud Cauariacum.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT XIX.

1103. QVoniam ea quæ scripturæ mandantur, certius veriúsque posterorum notitiæ reseruantur, volumus vt præsentium ac futurorum vniuersitas agnoscat, concordiam placiti, quæ de loco *Cauariaci* facta est inter Fratres Cluniacenses & Humbertum de *Castellione* Militem. Humbertus autem iste accepit Filiam

Filiam, videlicet Berardi de *Luseiaco*, qua ex causa surrexit in Cauariacum existimans se posse quasdam ibi malas consuetudines exercere, quas Berardus ille in vita sua finierat; vnde tandem post multas retractationes saniori consilio ad se rediens in præsentia Domni Hugonis Cluniacensis Abbatis apud Berziacum villam venit; huius rei rationem executurus, quo in loco Berardus de Sandraens prudens homo ac plenus dierum, super verpitione quam prædictus Berardus de Luseiaco fecerat, verum sicut ipse viderat & audierat retulit testimonium, coram multis tam Laicis quàm Monachis suo loco nominandis, in præsentia iam dicti Hugonis Abbatis, & eiusdem Humberti de Castellione. Testimonium verò habetur huiusmodi, quia Berardus de Luseiaco ad finem vitæ ductus donauit & omnino finiuit Deo & Beato Petro ad locum Cluniacum vnum receptum quem in Cauariaco exigebat; omnésque malas consuetudines ac deprædationes, seu torturas, quas ibi per se, vel per suos exercebat funditus verpiuit & absoluit, quid plura? Nihil penitus ibidem, vel sibi vel posteritati suæ iustè vel iniustè amplius exigendum retinuit, nisi tantum gardam & malefactorum iustitiam quam se ibi habere fatebatur; contestans ne aliquis de progenie sua quod finierat ipse, præsumeret appetere, seu aliud deinceps opponere. Iustitiæ autem quam quærebat tenor, attestante coram omnibus prædicto Berardo de Sandraens, huiusmodi erat: vt si Monachus eiusdem Obedientiæ Pater, de aliquo aduersario seu latrone, vel malefactore iustitiam sibi quæreret, plenariè eam ipsi faceret, & tunc iam eidem Iustitiæ

leges & placita inter Obedientiarium & Seniorem de Luſciaco per medium eſſe deberent. Si quis etiam latro videlicet, qui de hominibus S. Petri non eſſet, in foro Cauariaci furtum faciens, vt ab ipſo Domino de Luſeiaco ſeu ab ipſo Præpoſito, ſcilicet de Luſeiaco deprehenderetur, eodem modo, videlicet medio ab eo iuſtitiaretur. De hominibus autem S. Petri tam interioribus quàm exterioribus nulla vnquam ad eum Iuſtitia pertinebit, ſed hactenus de Berardo. Audiens igitur iam dictus Humbertus, cauſam ſuam nullam iuſtam continere rationem, de præteritis ſatisfaciens in manu Domni Hugonis Abbatis iuxta verpitionem Berardi de Luſeiaco, cuncta & ipſe verpiuit, & cuncta abſoluit; promittens ſe de cætero æquitatem fidelitatémque B. Petro ad locum Cluniaci ſeruaturum, nihílque iam amplius in obedientia de Cauariaco calumniaturum. Hoc idem etiam in Cluniacenſi Capitulo, poſtea laudauit & fideliter confirmauit tenendum. Quòd vt fidelius pleniúſque ſeruaretur in poſterum abſoluit eum Domnus Hugo Abbas de iniuſtæ inuaſionis præſumptione. Si quis igitur huic iam definitæ abſolutioni ac liberalitati aliquid calumniæ apponere præſumpſerit, terribile Dei Iudicium ſe teneat incurſurum. Facta eſt autem hæc Humberti ſuper hoc quod iniuſtè quærebat verpitio apud Berziacum villam, ſicut iam diximus anno Dominicæ Incarnationis M. C. I I I. xj. Indictione Paſchali, Papa Romano, *Berardo* prædicti Humberti Fratre Matiſconenſi Epiſcopo. In manu Domini Hugonis Abbatis, præſentibus & audientibus iſtis Cluniacenſibus Monachis, Henrico Priore, Bernardo Camerario,

Hugone

Hugone Cellario, Duranno Priore de Monte-Bertoldo, Adalardo Decano de *Romanis*, cum aliis pluribus. Teſtes autem huius rei, & laudatores ſunt hi, Berardus de Sandraens, wilelmus de S. Andrea, wigo de Scetris, Milo de Laſiaco & alij multi.

NOTÆ.

CAVARIACI] vulgò *Chaueyria*, vicus Sebuſiæ, vbi eſt Prioratus Abbatiali Menſæ Cluniacenſi à multis annis vnitus.

CASTELLIONE] *Chaſtillon*, in confinio Dombenſis Principatus.

LVSEIACO] vulgò *Luſeys*, Caſtrum erat iuxta Nouæ-Villæ vicum, cuius rudera adhuc hodie viſuntur in eo loco qui dicitur, *la Poype de Luſeys*

BERARDO] huius Epiſcopi meminit Seuertius, *In Epiſc. Matiſc.* ſed cuius familiæ eſſet, non diſtinxit.

ROMANIS] vulgò *Romans*, apud Sebuſianos, vbi eſt Decanatus antiquus Ordinis Cluniacenſis, vnitus Prioratui de Sales, in Prouincia Bellijocenſi.

Donatio Stephani Domini de Villars, & Bernardi Fratris eius, Monaſterio S. Eugendi.

Ex Archiuo eiuſdem Monaſterij.

CAPVT XX.

EGo Stephanus Dominus de Villars, & Ego Bernardus de *Thoria* Frater eius, omnibus præſentibus & futuris, præſenti pagina notificamus, quòd 1225.

 Nos

Nos communi voto paríque consensu donauimus Deo & Ecclesiæ S. Eugendi, & Fratribus ibidem Deo seruientibus, pro remedio animarum Patris nostri Humberti de Thoiria & Humberti Filij ipsius, Fratris nostri, & aliorum Antecessorum nostrorum in eleemosynam perpetuam, provt meliùs potuimus quidquid proprietatis, quidquid iuris, quidquid dominij vel feodi, vel consuetudinis, vel alio quolibet modo habebamus, vel habere poteramus in Parrochia de *Viry* & de *Ronnia*, tam in hominibus quàm in terris, pratis, aquis, nemoribus ad dictam Parrochiam pertinentibus, nil prorsus in eisdem nobis vel posteris nostris in aliquo retinentes; iurauimus etiam super capsam Apostolorum Petri & Pauli, atque Andreæ; quòd nunquam de cætero per Nos, vel per aliquam personam contra hanc donationem veniremus; sed ipsam iurauimus semper eidem Ecclesiæ contra omnes homines manutenere & defendere; & propter hoc à dicta Ecclesia quingentas marchas argenti habuimus. Vt autem hæc donatio & eleemosynas quieta & pacifica Ecclesiæ S. Eugendi perpetuò permaneat, præsentem cartam Sigillorum nostrorum munimine roboratam eidem Ecclesiæ indulsimus. In huius rei testimonium & munimen, ad maiorem quoque huius rei firmitatem, & ne aliquis vnquam posterorum nostrorum contra hanc donationem venire præsumat; rogauimus Dominum Archiepiscopum Lugdunensem, vt si (quòd absit) quandoque contingeret, quòd Nos vel aliquis nostrorum contra ipsam donationem in aliquo venire attentaremus, Dominus Archiepiscopus, Nos & terram nostram

nostram tandiu sub districto teneret interdicto, donec illud quod in ipsa donatione esset malè præsumptum plenariè emendaretur, & de cætero in pace teneretur, & vt hoc firmiter perpetuis temporibus obseruaretur, rogauimus ipsum Dñm Archiepiscopum, vt super hoc eidem Ecclesiæ literas suas indulgeat. Actum est hoc in Capitulo S. Eugendi, anno ab Incarnat. Domini M. C C. X X V. vij. Kal. Nouembris.

NOTÆ.

THORIA] primitiuum erat illustris huius familiæ cognomen. Sed cum Stephanus ille nupsisset Agneti Dominæ de Villars, se Dominum de Villars nuncupauit, & in illius matrimonij memoriam inter eorum Successores, illud constanter obseruatum fuit, vt maior natu semper se Dñm de Thoire & de Villars appellaret; reliqui autem Villariorum cognomen assumerent.

VIRY ET RONNIA] vici sunt Monasterij S. Eugendi, non longè ab Arbensi municipio.

Donatio Conradi Burgundiæ Regis, Monasterio Cluniacensi.

Ex Cartulario eiusdem Monasterij.

CAPVT XXI.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Chunradus diuino munere largiente Serenissimus Rex. 943.
Quidquid iustè & rectè nobis agere videtur, satis

possumus corroborare & confirmare. Idcirco notum sit omniibus fidelibus nostris præsentibus ac futuris; qualiter *Hugo Comes* & Consanguineus noster, petiit Regalem Celsitudinem nostram, vt quandam villam nomine *Boliniacum*, cum Ecclesia in pago Lugdunensi, cum villis, terris, vineis, pratis, syluis, pascuis, aquis, atque aquarum decursibus, seruis vtriusque sexus, & omnibus adiacentiis & pertinentiis suis quæsitum & ad inquirendum, per nostram authoritatem ad Monasterium Cluniacum, quod est in honore B. Petri concederemus, quòd & ita fecimus pro Dei amore. Volumus verò & per hoc nostrum præceptum firmiter decreuimus, vt dictus locus omnem obtineat futuris temporibus potestatem, sine vlla inquietudine vel contradictione. Vt autem hoc nostrum præceptum omnem obtineat vigorem, manu nostra firmauimus, ac Sigillo nostro in id affigi. Data ix. Kal. Maij anno ab Incarnatione Domini nostri Iesu Christi DCCCC. XLIII. anno vj. regnante Domino Chunrado Rege Filio Rodulphi.

NOTÆ.

HVGO COMES] Dominus Baugiaci & Sebusianorum Regulus, qui aliquando Comes, & aliquando Marchio dicebatur.

BOLINIACVM] vulgò *Boulignieux*, vicus est in Sebusia iuxta Villarij Oppidum, quod Paludanorum antiquum est patrimonium.

Transactio

Transactio inter Humbertum Dalphinum Viennensem, & Philippum de Vienna, Dominum de Pymont.

Ex Schedis Clarissimi Viri Domini Chorier, in suprema Delphinatus Curia Caussidici meritissimi.

CAPVT XXII.

IN nomine Domini. Amen. Nouerint vniuersi & singuli præsentes & futuri, quòd anno eiusdem M. CCC. XLIII. Indict. xj. die vltima mensis Iulij, Pontificatus Sanctissimi Patris & Domini Clementis Papæ VI. anno ij. Constituti personaliter propter ea quæ sequuntur, Illustris Princeps Dominus Humbertus Dalphinus Viennensis ex vna parte, & Viri Nobilis Domini Philippus de Vienna Dominus de Pymont, & Guido de Vienna eius Filius Primogenitus Consanguinei eiusdem Domini Delphini nomine suo, & aliorum liberorum ipsius Domini Philippi, quos habuit à Domina *Margareta de Montelupello*, Vxore quondam eiusdem Domini Philippi, quæ fuit Filia Guidonis quondam Domini Montislupelli ex parte altera coram testibus, & me Notario infrascriptis. Cùm præfati Domini Philippus & Guido de Vienna eius Filius suis & nominibus, quibus suprà peterent à dicto Domino Delphino Castra Montislupelli, de Vallibus & Bastidam Montis-lupelli cum iuribus & appenditiis eorum, vigore cuiusdam substitutionis factæ quondam, vt dicitur per Dominum 1343.

Guidonem

Guidonem Patrem dictæ Dominæ Margaretæ, quam & liberos eiusdem in prædictis Castris suis substituit dictus quondam Guido Dominus Montislupelli, in eius testamento de quo extare dicitur publicum instrumentum; dictaque de causa ipsi Domini Philippus & Guido eius Filius asserebant dicta Castra ad ipsum Guidonem & alios prædictos ipsius Domini Philippi liberos legitimè pertinere dicto Domino Delphino in contrarium asserente, & dicente, quod prædicta Castra Montislupelli; de Vallibus & de Bastida Montislupelli cum iuribus & pertinentiis eorumdem ad vsum Domini Delphini in solidum iustis & legitimis causis, rationibus & titulis pertinere pleno iure. Hinc est quòd dicti Domini Delphinus & Domini Philippus & Guido eius Filius, quibus suprà nominibus volentes de prædictis ad transactionem validam & concordiam deuenire, præsertim dictus Dominus Delphinus attendens vt dicebat, dilectionem & consanguinitatem antiquas & vigentes, inter dictum Dominum Delphinum aliosque de progenie eorumdem; quorum consideratione vult ad hæc amicabilius declinare, conuenerunt, transigerunt & concordarunt, dictus Dominus Delphinus pro se suisque hæredibus & successoribus, & dicti Dominus Philippus tanquam legitimus Administrator liberorum suorum, & Guido de authoritate & mandato eiusdem Domini Philippi Patris sui præsentis, pro se & aliis liberis supradictis, suisque & aliis hæredibus & successoribus perpetuò de prædictis omnibus in hunc modum solemnibus stipulationibus, mutuis interuenientibus hinc & inde videlicet. Quòd dictus Dominus

Dominus Delphinus in satisfactionem & recompensationem prædictorum, totiúsque querelæ & iurium competentium & competitorum dictis Dominis Philippo, Guidoni eius Filio & aliis quibuscumque liberis suis hæredibus vel successoribus in Castris Montislupelli, Vallium & Bastidæ, iuribus, mandamentis & pertinentiis eorumdem, & cum vsibus ipsorum, virtute substitutionis prædictæ, vel alia qualibet ratione; Ita quòd nunquam perpetuò ipsi Dominus Philippus & Guido & liberi eiusdem Domini Philippi, aliíque eorum posteri possint vel debeant in prædictis quomodolibet querelare nec dicere ius vel reclamationem se habere, seu aliqua vlterius petere in eisdem; concessit, dedit & donauit pura donatione simplici & irreuocabili, quæ dicitur inter viuos dicto Guidoni de Vienna præsenti & recipienti, de consensu dicti Domini Philippi Patris sui præsentis, ccc. florenos auri iusti & legalis ponderis Delphinalis annui & perpetui valoris, pro quibus tradidit & concessit Castrum *Entesiaci* in valore terræ cum mero imperio & iurisdictione omnimoda; in cuius Castri redditibus, valoribus dictorum trecentorum florenorum, valores annui assignentur, inuestiens dictus Dominus Delphinus præfatum Guidonem præsentem de prædicto Castro per traditionem annuli sui. Mandans & præcipiens vniuersis & singulis subditis dicti Castri Entesiaci & eius mandamenti præsentibus & futuris, quòd dicto Domino Guidoni de Vienna & suis perpetuò hæredibus & successoribus obediant, soluant & respondeant. Item fuit actum, & in pactum expresse deductum inter dictos Domi-

num Delphinum ex vna parte, & dictum Dominum Philippum quo suprà nomine, ac præfatum Guidonem ex altera; quòd dictus Guido de Vienna prætextu donationis Castri prædicti Entesiaci iurare debeat fidelitatem ligiam dicti Domini Delphini; & etiam quòd ille ex hæredibus dicti Domini Philippi qui erit primogenitus succedens vel successuri in principali nomine dicti Castri Entesiaci, & tenens dictum Castrum faciat inde homagium ligium dicto Domino Delphino. Deinde ibidem & incontinenti prædictus Guido de Vienna sciens & spontaneus primogenitus dicti Domini Philippi, de authoritate ipsius per se & hæredes suos & successores gratis & spontanea voluntate ex prædicta causa confitens & recognoscens se & suos hæredes tenere debere prædictum Castrum de Entesiaco in feudum, & de feudo reddibili dicti Domini Delphini, hæredum & successorum suorum; & propterea fecit & præstitit homagium ligium ante & contra omnes alias personas, dicto Domino Delphino præsenti & recipienti ad opus sui, suorúmque hæredum & successorum flectendo pedes; positis suis manibus inter manus dicti Domini Delphini, & interueniente oris osculo in signum fidelitatis & amoris, & iurans super sancta Dei Euangelia ab eo corporaliter tacta fidelitatem dicto Domino Delphino pro ipso & suis omni tempore attendere, seruare incolume, tutum, honestum, facile, vtile & possibile, & alia omnia quæ in capitulo de forma fidelitatis nouo & vetere continentur. Actum apud Viennam in Monasterio Abbatiæ S. Petri foris portam, præsentibus Reuerendis Dñis in

Christo

Christo Patribus, Domino Henrico de Villars Lugdunensi, Bertrando de Capella Viennensi, & Hugone de Vienna Bisuntino Dei gratia Archiepiscopus, Ioanne eadem gratia Gratianopoli Episcopo, Magnificis & Nobilibus Viris Domino Ludouico de Pictauia Comite Valentinensi, & Domino Hugone Domino Viruilla, Raynaudo Alamandi Domino S. Georgij, Amblardo Domino Bellimontis, Guigone de Morgia Domino Spinæ Militibus. *Signé* Fromenti.

NOTÆ.

MARGARETA DE MONTELVPELLO] Guidonis Domini Montislupelli, & Margaretæ Dominæ Coloniaci Filia.

ENTESIACI] vulgò *Entesieux* in Delphinatu.

Donatio Humberti Dalphini Viennensis Ecclesiæ & Conuentui Fratrum Augustinianorum Cremiaci.

Ex Archiuo eiusdem Conuentus.

CAPVT XXIII.

HVmbertus Dalphinus Viennensis Dux Campisauri, Viennæ & Albonis Comes ac Palatinus, Notum facimus vniuersis & singulis præsentibus & futuris, Quòd considerantes & attendentes Dominum Ioannem Dalphinum quondam Patrem nostrum fundasse Ecclesiam & Conuentum Fratrum 1337.

Eremitarum Ordinis S. Augustini apud *Cremiacum*, collocando & ordinando ibidem esse perpetuò decem Fratres ad deseruiendum Deo ibidem, pro remedio animarum & salute ipsius Domini Ioannis, prædecessorum & successorum, & ipsis Fratribus promisisse in defectum eleemosynarum suarum & victualium ipsis Fratribus necessariis, eorum necessitatibus subuenire & prouidere; patrizare & paterna vestigia sequi totis affectibus cupientes, & ea quæ dictas Dñs genitor noster quondã dictis Fratribus sermone promisit; quod carnis morte præuentus prout Deo placuit, non compleuit, per Nos Dalphinum pridem efficaciter opere compleatur; & in melius status dictæ Ecclesiæ & Conuentus dante Deo reformetur, & per nos dictus Conuentus augeatur, & sit ad laudem & honorem Dei Omnipotentis, B. Matris eius, B. Augustini & omnium Sanctorum, & totius cœlestis Curiæ supernorum, & pro salute & remedio animæ nostræ & prædecessorum nostrorum & successorum ibidem in Missis celebrandis, & aliis diuinis officiis faciendis; volentésque dictum Conuentum augmentare, ordinamus & collocamus ibidem triginta Fratres dicti Ordinis, vltra dictum numerum dictorum decem Fratrum, priùs vt suprà collocatorum & seruatorum, ibidem ordinando quòd in dicto Conuentu Cremiaci sint perpetuò & maneant dicti triginta Fratres, vltra dictos decem Fratres, qui decem Fratres possint & eis liceat de authoritate Prioris Conuentus dicti loci extra dictum locum pro questis & eleemosynis petendis, habendis & dicto Conuentui per ipsos deportandis & con-

gregandis

gregandis & pro aliis negotiis dicti Couentus extra dictam domum & Conuentum in melius peragendis se absentare, vacare & intendere possint dicti Fratres & triginta Fratres supradicti in dicto Conuentu semper & continuè remaneant & intersint pro diuino Officio celebrando, nisi circumquamcumque Villam, Mandamentum & Insulam dicti loci, pro defunctis & sepulturis defunctorum, vel ad terminos pro officio prædicationis exercendo mitterentur & vocarentur. Item volumus & ordinamus Nos Dominus Dalphinus dictis Fratribus, Priore & Conuentu concedentibus & consentientibus, quòd prædictos Fratres videlicet, per quatuor ex ipsis deinceps & in perpetuum quolibet die in posterum, & profuturo debeant & adstricti sint Missas quatuor ibidem infallibiliter pro animabus nostris, Humberti Dalphini & dicti progenitoris mei & *Dalphinæ* nostræ consortis & prædecessorum nostrorum & successorum solemniter & deuotè submissa tamen voce quotidie celebrare, & in ipsis Missis certas recommendationes & orationes pro nobis dictis Dalphino, Dalphina & dictis progenitoribus & successoribus dicere deuotè pariter & orare. Item quòd in dicto Conuentu ex nunc & deinceps perpetuò quolibet anno fiant & fieri debeant in dicta Ecclesia & Conuentu duo Anniuersaria pro animarum nostrarum Dalphini & Dalphinæ, progenitorum & successorum nostrorum remedio & salute; in quibus quidem Anniuersariis & quolibet ipsorum dicti Fratres Conuentuales pariter & studentes, & quilibet ex prædictis debeant & teneantur Missas & diuina Officia celebrare.

Quocirca vt omnia prædicta & singula vt præmittitur efficacius per dictos Fratres fiant & effectui mancipentur. Nos dictus Humbertus Dalphinus spontanea voluntate, & ex certa scientia & diuina contemplatione moti, damus, donamus, cedimus pariter & concedimus pro nobis & nostris hæredibus & successoribus quibuscumque in perpetuum dictis Fratribus, Priori & Conuentui stipulantibus & recipientibus nomine & ad opus dictorum Fratrum & Conuentus; & pro ipso, donatione pura, vera atque perpetua & irreuocabili facta inter viuos fructus & perceptiones fructuum decimalium omnium & singulorum, decimæ bladorum & vini Entesiaci excrescentis in tota decimaria villæ & districtus Entesiaci & eius mandamenti vbicumque sint, & à quocumque vel quibuscumque debeantur; quam decimam vel fructus decimales quoscumque Nos dictus Dñs Dalphinus & prædecessores nostri transactis temporibus, & hactenus habere, leuare, & percipere per nos, seu alium nomine nostro consueuimus in dicta villa, districtu, mandamento & Parrochia dicti loci vsque ad tempora hodierna, & quam decimam dicti Fratres ex nunc vt antea deinceps in perpetuum per se, vel per alium seu alios percipient, leuent & habeant, prout nos Dominus Dalphinus & prædecessores nostri antea habebamus tanquam rem suam propriissimam, & per nos legitimè, franchè & perpetualiter eisdem concessam. Deuestientes nos idem Dalphinus & nostros successores in perpetuum de dicta decima bladi & vini & obuenientium quorumcumque, ponentes & inducentes eosdem Fratres Priorem &

Conuentum

Conuentum de dicta decima bladi & vini vel obuenientium in corporalem possessionem & realem. Item damus nos dictus Dalphinus, cedimus & concedimus perpetuò eo modo & forma quibus supra dicto Conuentui centum florenos auri de Florentia boni & legitimi ponderis annuatim, pro eorum vestiariis & necessitatibus aliis supportandis, quos centum florenos assignamus in & super Castellaniis infra scriptis, videlicet in Castellania *S. Saturnini*, xxv. florenos auri. In Castellania Cremiaci xx. florenos; in Castellania de Turre xx. florenos; in Castellania Morestelli x. florenos; & in Castellania Quiriaci xxv. florenos annis singulis persoluendos super redditibus, censibus, obuentionibus & bonis Castellaniarum prædictarum. Mandantes & præcipientes expresè Castellanis, Cellerario & eorum Locatenentibus locorum prædictorum vel Castrorum modernis pariter ac futuris, vt alter alterum non expectet, vt prædictas summas florenorum dictis Fratribus aut eorum certo mandato omni excusatione, dilatione, cautela submotis penitus soluant & tradant, & nos dictas summas dictis Castellanis & Cellerariis & eorum Locatenentibus promittimus in suis computis anno quolibet firmiter facere collocare. Datum apud Cremiacum in domo dictorum Fratrum assistentibus nobiscum; videlicet, Domino Guidone de Grolea, Humberto de Cholay, Henrico de Drens Militibus, Ioanne de Poussiaco Thesaurario nostro, & Magistro Nicolao de Auelino nostræ magnæ Curiæ Magistro Rationali, die vij. mensis Februarij, anno Natiuitatis Domini M. CCC. XXXVII.

Signé

Signé Amblardus de Bellomonte Iuris Ciuilis Professor, Prothonotarius Delphinatus.

NOTÆ.

CREMIACVM] vulgò *Cremieu*, Oppidum lepidum Delphinatus.

DALPHINÆ] Mariæ Baucianæ ſcilicet.

S. SATVRNINI] vulgò *S. Sorlin de Cuchet*, in Bugeſia, quod olim Delphinis parebat.

Obedientiæ Præstatio à Prioriſſa Brueriæ Abbati Ambroniaci.

Ex Archiuo Monaſterij Ambroniaci.

CAPVT XXIV.

1267. NOs Ioannes Petrus de Ambroneria Officialis Lugdunenſis. Notum facimus vniuerſis præſentes literas inſpecturis, quòd coram mandato noſtro, videlicet Ioanne de Gedalerino Clerico Curiæ noſtræ iurato, à nobis deputato, præſentibus Dominis Guilelmo de Liſſiaco, & Guilelmo de Chiel Militibus, Clementia de Vaſſaliaco, Simondâ de Molone, & Iſabella de Liſſiaco Monialibus Prioratus de *Brueria* propè *Anſam*, Lugdunenſis Diocœſis, teſtibus ad hoc vocatis & rogatis, Conſtituta Religioſa Domina Domina Iaqueta Prioriſſa Prioratus de Brueria, in quantum coram prædicto iurato noſtro & teſtibus prædictis in domo Domini de Ambroniaco ſita Lugduni inter duas aquas, in magna aula dictæ domus

domus Ambroniacensis Lugduni, die Lunæ post festum Luciæ Virginis, anno Dñi M. CC. LXVII. dicta Iaqueta habito consilio & consensu Conuentus sui ad hoc insimul specialiter conuocati fecit obedientiam canonicam R. in Christo Patri, ac Dño Dño Guilelmo Dei gratia *Ambroniacensi* Electo confirmato, recipienti nomine suo & Monasterij Ambroniacensis tanquam immediato & proximo Superiori, Visitatori & Correctori ipsius Priorissæ, locorum & monalium omnium Prioratus prædicti & dicti etiam Prioratus, in capite & in membris commotum & diuisum. Sciendum est autem quòd non fuit intentio dicti Domini Electi, nec dictæ Priorissæ vt asserunt coram dicto mandato nostro; quòd propter huiusmodi obedientiam quam fecit in loco prædicto apud Lugdunum dicta Priorissa; non sit vel fiat aliquod præiudicium Dominæ Priorissæ & successoribus suis in dicto Prioratu & Monasterio Prioratus prædicti, nec dicto Domino Electo aut suis successoribus provt ipsi asserunt coram dicto mandato nostro & testibus prædictis, pro eo quòd Lugduni præstitit dictam obedientiam, & dictum est quantùm confitente dicta Priorissa cum consensu totius Conuentus sui, se & Priorissas quæ pro tempore fuerint dicti Prioratus inposterum teneri præstare Electis & Abbatibus Ambroniaci qui de cætero fuerint confirmati in Monasterio antedicto immediatè priusquam confirmatione obtenta, Priorissa quæ pro tempore fuerit cum consensu dicti Conuentus sui super hoc fuerit requisita ab Abbate, qui pro tempore fuerit. Confitens in superdicta Priorissa, quòd confirmatio Prio-

rissarum quæ de cætero fuerint in Prioratu de Brueria prædicto spectat ad Abbatem Ambroniacensem qui nunc est, & qui pro tempore fuerit, in eodem incurrit testimonio dictus Officialis cum nobis constet de prædictis per fidelem relationem dicti iurati nostri, cui super hoc fidem plenariam adhibemus, Sigillum nostrum ad præces dicti Electi & Priorissæ præsentibus literis duximus apponendum; saluo & retento in omnibus iure Domini nostri Archiepiscopi Lugdunensis, qui nunc est & qui pro tempore fuerit deinceps in Prioratu prædicto. Datum & actum dicta de Lunæ & anno prædicto præsentibus testibus supradictis.

NOTÆ.

BRVERIA] vulgò *la Bruyere*, Monasterium est in Prouincia Lugdunensi Monialium Ordinis Diui Benedicti, quod anno 1653. Lugdunum translatus est, & Monasterio Bliæ vnitum.

ANSAM] Oppidum Comitatus Lugdunensis, quod Assa Paulini vocatur in Itinerariis antiquis.

AMBRONIACENSI] vulgò *Ambronay*, insigne Benedictinorum Cœnobium apud Bugesios nostros; de quo nos plura diximus in Historia Sebusiana.

Carta Treugarum inter Dominum de Thoire & de Villars, & Priorem Nantuaci.

Ex Archiuo Monasterij Nantuaci.

CAPVT XXV.

NOs Humbertus Dominus de Thoire & de Villars, & nos Frater *G.* humilis Prior Nantuaci, totiúsque eiusdem loci Conuentus. Notum facimus vniuersis, quòd cùm Nos de guerra quæ erat inter nos Dominum de Villars & Subditos nostros ex vna parte, & Nos Priorem & Conuentum & Subditos nostros ex altera, dedimus bonam & firmam treugam ad inuicem vna pars alteri pro nobis & subditis, valitoribus & conductoribus nostris vsque ad festum S. Michaëlis Archangeli proximè venturum, prout in literis Sigillis nostris sigillatis plumbo continetur. Nos considerata vtilitate nostra, hinc inde super prædictis, dictas Treugas prolongauimus vsque ad festum Natiuitatis Domini proximè venturum, & eas tenere & attendere vna pars alteri promittimus bona fide & sub obligatione omnium bonorum nostrorum ad bonum intellectum, pro nobis, subditis, valitoribus & conductoribus nostris modo & forma & conditionibus contentis in literis dictæ Treugæ Sigillis nostris sigillatis. Hoc acto expressè inter nos hinc inde quòd super prædicta guerra pace habita & pronunciata per Nobiles Viros P. Eymondi Bailliuum Bugesij & Noualesiæ. Petrum de Balma Dñm de Vallesin. H. de Tramelay Dñm de Longomonte,

& Humbertum de Gryſy Canonicum S. Pauli Lugdunenſis, ſuper iis à nobis iam electos vt in dictis Treugis continetur; teneantur nobis Priori & Conuentui facere reſtitui cum effectu omnia blada, pecunias & res alias quaſcumque, quæ & quas habemus in Terra dicti Dñi de Villars, quæ percepta ſunt à tempore dictæ Treugæ principaliter, integraliter & perfectè, aliàs pace non exiſtente inter nos prædictas partes debent dicti quatuor prædicti amouere manum ſuam de bladis, pecuniis & rebus aliis ſupradictis; & debent eas dimittere ex pacto inter nos habito apud *Montem-Regalem* penes nos Dñm de Villars, ſaluo iure vtriuſque partis; quæ omnia ſingula & ſupradicta promittimus inuiolabiliter obſeruare, & in nullo contra venire; & vt maiorem roboris firmitatem obtineant, fecimus eas iurari per decem Burgenſes Nantuaci, & decem Burgenſes Montis-Regalis. In cuius rei teſtimonium Sigilla noſtra præſentibus literis duximus apponenda. Datum die Martij poſt Exaltationem Sanctæ Crucis anno Domini M. C C C. I X.

N O T Æ.

G.] Guido de Coloniaco ex Illuſtri Coliniaca Familia, tunc Nantuaci Prior.

MONTEM-REGALEM] vulgò *Mont-Real*, Oppidum Bugeſij, quod olim erat Regulorum de Thoire & de Villars.

Conceſſio

Concessio Abbatis Ambroniaci, Cartusiæ Maioreui.

Ex Archiuo eiusdem Carthusiæ.

CAPVT XXVI.

HIsmio Ambroniacensium humilis Abbas, totúsque Conuentus, dilecto Fratri *Stephano* Priori Majoreui, cunctísque Fratribus in eius Domo Christo Domino deuotè famulantibus, pacem æternam & salutem à Domino. Omnes qui ad perpetuam pacem supernæ visionis tendunt, pacis amatores & sectatores esse oportet; verùm illi præcipuè paci & quieti operam debent impendere; qui rationi & diuinæ legis meditationi insistendo studiosiùs atque Deo desiderant seruire. Quapropter dilectissimi, quoniam audiuimus & legimus ob Pastorum Schismata, haud minima suborta fuisse mala, inter viros etiam perfectos, vt inter Abrahã & Loth, multaq; eiusmodi pateant exempla; paci vestræ prouidentes ac quieti, néve vnde bona pacis debent procedere, lites indè oriantur. Pro voto & petitione vestra in facie nostri Capituli omni fauente Conuentu solemniter & gratanter, qui & maiora facere vellemus, omnia pascua vestra à fonte vbi oritur *Cosantia* donec idem Riuus labitur in fluuium qui *Equus* dicitur, & indè vsque ad Heremum vestram vobis, ac successoribus vestris in perpetuum concedimus, quandiu in statu & ordine Carthusiensi Domus vestra manserit; sub tali videlicet pacto & conditione, vt in eisdem pascuis alienas 1135.

oues non admittamus, nec etiam pro nostris, vestras abiiciamus. Huic autem donationi interfuerunt Hungrinus Portarum Conuersus & alij.

NOTÆ.

STEPHANO] idem est cuius meminimus supra cap. 68. cent. 2.

COSANTIA] riuulus est.

EQVIS] corruptè pro fluuio *Ains*, Danum dicimus. Etiam si huic concessioni nulla adiecta fuerit data, tamen ad annum 1135. referre non hæreo, cum eodem tempore Hisinio Ambroniacensis Abbas, & Stephanus Maioreui Prior vixerint.

Donatio Guilelmi Archiepiscopi Bisuntini, Ecclesiæ Sanctæ Magdalenæ Bisuntinæ.

Ex eiusdem Ecclesiæ Gazophilacio, procurante D. d'Andeul-Varin Nobili Sequano.

CAPVT XXVII.

1109. GVilelmus sanctæ *Chrysopolitanæ* Ecclesiæ seruus, Vniuersis Fidei Catholicæ cultoribus. Pontificalis officij cura compellimur, iusta poscentibus aurem beneuolam commodare, vt & petentes assensum pietatis, sese gaudeant impetrasse, & tunc exhibitæ caritatis compensationem ab omnium authore valeamus confidentius expectare. Sciat itaque tam præsentium quàm futurorum vniuersitas, quod anno primo nostri Pontificatus rogati precibus Canonicorum

rum Beatæ Mariæ Magdalenæ famulantium, donauimus illis atque Ecclesiæ suæ perpetualiter possidendum Altare de *Marnay* cum omnibus appenditiis suis; Altare etiam de *Curtocapone*, cum appenditiis suis, præter Synodales Eulogias ad nos, siue Ministros nostros pertinentes; concedimus quoque præfatæ Ecclesiæ terram quam dedit ei Ioannes cognomine Miles in Campo Martis iuxta puteum Dñi Dudini. Laudamus item eidem Ecclesiæ in domo Petri Doysimo Menaidas, & quatuor solidos in Maio quos dedit ipsi Ecclesiæ Stephanus suus Canonicus; Mansum etiam quem dedit alius Canonicus, Hugo scilicet de Dulia. Confirmamus autem dictæ Ecclesiæ Altare de Boisseriis, de Sayens & de Azan cum appenditiis suis, quæ contulit eis fœlicis memoriæ Archiepiscopus Hugo III. Altare item de dimidia quod dedit alius Archiepiscopus Hugo II. cum omnibus appenditiis suis, syluis, pratis, mansis, in quibus Ministri *Comitis* nullam prorsus habeant consuetudinem, quod probatum est iureiurando, atque iudicio in conspectu Guilelmi Consulis Patris Archipræsulis Hugonis Archiepiscopi Bisuntini. Hæc igitur nostra seu antecessorum dona supradicta Ecclesiæ Magdalenæ perpetuò possidenda concedimus, & præsentem paginam Sigilli nostri impressione firmamus signata. Si quis autem infregerit hæc vel cui collata sunt auferre tentauerit, authoritate nostri officij eum excommunicamus, quamdiu ad satisfactionem venire distulerit. Datum 13. Kal. Martij anno ab Incarnat. Dñi M. C. VIII I. Pontificatus Dñi Guilelmi I. anno primo. Ego Bonifacius recognoui.

NOTÆ.

NOTÆ.

GVILELMVS] huius donationis in iſtius Archiepiſcopi elogio breuiter meminit Vir eruditiſſimus
Parte 2. cap. 53. Iö.Iacob Chiffletius in Veſont.ſua.

CHRYSOPOLITANÆ] idem eſt quod Biſuntinæ, vt pluribus demonſtrat & diſſerit luculenter ſuo more idem Author.

MARNAY] vicus eſt apud Sequanos, Caſtro perantiquo celebris, olim Ioinvillanorum Dynaſtarum, nunc Illuſtriſſimi è Gorreuodia Familia Pontis-Vallium Ducis, patrimonium.

CVRTO-CAPONE] vulgò *Courchapon*, apud eoſdem Sequanos.

COMITIS] id eſt Burgundiæ.

Fundatio Abbatiæ de Six.

Ex Archiuo Monaſterij de Abundantia, exhibente R. P. D. Hilario à S. Ioanne Baptiſta Fulienſi.

CAPVT XXVIII.

IN nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti Amen. Antiquorum Patrum ſequentes veſtigia, pacis,
1144. vnitatíſque fœdera, quæ poſteris profutura cognouimus, literis diligenter commendare curauimus. Nouerit ergo præſens ætas, & vniuerſa ſequens poſteritas, quòd Abundantina Eccleſia ad laudem & honorem Dei Omnipotentis & Beatæ Mariæ ſemper Virginis in loco de *Six*, ſua videlicet poſſeſſione propria,

propria, ſummo labore ac ſtudio Domum quandam ædificauit, & ei tam in perſonis, quàm in cæteris neceſſariis filialem ſubuentionem pro poſſe exhibuit, quam poſtea diuino credimus nutu ſolóque pietatis ac religionis intuitu in Abbatiam miſericorditer ſublimauit; regularem verò ordinis ſollicitudinem & correctionem ac totius dominij poteſtatem, in ipſa domo de Six, & in omnibus ad eam pertinentibus, ſpiritualibus ſcilicet & temporalibus ſibi, ſuíſque ſucceſſoribus, Domnus *Abbas Abundantinus* retinuit; Prior quoque Abundantinus quando in ipſa Domo de Six præſens extiterit, præſente ſiue abſente eiuſdem loci Abbate, præcipuum Prioris locum & officium in omnibus obtinebit. Decedente autem Domno *Pontio* Abbate, qui per omnia Abundantinæ Matri Eccleſiæ obediens & deuotus, extitiſſe cognoſcitur, Fratres de Six Abundantinum Capitulum adeant, & ſecundum conſilium Abbatis ac Fratrum Abundantiæ, ſibi Paſtorem eligant; electum itaque Abbas, omni poſtpoſita dilatione Abundantino Abbati, vtpotè Domino ac Patri debitam obedientiam faciat, & primam poſt eum in Capitulo ſedem habeat, qui quoties ibidem venerit, ſi Domnum Abbatem Abundantinum fortè deeſſe contigerit, ipſius officium per omnia ſupplere debebit; & quoniam omnis homo viam vniuerſæ carnis ingreditur, tranſitu Dñi Abundantini cognito, illuc ſub omni fidelitate venire non differat; & ex conſilio Abundantini Capituli ipſius domus curam tandiu gerere ſtudeat, donec eadem Congregatio inſpirante Spiritu ſancto ipſum vel quem maluerit alium ſibi eligat Rectorem idoneum;

in obedientiis quoque & in grangiis Abundantiæ quando deuenerit, paternè suscipiatur & pro possibilitate procuretur, quòd si ille idem Abbas de Six contumax vel inutilis (quòd Deus auertat) inuentus fuerit, post secundam vel tertiam Capituli Abundantiæ commonitionem, si rebellis extiterit, ita eum Abbas Abundantiæ deponat, sicut ex benignitate sublimauerat; placuit quoque, vt si quis fidelium quilibet supradictarum Ecclesiarum se vel sua reddiderit, atque in eleemosyna & beneficio aliquid contulerit, hoc altera deinceps accipere, sine illius cui collatum fuerat assensu minimè præsumat. Anno ab Incarnat. Dñi M. C. X L I I I I. composita fuerunt hæc vnitatis fœdera, quando in Abbatiam sublimata est Sixensis Ecclesia.

N O T Æ.

Six] vulgò *Sis*, in Faucigniacensi *Dynastia* Diocœsis Geneuensis, cuius Monasterij meminit Pennotus, sed eius fundationem ignorauit; ibi Canonici Regulares sunt Ordinis S. Augustini.

Hist. Can. Regul. l. 2. c. 33. n. 13.

Abbas Abvndantinvs] Borcardus scilicet Amedei Gebennensis Comitis Consanguineus.

Pontio] è familia Faucigniaca, quippe qui Rodolphi Dñi de Foucigny Filius erat, & Ardutij Geneuensis Episcopi Frater, non autem Patruus, vt quidam existimarunt; Pontius ille ex Abbate Sixensi Abbas Abundantinus factus est circa annum M. C. L X X. Vir vt natalibus sic morum sanctimonia & operibus clarus.

Carta

Carta Odonis Ducis Burgundiæ, de Decanatu de Besornay.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT XXIX.

ODo Dux Burgundiæ, vniuersis præsentes literas inspecturis, salutem in Domino. Cùm Abbas & Conuentus Cluniacensis concesserint B. Comitissæ Cabilonensi Decanatũ suum de *Besornay* cum omnibus appenditiis suis & pertinentiis, in vita sua tenendum, sub certis conuentionibus quæ in ipsorum literis hinc inde continentur, & inter alias conuentiones quæ inter ipsos interuenerunt. *Ioannes Filius eius* iurauit in Capitulo Cluniacensi, sicut pro certo didici, quòd post decessum Matris suæ nihil penitus reclamabit in iamdicto Decanatu vel appenditiis & pertinentiis suis; sed & ipse Decanatum cum omnibus quæ Comitissa ibidem acquisierit vel ædificauerit, dimisit, cum vniuersis mobilibus & immobilibus Ecclesiæ Cluniacensi quietè & integrè. Actum anno gratiæ M. CC. XIII. mense Nouembri. 1213.

NOTÆ.

BESORNAY] in Diocœsi Matisconensi.

IOANNES EIVS FILIVS] notatu dignum, quòd Ioannes Comes Cabilonensis hîc Filius Beatricis Comitissæ Cabilonensis vocetur; non autem Gener, vt existimauit clarissimus Quercetanus. *Hist. Burg. l. 3. c. 60.*

Donatio Otthonis Guilelmi Comitis, Monasterio S. Benigni Fructuariensis.

Ex Archiuo eiusdem Monasterij.

CAPVT XXX.

1019. FRagilitas humanæ conditionis, quemque fidelem commonet, vt sibi in futurum prospiciat, ne fortè dum non potuerit & voluerit detrimentum sui patiatur; quandoquidem transitoria, & quàm celerrimè labentia benè dispensat, qui pro remedio animæ suæ, ex his aliquando locis Sanctorum diuinis cultibus mancipata contulerit, quatenus in præsenti vita ad augmentum virtutum proficiat, & post ad capescenda cælestia depositis corruptibilibus indumentis conscendat. Hac ego *Comes Ottho* cognomento wilelmus consideratione prouocatus, quidquid mihi secundum Parentum successionem, seu donationis traditionem, seu carthalem conscriptionem ius proprietatis contingere decernitur, infra Alpes Pœninarum & flumen Padum & flumen *Duria Bautia*, quod iuxta Vrbem *Euorèia* currit, trado & dono pro redemptione animæ meæ & Vxoris, & Filiorum & Filiarum, seu Parentum meorum, Monasterio quod dicitur Fructuarium, constructum in honore Sanctæ Dei Genitricis Mariæ, Sanctorum Martyrum Benigni atque Tyburtij, ad victualium Monachorum ibi Deo militantium. Do ergo eis quidquid infrascriptum terminum concluditur: videlicet Curtem Orgis. Item

Item Villam quę dicitur ad S. Georgium, cum omnibus appenditiis ſuis. Item Caucele & Macuniacum & Cicumum & Luſiniacum, & Curtem Regis & Sylua, quæ dicitur Fullicia, & fluuium Orcum, cum omnibus irriguis ſuis & Caſtellis ſuper eum poſitis. S. Feletum & Caprarium & villam Vigiſulſum cum ſylua Gerulfia, in qua & Monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentiis eorum. Villas quoque Narſetum & Leurosum cum ſyluis, Bedoledum & Torſa, & Campilulfia & omnibus appenditiis eorum. Vallem etiam, quæ Cliuus dicitur, cum Caſtell s & pertinentiis ſuis; medietatem etiam villæ quæ *Clauaſium* dicitur, cum Caſtello Caſtaneo vltrà Padum & cæteris omnibus atque appenditiis eorum. Sylua quæ waldo dicitur, cum Caſtello Longobardorum, & ſylua wulpiana, cum omnibus appenditiis eorum, & cum fluuio Amalonæ & irriguis eius, & cum omnibus quæ infrà ſæpe ſcriptum terminum concluduntur. Hanc autem donationem meam ita ſtabilem eſſe conſtituo, vt nullus hæredum Succeſſorumque meorum aut Parentum, ſiue quælibet oppoſita perſona, poſſit meritò calumniam inferre aut contra cauſari. Si quis autem eam temerario auſu infringere tentauerit, iram Dei Omnipotentis incurrat, & quod repetit vindicare nequeat. Sed præſens donatio omni tempore firma, ſtabiliſque permaneat, multis nobilibúſque teſtibus roborata. Ottho wilelmus Comes, Burcardus, Giſlebertus Vicecomes Veteli Caſtri, Bernardus Vgo, Radaldus, Rodolfus, Bertinus. Acta ſunt hæc Burgundiæ Villa, quæ Portus dicitur, anno Incarnat. Dominicæ M. XIX. Indict. ij imperante Henrico Auguſto,

v. Kal. Nouembris. Ego Fulchradus Notarius recognoui.

NOTÆ.

COMES OTTHO] de quo suprà cap. 97.

DVRIÆ BAVTIÆ] vulgò *Doire la Balte*, fluuius Pedemontij.

EVOREIA] corruptè, à verbo Eporedia, *Yvrée*.

CLAVASIVM] *Chiuas*, Oppidum Pedemontij non ignobile & munitissimum.

Bulla aurea Caroli. IV. Imperatoris, in gratiam Archiepiscopi Ebredunensis.

Ex Cartulario Ecclesiæ Ebredunensis.

CAPVT XXXI.

1350. IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, feliciter, amen. Karolus diuina fauente clementia Romanorum Imperator semper Augustus, & Bohemiæ Rex, ad perpetuam rei memoriam. Inter gloriosas Reipublicæ Curas quibus Imperialis Eminentia pro suorum quiete fidelium assiduè se dignatur exponere. Inter illa sollicitudinum Imperialium quotidiana studia, quibus noster animus frequenter distrahitur, illa nobis est cura præcipua; ad illum sedulum destinamus affectum qualiter sanctam Matrem nostram reueremur Ecclesiam; & dignis piæ deuotionis fauoribus complectamur. Hoc autem, tunc nos exequi ritè perpendimus, dum singularum quidem Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum libertates & iura intacta

seruamus.

ſeruamus, & liberalibus Imperialis Magnificentiæ gratiis gratioſius adaugemus. Hinc etenim & Regem ſupremum per quem Regnum nobis & Imperium orbis eſt creditum deuotè recognoſcimus & ſacri Imperij gloriam virtutum operibus præcipuo quodam reddimus præconio glorioſam. Sanè pro parte Venerabilis Guilelmi Ebredunenſis Archiepiſcopi noſtri & ſacri Imperij Romani Triſcamerarij Principis, & deuoti dilecti, Majeſtati noſtræ fuit humiliter ſupplicatum; vt eum ſua Ebredunenſis Eccleſia nobis & ſacro Imperio in temporalibus ſit Subiecta; & ab omnibus temporalibus Dominis per claræ memoriæ quondam Imperatorum ac Regum Prædeceſſorum noſtrorum, literas, priuilegio & gratioſa Indulta ſit in totum exempta, cumque temporalia ſeu tota temporalitas eiuſdem Eccleſiæ reputetur, & ſit in veritate inſignis ſacri Romani Imperij Principatus exemptionem & Principatum huiuſmodi innouare, approbare & de nouo conferre & concedere de Imperiali Majeſtate dignaremur. Nos igitur ipſius Archiepiſcopi iuſtis & deuotis precibus tantò dignati ſumus benignius fauorabilem adhibere conſenſum, quantò euidentia ipſius merita, fides eximia & intemerata ſyncera deuotionis conſtantia quibus ipſe celſitudinem noſtram & Sacrum Imperium iugi ſtudio veneratur, vberius promereri noſcuntur. Decernimus & hoc præſenti Imperiali edicto perpetuis temporibus ex ſcientia certa ſtatuimus, de plenitudine Imperatoriæ poteſtatis, vt prædictus Archiepiſcopus Ebredunenſis, ſuique Succeſſores perpetuò Archiepiſcopi Ebredunenſis reputentur, cenſeantur & ſint realiter,

ſicut

ſicut in veritate ſunt noſtri & S.R.I. Principes ſpeciales Temporalitas quoque eorum, ſeu quæuis temporalia eiuſdem Eccleſiæ reputentur, cenſeantur & ſicut realiter proüt ſunt & fuerunt hactenus ſpecialis noſtri & ipſius Imperij Principatus. Nos quidem Archiepiſcopum Ebredunenſem,qui nunc eſt & qui pro tempore fuerit,nec non prædictam Eccleſiam vt pote inſignes Principem & Principatum noſtrum, & Sacri Imperij ab vniuerſis & ſingulis Dominis temporalibus cuiuſcumque præeminentiæ, dignitatis, conditionis, aut ſtatus exiſtant, & eorum Iuriſdictione poteſtate ſeu diſtinctione ex certa ſcientia authoritate Imperiali liberauimus; & in omnibus ac per omnia liberamus, exemptoſque liberos cenſeri & eſſe volumus & in nullo prorſus haberi obnoxios, aut adſtrictos huiuſmodi Saluagardiæ & protectionis noſtræ Imperiales Executores & conſeruatores perpetuos Venerabiles Taurinenſem, Dignenſem & Carpentoratenſem Epiſcopos Principes & deuotos noſtros dilectos, & eorum quemlibet dicto Archiepiſcopo damus & authoritate qua ſupra, cum plena poteſtate tranſgreſſores, inuaſores & turbatores dictorum Archiepiſcopi & Eccleſiæ ſuorumque hominum bonorum & libertatum, poſſeſſionum, & iurium per ſe vel alium ſeu alios puniendi & coercendi, pœnas exigendi atque leuandi, aliaque omnia & ſingula faciendi & exequendi, quæ in talibus ſunt, vel fuerunt opportuna; tenore præſentium deputamus. Volentes inſuper, & eadem authoritate de Imperialis etiam poteſtatis plenitudine ſtatuentes, vt in Terris & Iuriſdictionibus quæ ab Ebredunenſi Eccleſia à quibuſcumque

que

que infra sacrum tenentur; & recognoscunt Imperium ad Archiepiscopum prædictũ recursum promptè fuerit, tanquam ad superiores proprios per viam appellationis & alia legitima iuris remedia, liber possit haberi recursus; & Archiepiscopus ipse, qui est & pro tempore fuerit pro defensione Ecclesiæ suæ, ac bonorum, possessionum iurium & libertatum earundem, ac ipsorum recuperatione ex iustis & legitimis causis, quotiens opus fuerit; bellum indicere & prosequi, ac in toto Imperio arma portare valeat, atque possit & Iurisdictionem temporalem vbicumque ipsum & dictam Ebredunensem Ecclesiam illam constat habere; ac etiam iusto titulo in posterum obtinebit criminaliter, & cuilibet liberè exequi, per se vel alium, seu alios quos ad hæc duxerit statuendos contradictione vel impedimento cuiuspiam non obstante. Statuimus insuper & sancimus vt Archiepiscopus Ebredunẽsis prædictus; videlicet qui est & qui pro tempore fuerit tanquam Immediatus noster & Sacri Imperij Princeps atque Vassallus ratione temporalium Ebredunẽsis Ecclesiæ non possit, nec debeat coram quouis alio; quàm coram nobis seu Successoribus nostris Imperatoribus & Regibus Romanorum, seu Imperiali eorum iudicio trahi, vel conueniri, vel quomodolibet iudicari: Quidquid contra hoc factum fuerit, eo ipso carere viribus decernentes. Nulli ergo omnino hominum, &c. Signum Serenissimi Principis & Domini Caroli IV. Romanorum Imperatoris inuictissimi & gloriosissimi Bohemiæ Regis. Testes huius rei sunt. Venerabilis Armestus Archiepiscopus Pragensis; Ioannes Glomacensis, Theodoricus Mindensis Episcopi, Illustres Bar-

neym

neym Stetinensis, Henricus Magnopolensis, Botro Fallerem Bergensis, Ioannes Tyestini Duces; nec non Spectabiles Burchardus Burgrauius Magdeburgensis Magister Curiæ Imperialis, Albertus de Archalt, & Iacobus de Furstemberg Comites, & alij quam plures, præsentium sub Imperiali nostræ Majestatis sigillo testimonio literarum. Datum Pragæ anno Domini 1350. Indict. 7. 14. Kal. Martij Regnorum nostrorum anno 11. Imperij verò II.

NOTÆ.

SVBIECTA] Regni Arelatensis siue Burgundiæ ratione, quod sibi Imperatores olim vindicabant. Vti iam diximus suprà cap. 47.

Donatio Leotaldi Comitis Matisconensis, Ecclesiæ Cluniaci.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT XXXII.

954. EGo Leotaldus Comes Matisconensis, considerans multitudinem peccatorum meorum, quæ in hac miserabili vita, viuendo contraxi, simúlque tremendi Iudicis examen expauescens, qui peccata hominum nequaquam impunita dimittit. Decreui cum consilio Vxoris meæ & Optimatum meorum, de possessione mea, quæ mihi à Domino concessa est, aliquid donare pro salute animæ meæ & Filij mei Alberici, Matrísque meæ Ecolanæ, omniúmque Antecessorum meorum, eidem Omnipotenti Domino & Cluniacensi Cœnobio, quod est consecratum in honore BB. Apostolorum Petri & Pauli, cui Dñs Abbas Aymardus præesse pariter ac prodesse videtur; Mansum

Mansum scilicet de Massionerio quod situm est in agro Fusciacensi iuxta fluuium Sagonæ, cum tota sibi adiacente terra, culta & inculta, syluis, pascuis, piscariis, aquis, molendinis, & cum vno seruo nomine Gonterio, Filiísque eius ac Filiabus & omnibus inantea acquirendis. Terminatur autem terra ab Oriente fluuio Sagonæ, ab Austro terra Sanctæ Mariæ, & in reclauo riuo, nomine Merueza, terra de Capella & de ipso Massionerio vsque ad terminum publicum, ab Aquilone terra Francorum. Si quis itaque hanc meæ deuotionis eleemosynam (quod absit) ausus fuerit contradicere, seu inuadere vel calumniari, diuini anathematis excommunicatione feriatur, ni citò culpam suam recognoscendo, pœnituerit; & insuper properpera quàm iniecit, libram auri componat; ac deinceps ab iniusta inuasione quiescat. Actum publicè apud Matisconem. Signum Leotaldi Comitis & Vxoris eius Richildis. S. Alberici Filij eorum, qui hoc donum laudando firmauerunt, & scribi iusserunt. S. Sigaldi, S. wicardi, S. Roclerij. Data per manum Bernardi viij. Idus Maias, *regnante Lothario Francorum Rege.*

NOTÆ.

REGNANTE LOTHARIO FRANCORVM REGE] id est anno Christi 954. quo viuebat adhuc Aymardus Cluniacensis Abbas, & regnare cœpit Lotharius.

Confirmatio Alexandri Papæ Priuilegiorum Abbatiæ S. Benigni Fructuariensis.

Ex Archiuo eiusdem Monasterij.

CAPVT XXXIII.

1070. ALexander Episcopus, Seruus seruorum Dei, Venerabili *Alberto* Abbati Monasterij Sanctæ Mariæ siti inIpporegiensi loco qui dicitur Fructuaria, suisque successoribus regulariter promouendis in perpetuum, salutem. Ex consideratione huius sanctæ Apostolicæ Sedis, cui Deo authore licet indigni meritis præsidemus; cogimur vniuersis Ecclesiis prouidere præsertim iis locis, qui pia religione pollere noscuntur. Multum enim Domino nostro Iesu Christo sollicitudinis nostræ curam placere confidimus, si seruos eius vt sibi securiùs militare valeant, à turbine, specularium perturbationum scuto nostræ protectionis defendimus. Quapropter Fili charissime cum interuentu dilectissimæ Filiæ nostræ Agnetis Imperatricis, tum dilecti ac Venerabilis Annonis Coloniensis Archiepiscopi rogatione, tuis etiam precibus per nuntios tuos inclinati, iam dictum Monasterium per studium seruorum Dei constructum, absque aliqua sæculari potentia ad hoc quod esse videtur, peruenit, quodque hactenus summa deuotione ad hanc sanctam ædem respexit, sub tutela Apostolicæ defensionis suscipimus & confirmamus; & quidquid rectè habet, vel deinceps est acquisiturus in mobilibus, imò

&

& immobilibus; ita vt non liceat cuiquam magnæ vel paruæ personæ Seruos Dei ibi vel in Cellis suis degentes inquietare, vel de substantia sua imminuere, nec quidquam de eius iure in alium transferre, vel sæculare placitum facere. Specialiter autem Ipporegiensi Episcopo, ne ibi hospitium faciat, Apostolica authoritate interdicimus, saluo in omnibus Ecclesiæ Romanæ priuilegio. Si quis autem temerario ausu huius nostræ sanctionis priuilegium in totum vel in partem infregerit, nisi digna satisfactione emendauerit, norit se Apostolicæ excommunicationis & anathematis vinculo innodandum. At verò qui pro intuitu custos & obseruator extiterit perpetuæ benedictionis abundantiæ repleatur. Datum Laterani anno Dñi M.LXX.

NOTÆ.

ALEXANDER] Papa II.

ALBERTO) etiam eius nominis II. cuius gesta vide in Chronol. Hist. Pedemont. vbi de hac confirmatione fit sermo. *Cap.* 27.

Sentential Delegatorum Papæ, super dissidio vertente inter Episcopum Geneuensẽ & Monachos Cluniaci, Nantuaci, & S. Eugendi.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT XXXIV.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi anno Incarnationis Dominicæ M. C. LXXXXVIII. Ego 1198.

Rainaldus primæ Lugdunensis Ecclesiæ Minister humilis, Stephanus eiusdem Ecclesiæ Decanus, & Iosserannus Abbas Insulæ Barbaræ cognitores causæ, ex delegatione Summi Pontificis quæ inter Dñm *Nantuellinum* Gebennensem Episcopum ex vna parte, & Cluniaci & S. Eugendi Monachos ex parte alia, vertebatur; Ex eo quod idem Episcopus in quibusdam Capellis quas eorum Monasteria in Gebennensi Episcopatu habent, sine assensu & præsentatione ipsorum instituit Capellanos, cùm ad præscripta Monasteria de iure communi præsentationem pertinere, idem Monachi constanter affirmarent. Visis & auditis allegationibus vtriusque partis & attestationibus cum summo labore & sollicitudine, & virorum prudentum habito consilio: Electionem & præsentationem Capellanorum in his Ecclesiis eisdem Monachis adiudicauimus, scilicet Monasterio S. Eugendi in Ecclesiis de Seyssiaco & Neuiduno, & Episcopum Gebennensem, ad restitutionem gageriæ quam habebat in Venna ab eadem Ecclesia ix. libris priùs ei solutis condemnamus, Monasterio Nantuaci in Ecclesiis *Rumilliaci*, Ingiaci, Gigniaci, Talussiaci, Ameysiaci, Viriaci parui, Chauornay, Passini, Romagniaci, Breno, Albergamenti, Corcelles, Chandore, Chantré, Serrieres, Arlos, Dorches, Villæ, Billiaci & de Chanay, electionē & præsentationē adiudicamus, Monasterio S. Victoris in Ecclesia de Chillonay, & ad restituendam Gageriam quam eadem Ecclesia à Comite habebat, præfatum Episcopum condemnamus, Monasterio de Paterniaco, in Ecclesia de Tela, Monasterio de Condamina, in Ecclesia de Thiés electionem

nem & præsentationem similiter adiudicamus; Episcopo verò Gebennensi electionem & præsentationem Capellarum in iis Ecclesiis adiudicamus, in octo Ecclesiis de Boges; scilicet Sanctæ Radegundis, Seclæ, Iarsiaci, Castellaris, Monte Capella de Certy, Allioni, & in Ecclesiis de Fringe, Chuella, Chomonteti, Castellionis, Salanchiæ & Sanctæ Mariæ de Ripa.

NOTÆ.

RAINALDVS] Comitis Foresij Filius; de quo quædam suprà iam diximus.

NANTVELLINVM] siue Nantelmum, qui ex Priore Vallonis Carthusiensis Ordinis ad Episcopatum Gebennensem euectus est; obiit Idib. Februar. 1205.

RVMILLIACI] vulgò *Rumilli*, Oppidum Ducacatus Gebennesij.

Confirmatio Friderici Ænobarbi Imperatoris, Priuilegiorum Ecclesiæ Geneuensis.

Ex veteri Cod. M. S. rer. Geneuens.

CAPVT XXXV.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Fridericus diuinâ fauente clementiâ Romanorum Rex Augustus. Quamuis omni petitioni quæ ad vsum hominum & ad vtilitatem spectant Ecclesiarum ex culmine Regiæ dignitatis, dignum ducamus acquiescere, præcipuè tamen obsecundare proponimus quibus 1153.

& in aduesis sicut & propriis idem nobiscum est animus. Igitur omnium tam futurorum quàm præsentium Christi Regníque fidelium in perpetuum solers nouerit industria, quòd venientem ad Curiam nostram dilectum nostrum Arducium Venerabilem Gebennensem Episcopum, sicut tantum *Principem* nostrum decuit, benignè recepimus, & in iis quæ ad Domum Regiæ Majestatis spectabant Imperiali Sceptro eum promouimus; deinde piæ petitioni ipsius clementer annuentes, quæcumque bona vel possessiones Ecclesiæ suæ Geben. possederit, aut in præsentiarũ possidet, vel in futurum largitione Regia seu oblatione aliorum fidelium, poterit adipisci Regia authoritate eisdem Ecclesiæ vsibus in perpetuum profuturis confirmamus & præsentis priuilegij scripto, tam præfato Episcopo quam successoribus corroboramus; statuentes vt nulla magna vel parua persona hanc nostram confirmationem infringere præsumat. Sed si quis (quod absit) contumacia ductus huic nostræ corroborationis paginæ temerè contraire tentauerit, Regali banno subiaceat, & decem libras auri in compositione persoluat, medietatem Cameræ nostræ, & medietatem iamdictæ Ecclesiæ. Et vt hæc omnia omninò in posterum intemerata & inconcussa permaneant præsentis paginæ Sigilli nostri impressione munitæ, testes subternotari fecimus, quorum nomina sunt hæc: Humbertus Bisuntinensis Archiepiscopus, Arduinus Basiliensis Episcopus, Gaufredus Spirensis Episcopus, welfo Dux Spoleti, Matthæus Dux Lotharingiæ, Fridericus Dux Süeuiæ, H. Magnus Marchio de Baden, Nugo Comes de Alsas, Leodericus

ricus Comes de Montebelligardo, & alij complures. Egò Hetolfus Cancellarius Vice-Arnoldi Maguntinensis Archiepiscopi & Archicancellarij recognoui. Datum Spiræ xvj. Kal. Februar. anno Dominicæ Incarnat. M. C. L I I I. regnante Friderico Romanorum Rege gloriosissimo, anno verò Regni eius I I.

NOTÆ.

PRINCIPEM] Episcopus Geneuensis, sicut & Lausanensis, Maurianensis, Augustensis & Bellicensis, Sacri Romani Imperij Princeps dicitur, qui omnes olim ad Imperialia Comitia conuocabantur. Vt & Archiepiscopus Tarentasiensis, quæ dignitas eis à Friderico Ænobarbo Sabaudici nominis hoste infensissimo variis temporibus concessa fuit, vt Sabaudorum Principum, in quorum Dominio hi Prælati erant, potentiam aliquo modo imminueret; quod irato Imperatori non successit, Prælatis siquidem illis nudum Principis nomen remansit; authoritas verò penès Sabaudum.

Carta Humberti Bisuntinensis Archiepiscopi, de Balmensi Cænobio.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT XXXVI.

HVmbertus Dei gratia Bisuntinensis Archiepiscopus, Petro venerabili Abbati Cluniacensi, eiusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum. 1149.

tuum. Ex iniuncto nobis à Domino Pontificalis dignitatis officio admonemur Ecclesiarum paci & vtilitati, quantùm possumus Dño auxiliante prouidere, quod vtique nunc efficaciter implere sufficimus, si maiorum nostrorum & maximè Romanorum Pontificum vestigiis inhæremus. Hinc igitur quòd à Dño Papa *Eugenio* de Balmensi Ecclesia & eius pertinētiis, statutum est, quòd videlicet propter scelus, quod Balmenses Monachi ad contemptum sanctæ Romanæ Ecclesiæ in Magistrum Otbertum ausu sacrilego commiserunt, & propter religionis defectum quæ ibi maximè deperierat, loco ipsi nomen & dignitatem Abbatiæ in perpetuum abstulit, vobísque & per vos Cluniacensi Ecclesiæ perpetuis temporibus in Prioratum ordinandum dedit, ratum & inconcussum manere volumus. Donamus itaque præfatam Ecclesiam Balmensem cum omnibus appenditiis suis & liberè & quietè, quemadmodum à Dño Papa factum est vobis & Ecclesiæ Cluniacensi pepetuò possidendam concedimus; saluo iure & reuerentia Bisuntinæ Ecclesiæ & nostra & successorum nostrorum Iustitia, tam in spiritualibus quàm temporalibus. Actum Bisuntij anno ab Incarn. Dñi M. C. X L I X. Indict. xj. in præsentia Guidonis Presbyteri Cardinalis tit. Sanctorum Laurentij & Damasi. Ego Humbertus Bisuntinensis Archiepiscopus. Ego Guilelmus de Arguel. Ego witelmus de Vallibus. Ego Petrus de S. Mauritio. Testes huius rei sunt, Aymo Prior Sanctæ Mariæ Bisuntij, Hugo Prior de Ioya, Petrus Miles Dñs de Leya, Guilelmus Miles de Salins.

NOTÆ.

NOTÆ.

Evgenio] vide Centur. 1. cap. 81. connexitatem habet cum hoc capite & cum ſequenti.

Donatio Ferrandi Caſtellæ Regis, Eccleſiæ Cluniacenſi.

Ex Cartulario Monaſterij Cluniacenſis.

CAPVT XXXVII.

QVoniam dignoſcitur vt per quem Reges regnant, in eo regnare videantur, religioſos Vi- 1256.
ros, piè & miſericorditer confouendo religioſa loca, donationibus & beneficiis extollendo. Eapropter Nos *Ferrandus* Dei gratia Rex Caſtellæ & Toleti, vna cum Dña *Berengaria* Regina genitrice ſua, terreſtre regnum tranſitorium attendentes & cœleſtis participes effici cupientes, ad cuius obtentum, de his quæ tranſitoriè poſſidemus pauperes Chriſti amicos nobis & fauorabiles facere deſiderantes; pro remedio Illuſtriſſimorum Progenitorum noſtrorum Regis *Adelfonſi* & Reginæ Alienoris, quibus in præſenti regno dignoſcimur ſuccedere, in cælis diuina gratia aſſociari mereamur; nec non & ſalute corporis & animæ noſtræ & genitricis noſtræ facimus cartam donationis, conceſſionis & ſtabilitatis Deo & Monaſterio Cluniacenſi, quod eſt conſtructum in proprio allodio prædeceſſoris noſtri Aquitaniæ Ducis wilelmi pij, & vobis Dño Geraldo inſtanti Abbati & veſtris

successoribus totíque Monachorum collegio ibidem Deo seruientium præsenti & futuro perenniter valituram. Donamus itaque & perpetuò assignamus vice annua colligendos, in redditibus Salinarum nostrarum de Accentia ccc. aureos, de quibus vobis & quibuscumque ad Capitulum conuenientibus, vnà tantùm dierum generalis Capituli fiat præstatio competenter. Mandantes & immutabiliter statuentes, vt quicumque deinceps redditus Salinarum de nobis tenuerit dictos aureos teneatur vobis persoluere certis temporibus annuatim. Volumus & stabilimus quod hoc factum nostrum Baronum nostrorum consilio & approbatione roboratum & inconcussum maneat & fideliter obseruetur. Si quis verò ex nostro vel aliquo genere ausu temerario nostræ donationis & concessionis priuilegium infringere, vel diminuere attentauerit, Omnipotentis Dei indignationem incurrat, æternis cruciatibus mancipetur, & ad terrorem illorum qui temporalia supplicia timent potiùs quam æterna, pœnam iniungimus temporalem, vel pro violatione seu diminutione priuilegij, quinque millia aureorum Regiæ parti persoluere teneatur, & damnum quod vobis vel vocem vestram pulsanti super hoc intulerit, in duplum restituat & emendet. Facta carta apud Burgos xiij. die mensis Ianuarij aëra M. CC. L V I. anno regni nostri 1. & Ego Rex F. regnans in Castella & Toleto hanc cartam quam fieri iussi manu propria confirmo & roboro. *Rodericus* Toletanensis Sedis Archiepiscopus Hispaniarum Primas confirmat, Tellius *Palentinus* Episcopus, Geraldus Secobiensis Episcopus, *Rodericus Seutontinensis* Episcopus,

Episcopus, Dominius *Abulensis* Episcopus, Dominicus *Placentinus* Episcopus, Ioannes Dñi Regis Cancellarius Abbas S. Auderij confirmant, & Dominicus de Soria iussu Cancellarij scripsit.

NOTÆ.

FERRANDVS] Historici Hispani, eum Ferdinandum vocant eius nominis tertium.

BERENGARIA] Alfonsi VIII. Castellæ Regis Filia.

ADELFONSI] Legionis Regis.

RODERICVS] qui huius Ferrandi Regis gestorum Historiam scripsit.

PALENTINVS] *Palence* vulgò, in Castellæ Regno sub Archiepiscopatu Toletano.

SEVTONTINENSIS] vulgò *Siguença*, sub eodem Archiepiscopatu.

ABVLENSIS] *Auila*. sub Archiepiscopatu
PLACENTINVS] *Plaisance*. Compostellano.

Priuilegium à Domino Anthonis, Ordini Carthusiensi concessum.

Ex veteri M. S. Codice.

CAPVT XXXVIII.

NOs *Hugo de Gebennis* Miles Dñs de Anthone & de Varey, dilectis suis vniuersis Bailliuis, Iudicibus, Castellanis, Mistralibus, Pedagiatoribus, Ga- 1363.

 bellatoribus

bellatoribus, & aliis Officiariis nostris quibuscunque ad quos præsentes literæ peruenerint, vel eorum Locatenentibus, salutem & dilectionem synceram. Cùm bonæ memoriæ *Guichardus* quondam Dñs de Anthone dudum concesserit de gratia speciali & pro remedio animæ suæ & animarum Antecessorum suorum, dilectis nostris Viris Religiosis totius Ordinis Carthusiensis indulgendo eisdem quod ipsi Religiosi & eorum familiares & nuntij totius Ordinis Carthusiæ, vt res eorumdem & bestiæ vniuersæ per totam Terram suam salui & securi pertranseant absque aliqua exactione pedagij. Nos igitur prædecessorum nostrorum vestigiis inhærere volentes, dictas concessiones, libertates, priuilegia & immunitates concessas & concessa vt prædicitur pro nobis & nostris laudamus, approbamus & ratificamus, atque omnia alia de nouo facimus prædictis Religiosis, vnde vobis & vestrum cuilibet insolidum tenore præsentium præcipiendo mandamus, quatenùs prædictos Religiosos, & eorum familiares res & bona ipsorum defendatis, custodiatis & manutenotis. Et quod Religiosi prædicti nec eorum familiares vllo modo Leydam & exactiones quascumque, vel etiam aliqua pedagia de suis propriis rebus soluere teneantur. Et quod eis pro transitu stratæ publicæ, vel viarum seu Pontium, vel etiam pro ædificatione viarum vel Pontium, si de nouo fierent aliquid exigatur, praua consuetudine non obstante, sed liberi & liberè eant & redeant, & bona eorum ducant & reducant quocumque eis placuerit prædecessorum nostrorum & nostra liberalitate speciali præscripta congaudentes,
prout

provt hæc in præſentibus literis pleniùs continetur. Inſuper volumus, præcipimus & mandamus vt ſuprà, quatenus prædictam conceſſionem per nos factam & omnia vniuerſa & ſingula prædicta inuiolabiliter obſeruetis, & nihil in contrarium faciatis, nec fieri permittatis, & ad ſupradicta omnia facienda & implenda alter veſtrum alterum non expectet. In quorum omnium robur & teſtimonium Sigillum præſentibus literis iuſſimus apponendum. Datum vltima die Maij anno Dñi M. C C C. L I I I.

NOTÆ.

HVGO DE GEBENNIS] Amedei Comitis Gebennenſis, & Agnetis Cabilonenſis Filius, qui primis nuptiis Iſabellæ de Anthone Anthonis, Perogiarum & Gordani Dñæ coniunctus fuit.

GVICHARDVS] immunitatem illam pedagij (de qua hic ſermo) conceſſit Ordini Carthuſienſi anno 1200. de conſenſu Guichardi de Anthone eius Filij, ſub Sigillo Raynaudi Archiepiſcopi Lugdunenſis.

Priuilegium Henrici Imperatoris, Monaſterio Sancti Benigni Fructuarienſis, Stylo ſemi Barbaro.

Ex Archiuo eiuſdem Abbatiæ.

CAPVT XXXIX.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Henricus Dei gratia Romanorum Imperator Auguſtus. Sicut 1014.

pro ædificatis locis ſanctorum, ne à ſtatuto ſuo deficiant, noſtrum eſt iuuare. Ita pro ædificandis quærentium præces benignè debemus recipere, & vt ſtabilitatis effectum capiant pia ſollicitudine procurare. Huius rei gratia D. *Abbas Wilelmus* noſtram clementiã adiit, petens quoddam Monaſterium noſtra authoritate corroborari, ſitum in loco qui dicitur Fructuaria ex propria hæreditate Fratrum eius Gotfredi, Nitardi atque Roberti in honore Sanctæ Dei Genitricis Mariæ, Sanctique Benigni Martyris conſtructum, velut in *Carta* indicatus à Gontardo Diacono edita continetur, cuius præcibus ſuſceptis priùs regali præcepto confirmauimus. Dehinc vt ſtabilius permaneat Imperiali authoritate corroboramus ſub noſtra defenſione ea ratione recepimus, vt nullus Dux, Marchio, Comes, magna aut parua perſona præfatum Monaſterium inquietare, aut de eius rebus in his locis ſubſcriptis aliquid audeat ſubtrahere à Foſſa Balbeleſco via, quæ dicitur ſumari per tranſuerſum Gerolfia, & per Cabiaria vſque flumen Orgi & vſque in Bedoledo, & in Amalone, vſque in Lama vetula de vna parte vſque in Todullo, & fluuius qui dicitur Padus, in loco qui dicitur Laboraria, de alia parte Foſſa Balboteſco, quæ dicitur via Sumari per tranſuerſum Amalonem, & per tranſuerſum Valda vſque Varina ſuperiorem, & vſque vicum Mancilionem, & in prata Romaragia & vſque in Riuaria, & vſque fluuium Padum, & de alia ripa Padi vſque in Aſpra, quod eſt in fine Gazingaria, & in fine Teſcalia, & in fine Laberariæ infra iſtos fines eſt Vulpianum cum Caſtello & Capella; eſt pratum Borſone, & pratum

Rigio

Rigio & Fornallo & Vualda de Vulpiano, vſque ad finem ſuperius dictum; In Canauaſio Vrbianum cum Caſtello & Capella & ſeruis & ancillis vltra Padum in Gazingo, cum aliis rebus ſuis pertinentiis. Cum his autem confirmamus per hanc præceptalem conſtitutionem ſupra dicto Cœnobio ſemper habenda omnia quæ habet, vel quæ habere debet in his ſubterſcriptis Epiſcopatibus atque Comitatibus Iporienſi, Taurinenſi, Vercellenſi, Nouarienſi, Mediolanenſi, Ticinenſi, Aſtenſi, Aquenſi, Albenſi, Albingaunenſi, Saonenſi, & Tardonenſi; habeat & teneat quieto iure, Caſtellum Longobardorum cum omnibus ſuis pertinentiis, & omnia prædia illa & cortes quas dedit Ottho qui & wilelmus Comes, Filius Adalberti, Nepos Berengarij Regis ipſo loco infra fines Longobardiæ ex hæreditate Parentum & propinquorum ſuorum. Statuimus etiam per hanc noſtri præcepti firmitatem in perpetuum habendas omnes Terras illas quas habere debet iam ſæpè nominatum Monaſterium ex hæreditate *Roberti* quondam Viri Nobiliſſimi, qui fuit genitor iam dicti Abbatis wilelmi; ſimul & ex hæreditate Eriberti Filij Gezonis de Stolezano inter omnes fines & pertinentias; Morozo cum Caſis, Caſtris & Capellis ſimul, & quod habere debet in Miſaſca, Montironi, Cylon, Serraloci, & in terra quæ dicitur Varnera, & in valle Grauina, & in terra grande quæ fuit de Varneda; & in Gratinaria, & in Riuole, & in Celle & in Tupino, & in Monzena, & in Fabrica, & in Bredulo, & in Frainello, & in Granaſco, & in Rocca-forte, & in cluſa quæ dicitur Flamulaſca, & in Racili & in Laterole

role

role, in Garisiua, in Casiano & in aliis singulis locis infra Comitatum Bredolensem confirmamus, & præfato Monasterio per hanc nostram præceptalem paginam, omnem illam hæreditatem & possessiones quæ ex paterno & materno iure debebantur Otberto, qui fuit Filius Gerardi & Nepos Otberti Comitis, qui fecit hæredem suam Sanctam Ecclesiam Fructuariensem, quando Pater eius & ipse reliquerunt mundum, dantes se & omnia sua Deo factis Monachis, Cortes scilicet & Castella quæquæ posita sunt in Comitatibus, Astense, Aquensi, Dionensi, & Ebredonensi, & quæ fuerunt propria iam dicti Otberti Comitis, cuius Filia fuit Berta Vxor Girardi, quorum nomina notata in præsenti pagina sunt: Videlicet Bergomasco, Bredunum, Montebarnesium, Colomberium, Castellum Aynaldi, Gorinam, Bose, Lauris, Cadenano, Barbariscum, Calix, Criclariola, cum mancipiis vtriusque sexus, & cum omnibus aliis sibi ritè pertinentibus rebus, possideat quieto iure, & teneat iam dictus locus omnia quæ ex hæreditate Gotfredi & Nitardi Fratrum, qui factis Monachis habere debent, & in Corte quæ dicitur Casale S.Euasij, simul & montem rabiosum, cum omnibus pertinentiis suis quam ex parte Girardi habet & omnia illa prædia quæ dederunt *Manfredus Marchio* & Berta eius Vxor & Fratres eiusdem Manfredi, id est Alricus Episcopus & Oddo Comes, & Ardoinus Consobrinus eorum in Matigo, in Scarnafixio & in Gazinga, & in Corte Regia, & in Taurino Ciuitate intus & foris, & si quid aliud inueniri potest in aliis locis & fundis & Cortibus, de terris offersionis eorum; nec

non

non & omnes terras illas quas dederunt Vgo Clericus & Mater eius & Fratres eius Anſelmi Marchionis Filij & wilelmus, & Paprandus Fratres Filij Marchionis Oddonis, id eſt in Orſinga, in Maleria, & in Tridino, in Cornale, in Corte Oriola, & iuxta mare in Comitatu Saonenſi in loco & fundo Celle & Terriſio & in Inſula Regia; & ſi quid aliud vbi inueniri poteſt de terra Offerſionis eorum, & ea quæ dedit in Marigo quidam Miles Albricus nomine quando factus eſt Monachus, & terram quam fecit Ademarius cum Vxore ſua Berta in Roſaſcho, & ea quæ fecit Ottho de Beſado in Paleſtro. Conſtituimus quoque & ſtabilimus per hoc noſtræ confirmationis præceptum, vt Abbas prædicti Monaſterij liberam habeat poteſtatem tenendi & ordinandi cellas quas iam habet ex dono miſericordiæ Dei, id eſt Cellam Aſtenſem, Cellam Neuigenſem, Cellam in Quaranta, Cellam in Caualliaca, Cellam in Paderno, & ſi quas alias Deus donare dignatus fuerit, cum omnibus pertinentiis earum, remota omnium hominum contradictione, vel moleſtia. Signum Dñi Henrici Sereniſſimi Cæſaris atque inuictiſſimi Imperatoris Auguſti. Henricus Cancellarius vice Eurardi Epiſcopi Archicapellani recognouit. Datum anno Dominicæ Incarnat. M. XIV. Indict.xij. Anno Dñi Henrici Imperatoris Auguſti Regis xij.

NOTÆ.

ABBAS WILELMVS] ſcilicet Sancti Benigni Diuionenſis, qui Monaſterij Sancti Benigni Fructua-

riensis fundator extitit, vti iam suprà diximus.

Chron.hist. Ped.c.27. CARTA] quam retulit, nunquam satis laudandus Dñs Episcopus Salutiarum.

ROBERTI] wulpiani Comitis, qui Ardoini Regis Italiæ Frater erat.

MANFREDVS MARCHIO] Secusiensis.

Donatio Matildis Comitissæ Niuernensis, Ecclesiæ Cluniacensi.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT XL.

1226. EGo Matildis Comitissa Niuernensis, Omnibus notum facimus præsentibus & futuris, Quòd nos ob remedium animæ nostræ, & *H.* quondam Comitis Niuernensis Dñi & Mariti nostri & Antecessorum nostrorum, dedimus & concessimus in puram & perpetuam eleemosynam Deo & Ecclesiæ Cluniacensi, & Beatis Martyribus Reueriano & Paulo Fratribus, qui apud S. Reuerianum pro tempore memorantur, quidquid iuris, vsagij, consuetudinis & exactionis in blado, in pecunia, in fossamentis, in carramentis, in gallinis, in corueis, in commendis siue aliis costumis, & omnibus aliis habebamus, vel habere videbamur, vel Prædecessores nostri habuerant, vel habere visi fuerant in villa de Chauannia iuxta Monterrandi, & in hominibus eiusdem villæ pro Anniuersariis nostris in Ecclesia dicti Beati Reueriani annuatim perpetuò faciendis. Salua tantum garda nostra quam in

in eadem villa habemus & retinemus, testibus præsentibus literis, & Sigillo nostro nobis Vidua existente. Actum anno Dñi M. C C. X X V I. mense Iunio.

NOTÆ.

H.] Heruæi scilicet, de quo plura superiùs habuimus.

Priuilegium Leonis Papæ Monasterio Sancti Mauritij Agaunensis.

Ex Cartulario Agaunensi.

CAPVT XLI.

IN nomine Dei æterni & Saluatoris nostri Iesu Christi. *Leo* humillimus Seruus seruorum Dei, & 1049. in Apostolici culminis arce, non meritis propriis, sed ætherei clauigeri aliorumque Apostolorum Principis Petri diuina opitulante gratia sublimatus; Dñs noster Iesus Christus, vt à primi parentis piaculi cautione humanum genus liberaret; de Cælis ad terras descendit, & proprio suo cruore redemptum B. Petro pascendum commisit; Quod mysterium successionis serie ad nos vsque quamuis indignos peruenit. Quapropter oportet omnes Christianos ad sanctam Matrem Ecclesiam, & Apostolicam Sedem concurrere eo modo, vt conditor effectum deuotionis consequatur, & piæ constructionis oraculis in priuilegiis largiendis non denegetur auxilium. Cunctis

igitur vniuersalis Ecclesiæ filiis, notum esse volumus, quia dum in illius partibus orbis naufragantem Ecclesiam releuando Gallias tenderemus ad eum locum cui Agaunum nomen est peruenimus, quem pretiosi Martyres Mauricius & eius commilitones suo sanguine profuderunt, vbi triduo commorati, quamquam patrociniis Sanctorum diuitem locum, & Apostolicis priuilegiis decoratum, omni tamen thesauro & beneficiorum plenitudine destitutum provt potuimus consolauimus, eorumdemque Martyrum festa celebrauimus; ibi etiam adstantibus nobis Petro Archidiacono nostro, & Alinardo Lugdunensi, & Hugone Vesunticensi, & Friderico Geneuensi, & Aymone Sedunensi, qui nunc eidem præest Ecclesiæ; relata est nobis præmissis reliquis luctuosa miseriarum sarcina illius locis Canonicis non illata, priuilegij tamen authoritate ante prohibita; quòd non liceret Canonicis in fine vitæ propria bona distribuere, neque viuentibus de Ecclesiasticis rebus præter Prælati sui voluntatem quidquam ordinare. Nos autem huius mandatum facimus prædictis Episcopis, & maximè eidem Episcopo Aymoni videlicet illis Prælato, vt Imperatori Henrico nobis apud Coloniam obuiaturo intimarent præcepimus, quatenus eius consilio & iuuamine sedaremus ruinas tantæ violentiæ, quorum non solum tunc, sed multoties audita lachrymabili querimonia miseratus prædictus ille piissimus Imperator Henricus postulauit à nobis, vt idem Monasterium Agaunensium in quo ipse Aymo sub Canonicorum Regula Abbas esse dignoscitur, priuilegio cum Sedis Apostolicæ infulis decoraremus;

mus; & sub sancta cui Deo authore præsidemus Ecclesiâ, constitutum præteritorum Regum post statuta & priuilegia eiusdem Monasterij, nostri quoque Pontificatus honore coornaremus, vt nullo tempore corrumperentur, vt neque super Canonicos illos Prælatus aliquis sine eorum communi consilio vel electione mittatur, neque ex communibus Ecclesiæ rebus post congruam dispositionem eorum quidquam tractetur, nec alicuius Prælati violentia in eorum diripienda bona propria temerè præsumendo præualeat, sed omnia priuilegij authoritate propria vel communia bona eorum decretis ordinentur. Et si fortè eorum aliquis præoccupatus fuerit morte, Fratres (si defuerint parentes) ita eius bona Ecclesiæ, familiæ & pauperibus distribuant, vt nouerint oportere. Et ne Prælatus aliquis potestatem aliquam inibi exercendo vocem lætitiæ eorum perturbet, sub anathematis vinculo colligamus: Et in Episcopatu Lausanensi quandam Curtem nomine Auronum, quondam eis sublatam violentia Prælatorum, restituimus, cum Ecclesiis & reliquis appenditiis, vt ad mensam Fratrum semper deseruiat. Propterea piis Francorum precibus aures accommodantes prædicti Monasterij congregationi diuinis mandatis inhærenti, Sedísque Apostolicæ Regulam seruantis; per huius præceptionis nostræ authoritatem, id quod exposcunt effectu mancipamus. Ideò cuiuslibet Ecclesiæ Sacerdotem in præfatum Monasterium vel in Ecclesiis in eius curtibus sitis, & ex sibi datis eleemosynis ordinatis nullum Pontificium Prioratus permittimus habiturum, sed & illum qui Ciuitatem Sedunum præ-

nomine Valesiam habuerit, quamlibet ditionem seu potestatem vendicare in ea authoritate Sedis Apostolicæ prohibemus. Ita vt nisi à Prælato Ecclesiæ vel à Fratribus inuitatus, nec ad Missarum ibidem celebranda mysteria quispiam præsumat accedere, vel suam dominationem exercere, nec vlla conciliabula prætendere, aut de eleemosynis S. Monasterio collatis participare; neque decimas illic à S. Sigismundo, vel ab aliis collatas quisquam tentet auferre, eo quod sub tuitione Apostolici priuilegij consistunt, & inconcussè cuncta secundum conditoris eius desideria permanere cunctis temporibus constituimus per huius nostri Decreti paginam, atque interdicimus omnibus Præsulibus, vel cuiuscumque dignitatis honore præditis, sub anathematis vinculo constringimus, quicumque huius seriem institutionis subuerterit, vel ipsarum scripturarum sanctiones de donariis ac libertatis honore præditis, quæ à Regibus, vel aliis fidelibus constitutæ sunt, & præfato Monasterio sub priuilegiis indultæ quolibet modo vel tempore voluerit corrumpere. Leo Deo authore in hac serie priuilegij ob amorem Dei & Sanctorum Martyrum honorem à me facta relegens subscripsi, & Episcopos hos subtus adnotare iussi. Petrus peccator iussus à Dño Papa subscripsi. Gregorius peccator iussus à Dño Papa subscripsi. Hugo peccator iussus à Dño Papa subscripsi. Hermannus peccator iussus à Dño Papa subscripsi.

NOTÆ.

LEO] Nonus scilicet, qui anno 1049. electus fuit, &

& eo ipſo anno Concilium Moguntię conuocauit,& eundo Agaunum pertranſiuit. Ideò huius Bullæ data anni 1049. eſſe debet; quamuis Tritthemius in Annal. Concilij illius celebrationem & Alpium tranſitum ad annum 1050. referat contra Hermanni Ocalaſi ſcriptoris teſtimonium. *Baron. in An. Eccl.*

Donatio Hugonis Ducis Burgundiæ, Eccleſiæ Cluniacenſi.

Ex Cartulario Monaſterij Cluniacenſis.

CAPVT XLII.

QVoniam propter vitæ præſentis breuitatem & ſuccedentium varietatem facilè labitur à memoria, quòd à mortalibus geritur, niſi literis fuerit annotatum. Eapropter in Dei nomine Ego *Hugo* Dux Burgundiæ, notum facio præſentibus & futuris; Quòd pro ſalute mea & meorum, & pro animabus Parentum & Anteceſſorum meorum, & pro anima Dñi Guichardi de Ryon, in emendationem damnorum quæ intulit Eccleſiæ Cluniacenſi, dedi & hac mea carta confirmaui Deo & Beatis Apoſtolis Petro & Paulo & Eccleſiæ Cluniacenſi, de conſenſu & voluntate Filiorum meorum Odonis & Alexãdri totam partem meam in venditionibus de *Caſtellione* integrè & plenariè cum omnibus pertinentiis ſuis, abſque vlla exceptione, ſicut Dñs Lingonenſis Epiſcopus alteram partem vnquam pleniùs, vel liberiùs habuit, cum libertatibus & conſuetudinibus ſuis, ſiue venditiones 1187.

infra

infra Burgum, siue extra fiant, & hoc donum garentizabimus memoratæ Ecclesiæ Cluniaci, Ego & hæredes mei. Porrò Dñs Abbas *H.* & Conuentus concesserunt mihi Missam vnam quotidianam & continuam pro anima Dñi Girardi de Ryon præter Anniuersarium eius. Ideò quòd medietatem suprascripti redditus pro eo dedi, & alteram medietatem pro me ipso. Testes sunt Artaudus Sacrista Cluniacensis, quem de memorata donatione præsentem inuestiui. Petrus de Ponsiol, Berardus de Bosco, Robertus Ballo Monachi; & de Laïcis, Simon de Breton, Bernardus Præpositus de Castellione, & alij multi. Actum anno ab Incarnat. Dñi M.C.LXXXVII.

NOTÆ.

HVGO] tertius huius nominis, cuius rogatu 1189. Manasses Lingonensis Episcopus hanc donationem confirmauit.

CASTELLIONE] supra Sequanam.

H.] Hugo IV. Abbas Cluniaci.

Donatio Hugonis de Calomonte, Ecclesiæ Cluniaci.

Ex Cartulario Cluniacensi.

CAPVT XLIII.

1149. QVæ alta temporum profunditate in obliuionem deuocari pertimescimus præsenti scripto memoriæ posterorum commendare gaudemus. Notum itaque

itaque fiat quod Hugo de *Calomonte* pro remedio animæ suæ, quidquid in villa de *Lurciaco* iustè vel iniustè possidebat, seu nomine gardæ, vel quolibet alio titulo, Deo & Ecclesiæ Cluniacensi donauit, cæteráque beneficia quæ Aicardus de Montemerulo & Girberga Soror eius, & Fulcardia Mater eorum pro salute animarum suarum eidem Ecclesiæ Cluniacensi contulerant, donauit & concessit, quidquid videlicet in villa de *Lierans* habebant, & mansum de Coet cum appenditiis suis, & mansum de Verzil cum appenditiis suis. Hoc autem Guilelmus Soror prædicti Hugonis, & Hugo de Roorterio Filius eius laudauerunt & confirmauerunt; nihilominus manifestum fieri volumus, quòd prædicta Guilelma pro requie æterna habenda in diem obitus Deo & Cluniacensi Ecclesiæ donauit, quidquid in villa de Sapes & in appenditiis eius habebat, & Colongiam de Iblens cum appenditiis suis, & mansum de Veteri-Curia cum appenditiis suis, & mansum de Morons quod eis in vita sua pro octo libris obligauerat; ea videlicet pactione, vt quingentos solidos Hugoni Palatino pro debitis suis, & Hugoni de Calomonte soluendis redderent, quòd ita factum est. Sciendum verò est, quòd prædictus Hugo de Roorterio antequam hanc donationem in manu Dñi Humberti Lugdunensis Archiepiscopi & præsentia ipsius Capituli laudare vellet, quemadmodum se facturum promiserat, sex libras à præfata Cluniacensi Ecclesia habuit, quibus susceptis in manu Dñi Humberti præfati Lugdunensis Archiepiscopi; hoc donum nihil ibi retinens laudauit & concessit, & hanc cartam Sigillo Dñi Archiepiscopi, &

Sigillo Lugdun. Ecclesiæ muniri præcepit. Huius rei testes sunt Eraclius Archidiaconus, Ioannes Archipresbyter de Maximiaco, Odo Archipresbyter de Sandrana, Hugo de Valens, wilelmus de Chalouris, Hugo Palatinus, Hugo de Saxo, Raimondus de Molon, Petrus de Vassalliaco Prior Montis-Bertrandi, Guido de Marchia Monachus, &c. Quod autem hæc carta in Capitulo Lugdunensi ab Hugone de Roorterio laudata & confirmata sit. Testes sunt Mallenus Decanus, Girinus Præcentor, Aymo de Riuoria, Petrus de Borbone & plures alij. Hoc autem factum est anno ab Incarnatione Dñi M. C. XLIX. pridie Nonas Nouembris.

NOTÆ.

CALOMONTE] vulgò de *Chalamont*, familia totius Dombensis Principatus olim antiquissima.

LVRCIACO] *Lurcy*, in eadem Prouincia.

LIERANS] Castrum est non longè à Villario Sebusianorum Oppido.

Donatio Matildis Comitissa Tornodori, Ecclesia Cluniacensi.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT XLIV.

1182. EGo *Matildis* Comitissa Tornodori. Notum fieri volo præsentibus & futuris, me Capitulo Cluniacensi tenore præsentium perpetuò dedisse & concessisse

cessisse quartam partem vnius villæ quæ vocatur Hifs, quam emi ab Hugone Duce Burgundiæ, assensu & voluntate Oddonis & Alexandri Filiorum eiusdem, sicut continetur in literis eiusdem Ducis (quas ab ipso mihi traditas reseruo) pro salute animæ meæ & animabus prædecessorum meorum, & pro Anniuersario meo quod Cluniacensis Ecclesia ipso præcipuè dono facere pepigit in æternum. Donum itaque sic à nobis est dispositum, quòd quandiu vixero prouentus villæ nominatæ in refectione Cluniacensis Conuentus semel in anno expendetur; post mortem verò meam, in die Anniuersarij mei prouentus similiter, Conuentus reparationi distribuetur. Si verò Monachi Cluniacenses donum istud vendere, vel inuadiare volebant ad homines solùm meos pertinens, emptione vel vadio redire decreuimus & volumus, manente semper beneficio refectionis memorato Conuentui destinatæ, quia si aliquo modo donum meum à potestate Monachorum exitum habere contingat, venditione scilicet aut vadio, aut terræ in terram mutatione, nihilominus maneat redditus in refectionem supradictam dispositus ex quocumque modo res contingat, quantùm donum valet in redditu, tantùm pro refectione sua Conuentui semper restituatur. Sicut enim perpetuum est anniuersarium, sic beneficium manere volumus in æternum. Huic ergo donationi vt firma sit & stabilis literas præsentes Sigilli nostri munitas impressione apposuimus. Cuius rei hi sunt testes, Stephanus de Monte S. Ioannis, Bernardus de Saudon, Heruesius de Saffres, Oliuerius de Quingy, Stephanus Prior de Troant & alij.

 Actum

Actum est hoc anno Verbi Incarnati M. C. LXXXII.

NOTÆ.

MATILDIS COMITISSA TORNODORI] eadem est quæ superiùs Comitissa Niuernensis dicta est.

Immunitas Pedagij, Girardi Comitis Matisconensis, Monasterio Cassaniæ.

Ex Cartulario eiusdem Monasterij.

CAPVT XLV.

1168. EGo *Girardus* Comes Matisconensis. Notum facio præsentibus & futuris, quòd pro remedio animæ meæ & Parentum meorum, considerata religione Domus de *Cassania* & Oratorum ibidem Dño seruientium particeps fieri cupiens, donaui Deo & prædictæ Ecclesiæ, vt cum Fratres memoratæ domus pro emendo sale & aliis suis quibuscumque negotiis per terram meam transitum facientes, ab omni exactione de cætero sint immunes, ne scilicet in tota terra mea Pedagia vel Leydas soluere cogantur. Hanc autem donationem factam in manu Vtfredi Abbatis, Wilelmus Filius meus laudauit, & ego ratum & firmissimum permanere desiderans Scripturæ commendandum præcepi, & Sigilli nostri testimonio roboraui. Testes sunt Humbertus de Bellojoco, Stephanus de Villars, *Petrus de Palude*, Colardus de Sala, Ebrardus de Chauannes & Fulcherius Bruni Milites.

NOTÆ.

NOTÆ.

GIRARDVS] alibi dicitur etiam Viennensis Comes, & Dñs Salinensis, eius nominis primus.

CASSANIA] vulgò *Chassagne*, Monasterium Ordinis Cisterciensis apud Sebusianos, de quo plura dedimus in Hist. nostra Sebusiana.

VTFREDI] qui circa annum 1168. viuebat, ad quem huius immunitatis data referri potest.

PETRVS DE PALVDE] Illustris Paludanæ Familiæ, Varemboniorum Regulorum Comitúmque Varasiorum caput.

Donatio Aymonis Comitis Geneuensis, Monasterio S. Eugendi Iurensis.

Ex Archiuo eiusdem Monasterij.

CAPVT XLVI.

IN nomine sanctæ Trinitatis. Ego Aymo Dei gratia Geneuensium Comes, cogitans casum humanæ 1090. fragilitatis simulq; perpendens quantùm Ecclesiarũ augmentationes saluti prosint animarum. Concedo Ecclesiæ S. Eugendi cui Venerabilis Abbas Vnaldus præesse videtur. Alodos illos quos ab ingenuis hominibus in *Potestate* Seyssiacensi Monachi præfatæ Ecclesiæ hactenus obtinuerunt, & à modo obtenturi sunt; ab illis videlicet ingenuis, qui dies consuetudinales quos esse xij. tradunt & alia debita exceptis aratura

 boüm

boüm in coruata & obseruatione placiti generalis consuetudinaliter mihi non debent; retinemus autem in hac concessione, vt si in terra quam huiusmodi acquisitione præfati Monachi obtinuerint, Rusticanus aliquis habitat, boues suos in coruata mea exhibeat, & in placito generali vicinorum suorum more semetipsum præsentet. Vt autem hæc nostra concessio rata permaneat ab Vxore mea & Filio meo eam laudari facio, & tam scripto quàm testibus confirmari præcipio. S. Aymonis Comitis. S. *Ita* Vxoris eius. S. Geraldi Filij eius.

NOTÆ.

POTESTATE] id est Iurisdictione.

ITÆ] è Familia Fuciniaca, quippe quæ Ludouici Domini de Foucigny & Tetbergæ Filia erat. Cæterum licet hac in carta nulla anni designatio reperiatur, vt ea erat sæculi incuria; attamen anno Christi 1090. scriptam fuisse denotat Vnaldus Abbas S. Eugendi, qui donum recepit, qui eo tempore viuebat.

Conuentiones & Pacta inter Episcopum Gebennensem, & Dominum de Gex.

Ex M. S. Codice rerum Gebennensium.

CAPVT XLVII.

1261. VNiuersis præsentes literas visuris vel audituris, Simon de Iöinvilla Dñs de Gex, & Lioneta eius Vxor, salutem & notitiam rei gestæ, ad omnium notitiam

titiam volumus peruenire. Quòd cùm contentio ſiue diſcordia eſſet inter nos ex vna parte, & Venerabilem Patrem Dñm *Henricum* Dei gratia Gebennenſem Epiſcopum ex altera, ſuper iis videlicet, quòd nos dicebamus nos habere ius & iuriſdictionem in Terra du Mortier, ſcilicet apud Satiniacum, Burdigum, Peycié & Pinetum; & dicebamus Caſtrum *Pineti* ædificatum eſſe in præiudicium noſtrum & Caſtri noſtri de Gex, ſiue Dñi eiuſdem Caſtri, & furcas leuatas ibidem ſimiliter contra ius & iuriſdictionem dominij noſtri de Gex, & alia quædã vendicabamus in prædictis locis vel pertinentiis eorumdem. Item dicebamus villam de Auayſon debere eſſe de feudo noſtro, quam Pagauerus de Buſſy Domicellus Lugdunenſis Diocœſis tenebat in feudum à dicto Epiſcopo & recognoſcebat ab Epiſcopo. Item dicebamus nos habere ius & iuriſdictionem, banna, conſuetudines & alia quædam in Ponte Gebennenſi & villa *S.Geruaſij*, & pertinentiis eorumdem; Ex aduerſo dicebat præfatus Dñs Epiſcopus nos teneri ſibi ad homagium faciendum pro foro Caſtri noſtri de Gex quod tenebamus ab ipſo. Item petebat à nobis ſibi fieri emendam de damnis, grauaminibus & iniuriis prædeceſſoribus ſuis à prædeceſſoribus noſtris illatis. Tandem poſt multas altercationes mediante Nobili A. Dña Foucigniaci Vxore Illuſtris Viri Dñi Petri de Sabaudia, ſic fuit amicabiliter compoſitum inter nos, pro nobis & ſucceſſoribus noſtris & præfatum Epiſcopum pro ſe & ſucceſſoribus ſuis; quòd nos gratis & quietè & ſpontanea voluntate, non coacti, nec dolo inducti, nec in aliquo circumuenti, quittamus & guer-

pimus

pimus pro nobis & ſucceſſoribus noſtris memorato Epiſcopo & ſucceſſoribus ſuis. Si quod ius, iuriſdictionem, ſiue banna, aut conſuetudines, vel alia vſagia, ſeu alia quæcumque ſint, habemus vel habere poſſumus vel nobis competant, vel competere poſſunt aliquo modo in omnibus locis ſuperius nominatis & pertinentiis eorumdem, ſaluo iure quod habemus apud Burdignin, videlicet in feudo quod Nobiles de Verſonay tenent à nobis, & ſalua fidelitate qua tenetur nobis Stephanus de Burdignin Miles & eius ſucceſſores; & ſaluo feudo quod tenemus à Dño Petro de Sabaudia Comite, videlicet in villa de Burdignin, apud Cholié cum pertinentiis; quæ quoad villam S. Geruaſij fuerunt limitatæ à loco qui dicitur Cornauin vſque ad locum qui dicitur Linans, præfatæ villæ S. Geruaſij, retinentes nobis albergum Hugonis de Gerdili de S. Geruaſio cum hominibus & poſteritate ipſius; ita quod dictus Epiſcopus habeat in ipſos banna & iuriſdictionem, ſicuti habet in aliquo de hominibus villæ S. Geruaſij, & recognoſcimus & confitemur nos tenere à præfato Epiſcopo in feudum, forum Caſtri de Gex; & tenemur nos & ſucceſſores noſtri præfato Epiſcopo & ſucceſſoribus eius, ſine aliquo placito vel aliqua alia petitione facere homagium eidem Epiſcopo & Succeſſorib. eius pro foro ſupradicto, & pro feudo de Auayſon, quod Paganus prædictus tenebat ab eodem Epiſcopo, de quo feudo noſtrum feudum augmentauit. Itaque dictus Paganus teneatur nobis, ſicut tenebatur dicto Dño Epiſcopo de dicto feudo reſpondere. Et nos dictum Epiſcopum à dicto Pagano in omnibus & per omnia ſeruabimus indemnem

demnem. Dictus verò Episcopus præcepit præsentibus literis Pagano memorato quod respondeat de dicto feudo sicut ei respondebat. Et nos prædictum homagium manualiter fecimus eidem Dño Episcopo citra ius alienum, & salua fidelitate trium Dominorum, videlicet Illustris Dñi Petri de Sabaudia, Rodulfi Comitis Gebennensis, & Abbatis S.Eugendi. Et promittimus & obligamus nos facturos & curaturos quòd Sorores nostræ & hæredes earum rata & firma habebunt omnia supradicta, nec vnquam per se vel alium venire contra prædicta. Dictus verò Episcopus nobis dedit in pecunia numerata pro omnibus supradictis, si quod ius habebamus in eisdem ccl. libras Gebennenses, pro quibus habebat feudum de Auayson pignori obligatum; & nos renunciantes exceptioni non numeratæ pecuniæ. Hæc autem omnia & singula supradicta Nos Simon & Nos Lioneta, & dictus Episcopus, iuramus præstito super Sancta Dei Euangelia corporaliter iuramento, pro nobis & nostris hæredibus & successoribus nostris firmiter attendere & seruare, & nullo tempore contra venire & garentizare contra omnes, & defendere in iudicio & extra. In cuius rei testimonium Nos dictus Simon & Lioneta Vxor nostra, & dictus Dñs Episcopus vnà cum Sigillo Illustris Dñæ Agnetis de Foucignié, & Sigillo Capituli Gebenn. præsentes literas sigillauimus. Testes ad hoc vocati, Aymo Sacrista Gebenn. Ecclesiæ, Aymo Decanus Annessiaci, Stephanus de Rossellione Castellanus Castri Insulæ Gebennensis, Iacobus de *Sergier*, Rodulfus de *Liuron*, Milites, & plures alij. Datum & actum Gebennis anno Dñi M.CC.LXI.x.Kal.Maij.

NOTÆ.

HENRICVM] siue vt alibi legitur Hunricum, qui ex Priore Portarum factus est Episcopus Gebennens.

PINETI] vulgò *Pinay*, Castrum Episcopi Geben.

S. GERVASII] olim Suburbium, nunc pars Ciuitatis Geneuensis.

SERGIER ET LIVRON] familiæ Nobilissimæ apud Gesios; prima quidem extincta, multis abhinc annis, altera verò magna cum fama superstes.

Carta Guilelmi & Girardi Comitum Matisconensium, pro Ecclesia Cluniacensi.

Ex Cartulario Cluniacensis Monasterij.

CAPVT XLVIII.

EGo wilelmus Viennensis & Matisconensis Co-
1216. mes, omnibus notum facio præsentes literas inspecturis, Quòd quædam compositio facta fuit inter Nobilem Virum Girardum Comitem Matisconensem & Ecclesiam Cluniacensem in hunc modum *Notum sit omnibus*, &c. Postea tempore procedente orta est querela inter me Comitem wilelmum & Dñm G. Abbatem Cluniacensem eò quòd cartam Comitis *Guerini* Patris mei plenè non seruaueram; sed quia compositio interuenerit, cartam Patris mei laudaui, concessi, & Sigilli mei impressione firmaui; & de cætero me firmiter seruaturum iuramenti religione firmaui. Pro emenda verò eorum in quibus deliqueram contra

contra cartam, dedi Ecclesiæ Cluniacensi in perpetuum dimidiam Monteiam Muriæ apud Ledonem, vbi quinque Monteias & dimidiam priùs habebat, tam ex donatione mea quàm ex legitima acquisitione. Ita quod ex hac donatione mea quam ex hoc quod ibidem priùs habebat integram calderiam de cætero possidebit. Hanc autem calderiam laudaui, concessi, & præsentis scripti patrocinio Monachis Cluniacensibus confirmaui; prætereà pro salute mea concessi, vt omnia quæ Fratres Cluniacenses vel eorum famuli per Terram meam ad necessitates Conuentus Cluniaci ducturi sunt à pedagiis meis liberi & immunes sint; & hanc compositionem me firmiter seruaturum iuramenti religione firmaui. Similiter ego Giraldus Filius Comitis cartam Aui bonæ memoriæ Comitis G. & cartam Patris mei Comitis wilelmi supradictam laudaui & concessi & confirmaui, & me seruaturum bona fide fiduciaui fide præstita corporaliter testibus sigillis nostris. Actum anno gratiæ M. CC.XVI. mense Ianuario.

NOTÆ.

NOTVM SIT OMNIBVS], illam cartam suprà dedimus cent. 1. cap. 9.

G.] Geroldus Patriarcha Ierosolymitanus, qui fuit Abbas Cluniaci.

GVERINI] mendum est Amanuensis, ideò loco Guerini reponendum est Girardi.

Bulla Celestini III. confirmatoria Priuilegiorum Monasterij S. Mauritij Agaunensis.

Ex Cancellaria Agaunensi.

CAPVT XLIX.

1196. CElestinus Episcopus Seruus seruorum Dei. Dilectis Filiis Wilermo Abbati Ecclesiæ S. Mauritij Agaunensis, eiusque Fratribus tam præsentibus quàm futuris regularibus substituendis in perpetuum. Cum simus ad curam & regimen vniuersalis Ecclesiæ licet immeriti prouidentia supernæ dispositionis assumpti; si quando postulantur à nobis quæ ad tuitionem Ecclesiarum pertineant petentium desideriis clementer conuenit condescendere, & eorum vota effectu prosequente complere. Eapropter dilecti in Dño Filij vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & B. Mauritij Ecclesiam quæ iuris & proprietatis Beati Petri esse cognoscitur; in qua secundum Beati Augustini regulam Apostolicam vitam gerentes, diuino vacatis seruitio; ad exemplar prædecessorum nostrorum fœlicis recordationis Innocentij, Alexandri, Celestini Romanorum Pontificum Apostolicæ Sedis priuilegio communimus. Statuentes vt quascumque possessiones quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iustè & canonicè possidet; aut in futurũ concessione Põtificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fideliũ, seu aliis iustis modis præstante Dño poteritis adipisci, firma vobis, vestrísque successoribus illibata permaneant. In quibus hæc propriis

priis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo præfata Eccleſia ſita eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis. Eccleſiam S. Sigiſmũdi, Eccleſiam S. Laurentij. Eccleſiam ſanctæ Mariæ, & Hoſpitale S. Iacobi quæ in villa eiuſdem Eccleſiæ S. Mauritij ſitæ ſunt, cum omnibus ad eaſdem Eccleſias & Hoſpitale pertinentibus. Eccleſiam S. Ioannis de *Sinemuro* cum appenditiis ſuis, Capellam Ducis Burgundiæ quæ in eodem Caſtro ſita eſt & tabernagium totius villæ. Eccleſiam de Anonglar cum appenditiis ſuis. Eccleſiam de *Maſſongiaco* cum appenditiis ſuis. Eccleſiam de Bioley cum appenditiis ſuis. Eccleſiam S. Michaëlis de Tarentaſia cum appenditiis ſuis. Eccleſiam de Salino quæ eſt in Tarentaſia cum appenditiis ſuis. Eccleſiam de la *Tuelly* cum appenditiis ſuis. Eccleſiam de Feſſon cum appenditiis ſuis. Eccleſiam de Allio quæ vocatur S. Mauritius cum appenditiis ſuis. Eccleſiam de Ollens cum appenditiis ſuis. Eccleſiam de Otthonella cum appenditiis. Eccleſiam de *Choex* cum appenditiis ſuis. Eccleſiam de Placentey cum appenditiis. Eccleſiam de Vertros. Eccleſiam de Bagnes cum appenditiis ſuis, Eccleſiam de Vullegio cum appenditiis ſuis. Chriſma verò, Oleum Sanctum, conſecrationes Altarium ſeu Baſilicarum, ordinationes Clericorum qui ad Sacros Ordines fuerint promouendi à Diocœſano ſuſcipiatis Epiſcopo, ſi quidem Catholicus fuerit & gratiam atque communionem Apoſtolicæ Sedis habuerit, & ea vobis gratis & abſque prauitate aliqua voluerit exhibere; alioquin liceat vobis quemcũque malueritis Catholicum adire Antiſtitem, gratiam atque communionem Sedis

Apoſtolicæ habentem, qui nimirum noſtra fultus authoritate, vobis quod poſtulatur impendat. Præterea debitam libertatem à prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus eidem Eccleſiæ noſtræ conceſſam, Nos, authoritate Apoſtolica nihilominus confirmamus, vt videlicet Eccleſia ipſa cum cellis ad eam pertinentibus ſolummodo Romano Pontifici ſit ſubiecta, nec alicui omnino quamlibet dominationē aut exactionem in eiſdem locis liceat exercere. Sancimus etiam, vt nullus in eis niſi regularem vitam profeſſus Canonicus aliquando ſubrogetur, aut qualibet aſtutia intrudatur. Obeunte verò te nunc eiuſdem loci Abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur, niſi quem Fratres communi conſenſu, vel Fratrum pars conſilij ſanioris, ſecundum Dei timorem & B. Auguſtini regulam prouiderint eligendum. Electus autem à Romano Pontifice, vel à quocumque maluerit Catholico Epiſcopo, munus benedictionis accipiat. Decernimus ergò vt nulli omninò hominum liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſeruentur, pro quorum gubernatione & ſuſtentatione conceſſa ſunt, vſibus omnibus profutura, ſalua Sedis Apoſtolicæ authoritate. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſæculariſve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temerè venire tentauerit 2. 3. commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione contraxerit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reumque ſe

diuino

diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à Sacratiſſimo Corpore & Sanguine Dei & Dñi Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diuinæ vltioni ſubiaceat; cunctis autem eidem loco iura ſua ſeruantibus ſit pax Dñi noſtri Ieſu Chriſti quatenùs & hic fructum bonæ actionis percipiat, & apud diſtrictum Iudicem præmia æternæ pacis inueniat. Amen. Amen. Amen. Ego Celeſtinus Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſignaui. Ego Albinus Albanenſis Epiſcopus. Ego Octauianus Hoſtienſis, & Velitrenſis Epiſcopus. Ego Petrus Portuenſis & ſanctæ Ruffinæ Epiſcopus. Ego Melior Sanctorum Ioannis & Pauli Presbyter Cardinalis tituli Pammachij. Ego Ioannes tit. S. Clementis Cardinalis. Ego Guido Presbyter Cardinalis ſanctæ Mariæ trans Tyberim tit. Calixti. Ego Hugo Presbyter Cardinalis S. Martini tit. Equitij. Ego Soffredus Presbyter Cardinalis tit. ſanctæ Praxedis. Ego Fed. tit. S. Marcelli Preſbyter Cardinalis. Ego Ioannes ſanctæ Priſcæ Presbyter Cardinalis. Ego Gregorius ſanctæ Mariæ in Aquiro Diacon. Cardinalis. Ego Gregorius tit. S. Georgij ad velum aureum Diacon. Cardinalis. Ego Lotharius SS. Sergij & Bacchi Diacon. Cardinalis. Ego Nicolaus ſanctæ Mariæ in Coſmedin Diaconus Cardinalis. Ego Bobo S. Theodori Diaconus Cardinalis. Datum Laterani per manum Contij ſanctæ Luciæ in Ortea Diaconi Cardinalis Dñi Papæ Camerarij Kal. Aprilis Indict. xiv. Incar. Dñicæ anno M. C. XCVI. Pontificatus verò Dñi Celeſtini Papæ III. Anno v. Sigilli inſcriptio. S. Petrus. S. Paulus perfice greſſus meos in ſemitis tuis.

NOTÆ.

NOTÆ.

SINEMVRO] Oppidum Ducatus Burgundiæ, vulgò *Semur en Brionnois.*

MASSONGIACO] vulgò *Massongié*, non longè ab Agaunensi Monasterio.

TVELLI] vulgò *la Tuyle*, vicus est vltimus Ducatus Augustæ, cui imminet Mons Peninus, *le petit S. Bernard* dictus, quò ad Tarentasienses itur.

CHOEX] ab Oppido S. Mauritij milliario tantùm distans.

Carta Raimundi Comitis S. Egidij, pro Ecclesia Cluniacensi.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT L.

1164. OMnibus præsentibus & futuris notum sit. Quòd Ego *Raimundus Comes S. Egidij* cognosco & confiteor S. Saturnini villam, allodum & proprietatem esse Beati Petri Cluniacensis; sed propter amicitiam quam Monachi erga me habebant, & vt per meam defensionem villa ipsa in commercio viantium magis augeri possit, statuimus quosdam nouos redditus mihi & sibi infra villam inuicem accipiendos; & ne vnquam ab aliquo variari possit, hac definitione statutum est, vt in Pedatico quod per aquam accipitur, duæ partes erunt meæ, tertij illorum, in omnibus non vsaticis quæ per terram accipiuntur, tam infrà villam

villam quàm infra *Bonas* ipsius villæ, medietas erit mea, & medietas illorum in quintallo, & in corda & in leda de mercato medietas erit mea & medietas illorum, excepta leda lumborum & linguarum & excepta leda Vbiarum, & omnium fructuum qui ad Sextorium non vadunt, quæ propria est Monachorum, de habitantibus in villa focum videlicet ibi facientibus, & fornaticam donantibus, nec per me nec per meos aliquam vnquam iustitiam habebo, si inter extraneos orta fuerit in villa; medietas iustitiæ erit mea & medietas ipsorum, si inter aliquem extraneum, & aliquem habitatorem villæ contentio fuerit, de habitatore nullam ego iustitiam habebo. Iustitia verò quæ de externo mulctata fuerit; media nobis erit, in octo Sextariis de Sale quos in Salinis accipere solent, siue in omnibus consuetudinibus quas de ratibus quæ per aquam veniunt accipere solent; quæ sunt decimæ & gubernacula & transuersaria, & in remo quẽ de vnoquoque nauigagio vendito accipiunt, ego partem non habebo, sed propriæ erunt illorum, sicut omnes illi cæteri reditus, quos antiquitus habere solent, & ita sanè villa ipsa exceptis iis quæ suprà diximus ab omni vi mea & meorum & vsatico deinceps libera permanebit, vt nec ego, nec vllus vnquam de meis, aliquid infra villam, vel infra Bonas villæ inuitare vel arcere possit; si quid arcendum vel iustificandum in villa & infra Bonas villæ fuerit, non nisi per manum Prioris vel Decani ipsius Monasterij fiat, quia ipsi non concesserunt & laudauerunt mihi in prædicta villa ea quæ supra dixi, quæ antecessores mei, nec ego habueram ante. Prætereà ego concedo illis & laudo & nundinas & mercata & omnia

Vu commercia

commercia in quibus lucrari & negotiari possint; nundinas autem nominatim & expresse promitto eis & laudo à prima die Paschæ vsque ad diem Iouis post octauas Paschæ, & vt venientes ad nundinas & ad mercata securè veniant & redeant. Quicumque verò in villa S. Saturnini manserit, vel domum ibi habuerit, vel in domo locata focum fecerit, & familia eorum omnes isti ab vsatico & iustitia mei & meorum liberi erunt; mercatum quod antiquitus in villa S. Saturnini die Iouis statutum est, & ex dono Regis Franciæ confirmatum. Nos eodem die Iouis in perpetuum tenendum laudamus & confirmamus, de Pedatico quod per aquam vt supradictum est, accipitur de parte Monachorum in vno quoque anno xx.solidos Baiulo meo persoluent. Statutum hoc est ita ad tenendum in perpetuum à me & à meis, anno ab Incarnat.Dñi.M. C. L X I V.regnante Dño meo Ludouico Francorum Rege in præsentia & testimonio ipsorum qui interfuerunt. Ego videlicet Raymundus Comes qui hoc statui & laudaui, & Belmondus de Vsés, wilelmus de *Sabrano* Constabularius, Petrus de Cadarosse, Petrus Prior de Cadarossa, Petrus de Remolins, Bertrandus de Balneolis, Hugo de Portu & alij.

NOTÆ.

RAIMVNDVS COMES S. EGIDII] qui posteà Comes Tholosæ fuit Alfonsi I. Tholosani Comitis Filius.

BONAS] id est limites.

Hist.Fran. script.tom. 4.ep.391. DE SABRANO] Epistolam scripsit ad Ludouicum Iuniorem Francorum Regem, contra Melgorij Comitem,

tem, quæ habetur apud Quercetanum. Quantum autem ad Sabranam familiam spectat; ea est Nobilissima, & inter Illustres Comitatus Prouinciæ antiquissima, quippe quæ B. Elzeari de Sabran Ariani Comitis memoria gloriatur, & in Comitum Forcalcherienſium bis matrimonio aſcita fuit; quod & generis splendorem & familiæ potentiam apertè denotat.

Pacta inter Hugonem Abbatem Cluniacenſem & Raymundum Narbonæ Ducem & Comitem Tholoſanum.

Ex Cartulario Cluniacensis Monasterij.

CAPVT LI.

QVoniam mortalium vita breuis & viuentium labilis est memoria, ne vitio fragilitatis humanæ veritas occultetur, & quæ inter homines plerumque pro bono pacis acta sunt, contemptionis occasionem generent, moribus est receptum & meritò, vt quæ memoriam desiderant scripturæ ministerio perpetuò valeant & perdurent. Inde est quod notum fieri volumus omnibus hominibus tam præsentibus quàm futuris, quòd anno ab Incarnatione Dñi M. CC. I I. Kal. Iunij, Ego Frater *Hugo* humilis Cluniacensium Abbas consilio & voluntate Sociorum nostrorum, & consensu & voluntate Raimundi de Brozeto Prioris S. Saturnini & Conuentus ipsius Monasterij, per me & per omnes successores meos in remunerationem obsequiorum quæ Monasterio nostro & membris eius à te recepisse confite- 1202.

Vu 2 mur,

mur, & in spem futurorum quæ te collaturum promittis, dono & in perpetum feudum trado tibi *Raymundo* Dei gratia Duci Narbonæ Comiti Tholosano, Marchioni Prouinciæ ac omnibus successoribus tuis locum idoneum ad construendum & perficiendum tibi Palatium in villa S. Saturnini, in eo videlicet loco in quo Turrim ædificare inceperas, tali conditione vt singulis annis pro illo & pro aliis quæ tibi concedimus vnum *Marabotinum* dones nomine census Abbati & Ecclesiæ Cluniacensi, quinta die post Pascha; quotiescumque tamen illum Priori S. Saturnini (quicumque ille fuerit) solueris vel solui feceris, Abbati Cluniaci eum soluisse intelligens; si tamen ex negligentia vel obliuione per biennium vel triennium, vel tempora longiora solutus non fuerit, res propter hoc in commissum non cadet, sed Marabotinus annis singulis exigetur. Præterea in domo S. Saturnini singulis annis debebis accipere cc. . . . . , tamen equitantibus pro terræ consuetudine, per te, vel per alium quem volueris à festiuitate S. Michaëlis vsque ad festiuitatem S. Martini, quem si tibi vel Baillino tuo terræ illius oblatum coram tribus aut quatuor probis hominibus huius villæ, vel Baiulus tuus, si absens tu fueris, accipere noluerit, pro illo acceptus reputabitur; verumtamen quando Baiulus tuus Albergum vellet accipere, & si tot equitaturas non habeat, secum tamen equitantibus cc. cum suis equitaturis, pro religionis tamen consuetudine procurationem donare tenebitur; scilicet panem & vinum & ciuatam & pulmentum illi diei & tempori opportunum. Et Ego R. Dei gratia Dux Narbonæ Comes Tholosanus Marchio Prouincię hæc omnia vera esse confiteor, & cognoscens

Hæc desunt in Cartulario.

propter

propter hoc hominium tibi feci Hugoni Dei gratia Cluniacensi Abbati, & in bona fide mea te recipiens promitto tibi & Monasterio Cluniaci omnia quæ in Instrumento continentur Patris mei, quod factum fuit inter G. Priorem S. Saturnini & R. Patrem meum me bona fide perpetuò obseruaturum. Instrumenti autem tenor *hic est*. Ad hæc statuo vt successores mei Abbatibus succedentibus semper mutuo Comite vel Abbate idem faciant & promittant, quod ego tibi facio hîc & promitto, & ego si tibi superuixero, hoc idem faciam successori vel successoribus tuis; Ita tamen quod propter hoc faciendum ego fines Terræ meæ non egrederer, neque successores mei, sed vbicumque in terra mea possemus tibi occurrere loco & tempore competenti, promitto & tibi quod ab hac die in antea de possessionibus vel iuribus S.Saturnini nihil acquiram sine consensu & voluntate Prioris S. Saturnini & Conuentus eiusdem Ecclesiæ, nec aliorum Prioratuum in tota terra mea sine consensu & voluntate Priorum & Conuentuum locorum illorum, sed personas, loca, res Ecclesiæ Cluniacensis Monasterij bona fide defendam & promouebo. Acta sunt hæc omnia apud S.Saturninum in Ecclesia maiori, scilicet S.Petri, præsentibus & consentientibus Germano Camerario Cluniac. Simone Cambellano, Girardo Notario Dñi Abbatis, Ioanne de Peyuiers, & Martino Sociis Dñi Abbatis, Gerardo Abbate Curlatensi, & Raygmondo Priore S. Saturnini, G. Priore Rompontis, & Rostanno de Salue Priore Andusiæ, & Rostanno de Andusia Priore de Vermel; Priore de Roseriis, Bernardo de Gallerta Priore de Rions, Petro Priore de Ancone, Hugone de Seusse & toto Conuentu S. Saturnini.

Præsentibus Audeberto de Nonis Iudice & Assessore Dñi Comitis in Castro Bellicadri, Raymundo Gaufridi Vicario de Paternis, Petro Cheuannetio & Geruncuio Scriptoribus Dñi Comitis, Bonouido eiusdem Baiulo in villa S.Saturnini, Râymundo de Moresij, Viualdo Bruno de Tholosa, & me Hugone Notario Dñi R.Comitis Tholosani, qui mandato R.wilelmi Iudicis eiusdem & Cancellarij scripsi, & signum meum apposui. Et ego R. wilelmus Iudex & Cancellarius Dñi Comitis Tholosani præsens interfui & subscripsi.

NOTÆ.

HVGO] huius nominis V. Abbas Cluniaci.

RAIMVNDO] eius nominis VI.

MARABOTINVM] species est antiquæ monetæ Hispaniæ, fortè ea quæ *Marauedis* dicitur.

HIC EST] habetur in præcedenti capite.

Concessio Amedei Comitis Geneuensis, Monasterio Abundantiæ.

Ex Archiuo eiusdem Monasterij.

CAPVT LII.

1153. IN nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen. Ego Amedeus Gebennensis Comes diligens & ampliare volens Ecclesiam Abundantiæ consecratam in honore B. Virginis Mariæ pro animabus antecessorum meorum, scilicet Patris mei Aymonis & Matris meæ Itæ & wilelmi Fratris mei, & Matildis Vxoris meæ, & pro

pro remissione peccatorum meorum, atque pro incolumitate Filiorum meorum *Wilelmi* & Amedei, dono prædictæ Ecclesiæ & Seruitoribus eius bona fide in perpetuum possidere concedo, vsum & pascua suis pecoribus profutura per totam illam partem mei Comitatus quæ ex hac parte Rhodani flumine continetur. Hanc autem donationem eleemosynæ atque concessionem bona fide feci in manu Reuerendissimi Consanguinei mei Dñi Bocardi ipsius Ecclesiæ Abbatis, tam ipsi quàm successoribus eius. Nullus itaque hominum neque Pastores, neque pecora eorum de cætero inquietare vel molestare audeat; quoniam hanc eleemosynam prout melius potui bona fide feci, & in carta scribi ac testibus corroborari, meoq; Sigillo muniri præcepi. Wilelmus de Nangiaco testis, Aymo de Asirico testis, Wilelmus de Crusilia testis, Petrus de Villeta testis, *Guichardus de Alingio* testis, Vgo Chatboldus testis, anno ab Incarnat. Dñi M. C. L I I I. Indict. I. Epact. I V.

NOTÆ.

WILLEMI] qui Patri in Comitatu Geneuensi successit.

AMEDEI] Dñi de Gex, à quo Dynastæ de Gex, quorum linea defecit in Leoneta de Gex, Simone Ioinvillano Dño de Marnay nupta.

GVICHARDVS DE ALINGIO] Alingiorum familia, vulgò *Alinge* apud Chablasios optimæ notæ, & quæ citra aliarum Ducatus Chablasij; verum etiam Sabaudiæ familiarum iniuriam antiquissima & nobilissima apud omnes circumfertur, Marchiones Coudreæ, Comites

Comites Langini & Barones Larringij, genere & rebus pro Principe & Republica feliciter & generosè gestos claros protulit.

Compositio inter Ecclesiam Cluniacensem, & Iosserannum Grossum Branceduni Dominum.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT LIII.

1214. EGo Matisconensis & Viennensis *Comes*. Notum facio præsentibus & futuris, Quòd controuersia quæ erat inter Ecclesiam Cluniacensem & Iosserannum Grossum me mediante & præsente concordata est in hunc modum; videlicet quòd quidquid Iosserannus reclamabat, & si quid habebat, vel habere iustè vel iniustè poterat, in domo & villa & in Parrochia, scilicet tam in hominibus & in mulieribus de S. Hippolito, quàm terris, vineis, pratis, pascuis, nemoribus, aquis & aliis terragiis de S. Hippolito, vel homines vel mulieres de Parrochia S. Hippoliti Ecclesiæ Cluniacensi liberè & absque vlla retentione quittauit, vt neque custodiam, siue gardam, neque Iustitiam minimam vel maiorem, neque aliquid omninò ibi habeat, vel habere, vel reclamare valeat ipse, vel aliquis hæredum, vel successorum suorum. Confessus est idem Iosserannus, quòd in grangia de Serciaco & in gagnagio & dominicata eiusdem grangiæ, nihil omninò habebat vel reclamabat; & si quid habebat vel reclamabat, vel habere, vel reclamare poterat, sicut de S. Hippolito dictum est; totum omninò quittauit

quittauit, vt neque ipse I. vel homines, vel successores ipsius aliquid ibi reclamare valeant, vel habere, concessit & dictus I. vt in villa & domo S. Hippoliti liceat Ecclesiæ Cluniacensi, vel munire, vel bastire forteriam secundum voluntatem suam, vel villam francam facere, vel quem voluerit associare. De hominibus verò qui apud S. Hippolitum pro Iosseranno se tenent; statutum est per ipsum I. & per Ecclesiam Cluniacensem, vt infra festiuitatis S. Michaëlis festum, de villa S. Hippoliti,& de tenementis Ecclesiæ Cluniac. exeant,& quidquid ab ipsa Ecclesia Cluniac. tenebant, liberum Ecclesiæ remanebit; tamen de ædificiis domorum quæ in prædicto loco fecerunt, iuxta arbitrium Dñi Arduini Longre, & Dñi Humberti de Bresse, & Duranni Prioris de S. Marcello, & Rainaldi Decani Cluniac. æstimationem recipient siue valorem, & illa ædificia Ecclesiæ remanebunt, vel,si maluerint,ædificia deportabunt. De aliis verò hominibus quos dictus I. reclamabat, de quibus erit contentus, in bona erit inquisitione dictorum quatuor, videlicet Arduini Longre, Humberti de Bresse, D. Prioris S. Marcelli & R. Decani Cluniac. qui de illis iurati fideliter inquirent, & facta inquisitione fideliter terminabunt. Illi autem quos I. esse dixerit, sicut de aliis dictum est, de dicto loco exhibuit. Hoc autem fieri debet & terminari vsque ad festum B.Michaëlis, quòd si infra illum terminum non exierint, Monachis expellere eos non licebit priusquam non exierint, neque illos, neque alios ibi I. vel hæredes vel successores ipsius habere poterunt,vel tenere. Si autem apud S. Hippolitũ Ecclesia Cluniacensis villamfrancam fecerit homines I. ibi non poterunt retinere. Similiter dictus Iosserannus

homines dictæ Ecclesiæ vbilibet positos vllo vnquam tempore non poterit retinere. Hæc omnia I. concessit & iuramento firmauit, deditque de firmiter tenendo Cluniac. Ecclesiæ fideiussores. O. Ducem Burgundiæ, wilelmum, Matisconensem & Viennensem Comitem, & walterum Dñm de Vignorry & eosdem Ecclesia fideiussores Iosseranno donauit. Ego verò ad preces Cluniac. Ecclesiæ & Iosseranni vterque pro altero fideiussi, & has literas patentes vtrisque concessi, tenetur idem Iosserannus bona fide per iuramentum literas Regis Franciæ patentes super hoc Ecclesiæ Cluniac. dare, & Ecclesia similiter eidem I. tenetur quoque dare Ecclesiæ Cluniacensi, & ipsa ei literas O Ducis Burgundiæ & B. Comitissæ Cabilonensis, & wilelmi Dñi de Vignorry & Archiepiscopi Lugdunensis & Matisconensis & Cabilonensis Episcoporum, qui illum qui contra hæc vnquam venerit, debent vsque ad satisfactionem excommunicare & terram ipsius interdicere, & Iosserannus homagium in Capitulo fecit, & ibidem fidelitatem iurauit; Ecclesia verò Cluniaci pro bono pacis dedit Iosseranno mille libras Diuionenses, & de damnis & iniuriis quæ ipsi Ecclesiæ vel hominibus suis dictus I. vel sui intulerant quittauit & absoluit. Si autem homines Ecclesiæ sine ipsius auxilio & consilio, res suas repeterent, Ecclesia non tenetur. Si quæ verò damna vel iniurias Ecclesia, vel villa Cluniaci, vel aliquid de Ecclesia vel villa I. vel Fratribus, vel auxiliatoribus suis, vsque hodie intulerat, omnia quittauerunt, nec ab Ecclesia, vel villa Cluniaci, vel hominibus, vel auxiliatoribus eorum; hac occasione aliquid poterunt exigere, nec Ecclesia vel villa Cluniac. ab I. vel suis, Ecclesia Cluniacensis

niacensis ipsum I. tanquam hominem suum, & ipse Ecclesiam tanquam Dominam suam debet custodire. Hæc omnia supradicta Fratrès dicti Iosseranni *B. & H.* & Soror eorum, & Mater,& Dn̄s Dalmatius de Lusiaco concesserunt, laudauerunt, & seruaturos iuramento firmauerunt; vt neque ipsi, nec aliquis hæredum, vel successorum suorum contra hæc valeat venire. Ego autem W. Comes Matisconensis & Viennensis de prædictis seruandis,me fideiussorem perpetuò obligaui. Ego autem walterius Dn̄s de Vignorry ad instantiam Iosserani Grossi Nepotis mei Sigillum meum in testimonium huic cartæ apposui, & de superscriptis firmiter tenendis me fideiussorem obligaui. Actum inibi & in Capitulo Ecclesiæ Cluniac. anno gratiæ M. CC. XIV. mense Aprili.

NOTÆ.

COMES] wilelmus scilicet.

O] id est Odonem.

B. ET H.] Bernardum videlicet à Branciduno Episcopum, posteà quinque Ecclesiarum, qui obiit 1234.& Henricum à Branciduno Dn̄m de Vxelles.

MATER] cuius nomen proprium ignoratur; erat autem Guilelmi Comitis Cabilonensis Filia.

Pacta inter Girinum Abbatem Insulæ Barbaræ, & Stephanum Dominum de Villars.

Ex Cartulario Ecclesiæ Insulæ Barbaræ.

CAPVT LIV.

VNiuersis præsentes literas inspecturis. *Stephanus de*
1150. *Villars* salutem & notitiam rei gestæ, ad notitiam vestram volumus peruenire, Quòd nos accipimus in feudum à Dño Girino Abbate & ab Ecclesia Insulæ Barbaræ, quidquid iuris vel vsagij habebamus, possidebamus, detinebamus, vel quasi, vel alius nomine nostro. Omne Pedesticum de *Roccataillia*; & si quid in eodem Castro, vel fortè in eius appenditiis scilicet Fontanis, & in Parrochia ipsius habebat, quæ omnia supradicta nostri erant iuris & allodij, & terminatur districtus à parte *Vimiaci* in prato Boillat citra pontem Bertrand in colle superiori ab ortu Solis, à parte de Chane terminatur cum Riuo de Sathonay, in pede Montis de Grauent, & pro iis omnibus fecimus homagium dicto Abbati & Ecclesiæ prædictæ; & nos & nostri, qui pro tempore fuerimus, tam hæredes quàm successores debemus, & pro iis omnibus tenemur facere homagium dicto Abbati & successoribus eius, & etiam quandocumque & qualitercumque Abbas in dicta Eccclesia vel dictus Dñs vel successores in rebus supradictis mutabuntur. Volumus quòd prædictum homagium recognoscatur & singulis mutationibus renouetur; & ad hoc nos & nostros successores obligauimus, & volumus quòd ad hoc in perpetuum teneantur, & etiam promisimus pro nobis & nostris omne

omne consilium & auxilium in omnibus negotiis suis, nos & successores pro posse nostro præstaturos dicto Dño Abbati hoc nomine Ecclesiæ suæ stipulanti, & à nobis obligationem recipienti. Dictus verò Dñs Abbas, considerans deuotionem & affectionem quam in receptione ipsius feudi erga ipsum & Ecclesiam Insulæ Barbaræ feceramus, dedit nobis centum libras fortium Lugdunensium, de quibus confitemur nobis fuisse plenariè satisfactum. Renunciantes in hoc facto exceptioni non numeratæ pecuniæ & non habitæ, & omni legum & Canonum auxilio super hoc nobis competenti vel competituro. Præterea confitemur in receptione istius feodi machinationem vel fraudem ex parte dicti Dñi Abbatis vel Ecclesiæ Insulæ Barbaræ non interuenisse, imò nostra spontanea voluntate, sine aliquo pacto & conuentione, receptionem istius feodi fecisse; & renunciamus in hoc facto errori tam iuris quàm facti; prætereà dedimus & concessimus in eleemosynam dicto Abbati & Ecclesiæ Insulæ Barbaræ, quòd ipsi possint acquirere Feoda nostra quomodolibet quæcumque sint & vbicumque sint, & etiam iam acquisita & ea quæ acquisierint, donauimus, concessimus & confirmauimus in Allodium eiusdem; omnes autem res supradictas confitemur, nos nomine Abbatis & Ecclesiæ Insulæ Barbaræ possidere, & ab his causam possessionis habere, & omnia supradicta nos tactis Sacrosanctis Euangeliis iurauimus, in omnibus & per omnia firmiter & inuiolabiliter obseruare, & de cætero contra per nos vel per alios nomine aliquo non venire: Et si quis contra veniret nos opponeremus, & Ecclesiam pro posse nostro defensaremus. In cuius rei testimonium præsentes literas dedimus

 Sigilli

Sigilli nostri munimine roboratas. Datum in dicto Monasterio 14. Kal. Nouembris anno Dñi M. C. L.

NOTÆ.

STEPHANVS DE VILLARS] inter Sebusianæ Prouinciæ antiquos Proceres facilè primus.

ROCCATAILLIA] vulgò *Rochetaillée*, Castrum ad Ararim in territorio Lugdunensi.

VIMIACI] vulgò *Vimi*, Oppidum Lugdunensis Prouinciæ ad Ararim.

Concessio Vldrici de Villars Decani Lugdunensis, Monasterio Cassaniæ.

Ex Cartulario eiusdem Monasterij.

CAPVT LV.

Ab anno 1174. vsque ad annum 1176.

GVichardus Dei gratia Lugdunensis Archiepiscopus Apostolicæ Sedis Legatus, omnibus in perpetuum. Quoniam ea quæ gesta sunt per decursum temporis & obliuione mentis scripto mandentur citò cadunt à memoria. Eapropter notum fieri volumus tam præsentibus quàm futuris præsentem cartulam inspecturis, quòd *Vldricus de Villariis* Lugdunensis Decanus dedit per manum nostram pro remedio animæ suæ & antecessorum suorum, nec non & posterorum Fratribus de Chassania vsum pascuorum per totam Terram suam, scilicet per terram quæ appellatur *Merla*, per terram quæ appellatur Bressia, vbicumque ipse dominium habebat iure perpetuò possidendum. Hanc autem donationem

donationem laudauerunt Alardus Frater prædicti Vldrici & alter Vldricus Filius Alardi, & promiserunt bona fide manutenere; ad quorum preces præsentem cartam Sigilli nostri muniimine & authoritate confirmamus. Testes sunt Petrus Tarentasiensis Archiepiscopus, ad cuius preces hæc donatio facta fuit. Vtfredus Abbas, qui hoc donum recepit. Stephanus Cellerarius S.Sulpitij. Aymo de Castellione. Pontius de Vareyo Monachi. Berardus de Loyes. Petrus de Palude Milites. Hoc autem factum fuit in Camera nostra apud Lugdunum, scilicet in Camera quæ appellatur Camera Cistercij.

NOTÆ.

VLDRICVS DE VILLARS] ex eadem Villariorum familia, de qua in præcedenti capite mentio habetur, Vlrici Dñi de Villars Filius.

MERIA] vicus est in Reuersomonte ad Suranum fluuium, qui olim ad Dominos de Villars pertinebat.

Quamuis hæc concessio sine die & consule sit, nihilominus collatis temporibus quibus Guichardus Archiepiscopus Lugduni sedere cœpit. Petrus Tarentasiensis, & Vtfredus Cassaniæ primus Abbas viuebant, illam scriptam fuisse aut anno 1174. 1175. vel 1176. indubitanter assero, vt iam in nostra Histor.Sebusiana annotaui. *Part.3.sub finem.*

Priuilegium

Priuilegium Beatricis Comitissæ Cabilonensis, Monasterio Cluniacensi.

Ex Cartulario eiusdem Monasterij.

CAPVT LVI.

1212. SCiant tam posteri quàm præsentes, Quòd ego Beatrix Comitissa Cabilonensis pro salute animæ meæ, & antecessorum meorum Deo & Ecclesiæ Cluniac. in perpetuam eleemosynam contuli, vt moneta Cluniacensis per vniuersam terram meam à modo currat, nec alia de cætero possit currere moneta ibi; excepta in præpositura mea Cabilonensi, & hoc in perpetuum pacificè tenendum iuramento præstito firmaui. Hoc etiam mecum iurauerunt isti mei Milites, Bernardus de Chaumont, Renaudus Dalmatius, Hugo Dñs de Digonia, Rodulfus de Marnié, Durannus Roduns Præpositus de Charroles, & plures alij. Si verò (quod absit) contigerit quòd moneta Cluniac. tantùm pondere & lege peiorescat, quòd marcha argenti minùs duos solidos valeat quàm tempore concessionis meæ valebat, successores mei iuramentum prædictum seruare non tenentur. Erat autem tunc temporis moneta Cluniacensis, videlicet xij. denarij secundum legalem probationem in pondere argenti v. denariorum & oboli & cupis vj. denariorum & oboli. Vt autem hæc mea concessio perpetuum robur obtineat, cartam Sigilli mei munimine roboraui. Actum anno gratiæ M. C C. XII.

NOTÆ.

NOTÆ.

Nulla alia de causa priuilegium illud, hoc in opere locum obtinere debere iudicaui, nisi vt constaret Ecclesiam Cluniacensem olim ius cudendæ monetæ habuisse. Quòd multis Ecclesiis Galliæ regni in priscis sæculis commune erat; sed hodie mutatis moribus ad solum Principem supremum spectat, obsoletis & reiectis omnibus priuilegiis & consuetudinibus contrariis.

Compositio inter Carthusiam Portarum, & Priorem Ynimontis.

Ex Archiuo eiusdem Carthusiæ.

CAPVT LVII.

VNiuersis præsentes literas inspecturis Frater B. humilis Prior de Portis & eiusdem loci Conuentus 1239.
Carthusiensis Ordinis salutem in Domino. Vniuersitati vestræ notum facimus, quòd cum discordia verteretur inter nos & Priorem de Ynimont Cluniacensis Ordinis, super quibusdam Terris quas dicebat dictus Prior de Ynimont ad Domum de *Bulbenche* pertinere; è contrario nobis asserentibus, quòd ad Domum de Portis pertinere debebant. Tandem ita conuenimus ad inuicem, quòd dicta querela siue res de quibus discordia erat inter nos, per medium partirentur, & partitione facta siue diuisione poneretur termini in quibus diuidetur quælibet pars, siue portio vnicuique domui assignata, ne posset inposterum super his inter dictas domos

discordia suboriri, quam compositionem, diuisionem & terminorum positionem, promittimus bona fide, Nos, pro nobis & ordine nostro in perpetuum inuiolabiliter seruaturos. In cuius rei testimonium Sigillum nostrum præsentibus literis duximus apponendum. Actum anno Dñi M. C C. X X X I X. die Mercurij post translationem B. Benedicti.

NOTÆ.

Bvlbenche] hodie dicitur *la Burbanche* in Diocœsi Bellicensi; viculus est non longè à Rossillionis Bugesij Oppido, vbi erat Prioratus Ordinis Cluniacensis, qui vnitus fuit Prioratui Ynimontis, antiquitùs autem Bulbenchiæ Prioratus ab Abbatia Sauiniacensi dependebat; iuxta donationem quam quidam Bugesienses Nobiles Sauiniacensis Monasterij, Iterio Abbati fecerant tempore Rodulfi Burgundiæ Regis, vt dixi in Historia nostra Sebusiana.

Cartular. Sauiniac.

Carta Humberti Domini Montislupelli pro Abbate Insula Barbara.

Ex Cartulario Ecclesiæ Insulæ Barbaræ.

CAPVT LVIII.

1235.

HVmbertus Dñs Montislupelli. Omnibus præsentes literas inspecturis, salutem in Dño & notitiam rei gestæ. Vniuersitati vestræ notum fieri volumus, quòd nos obligauimus, tradimus & assignamus Venerabili W. Abbati & Ecclesiæ Insulæ Barbaræ omnes illos redditus

&

& prouentus, videlicet quidquid iuris vel vſagij habebamus, poſſidebamus, vel quaſi, vel alius nomine noſtro in *Eſchais* & in manſo de Laudoens ſito apud Miribellum, & quidquid habebamus apud *Auanci* & in tota Parrochia, & apud *Satonay* & in Parrochia, & apud Montemlupellum, omnia prata noſtra & omnes vineas noſtras & quartum vinearum & molendinum & battoria & bannum vini in Auguſto; & ſeruitium, ſiue cenſum denariorum Montiſlupelli, quod debemus facere valere quingentas libras fortium ſingulis annis & xx. Aſinatas bladi, ſexdecim ex cartellagio & quatuor de Mareſchaleia, & lx. libras fortium in Talliis Montiſlupelli, & apud *Bayno* vineam noſtram & pratum. Hæc omnia tradidimus & aſſignauimus ad ſolutionem xi. mille ſolidorum fortium dicto Abbati & Eccleſiæ faciendam, quam ſummam pecuniæ ipſi Abbati & Eccleſiæ confitemur nos debere; videlicet c. libras fortium, quas de nouo nobis accommodauit Abbas, & alios quadringentas quinquaginta libras fortium, quas in gageria noſtra dicta Eccleſia habebat, ſicut in inſtrumento ſuper hoc facto & ſigillato, & eidem Abbati à nobis tradito pleniùs continetur, de qua tota pecunia nobis numeratione & ſolutione reali fuiſſe plenariè ſatisfactum. Huius autem pecuniæ ſolutio ſcilicet vndecim mille ſolidorum fortium de dictis redditibus & prouentibus, debet fieri eidem Abbati & Eccleſiæ, talibus terminis, ſcilicet ſingulis annis, vſque ad quinque annos plenè completos cx. libræ fortium debent ſolui, ſcilicet ad feſtum S. Andreæ lx. libræ de Talliis, & l. de aliis redditibus termino competenti; vt ſic quinque annis plenè completis ſolutione etiam xi. mille ſolidorum

fortium hoc modo facta, res & redditus supradicti ad nos redire valeant absolutè; quòd autem ista solutio plenè & pacificè & sine omni impedimento debeat fieri. Nos & Petrus Filius noster tactis corporaliter Sacrosanctis Euangeliis iurauimus, quòd in redditibus assignatis nihil per nos vel per alios quos prohibere possimus mutabimus, minuemus vel vsurpabimus, nec capiemus, imò ab omni calumniatore & infestatore modis omnibus defendemus, & quòd nullo modo, nullo tempore, nulla ratione seu occasione, contra illam solutionem veniemus; nec alius arte nostra vel ingenio, opere vel consilio, nec dicemus, nec faciemus quominus dicta solutio possit liberè fieri terminis prætaxatis; & ad maiorem rei securitatem fideiussores & obsides iuratos dedimus, de pace & pactis superiùs dictis obseruandis; & de emenda sufficienti, si quid contra malè fuerit attentatum Abbate memorato nomine Ecclesiæ & successorum suorum hoc stipulante & recipiente, videlicet eosdem qui suprà proximo instrumento & eodem ferè ordine; omnes autem supradicti omnia supradicta tactis corporaliter Sacrosanctis Euangeliis idem iurauerunt. Actum anno gratiæ M.CC.XXXV. mense Maio.

NOTÆ.

ESCHAIS] Lacus est in Sebusiana Prouincia, non longè à Montislupelli Oppido.

AVANCI] vulgò *Auancia*, vicus est propè Oppidũ Miribelli, cuius fit mentio in Legenda S.Domitiani.

SATONAY] Castrum est Sebusiæ tribus milliaribus à Lugduno distans.

BAYNO]

BAYNO] vicus est iuxta Miribellum. Pactum istud Humbertus Dñs Montislupelli Petri à Montelupello Filius approbauit mense Aprili 1256.

Pactum pacis inter Ecclesiam Cluniacensem, & Dominam Branceduni.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT LIX.

SCiant omnes ad quos præsens scriptum peruenerit, quòd cum inter Cluniacensem Ecclesiam & eiusdem villæ Burgenses ex vna parte, & *Dñam de Brancione* & Filios eius atque homines suos & coadiutores ex altera, dissentio orta fuisset; reformata tandem pace inter eosdem, mediantibus Venerabili Episcopo Cabilonensi, R... & Nobili Domina B. Comitissa Cabilonensi, ne successione temporis, res ipsa à memoria hominum laberetur; de voluntate vtriusque partis processit, vt modus pacis præsenti pagina notaretur. Contigit itaque quòd Burgenses Cluniaci propter iniurias multas & immensas à Filiis præfatæ Dominæ & hominibus suis, atque coadiutoribus Ecclesiæ Cluniacensi & membris eius atque Burgensibus irrogatas ad Castrum de Brancione, & ad Castrum de Nanton, & ad villam de Chassangiaco armata manu & valida descenderunt in quibusdam locis & sibi adiacentibus mala plurima perpetrarunt. De damnis igitur vtriusque partis fuit compositum tali modo: In primis Dña de Brancione ad pacem super his veniens cum Ecclesia Cluniacensi & *Ab anno 1199. vsque ad annum 1212.*

Burgensibus, cæterisque membris eiusdem Ecclesiæ, in propria persona iurauit in manu Dñi R. Cabilonensis, pacem à se & suis omnibus, erga eandem Ecclesiam & omnes suos inuiolabiliter obseruandam. Iurauit etiam quòd ab omnibus illis, qui ex parte sua in ea guerra damnum sustinuerāt, erga eosdem firmam pacem faceret obseruari. Hoc idem iurauerunt tactis Sacrosanctis Euangeliis Bernardus Grossus, & Guilelmus Grossus Filij eiusdem Dominæ. Iurauit etiam illud idem, & eodem modo Guido de Seneciaco pro se & omnibus suis; Seguinus de Brancione pro se Filioque suo Hugone, & pro omnibus suis excepto Oulardo Canonico, qui tamen Oulardus, si pacem iurare & seruare voluerit sicut & alij erit in pace. Sin autem ipse eandem pacem iurare vt prædiximus & seruare noluerit, nullum habebit reditum in Terra Dominæ Brancionis, vel Comitissæ, dum constaret eum fore fecisse Ecclesiæ Cluniacensi, seu villæ vel membris Ecclesiæ, & si fore faceret & fore factum reduceret in Terram prædictæ Dominæ Brancionis vel Comitissæ, tenerentur ipsi erga quos rediret, emendare forefactum. Stephanus de Nanton pro se & omnibus suis, Iosserandus de Sala pro se & omnibus suis, Iacobus de *Luniaco* pro se & omnibus suis. Dñs verò *Vlricus de Baugiaco* Maritus Dñæ de Brancione, hanc pacem approbauit, & concessit pro se & omnibus suis, atque pro ea inuiolabiliter obseruanda, literas Sigillo suo roboratas, Ecclesiæ contulit Cluniaci: Ecclesia quoque Cluniacensis ex parte sua & suorum ad pacem super eisdem venit cum sæpedicta Domina & cum suis; & de communi consilio Ecclesiæ & villæ iurauerunt duo Burgenses Cluniaci hanc pacem ab omnibus suis esse

firmiter

firmiter obſeruandam. In huius etiam pacis reformatione quidquid inueniri potuit ex his quæ capta fuerant ab vtraque partium, in hominibus videlicet, equitaturis & armaturis fuit in integrum reſtitutum. Sciendum inſuper quòd Dña Beatrix Comitiſſa Cabilonenſis mandato & petitione Dñæ de Brancione & omnium ſuorum Eccleſiæ Cluniac. & Burgenſibus fideiuſſione ſe obligauit; quòd ſi quis ex parte Dominę de Brancione, vel ſuorum pacis huius inſtitutionibus obuiaret, ipſa Domina Comitiſſa damnum illatum Eccleſiæ Cluniacenſi vel ſuis integrè reſarciret, à quo, ſi fortè reſilire niteretur; promiſerunt & conceſſerunt ad inſtantiam eiuſdem Comitiſſæ Dominus *R. Archiepiſcopus Lugdun.* qui literas ſuas teſtimoniales de hoc facto Eccleſiæ Cluniacenſi contulit, & Dominus *R. Epiſcopus Cabilonenſis*, quòd perſonam ipſius Comitiſſæ & totam terram eius tandiu ſub interdicto ponerent & tenerent, quovſque de illatis damnis Eccleſiæ Cluniacenſi & villæ, eſſet plenariè ſatisfactum. Præterea ipſa Comitiſſa, ſi quid iuris, vel querelæ reſpectu huius dictæ guerræ habebat erga Eccleſiam Cluniac. aut Burgenſes pacificata penitùs ſub prælibata interdicti conditione, voluntate propria condonauit. Vt igitur pacis huius compoſitio robur perpetuum obtineat, Dñs Epiſcopus Cabilonenſis & ipſa Dña Comitiſſa præſentem paginam Sigilli ſui teſtimonio roborarunt.

NOTÆ.

DOMINAM DE BRANCIONE] iam ſuprà diximus eam fuiſſe Filiam Guilelmi Comitis Cabilonenſis.

LVNIACO] vulgò *Lugny*, familia in Comitatu Matiſconenſi

Matisconensi olim opibus, generis claritate & potentia florens.

VLRICVS DE BAVGIACO] eius nominis III. Sebusianæ Prouinciæ Regulus.

R. ARCHIEPISCOPVS LVGDVN.] id est Rainaldus, qui ab anno 1199. sedere Lugduni cœpit.

R. EPISCOPVS CABILONENSIS] Robertus scilicet, qui vixit in Episcopatu ad annum vsque 1213.

Impignoratio Castri de Rocca-Taillia, à Stephano Domino de Villars.

Ex Cartulario Insulæ Barbaræ.

CAPVT LX.

1151. SCiant tam præsentes quàm posteri, quòd Stephanus de Villars Pedesticum de Rocca-tailla, & siquidem eodem Castro, vel fortè in eius appenditiis, scilicet Fontanis & Parrochia ipsius habebat, misit Girino Seneschallo, & Lugdunensi Ecclesiæ in gageria pro x. millibus solidorum Lugdunensium, monetæ cuius xxviij. solidi valebant marcham argenti puri, ea videlicet conditione, vt nullo quis possit excogitare modo, ne alius, nec ipse etiam aliena pecunia præfatam gageriam nisi ipse tantùm, vel hæres eius redimat. Hoc autem ius Girino & Ecclesiæ Lugdunensi in re ipsa habere concessit. Hoc factum est per manum wilelmi illustris Matisconensis Comitis, in præsentia Dñi Maleni Lugdunensis Decani, Gi. Præcentoris & Camerarij, wilelmi de Marziaco Magistri Chori, Stephani Othenulphi, Hugonis

Hugonis de Varenis, Petri de Borbonio, Rotoldi de *Molone*, Stephani de Roccataill a, Gaucherij de *Saxo*, Dalmatij de S. Triuerio, Petri de *Vassaliaco*, Fulcherij Coqui, Pontij de Copponay & multorum aliorum; hoc verò ita actum est, vt si moneta quantitate vel qualitate deteriorata non fuerit, in optione Stephani de Villars sit, aut x. millia solidorum persoluere aut pro xxviij. solidis marcham puri argenti; huic quoque contractui additum, vt si fortè præfatus Stephanus prædictam gageriam prorsus Girino Seneschalco, & Lugdunensi Ecclesiæ vendere voluerit; quòd idem Girinus Seneschalcus post commonitionem infra XL dies vsque ad Octauam Paschæ eidem Stephano persoluat quinque millia solidorum. Notandum verò quod ab eodem die Girinus Seneschalcus de pacto isto non tenebitur. Si verò ante hoc statutum tempus prędictus Stephanus de Villars decesserit, præfata quinque millia solidorum Abbati S. Sulpitij iuxta mandatum wilelmi Matisconensis Comitis persoluantur ad debita, & ad clamores ipsius soluendos. Sciendum verò est quod si prædictus Stephanus captus fuerit, vel aliquo modo impeditus quòd nullatenus præfata pecunia nisi ad hoc opus persoluatur. Huius rei testes sunt wilelmus Comes Matisconensis, Gi. Præcentor & Camerarius, wilelmus de Marziaco. Hoc autem factum est anno ab Incarnat. Dñi 1151. 16. Septembr. De hac autem pace tenenda Stephanus de Villars, Gi. Seneschalcus Lugdunensis Ecclesiæ iurauit, wilelmus Matisconensis Comes fideiussor est & sponsor.

NOTÆ.

DE MOLONE, DE SAXO ET DE VASSALIACO] vulgò *Molon*, *le Saix & Vassallieu*, familiæ antiquæ & nobilissimæ apud Sebusianos meos.

Homagium Ecclesiæ Bisuntinæ, à Domino de Cossonay pro Castro de Nyons præstitum.

Ex tabulis authographis Ecclesiæ Bisuntinæ, à R. P. Petro-Francisco Chiffletio è Societ. Iesu transcriptum.

CAPVT XV.

NOs Ioannes Dei gratia Lausanensis Episcopus, Notum, facimus Vniuersis præsentes litteras ins-
1246. pecturis; quod dilectus Frater noster Humbertus Dñs de *Cossonay* in præsentia nostra apud Bisuntinum fecit homagium Venerabili Patri wilermo Dei gratia Bisuntino Archiepiscopo; & recognouit idem Humbertus coram nobis & coram bonis viris, quod ipse tenebat in feodum ab ipso Archiepiscopo Bisuntino, *Nyons* & Villam quæ dicitur *Pormantor* & à fonte de medio quercu, vsque ad Malatairiam de Nyons & lacum à ripa de versus Nyons, vsque ad medium lacum; & pedagium & piscariam tribus diebus in septimana & quæstum piscium in quadragesima, & decimas à Canali de Brussins vsque ad lapidem de Moray. Item recognouit quod erat homo ligius prædicti Archiepiscopi præ aliis omnibus, citra Iuram versus Bisuntium & vltrà Iuram; salua fidelitate *Domini de lays*,

Iays excepto feudo Comitatus Gebennensis, quod durat ab illa aqua Lislaus de Prengins, vsque ad fontem qui vocatur Brallons. In cuius rei testimonium sigillum nostrum præsentibus litteris duximus apponendum. Actum in Festo beati Barnabæ Apostoli, anno Domini 1246.

NOTÆ.

COSSONAY] familia apud Vaudenses Nobilis æque ac antiqua, quæ penitus hodie extincta, est.

NYONS ET PORMANTOR] Oppida iuxta lacum Lemanum sub Bernensium ditione.

DOMINI DE IAYS] Dicimus hodie *Gex* in pago Gebennensi.

Pacta inter Rainaldum Baugiaci Dynastam, & Aymonem Episcopum Matisconensem.

Ex Cartulario Ecclesiæ S. Vincentij Matisconensis.

CAPVT LXII.

VNiuersis Christi fidelibus ad quos presentes literas peruenire cōtigerit, *Rainaldus Dns Baugiaci* notitiam rei gestæ, ad notitiam vestram volo peruenire, quòd venerabilis Pater & Dns *Aymo* Dei gratia Matisconensis Episcopus, de voluntate nostra & mandamēto speciali & expresso obligauit, se vt fideiussor in manu wilelmi de Operatorio Burgēsis Bellequille de 360. 1237.

libris Matisconensibus reddendis & persoluendis sibi vel mandato suo, vsque ad proximum festum Reuelationis B. Stephani, quam pecuniam à dicto wilelmo creditore confiteor me recepisse mutuò numeratam; promisi, siquidem per stipulationẽ iuramento præstito corporali super sancta Dei Euangelia, dictum Dñm Episcopũ Successorésque eius de dicta fideiussione & obligatione seruare penitus indemnes, & de damnis & de perditis quę occasione istius fideiussionis & obligationis sustinuerint, teneor sub præstito iuramento credere simplici eorũ verbo; & propter hoc obligaui specialiter & expresse dicto Dño Aymoni Episcopo pro se & successoribus Castrũ meum de *S. Triuerio*, cum omnibus appenditiis & pertinentiis, quod Castrum à dicto Dño Episcopo tenere in feodum & casamentum ligium promitto & bona fide sub præstito iuramẽto, dictum feodum tradere sine contradictione aliqua, vel subterfugio, dicto Dño Episcopo vel mandato suo, vel Successorum suorũ pro damnis & de perditis quę inde sustinerent, donec ipsis de damnis & deperditis, si in pecunia prędicta persoluenda, dicto creditori termino prępfixo deficerem, fuerit plenariè satisfactum. Ad maiorem autem huius rei securitatem & firmitatem, volo & prçcipio, vt si prçmissa, quod absit, non seruauerim quòd venerabilis Pater *A.* Dei gratia primæ Lugdunẽsis Ecclesiæ Archiepiscopus, Successorésque sui, quorũ iurisdictioni me suppono in hac parte, ad requisitionẽ Dñi Episcopi successorúmque eius me possint cõpellere, per censuram Ecclesiasticam, personam meam excommunicando & terram meam supponẽdo interdicto, eodem modo & sub eadem forma, suppono me iurisdictioni

iurisdictioni Dñi Episcopi Matisconensis, vt in defectum meum de præmissis, me possit compellere ad præmissa facienda firmiter & tenenda. Datum & actum Matiscone in domo dicti Dñi Aymonis Episcopi Matisconensis anno Dñi M. C C. X X X V I I. mense Octobris in festo Beati Leodegarij.

NOTÆ.

RAINALDVS DOMINVS BAVGIACI] huius nominis I V. Bressiæ Dynasta.

AYMO] Seuertius in huius Episcopi Elogio, aliquid de hac carta delibauit; sed eius tenore non expresso.

S. TRIVERIO] Castrum est in Sebusianis Oppido auctum, non longè à Romenæi Castro, quod antiquum est Episcopi Matisconensis patrimonium; aliud est S. Triuerij Oppidum in Dombensi Principatu.

A.] Id est Æmericus tunc Lugdunensis Ecclesiæ Archiepiscopus.

Sententia Amedei Lugdunensis Archiepiscopi & Apostolicæ Sedis Legati super dissidiis Ecclesiæ Cluniacensis, cum Domino Branceduni.

Ex Cartulario Monasterij Cluniacensis.

CAPVT LXIII.

NOtum sit omnibus, in manibus quorum hæc carta peruenerit, quòd Ego *Amedeus* Lugdunensis 1149.
Archiepiscopus, Apostolicæ Sedis Legatus, Dñi Papæ vrgente mandato, Venerabiles Fratres Cluniacenses &

Iosferannum Grossum ad definiendam controuersiam quæ inter eos diu agitata fuerat, ante meam euocaui præsentiam; vtraque igitur parte ante nos constituta, allegauerunt Cluniacenses prædictum Iosferannum in Cluniensis Ecclesiæ terris, quæ sub eius fuerant potestate, graues iniurias & exactiones fecisse; hospitia quæ antecessores eius in eis non habuerant violenter exegisse, rapinis & tailliis diuersisque infestationibus, eorum homines grauiter oppressisse; è contra Iosferannus aiebat, nil in eorum terris accepisse, nisi ea quæ more consuetudinario antecessores sui in eis acceperunt. Auditis igitur vtriusque partis rationibus, & consilio religiosorum Virorum Eraclij Archidiaconi, wilelmi de Marzellis, Magistri Otmari & Gilberti Archipresbyteri, testes quos Cluniacenses produxerunt, diligenter præstito Sacramento testificati sunt. Quod Iosferannus in prædictis Ecclesiæ terris nullam penitùs vim, nullásque exactiones de more inferre debebat, testimonio quorum, Iosferanni testes non contradixerunt; prætereà Ecclesiæ testes asseruerunt, quòd ipsis præsentibus & audientibus *Bernardus* prædicti Iosferanni Pater cum Ierosolymam in domum Hospitalis vbi se donauerat, ire disponeret, in Cluniacensium Fratrum & aliorum multorum præsentia, non solum consuetudines vllas in prædictis Ecclesiæ terris se non habere asseruit, verùm etiam Iosferanno & Henrico Filiis suis qui aderant, ne iniurias aliquas aut exactiones in præfatis Ecclesiæ terris deinceps inferre præsumerent, euidenter præcepit, qui si eius mandato non obedirent, paternam hæreditatem eis interdixit. Quibus auditis communicato illorum consilio qui ibidem nobiscum aderant, per sententiam protulimus,

limus, vt Iosserannus de illatis iniuriis prædictis Fratribus satisfaceret, & se à talibus exactionibus deinceps compesceret, neque enim in terris eorum de more talem habebat potestatem.

NOTÆ.

AMEDEVS] eius nominis primus, quem Seuertius suspicatus est è familia antiqua & nobili de Talaru oriundum fuisse. Viuebat autem & Lugduni sedebat circa annum 1147. ad quem huius sententiæ data referenda est. *In Archiep. Lugd.*

IOSSERANNVM GROSSVM] huius nominis primum Dominum de Brancion & d'Vxelles.

BERNARDVS] II. scilicet, qui Sorori Lotharingiæ Ducis nupsit, vt testatur Albericus. *In Chron. M.S.*

Litera Bertoldi Zeringiæ Ducis Abbati Cluniacensi.

Ex eodem Cartulario Cluniacensi.

CAPVT LXIV.

DOmino Abbati Cluniacensi & omni Conuentui, B. Dux de Zeringuen atque Burgundiæ Rector, Salutem cum fideli famulatu, vestræ insinuamus Sanctitati, quoniam Cœnobiolum vestrum de Roqueriomonte, quod sub nostra tuitione suscepimus seruandum, diuersarum mundialium rerum iam sentit detrimentum, à Domino Hugone qui ipsam præposituram à nobis susceperat agendam & regendam; in pluribus enim *Circa ann. 1157.*

enim nocuit, sed in nullis profuit, quia diu infirmitate grauatus, nec præesse poterat, nec prodesse. Audiui ergo & bene comperi, quòd iam eandem vobis resignauerit Præposituram, & memorata Cellula destituta est, tam in spiritualibus quàm in temporalibus; hinc est quod vestræ rogando demandamus magnitudini, quatenùs illam nulli alienigenæ commendetis, sed cuidam in eodem Cœnobio, Decano viro honesto, & in omnibus bene morigenato, quem & cuncti tam maiores quàm minimi poscunt, assignare nostris exorati precibus procuretis; confido enim quòd per hunc quoque delapsa possunt reparari.

NOTÆ.

Hæc litera quæ sine die & consule in Cartulario Cluniacensi reperitur de Bertoldo IV. huius nominis intelligi debet, qui Rector Burgundiæ (sicuti Conradus Dux Zeringensis eius Pater) dicebatur, & circa annum 1157. viuebat.

Carta Ioannis Comitis Burgundiæ, Abbatiæ Charitatis.

Ex Archiuo eiusdem Monasterij.

CAPVT LXV.

1249. EGo Ioannes Comes Burgundiæ & Cabilonis, Notum facio vniuersis præsentes literas inspecturis, quòd Elizabeth Filia mea Vxor quondam Henrici Comitis Viennensis, laudauit in præsentia mea Amedeo Abbati de *Charitate*, & Conuentui eiusdem Domus viginti

viginti quatuor Salarios Muriæ in Puteo Ledonensi, quod Pontius Maugetorte dedit in eleemosynam Fratribus dictæ domus, vt liberè & sine omni exactione eos teneant; quod vt ratum permaneat Sigilli mei munimine feci præsentes literas sigillari, anno Dñi M. CC. XLIX.

NOTÆ.

CHARITATE] vulgò *la Charité*, Abbatia in Comitatu Burgundiæ Bisuntinæ Diocœsis.

Donatio Hugonis Comitis Viennæ, Abbatiæ Montis sanctæ Mariæ.

Ex eiusdem Monasterij Archiuo.

CAPVT LXVI.

NOs Hugo Comes de Vienna Dñs Pagneij, cunctis fidelium notum fieri volumus, Quod ego concessi & dedi Abbati *Montis sanctæ Mariæ* & Fratribus ibidem famulantibus duas montatas Salis accipiendas in puteo nostro Ledonensi, quas volumus esse liberas & immunes ab omni exactione pro anima Patris mei wilelmi Comitis Viennensis & Matris meæ Beatricis de illis montatis quas iure hæreditario possideo in dicto puteo, & secundum limites appositos inter Patrem meum & wilelmum Comitem Viennensem Auunculum meum de consensu *Aleidis* Comitissæ Vxoris meæ, & Philippi mei primogeniti. Actum apud Ledonum anno Incarnat. Dñi M. C C. L. præsentibus Ioanne de 1250.

Rocca, & wilelmo de Roland Militibus.

NOTÆ.

Montis sanctæ Mariæ] vulgò *Mont saincte Marie*, Abbatia in Comitatu Burgundiæ Bisuntinæ Diocœsis.

Aleidis] scilicet de Burgundia; alij Vxorem ei tribuunt Mariam de Thoire-Villars.

Testamentum Ermesindæ Comitissæ Melgorij.

Ex Gazophilacio Regio.

CAPVT LXVII.

1177. ANno ab Incarnatione M. C. L X X V I I. regnante Rege Ludouico Francorum Rege, 4. Nonas Nouembris, in præsentia Dñi R. de Arenis S. R. E. Diaconi Cardinalis & Dñi *A. Nemausensis* Episcopi publicatum fuit testamentum *Hermesindæ Comitissæ Melgorij*, per depositionem testium iuratorum, iurauerunt siquidem tactis Sacrosanctis Euangeliis, quod sub eorum præsentia Comitissa Melgorij reliquit Matri suæ Beatrici, duo millia solidorum in annos singulos quandiu viueret, & pro anima sua reliquit mille solidos, reliqua bona & omnia iura sua reliquit Dño suo R. Duci Narbonæ Comiti Tolosæ Marchioni Prouinciæ & Filio eius Raymundo Marito suo. Hoc autem factum fuit in Castro Malancenæ anno suprascripto & mense.

NOTÆ.

NOTÆ.

A. NEMAVSENSIS EPISCOPI] Aynardus vocabatur cognomine de Montredon.

HERMESINDÆ COMITISSÆ MELGORII] Filia erat Bernardi Peleti Alensis Dñi, & beatricis Comitissæ Melgoriensis, quæ quidem Hermesinda primis nuptiis Petrum Bermundum Anclusiæ Dñm Maritum habuerat, secundis Raymundum Raymundi Tholosani Comitis Filium, pridie Idus Decembris 1172.

Donatio Ecclesiæ S. Stephani Bisuntini, à Guilelmo Viennensi.

Ex Archiuo eiusdem Ecclesiæ.

CAPVT LXVIII.

N*Icolaus* miseratione diuina Bisuntinæ Sedis Minister humilis, vniuersis præsentibus & futuris in rei 1235.
gestæ notitiam, cum salute. Nouerint vniuersi, quòd constitutus in nostra præsentia Nobilis Vir *wilelmus Viennensis* quondam Filius wilelmi Matisconensis & Viennensis Comitis Decanus S. Stephani Bisuntini, dedit & concessit in eleemosynam Ecclesiæ S. Stephani Bisuntini vnam montatam Muriæ, liberè in Puteo Ledonensi, perpetuò & pacificè possidendam de illis montatis quas habet & possidebat iure hæreditario in dicto Puteo Ledonensi, & de eadem montata prædictam Ecclesiam inuestiuit pro remedio animæ suæ, & animarum Fratrum suorum, videlicet *Gerardi* & *Henrici* piæ recorda-

tionis Comitum quondam Viennensium, Datum anno M. C C. X X X V.

NOTÆ.

NICOLAVS] de Flauigneio 63. Bisuntinensis Archiepiscopus.

WILLELMVS VIENNENSIS] quem quidam ex Historicis nostris nupsisse crediderunt.

GERALDI ET HENRICI] primus Matisconensium Comes fuit, secundus Viennensium.

Donatio Ecclesiæ Lemensi, à Comite Geneuensi.

Ex Archiuo Lemensi, procurante R.P.Hilario à S.Ioanne Baptista Fuliensi, Priore Abundantiæ.

CAPVT LXIX.

EXemplo Patris *Geraldi* & Fratris *Cononis* Comes Aymo successor excitatus, vt *eleemosynam supradictam* amplificaret, interuentu & petitione Fratris Burchardi Monachi, Podium quoddam adiacens supra nominatæ terræ S. Marcelli eidem S. Marcello contulit sicut *Albericus* & *Hubertus* dictauerunt & præuiauerunt, post donum autem taxati Podij, quidam Godofredus, qui decimam podij possidebat, decimam illam S. Marcello tribuit consensu & laudatu cuiusdam seruientis Audeberti, qui à Godofredo supradictam decimam tenebat. Hoc verò Comes Aymo laudauit atque concessit, vt si quis de Feodo suo quod de Allodio Comitis est tradere S. Marcello voluerit quidpiam, licentiam donandi habeat liberam, & vt permaneat semper

ratum

ratum omniq́ue ſtabilitate firmatum atque ſubnixum. Huius largitionis teſtes ſunt, Hermannus de Rumiliaco, & Amblardus & Albericus, Hermannus, Guilelmus, Gualterius de Aquis, Aymo fœliciter.

NOTÆ.

GERALDI] Comitis ſcilicet Geneuenſis.

CONONIS] qui poſteà Monachus & deinde Abundantiæ Abbas fuit.

ELEEMOSYNAM SVPRADICTAM] Cono Giraldi Comitis Geneuenſis Filius, dederat paulò ante Eccleſiæ, & Prioratui Lemenci Eccleſiam de S. Marcello vocatam.

ALBERICVS ET HVBERTVS] Comites Geneuenſes eiuſdem domus Lemenci benefactores.

Litera Regis Arragonum Vicario & Ciuitati Maſsilienſi ſcripta.

Ex Schedis Viri clariſſimi Domini de Ruffy Regi à Conſiliis.

CAPVT LXX.

PEtrus Dei gratia Rex Arragonum, Valentiæ, Maioricarum, Sardiniæ & Corſicæ, Comeſq́ue Barchinoniæ, Roſſillionis, & Ceritaniæ. Nobili & prudentibus Viris *Guiranno de Simiana* Militi Aptæ & Caſanouæ Dño, *Vicario* & generali conſilio Ciuitatis Marſiliæ, Salutem & dilectionis affectum. Prudentiæ veſtræ recepimus literas, & vnum quaternum Scripturarum, inter alia continentes, rapinas, raubas, violentias, aliaq́ue 1381.

damna per ſubditos noſtros, vt dicta veſtra litera innuit veſtris diſtrictualibus irrogata, quæ ſi ſuffragetur illis veritas, moleſtè gerimus. Nouit Deus, cum Marſilienſes cæteroſque Prouinciales benignè & fauorabiliter per Nos & Noſtrates cupiamus, velut amicos & beneuolos, & ad quos affectione ſyncera afficimur, vbilibet pertractari. Sanè quia nec in litera, nec in quaterno explicantur nomina ſubditorum noſtrorum per quos aſſeritur dicta damna fuiſſe illata, nec aliter per nos ſeu alios eſt data nobis aliquavis informatio, ex qua moueri poſſimus, ad reddendum Iuſtitiam de prædictis, cum malefactores ipſi nobis penitùs ſunt ignoti; propterea habendo Nos inde ſicut debetis rationabiliter excuſatos, nos præſentium tenore certioramus, vobiſque nos promptos offerimus, quod ſi quandocumque per vos, ſeu ex parte veſtra offeratur nobis informatio, de qua nobis conſtare valeat de perſonis noſtris diſtrictualibus, quòd dicatur prædictas rapinas & alia maleficia commiſiſſe; Nos de illis reddemus debitum Iuſtitiæ complementum, taliter quòd Deo Iuſtitiaque vobis & damna paſſis ſatisfiet ad plenum; & dicti Pyratæ ſeu Deprædatores ferientur pœna debita, aliique noſtri ſubditi illorum pœna docti cohibebuntur à ſimilibus impoſterum committendis. Datum Perpiniani xv. die Decembris anno à Natiuitate Dñi M. C C C. I I. Indict. v.

NOTÆ.

GVIRANNO DE SIMIANA] eius nominis V I. Guirandi de Simiana & Marcibiliæ ab Arpajono Filius.

VICARIO] vulgò *Viguier*, quæ ſumma in Ciuitate Maſſilienſi dignitas eſt.

Carta

Carta Bosonis Regis Monasterio Cariloci.

Ex Cartulario eiusdem Ecclesiæ, exhibente Domino de Chaponay Domino de l'Isle-Mean, Libell.Supplic.Magistro.

CAPVT LXXI.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Boso* misericordia Dei *Rex*. Quantùm in diuinis cultibus, Deóque famulantium necessitatibus auxilium libentiùs porrigimus, tantò id nobis ad mortalem vitam temporaliter deducendam, & ad futuram fœliciter obtinendam commodum prouenire confidimus. Igitur notum esse volumus, cunctis fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrisque præsentibus scilicet ac futuris. Quoniam adire Serenitatem nostram *Siraldus Comes*, & fidelis noster suppliciter flagitans, quatenus Monachis ex Monasterio *Kariloci* quod est dicatum in honore S. Stephani in Comitatu Maticensi super Surnam fluuium in aliquo concederemus; cuius petitioni, vtpote rationabili annuentes per hos nostræ Celsitudinis apices, concedimus ad ipsum Monasterium, Monachisque ibidem Deo militantibus Abbatiolam in honore S. Martini, cum omnibus Ecclesiis ad se pertinentibus, cum terris, pratis, pascuis, syluis, aquis, aquarum decursibus cum exitibus & regressibus & omnibus adiacentiis suis. Hæc omnia superiùs nominata omnibus integritatibus pro mercede D. Karoli Imperatoris & animæ nostræ remedio, ac Coniugis nostræ ipsi loco & suis ab hodierna & imposterum perpetualiter concedimus possidendum. Et vt nostræ confirmationis authoritas Domino protegente

tegente nostris futurisque temporibus inconuulsa permaneat, manu propria subter firmauimus, & Annuli nostri impressione insigniri iussimus. Signum Bosonis Serenissimi Regis. Stephanus Notarius ad vicem Adalgarij recognouit. Datum iii. Nonas Decembr. Indict. xij. *anno* 1. *Regni* Dñi Bosonis. Actum Kariloco Monasterio, in Dei nomine fœliciter.

NOTÆ.

BOSO REX) scilicet Arelatensis & Prouinciæ Caroli Imperatoris cognomine calui Gener.

Sub Conrado §. 2. SIRALDVS COMES) aliàs Siuualdus apud Seruert. in Episc. Matiscon. qui huius cartæ meminit.

Gall. Christ. vol. 4. KARILOCI) vulgò *Charlieu*, Abbatia olim Ordinis Benedictini, quæ à pluribus annis in Prioratum Conuentualem redacta est.

ANNO I. REGNI) id est anno Christi 879. aut 880. quia Boso Rex Arelatensis & Prouinciæ coronatus fuit Mantalæ, anno 879.

Donatio Monasterio Fructuariensi, ab Otthone-Vuilelmo Burgundiæ Comite.

Ex Cartulario S. Benigni Fructuariensis.

CAPVT LXXII.

CHristiana Religio, viam redeundi ad Paradisi patriam Deo authore patefacit, non solum diuitiis renunciantibus, sed etiam contemptores earum iuuantibus. Huius rei gratia inter cætera sanctis locis ab inferiùs

inferiùs nominandis veris misericorditer concessa, quandam Ecclesiam in honore S. Martini dedicatam & olim nominatam Abbatiam, sed antiquorum negligentia miserabiliter destructam, Nobilissimi Principes wilelmus cognomine Ottho, & Filius eius *Raynaldus*, consultu Ammathi Illustrissimi Viri Vmberti, qui fuit Filius wilengi, tradiderunt publica donatione, Monasterio sanctæ Mariæ constructo infra Regnum Italiæ, loco qui dicitur Fructuaria in Comitatu Hiporiense, vbi inter plurimas Sanctorum collectas reliquias, beatorum Tiburtij, Agapiti, Alexandri atque Iuliani venerantur patrocinia. Est autem supradicta Ecclesia S. Martini sita propè mœnia Castri, quod *Belna* nominatur in Episcopatu Augustodunensi, quam de iuris sui possessione transfuderunt prædicti Principes in possessione Fructuariensis Monasterij, quod modò wilelmus Abbas regere videtur; ita vt ab hac die, tam ipse quàm successores eius, Rectores videlicet Fructuarij faciant secundum Deum, ad propriam vtilitatem sine dantium successorumque eorum contradictione, quodcumque voluerint; vnde & iam hoc testamentum vlla sine exceptione facere iusserunt, propriisque manibus firmatum firmare testes subscriptos rogauerunt, horumque violatorem voto frustratum auri talento damnauerunt. Signum Raynaldi Comitis. Signum Exclinij de Verziaco. Signum Girardi Clerici de Castello sine muro. Signum Azzelini Abbatis de Monte S. Ioannis. Signum Vgonis de Belna, Sigifredi similiter de Belna, Theoderici Filij Vmberti de Diuione, Tetbaldi & Hugonis Fratris eius de Belna.

NOTÆ.

RAINALDVS] qui in Comitatu Burgundiæ Patri ſucceſſit.

BELNA] vulgò *Beaulne*, Vrbs inter primarias Burgundiæ Prouinciæ.

Epiſtola Patriarchæ Hieroſolymitani, Abbati Fructuarienſi.

Ex eodem Monaſterij Archiuo.

CAPVT LXXIII.

A. Dei gratia Ieroſolymitanus Patriarcha, & totum S. Sepulchri Capitulum. Dño A. *Fructuarienſi* Eccleſiæ Abbati, vniuersæque eiuſdem loci congregationi ſalutem, & continuæ benedictionis fraternitatem. Mandatum quod de fraternitate & ſocietate veſtra, per Fratrem W. nobis direxiſtis gaudenter ſuſcepimus. Nos quoque noſtram communi voto eodemque conſilio vobis remittimus; Eccleſiam verò dictam Commiſago à primo ædificatore ipſius, Ambroſio appellato, S. Sepulchro commiſſam propter ſanctitatis veſtræ religionem, Eccleſiæ Fructuarienſi vnanimiter committimus, veſtraque in diſpoſitione vel ſucceſſorum veſtrorũm maneat, provt dictus locus ampliorari poterit, quam caritatem veſtræ Eccleſiæ Dño & Sanctiſſimo Sepulchro ſingulis annis tranſmittere voluerit. Si quis itaque hanc conceſſionem noſtram infringere præſumpſerit, diuinæ vltionis S. Sepulchri & Romanæ Apoſtolicæ Sedi

Sedi ſubiaceat, niſi ſatisfecerit. Si autem quiſpiam Fratrum veſtrorum obierit, Nos ſcire faciatis, de noſtris itidem faciemus vobis, Domnus *Gibellinus* Pater Paſtórque Patriarcha noſter, Vir piiſſimus obiit viij. Idus Aprilis. Hoc Scriptum noſtrum confirmatum eſt in Capitulo S. Sepulchri Ieruſalem vj. Kal. Madij anno Dominicæ Incarnationis M. C. XII. Indict. v. captionis Ieruſalem à Chriſtianis anno xiij. Dñi Arnulphi Patriarchæ anno I. præſidente in Ieruſalem Dño Balduino Rege inuictiſſimo anno xij. regnante Dño noſtro Ieſu Chriſto.

NOTÆ.

A. FRVCTVARIENSI] id eſt Almeo Viro pietate inſigni ex Dñis Barbaniæ, vt notauit Dñs Epiſcopus Salutiarum in Chronol. Hiſtor. Pedemont. cap. 27.

GIBELLINVS] cuius obitum notauit Baronius in Annal. ad annum 1107.

Confirmatio Priuilegiorum & Donationum Monaſterij S. Benigni Fructuarienſis ab Henrico II. Imperatore.

Ex Cartulario eiuſdem Monaſterij.

CAPVT LXXIV.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Henricus diuina fauente clementia Romanorum Imperator 1055.
Auguſtus. Omnium Dei noſtrorumque fidelium tam futurorum quàm præſentium ſolers induſtria nouerit. Qualiter nos pro amore diuino, animæque noſtræ re-

medio Fructuarienſi Monaſterio in honore ſanctæ Dei Genitricis Mariæ conſtructo, & ſanctorum Martyrum Benigni & Tiburtij, omnia quæ ab Anteceſſoribus noſtris eidem Cœnobio Regibus vel Imperatoribus quidem ſunt tradita, aut à quibuſcumque iuſtè & legaliter quomodolibet conceſſa, Imperiali noſtra authoritate confirmare & corroborare decreuimus, cum omnibus ſuis pertinentiis, vel quæ nunc habet, aut deinceps acquirere potuerit, ſitis in Epiſcopatibus aut Comitatibus Yporienſi, videlicet Taurinenſi, Vercellenſi, Nouarienſi, Mediolanenſi, Ticinenſi, Aſtenſi, Albenſi, Aquenſi, Albingaunenſi, Saonenſi, Ferrarienſi, Auguſtenſi, ea videlicet ratione, vt idem Cœnobium omnium hominum remota contradictione ſit liberum, nulliúſque poteſtati ſubditum, liceátque Monachis cum Venerabilis *Abbas Suppo* qui nunc præeſſe videtur naturæ conceſſerit, quemcumque velint ex illis eligere & eundem à quocumque ipſis placeat ordinare. Obtineatque prænominatus Abbas liberè omnia ſupra memorata cum Curte illa Serralonga, & Monte-rabioſo, & Caſtello Longobardorum cum omnibus ſuis pertinentiis, nec non cum prædiis omnibus intra fines Morocerij poſitis; & cuncta quæ fuerunt Aldegardæ & Henrici Filij eius, Gaticum videlicet & in Nuno, & in Pomario, in Rouoreto, in Doſſanello & cætera quæ habere videbantur vel habere debebat infra Regnum Italiæ. Res quoque omnes Anſelmi Filij Roberti de Vulpiano, qui diuina inſpiratione effectus eſt Monachus, in ſupraſcripto Vlpiano, in Meleto, in Caſtello Vuarnone, & in cæteris locis, quæ ad eum pertinebant in præfato Regno Italico; Eccleſiam cum Solario in Burgo

Yporienſi

Yporiensi, & duos mansos in Pillerone quos obtulit anno iam dicto Cœnobio, & in Cauallario wiberti, & in Calpis, in Sauiliano, in Fermadoro, in Virzolo, in Corigo, in Saliczola, in Caualiaca, in S. Damiano, in S. Sauinio. Insuper etiam statuimus, vt nullus Archiepiscopus, Episcopus, Dux, Comes, Vicecomes, vel aliqua Regni nostri magna paruaque persona præfatum Monasterium inquietare aut deuestire præsumat, aut Abbati suisque successoribus aliquam molestiam, vel iniuriam inferre aut decimas exigere, aut in terris dominicatis, aut in agris, pratis, vineis, vel rebus aliquibus aut animalibus. Si quis autem hanc nostram Imperialis Excellentiæ confirmationem infringere aut violare præsumpserit, mille libras auri optimi componat, medietatem Cameræ nostræ, & medietatem prædicto Abbati.

Signum Dñi Henrici II. Romanorum Imperatoris Inuictissimi Augusti. Gunterus Cancellarius vice Herimanni Archicancellarij recognoui.

Datum 14. Kal. Maias anno Dominicæ Incarnationis M.L V. Indict. 7. anno Imperij Dñi Henrici VIII. Actum Mantuæ in Dei nomine fœliciter. Amen.

NOTÆ.

ABBAS SVPPO] eius meminit & huius cartæ Illustrissimus & Reuerendissimus Franciscus Augustinus ab Ecclesia Episcopus Salutiensis Histor. Chronol. Pedem. cap. 27.

Priuilegium Conradi Imperatoris, Monasterio Fructuariensi.

Ex eodem Archiuo.

CAPVT LXXV.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Conradus* eius annuente misericordia Romanorum Imperator Augustus. Quotiens ad laudem seruitiumque Dei nouus aliquis locus construitur, Imperiali authoritate ad præcauendas posterorum versutias necessariò corroboratur. Quocirca dignum duximus Fructuariense Cœnobium literalibus præceptis confirmare, exorante Dño wilelmo Diuionensi Abbate, qui prædictum Monasterium ex prædiis, eleemosynisque propinquorum suorum, ac cæterorum fidelium Christi à fundamentis construens plurimos secundum Regulam S. Benedicti Deo seruientes inibi congregauit. Nos nostrósque in perpetuum successores provt diuæ memoriæ prædecessorem nostrum Henricum suo ac Fratrum contubernio sociauerit, omnium benefactorum suorum participium habere cupiens primum eiusdem Cœnobij *Abbatem nomine Ioannem* eius in præsentia consecrari fecit, & tam ipsum quàm totum eundem locum suæ Imperiali tutelæ commisit, ea maximè pro causa, vt eundem illi in omnibus libertatem conseruet, quam Cluniacense Monasterium obtinere dignoscitur. Nos ergo saluti nostræ consulentes & beneuolentiam & affectum, quem erga prætaxatum locum habuit, imitantes, prædicti quoque Abbatis precibus annuentes, sæpè nominatum locum

locum ſimili nos in defenſione ſuſcipimus, omnibus tam modernis quàm poſteris interdicimus, ne quis huius loci Fratribus rebúſque quas ad præſens poſſident, vel in poſterum acquiſituri ſunt, aliquam inquietudinem inferre præſumat. Statuimus quoque & Dei noſtráque authoritate confirmamus, vt idem locus ſupra memoratam libertatem in cunctis obtineat, & quæcumque de eius libertate & ſtabilitate de Abbatis electione & conſecratione à Domno Apoſtolico Benedicto, multíſque Epiſcopis in priuilegiis & Synodalibus Decretis ſtatuta ſunt rata omni tempore & inconcuſſa firmiter ſubnixa conſeruentur. Si quis autem, quod abſit, huius præcepti violator extiterit, tanquàm Imperialia banni tranſgreſſor, centum libras auri perſoluat, dimidium Cameræ noſtræ, & dimidium ipſi Monaſterio, & inſuper Apoſtolicæ maledictioni ſubiaceat. Et vt hæc noſtræ ingenuitatis authoritas ſtabilis & inconuulſa omni poſthac permaneat tempore, hoc Imperiale præceptum inde ſcriptum manu propria confirmantes Sigilli noſtri impreſſione iuſſimus inſigniri. Signum Dñi Conradi Sereniſſimi & Inuictiſſimi Romanorum Imperatoris Auguſti. Hugo Cancellarius vice Domini Annonis Archi in Italia Cancellarij recognoui.

NOTÆ.

Conradvs] eius nominis II.

Abbatem nomine Ioannem] Arduini Regis Italiæ Nepotem, & Guidonis S. Martini Comitis Filium; primus fuit Fructuarienſis Monaſterij Abbas, vir ſanctimonia clarus.

Hæc carta, quæ ſine die & conſule eſt, referri debet ad annum 1026. aut 1027.

Donatio Henrici IV. Romanorum Regis, Monasterio Fructuariensi.

Ex Cartulario eius Monasterij.

CAPVT LXXVI.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Henricus diuina fauente clementia Rex. Sanctæ Ecclesiæ pro-
1065. fectui tantò largiùs & diligentiùs debemus prouidere, quantò excellentiùs sublimati sumus ex diuino munere. Quapropter omnium Dei nostrorumque fidelium tam futurorum quàm præsentium solers industria nouerit, qualiter Nos, pro amore diuino animæque nostræ remedio, & per interuentum dilectæ Matris meæ Agnetis Augustæ Imperatricis Fructuariensi Monasterio in honore Sanctæ Dei Genitricis Mariæ constructo, & sanctorum Martyrum Benigni & Tiburtij quendam locum *Riuum Tortum* nuncupatum cum omnibus appendítiis suis, hoc est areis, ædificiis, pratis, pascuis, viis & inuiis, aquis, aquarúmque decursibus, molis, molendinis, piscationibus, vænationibus & cum omni vtilitate, vel quam nunc habet, aut quæ deinceps vllo modo inde prouenire poterit, in proprium dedimus; atque tradidimus, eundem verò locum in Comitatu Aquensi situm; ea videlicet ratione vt venerabilis *Abbas Albertus* omnésque successores illius, cum consilio aliorum Monachorum eiusdem Monasterij, liberam potestatem habeant tenendi, commutandi, vel quidquid sibi placuerit ad vsum prænominati Monasterij inde faciendi. Et vt hæc regalis traditio stabilis & inconuulsa omni permaneat æuo,

æuo, hanc cartam inde conſcribi, manuque propria corroborantes Sigilli noſtri impreſſione iuſſimus inſigniri. Data Kal. April. anno Dñicæ Incarn. M. LXV. Indict. iij. Anno autem ordinationis Henrici IV. Regis xij. Regni verò viiij. Actum wormatiæ in Dei nomine fœliciter. Amen. Signum Domini Henrici IV. Regis Inuictiſſimi. Gregorius Cancellarius vice Annonis Archicancellarij recognoui.

NOTÆ.

RIVVM TORTVM] vulgò *Riuatorta.*
ABBAS ALBERTVS] qui Guilielmo Abbati Fructuarienſi ſucceſſit.

Epiſtola Agnetis Imperatricis, Abbati Fructuarienſi.

Ex eodem Cartulario.

CAPVT LXXVII.

A. Imperatrix & peccatrix, *A. Patri* bono & Fratribus in Fructuaria congregatis in nomine Dñi; Seruitutem Ancillæ, cuius oculi in manibus Dominæ ſuæ ſunt, conſcientia mea terret me peius omni larua, omnique imagine; Ideò fugio per Sanctorum loca quærens latibulum à facie timoris huius, nec minimum deſiderium eſt mihi veniendi ad vos, de quibus comperi quia veſtra interceſſio certa ſalus eſt, ſed noſtræ profectiones in manu Dei ſunt, & non in noſtra voluntate. Interim verò mente adoro ad pedes veſtros, rogans vt Gregorianâ pietate in Trajanam, petatis mihi

veniam à Dño: Quia namque ille vnus homo ab Inferni claustris exorauit Paganum, multi vos facilè saluabitis Christianam vnam: Quòd si decreueritis, peto vt in signum pietatis societatem & fraternitatem vestram mandetis & mittatis mihi quamprimum rogo etiam vt paruum quod mitto munusculum, admonitionis signum suscipere dignemini. Quatenùs credam quia de me curare inceperitis valete & tu Pater bone diligenter commenda me Spiritalioribus Fratribus de Cœnobiis, atque cellis, vt faciant me participem in orationibus & ieiuniis, atque omnibus benefactis suis.

NOTÆ.

A. PATRI] Andreæ scilicet Fructuariensis Cœnobij Abbati.

Priuilegium Henrici Imperatoris Monasterio S. Benigni Fructuariensis.

Ex Cartulario eiusdem Domus.

CAPVT LXXVIII.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Henricus Dei gratia Romanorum Imperator Augustus. Sicut pro ædificatis locis Sanctorum ne à statuto suo deficiant, nostrum est iuuare, ita pro ædificandis querentium preces benignè debemus suscipere, & vt stabilitatis effectum capiant pia sollicitudine procurare. Huius rei gratia Domnus *Abbas Wilelmus* nostram clementiam adiit petens, quoddam Monasterium nostra authoritate

tate corroborari ſitum in loco qui dicitur Fructuaria ex propria hæreditate Fratrum eius Gotofredi, Nicardi, atque Roberti, in honore ſanctæ Dei Genitricis Mariæ, ſanctique Benigni Martyris conſtructum, velut in carta iudicatus à Guntardo Diacono edita continetur. Cuius precibus ſuſceptis priùs regali præcepto confirmauimus, dehinc, vt ſtabilius permaneat Imperiali authoritate corroboramus, ſub noſtra defenſione ea ratione recipimus, vt nullus Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, vel aliqua Regni noſtri maior aut minor perſona, præfatum Monaſterium inquietare, aut de eo, vel ſub eo ab hominibus poſitis bannum, vel aliquam publicam exactionem exigere, vel accipere, aut de eiuſdem rebus aliquid audeat ſubtrahere. Statuimus quoque & Dei noſtráque authoritate confirmamus, vt idem locus ſuprà memoratam libertatem in cunctis obtineat, & quæcumque de eius libertate & ſtabilitate; de Abbatis electione, & conſecratione à Domno Apoſtolico Benedicto, multiſque Epiſcopis in priuilegiis & Synodalibus Decretis ſtatuta ſunt, rata omni tempore & inconcuſſa firmitate ſubnixa conſeruentur; & vt hæc noſtræ ingenuitatis authoritas ſtabilis & incōuulſa omni poſt hinc permaneat tempore. Hoc Imperiale Præceptum inde conſcriptum manu propria confirmantes, Sigilli noſtri impoſitione iuſſimus inſigniri. Si quis autem, quòd abſit, huius præcepti violator extiterit, tanquam Imperialis banni tranſgreſſor centum libras auri optimi perſoluat, medietatem noſtræ Cameræ, & medietatem ipſi Monaſterio, & inſuper Apoſtolicæ maledictioni ſubiaceat. Signum Domini Henrici Romanorum Inuictiſſimi Imperatoris Auguſti. Hugo Cancel-

 larius

cellarius ad vicem Heliherardi Archicancellarij recognouit. Data IV. Non. Septembris Indict. VI. anno Dominicæ Incarnat. M. XXIII. anno Dñi Henrici II. regnantis xxij. Imperij x. Actum Bermata. Amen. Amen. Amen.

NOTÆ.

ABBAS WILELMVS] secundus Fructuariæ Abbas.

Carta Lingonensis Episcopi, qua Monasterium Fructuariense ab eius subiectione liberat.

Ex Archiuo Regio Taurinensi.

CAPVT LXXIX.

1017. EGo *Lambertus* sanctæ Lingonensis Ecclesiæ Episcopus. Notum fieri decreui, tam præsentibus quàm futuris, Quòd quidam dilectus ex dilectis Abbas videlicet Wilelmus, adiit paternitatem nostram iustis precibus, vt Synodali decreto quoddam testamentum quod ad votum præuentu mortis beatæ memoriæ Prædecessoris nostri Brunonis adimplere nequiuit benignitas, nostræ beneuolentiæ perficeretur authoritate; quod quidem non immeritò tantò faciliùs debet impetrare, quantò Dei cognoscitur zelo id omninò postulare. Quidam enim suus carnali propagine Germanus nomine Godefredus, ad sanctam veniens conuersionem totum quodcumque habuit secum Deo deuotè contulit, ea maximè intentione, vt de proprio suo construeretur Monasterium, quod ne alicuius Episcopio vel Cœnobio fieret aliqua subiectione obnoxium, solerti pertractatum

pertractatum est consilio, vt in quodam loco antiquitùs Fructuaria' dicto ædificaretur, quod legalem per cartulam à Nitardo & Rosberto Germanis ipsius Gotefredi cuidam Guntardo Leuitæ traditus est, vt ipse inde faceret iudicatus testamentum sub liberrima omnino conditione. Quod & factum est, sed non sine multorum maximè Arduini Regis & Bertæ Vxoris eius adiutorio; quorum sagaci industria legali legaliter confirmata sunt testamenta, & sancto Diuionensi Cœnobio non parui pretij, vt patet collata sunt ornamenta; scilicet textum vnum auro, gemmis & lapidibus mirè ornatum, casula auro decorata, duæ stolæ deauratæ cum earum manipulis & vnum cingulum atque quatuor amicti similiter deaurati, quod & ideò facere studuerunt, vt & locus vnde Fructuariensis videlicet sumpsit exordium, his honestaretur emolumentis, & hoc memores in posterum non habeant vnde scandalum struere iniqua possint voluntate. Et nos igitur æquitatis iura appendentes & animarum lucris magis quàm cupiditatibus peruersorum consulentes, sed & sancti Prædecessoris nostri promissa complentes à priuilegiis quoque Apostolicis atque decretis Episcopalibus, à præceptis denique Imperialibus ac Regalibus non discrepātes, Fructuariense Cœnobium, cum omnibus quas possidere videtur rebus tam mobilibus quàm immobilibus in nulla subiectione, in nullo iure cuiquam nostri Episcopij pertinentiæ obnoxium proclamantes, quin imò sub proprio pastore, vt per omnia absoluta libertate à Romana Sede sibi concessa potiatur, & à sublato huiusmodi subiectionis vinculo constet alienum. Volumus & nos, & statuimus sub Synodali decreto, vt

nullus Monachus aut præſcripti videlicet Domni W. Abbatis ſucceſſor, contra præfatum locum aliquid querelæ vel calumniæ inferat, vel quicquam proprietatis ſeu ſubiectionis requirat. Vt ſit igitur ipſe locus Fructuaria dictus noſtra quoque authoritate inconuulſa ſtipulatione liber & abſolutus & ab omni querela immunis, & in fructificandis animabus ſemper Chriſto duce ſacris aptus incrementis, teſtibus ex noſtro Clero admiſſis noſtra ſubſcriptione ſignamus. Signum Lamberti Lingonenſis Sedis Epiſcopi. Signum Beraldi Archidiaconi. Signum Beraldi Abbatis S. Stephani Diuionenſis &c. Actum apud Diuionem publicè iij. Idus Ian. anno ab Incarnat. Dñi M. X V I I. Indict. xv. regnante Roberto Francorum Rege. Ego Oddo Cancellarius in Synodo ſanctæ Lingonenſis Eccleſiæ, hoc teſtamentum perlectum, & ab omni Synodo laudatum & confirmatum recognoui & ſubſcripſi.

NOTÆ.

LAMBERTVS) cuius geſta vide Gall. Chriſt. tom. 2.

Priuilegium Friderici Romanorum Regis, Monaſterio Paterniaci.

Ex Archiuo Regio Taurinenſi.

CAPVT LXXX.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Fridericus
1153. diuina fauente clementia Romanorum Rex Auguſtus. Cum Eccleſiis Dei per vniuerſum noſtrum Imperium

rium constitutis Regia non deceat authoritate consulere, illud præcipuè ob salutis nostræ prosperitatem duximus; animaduertendum quatenùs iuxta donationum ab Antecessoribus nostris Regibus seu Imperatoribus piæ deuotionis intuitu Ecclesiis concessa nostra authoritate vsibus ipsorum in perpetuum profutura inuiolabiliter conseruemus. Eapropter tam futurorum quàm præsentium solers nouerit industria, quòd nos fidelium nostrorum Confratrum *Paterniacensium* querimoniam contra Obdelhardum de *Viuieis* de Curti quæ Herceis nuncupatur, in qua ipse Aduocatiam contra sancita priuilegiorum prædecessorum nostrorum obtinere volebat, pro debito nostro clementer adnitentes, ex iudicio Principum nostrorum præfato Obdelhardo eandem Aduocatiam sibi vsurpatam cassamus. Satuentes, vt nec in prædicto loco, vel in quibuscumque possessionibus ad idem Cœnobium pertinentibus aliquis aliquod ius Aduocatiæ sibi vsurpare præsumat, sed Abbas Cluniacensis, tam præsens quàm successores ipsius ex Fratrum Paterniacensium electione constituendi Aduocatum, sicut ab Antecessoribus nostris statutum est liberam potestatem habeant. Nihilominùs etiam decernimus, vt quascumque possessiones, quæcumque bona, census, vel quoslibet redditus Ecclesia Paterniacensis in præsentiarum possidet, aut in futurum concessione Regum, largitione Pontificum vel Principum, oblatione fidelium seu aliis modis Deo propitio poterit adipisci firma & illibata ipsi permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis; scilicet villa & Ecclesia Paterniacensis cum decimis & cæteris pertinentiis, Curia de Herceis & Ecclesia cum decimis totius

totius Parrochiæ & cæteris appenditiis, Curia de Pulliaco cum pertinentiis ſuis & Eccleſia cum decimis, villa de Balmis cum appenditiis ſuis & Eccleſia cum decimis, Eccleſia de Vrba cum decimis ad eam pertinentibus, Curia de Perruſſins cum appenditiis ſuis, Villa & Eccleſia de Ornacho cum pertinentiis ſuis. Illa etiam quæ Venerabilis Dux Rodulphus ſæpè memoratæ Eccleſiæ in territorio Alſatiæ contulit, regia authoritate corroborare decreuimus, Curiam videlicet Columbarienſem, vnà cum ædificiis, mancipiis, terris cultis & incultis & earum redditibus, Curiam de Hythenhein cum pertinentiis ſuis, terras & vineas quas Luſelinus Villicus & Vxores eius Hymeza & Richeza dederunt: Et vt hæc omnia æterna lege valitura ſæpedictæ Eccleſiæ ibique Deo ſeruientibus rata & inconcuſſa permaneant, præſentem paginam authoritate noſtra confirmatam & corroboratam, Sigilli noſtri impreſſione inſigniri iuſſimus; adiicientes, vt nulla magna vel parua perſona, temerè contra eam venire præſumat. Quod ſi quis fecerit, Regio banno ſubiaceat, & in eius compoſitione centum libras auri Cameræ noſtræ perſoluat. Teſtes interfuerunt Arnoldus Colonienſis Archiepiſcopus, Humbertus Biſuntinenſis Archiepiſcopus, Amedeus Lauſanenſium Epiſcopus, Orlerius Baſilienſis Epiſcopus, Hermannus Conſtantienſis Epiſcopus, Henricus Dux Saxoniæ, Hermannus Marchio de Saxonia, Amedeus Comes Gebennenſis, wilelmus Comes Matiſconenſis. Signum Dñi Friderici Roman. Regis Inuictiſſimi. Ego Arnoldus Cancellarius recognoui. Datum Biſuntin. 15. Kal. Martij anno Dominicæ Incarnationis M. C. L I I I. Indict. 15. regnante Domino

Friderico

Friderico Romanorum Rege glorioso, anno verò regni sui I. NOTÆ.

PATERNIACENSIUM] vulgò *Payerne*, Monasterium apud Vaudéses, cuius fundationē dedimus huius Operis cap. I.

DE VIVIEIS] id est *Veuay*, Oppidum elegans in eadem Prouincia.

Permutatio inter Vuilelmum Abbatem S. Benigni Diuionensis & Gerardum Comitem.

Ex peruetusto S. Benigni Fructuariensis Cartulario.

CAPUT LXXXI.

ANtiquitatis iure institutum esse constat, vt quotiens prædiorum traditio siue commutatio fit ad notitiam posterorum, Scripturæ testimonio roboretur. Quocirca congruum imò necessarium esse visum est, vt mutuam prædiorum traditionem inter Dñm Wilelmum Diuionensis Monasterij Abbatem & Comitem *Gerardum* pro communi oportunitate factam literarum annotatione solidaretur; ne postmodum per succedentium ignorantiam, aut inuidorum maleuolentiam adnihiletur. Igitur consensu Præsulis Lamberti Lingonicæ Ecclesiæ, & omnium Fratrum Diuionensis Monasterij; dedit in primis Abbas wilelmus de iure S. Benigni, Comiti Gerardo infra regnum Italiæ in Prouincia Longobardiæ, Ecclesiam in honore S. Michaëlis sacratam, sitamque in loco qui dicitur Morox, cum molendino ei proximo, & omni integritate sediminis vbi constructa consistit, & omnibus ædificiis ibidem 1020.

DDd perti

pertinentibus. Insuper etiam omne prædium duorum Fratrum Nitardi & Godefredi quod ipsi Diuionensi Monasterio tradiderunt in toto regno Italiæ quando Monachi effecti sunt, cum omnibus appenditiis, mancipiis, vineis, pratis, syluis, molendinis, pascuis cultis & incultis, aquis, aquarúmque decursibus; omnem quoque possessionem quæ ad Diuionense Monasterium in toto regno Italiæ pertinebat, Domnus Abbas wilelmus prædicto Comiti G in integrum tradidit, concessit & dedit per commutationis huius testamentum, eo tenore, vt ipse Comes absque vlla contradictione vlteriùs habeat, possideat, & ex his omnibus quidquid sibi libitum fuerit deinceps faciat. E contrà verò Comes Gerardus consensu suæ Coniugis Euæ, & Parentum & omnium fidelium suorum, prædicto Abbati w. reddidit concambium in Regno Lothariensi in Comitatu Solicensi in villa Goduncort, cuncta quæ ad ipsum prædium pertinent in mancipiis, ædificiis, campis, vineis, pratis, syluis, molendinis, pascuis, cultis & incultis, aquis, aquarumque decursibus totum in integrum tradidit, concessit & de suo iure transtulit in ius Monasterij Diuionensis per manus Dñi Abbatis w. quo ipso suique successores vlteriùs habeant, possideant & exinde quidquid iustè decreuerint, faciant. Vt autem hæc mutua supradictorum prædiorum traditio stabilior confirmaretur, duplicis testamenti testimonio signata est; quæ vterque & Dñs Abbas w. & Comes G. propriis manibus confirmauerunt & Domnum Deodericum Metensis Ecclesiæ Episcopum cum multis aliis, idem agere rogauerunt stipulatione subnixa. Actum Metis publicè 3. Non. Februarij, anno Incarnat. Dñi M. XX.

XX. Indict. 3. regnante Henrico Imperatore fœliciter, anno regni eius 17. Imperij verò 5. Signum Domni Deoderici Episcopi, Gerardi, Gisleberti, Folmari Comitum, Hermanni, Gomeri, Matfredi, Varini, Euzelini, Bosonis, Rutfridi, Tirzelini, Olarici, Richerij, Godefridi, Rainaldus ad vicem Dñi Blidulfi Cancellarij. Ego wilelmus Abbas hanc commutationem scribendo firmaui. Ego Iobertus Monachus missus subscripsi.

NOTÆ.

GERARDVM] Metensem scilicet, de quo suprà locuti sumus cent. 1. cap. 88.

Donatio Conradi Regis Burgundiæ, Monasterio Paterniaci.

Ex Archiuo Regio Taurinensi.

CAPVT LXXXII.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Chuonradus diuina numinis largitione pijssimus Rex. Mos Regalis Celsitudinis est, omnibus Sanctis subuenire, ac in cunctis bonis operibus perfectis stare. Quapropter nouerit omnium fidelium nostrorum præsentium ac futurorum, atque omnium Christianorum industria qualiter nos vnà cum Matre nostra Berta, ac Fratre nostro Rodulpho inspirante pietate diuina, & pro remedio animarum nostrarum ac Parentum nostrorum, donauimus Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Paterniaci nostrum Allodem & carras, vt ibidem Deo famulantes subsidium haberent, Deo inspirante, inter cætera impegimus in quandam Cellulam huic Sacro Ordini aptissimam Bailliuo nuncupatam, hanc cum duabus syluulis dcccclxxxij

quæ ſuper eius rupem eminent, vna quarum frugifera, altera glandifera; Decimam etiam vnius vici in qua ſita eſt cæterarum morubula, vna Brioch nominatur, altera Chempiniaco, atque curſum aquæ, quæ ante portas eius currit, cuius nomen Bibiuna, à ſupradicto Chempiniaco, vſque in introitu *Muratenſis* Laci. Hæc omnia cum cæteris dotalitiis, quæ circumquaque adiacent per interuentum prælibatæ Matris noſtræ, ac Fratris noſtri Rodulphi & Sororis Aleidis, & per noſtri præcepti paginam. Hæc omnia ſecundum morem noſtrum Regalem corroboramus, quod & fecimus. Volumus namque ac firmiter per hoc noſtrum præceptum decernimus, vt ſicut præfatæ cartæ commemorant. Denique & hoc quod noſter Auus acquiſiuit in Pago wiliacenſi in loco qui dicitur Curte, ſimul cum Fratre noſtro Rodulpho, ſupradictis rebus adiūgimus, ac inſuper monetā cum mercato præfati loci, Deo fauente hæc omnia ſicut ſuprà ſcripta ſunt, concedimus Dño Deo & eius Genitrici habitatoribúſque etiam ſupra memorati loci, ſiue Maiolo Abbati; hæc & cætera, quæ in prædictis cartis inſerta eſſe videntur, de noſtro iure hæreditario, in illorum ius & donationem ſolemni more transferimus, vt habeant, teneant, firmiterque poſſideant, abſque alicuius contradictione Regis aut Imperatoris ſeu Principis. Vt autem hoc noſtrum præceptum ab omnibus obſeruetur, & à nemine vnquam violetur, manu noſtra firmauimus, ac de Sigillo noſtro ſubtus conſignare iuſſimus. Data vj. Idus Aprilis anno ab Incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti D. CCCC.XXXII. anno regnante Dño noſtro Conrado Rege xxiv. Lauſanna Ciuitate fœliciter. Amen.

.NOTÆ

NOTÆ.

MVRATENSIS LACI] vulgò *Morat*, Oppidum apud Vaudenſes.

Donatio Monaſterio Paterniaci, à Bertholſo Zeringenſi Duce.

Ex eodem Archiuo Regio Taurinenſi.

CAPVT LXXXIII.

Notum ſit omnibus tam præſentibus quàm futuris, Quod Dñs *Bertolſus* Dux, villam quæ vocatur Friburg ædificauit, cuius quarta pars in fundo & allodio ſanctæ Mariæ Paterniacenſis ſita eſt. Conſtruxit autem idem Dux Eccleſiam in honore S. Nicolai in ea quarta parte prædictæ villæ quæ ad proprietatem & dominium Paterniacenſis Cœnobij pertinebat; quo facto Dñs Petrus Prior & Fratres eiuſdem Monaſterii Ducem humiliter adierunt & multipliciter rogauerunt, vt cauſa Dei & ſalutis ſuæ & anteceſſorum ſuorum Eccleſiæ Paterniacenſi terram ſuam traderet, qui communicato conſilio cum hominibus ſuis laudante *Filio ſuo B.* allodium Beatæ Mariæ, & quod ſuper eum ædificatum erat, ſcilicet Eccleſiam S. Nicolai cum cimiterio & duobus caſalibus ad domum Monachorum conſtruendam Priori & Fratribus prædictis, in pace & ſine alicuius contradictione reddidit. Quæ redditio vt in æternum rata permaneat, Sigilli noſtri authoritate eam corroborauit. 1178.

 Huius

Huius rei testes sunt Ottho de Balniis, Nantelmus de Rubeomonte Præpositus Salodorensis, Amedeus Comes Gebennensis, Aldricus de Nouocastro, walcherus de Blonacho, Rodulfus de Montaniaco, Cono de Stauail, warnerius de Sigena. Hugo de Egistor & quam plures Friburgenses. Actum est istud anno ab Incarnat. Dñi M. C. L X X V I I I.

N O T Æ.

B E R T O L F V S] siue Bertoldus, Zeringensis scilicet.

F I L I O S V O B.] id est Bertoldo eius nominis V. & huius Illustrissimæ familiæ vltimo.

Diploma Friderici Imperatoris, pro Monasterio Paterniaci.

Ex eodem Archiuo Regio Taurinensi.

CAPVT LXXXIV.

1236. IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Fridericus Rex diuina fauente clementia Romanorum Imperator semper Augustus, Ierusalem & Siciliæ Rex. Imperialis eminentia tunc præcipuè sui nominis titulos ampliat, cum diuinæ pietatis intuitu per quam potest, Principibus orbis terræ loca venerabilia pro fauore prosequitur, & iustas eorum fauorabiliter petitiones admittit. Eapropter vniuersis Imperij fidelibus, tam præsentibus quàm futuris volumus esse notum. Quod Venerabilis Prior & Conuentus Monasterij Paterniacensis fideles nostri, quoddam Priuilegium eis indultum à

Diuo

Diuo Auo nostro Frederico inclytæ recordationis Augusto tempore Regni sui nostræ Celsitudini præsentarunt, humiliter supplicantes, vt illud eisdem innouare de nostra gratia dignaremur. Cuius tenor est per omnia talis, &c. Nos igitur suis supplicationibus benignè inclinati, attendentes fidem & synceram deuotionem quam erga Celsitudinem nostram habet, Priuilegium ipsum confirmamus. Et vt hæc innouatio robur firmitatis obtineat in perpetuum valiturum præsens Priuilegium fieri, & Bulla aurea typario nostræ Majestatis impressa iussimus insigniri. Huius rei testes sunt Syfridus Maguntinensis Archiepiscopus, Sifridus Ratisponensis Episcopus, Imperialis Aulæ Cancellarius, Riuogerius Batauiensis Episcopus, Conradus Spirensis Episcopus, Hermannus Magister domus Theutonicorum in Ierusalem, Raspo Langrauius Turingiæ. Signum Friderici II. Dei gratia Romanorum Imperatoris semper Augusti, Ierusalem & Siciliæ Regis gloriosissimi. Ego Syfridus Ratisponensis Episcopus, Imperialis Aulæ Cancellarius vice Dñi Maguntini in Germania Archicancellari recognoui. Actum hæc anno Dominicæ Incarnat. M. CC.XXXVI. mense Aprili Indict.9. imperante Dño nostro Friderico II. Dei gratia inuictissimo Romanorum Imperatore semper Augusto, Ierusalem & Siciliæ Rege, anno Imperij eius 17. Regni Ierusalem ij. Regni verò Siciliæ 37. Datum apud Spiram fœliciter. Amen.

NOTÆ.

DIVO AVO NOSTRO FRIDERICO] scilicet I. cuius diploma suprà dedimus,

Notitia

Notitia Prioratus Ynimontis.

Ex Cartulario huius Ecclesiæ.

CAPVT LXXXV.

1107. DOminus Berlio de Turre, & Filij eius Giroldus & Walo dederunt, quidquid in hac Terra habebant, vel alij de eis, ita vt *Dominus Humbertus* meliùs inquirere & intelligere potuit. Testes fuerunt Amblardus Miles, & Fulcho, & Gausmarus, & multi alij. Actum anno M.C.VII.

NOTÆ.

DOMINVS BERLIO DE TVRRE] à quo series Dominorum de Turre-Pini olim apud Delphinates & Sebusianos nostros potens, & quæ tandem Delphinatum & Comitatum Albonensem, titulis suis Annæ Delphinæ Matrimonio adiunxit.

DOMINVS HVMBERTVS] primus Ynimontis Prior.

Litera Henrici Romanorũ Regis Episc. Valentino, pro Ademaro de Pictauia Valentinensi Comite.

Ex eodem Archiuo Regio Taurinensi.

CAPVT LXXXVI.

HEnricus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus. Venerabili Episcopo Valentino *Principi suo* dilecto gratiam suam & omne bonum, grauem querelam

relam Nobilis Viri Aymari de Pictauia Comitis Valentini recepimus continentem, quòd licet ipse & prædecessores sui Comitatum Valentinensem tanquam Dñi & ipsius Comitatus Comites tanto tempore tenuerint, cuius contrarij memoria non existit, tu tamen tuorum prædecessorum non contentus limitibus. Huiusmodi Comitatum tibi vsurpas, te scribi in certis monetis & nummis etiam nominari faciens Comitem, in sui præiudicium, iniuriam & grauamen. Vnde sinceritati tuæ damus firmiter in mandatis, quatenus à talibus desistere debeas, nec aliquam nouitatem contra modum & formam tuorum prædecessorum inchoes vel attentes. Et si quod in contrarium per te attentatum existit, hoc prouidè studeas reuocare. Alioquin sibi super præmissis prouidere cogitabimus de remedio oportuno. Datum Mediolani 18. Kal. Febr. regni nostri anno 3.

NOTÆ.

PRINCIPI SVO] insigne pro Episcopis Valentinensibus monumentum, quo Principes Imperij tunc temporis vocabantur.

Diploma Caroli Romanorum Regis, quò Aymarum à Pictauia Comitem Valentinensem, Vicarium Imperij constituit in Regnis Arelatensi & Viennensi.

Ex Archiuo Regio Taurinensi.

CAPVT LXXXVII.

CArolus Dei gratia, Romanorum Rex semper Augustus & Bohemiæ Rex, Venerabili Episcopo Valen-

tinensi Principi suo dilecto gratiam suam & omne bonum. Quia de spectabilis Aymari Comitis Valentini & Dyensis Consanguinei & fidelis nostri charissimi circumspectionis industria & constantis fidei probitate obtinentes præsumptionem fiduciæ singularem, ipsum maturo nostro Principum consilio præcedente Arelatensis & Viennensis Regnorum, nec non in vniuersis & singulis terris, appenditiis & districtibus pertinentibus ad eadem, Nostrum & Sacri Romani Imperij fecimus & constituimus Vicarium generalem. Eapropter deuotionem tuam requirimus & hortamur, iniungente tibi nihilominus seriosè quatenus supradicto Comiti Aymaro in omnibus & singulis quæ ad eiusdem Vicariatus spectant officium, sine quauis difficultate, seu contradictione parere & intendere debeas & efficaciter obedire, nullam in hoc prætextu excusationis aliqualis negligentiam commissuro. Datum Lucemburgi, die 16. Martij Regnorum nostrorum anno 3.

NOTÆ.

CAROLVS] scilicet huius nominis quartus.

Donatio Otthonis Imperatoris, Aymoni Comiti.

Ex Archiuo Regio Taurinensi.

CAPVT LXXXVIII.

963. IN nomine sanctæ indiuiduæque Trinitatis *Otto* diuina prouidente clementia Imperator Augustus. Si rectis nostrorum fidelium petitionibus assensum præbemus

mus promptiores esse in nostro fore obsequio minimè dubitamus. Quocirca omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium nostrorumque præsentium scilicet ac futurorum comperiat industria, qualiter interuentu atque consultu amatissimæ nostræ Coniugis nostrique Imperij Consortis, per hanc nostri præcepti paginam concedimus, donamus atque largimur *Aymoni Comiti*, dilectoque nostro fideli Corticulas duas iuris Regni nostri in Vercellensi Comitatu coniacentes, quæ Andurni & Molinaris nominantur, vnà cum Capellis, Villis, Massaretiis, rupibus, planiciebus, terris cultis & incultis, molendinis, piscationibus, Aldionibus & Aldiabus vtriusque sexus, familiis, districtis, publicisque vectigalibus & pensionibus, omnibúsque quæ dici & nominari possunt ad prædictas Corticulas in integrum pertinentibus, nec non & à nostro iure & dominio in præfati Comitis ius & dominium omninò transfundimus & delegamus. Insuper hac nostra præceptali authoritate confirmamus & corroboramus eidem fideli nostro, omnes res & vtriusque sexus familias iuris sui videlicet Cortes Alicæ, Caualiaga, Casanoua, Ropali in Vercellensi Comitatu coniacentes, atque Caxana, Bremita, Ticinensæ, Zeutiano, Astelliano, Gomaroso, Caltranaxo, Caluarengo & Frassinetu in Lomellensi Comitatu, vnà cum Castellis, Villis, Capellis, Massaritiis, Campis, Insulis, aquis, molendinis, piscationibus, districtis, pensionibus, Aldionibus & Aldiabus, seruis & ancillis omnibusque quæ dici vel nominari possunt ad prædictas Curtes & res pertinentibus in integrum. Propterea si de prædictis rebus à nobis concessis & de prætaxatis à nobis confirmatis legales

quærimoniæ contra eum ortæ fuerint aut de eorum terminis litigauerint, hac nostra Imperiali authoritate concedimus, & vt per inquisitionem & Sacramentum trium liberorum hominum liceat eum affirmare, quod iure proprietario inde inuestitus fuerit, & eas firmiter tenuerit, ac deinde habeat & teneat firmitérque possideat ipse, suique hæredes, habeantque potestatem tenendi, donandi, vendendi, commutandi pro anima iudicandi, & quicquid eorum decreuerit animus faciendi omnium contradictione remota. Si quis ergo contra hanc nostri præcepti paginam interpretauerit, aut infringere præsumpserit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem Cameræ nostræ, & medietatem prædicto Comiti suísque hæredibus. Quòd vt veriùs credatur, diligentiúsque ab omnibus obseruetur, manu propria roborantes, annulo nostro subter iussimus insigniri. Signum Dñi Ottonis Inuictissimi Imperatoris Augusti. Lutagerius Cancellarius ad vicem Guidonis Episcopi & Archicancellarij, recognoui & subscripsi. Data 3. Idus Augusti, anno Dominicæ Incarnationis nongentesimo sexagesimo tertio Indict. sexta, Imperij Serenissimi Ottonis Imperatoris 27. actum Papiæ.

NOTÆ.

OTTO] huius nominis primus, qui regnare incœpit anno salutis *936*.

AYMONI COMITI] siue potius Annoni Comiti Marchioni Segusiæ, vt in aliis Diplomatibus vocatur.

Donatio

Donatio Otthonis Imperatoris Manfredo Marchioni.

Ex eodem Archiuo Regio Taurinensi.

CAPVT LXXXIX.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, *Otto* diuina fauente clementia Rex. Si dignis nostrorum fidelium 966.
petitionibus assensum præbemus, promptiores eos in nostro fore obsequio minimè dubitamus; quocirca omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium nostrorúmque præsentia scilicet ac futurorum comperiat industria. Qualiter interuentu atque consultu dilectissimæ Matris nostræ Teophaniæ Imperatrix Augustæ per hanc nostri præcepti paginam provt iustè & legaliter possumus, confirmamus & corroboramus *Manfredo* Filio quondam Aymonis, nostroque dilecto fideli, corticulas quasdam quas præceptali dono Serenissimi Aui nostri Ottonis Magni Imperatoris Pater ipsius obtinere visus est in Comitatu Vercellensi, quarum nomina ista sunt, videlicet Andurni, Molinaria, Gallanico, Mutiano, Ponderano, Asidola, Canderio, Trauerio, vnà cum Capellis, Villis, Massaritiis, rupibus, planiciebus, terris cultis & incultis, aquis, molendinis, piscationibus, Aldionibus & Aldiabus vtriusque sexus, familiis, districtis, publicisque vectigalibus quæ dici vel nominari possunt ad prædictas Curticulas in integrum pertinentibus, per huius nostri præcepti cautionem & authoritatem in præfati Manfredi nostri dilecti fidelis ius & dominium penitùs transferimus & confirmamus

& corroboramus. Insuper pro hac nostra præceptali firmitate confirmamus & corroboramus idem fideli nostro omnes res & familias vtriusque sexus iuris sui videlicet Curtes, Alicæ, Caualiaga, Casanoua, Ropoli in Vercellensi Comitatu coniacentes, atque Canna, Bremito, Tignenso, Zeutiano, Astelliano, Gomorosca, Galdauazo, Caluarengo & Fraxeneto in Lomellensi Comitatu sitas, vnà cum Castellis, Villis, Capellis, Massaritiis, vineis, campis, insulis, aquis, molendinis, piscationibus, districtis, pensionibus, Aldionibus & Aldiabus, seruis & ancillis omnibúsque quæ dici vel nominari possunt, ad prædictas Curtes pertinentibus in integrum. Confirmamus etiam prænominato fideli nostro hac nostra authoritate Curtem de Bragario, cum seruis & ancillis & omnibus pertinentiis eius; Curtem verò de Vitigniano cum seruis & ancillis omnibúsque pertinentiis ipsius. Præterea si de prædictis rebus à nobis confirmatis legales quærimoniæ coram eum exortæ fuerint, aut de eorum terminis litigauerint, hac nostra regali authoritate concedimus, & vt per inquisitionem & Sacramentum trium liberorum hominum liceat ei affirmare, quod iure proprietario inde inuestitus fuit, & eas firmiter tenuerit, ac deinde habeat & teneat firmitérque possideat, ipse suique hæredes, habeántque potestatem tenendi, donandi, commutandi, pro anima iudicandi, & quicquid eorum decreuerit animus faciendi omnium huiusmodi contradictione remota. Si quis ergo contra hanc nostri præcepti paginam ire tentauerit, aut infringere præsumpserit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem Cameræ nostræ, & medietatem præfato Manfredo
suísque

suisque hæredibus. Quòd vt veriùs credatur diligentiúsque ab omnibus obseruetur, hanc paginam manu propria roborantes, annulo nostro subter iussimus insigniri. Signum Dñi Ottonis inuictissimi Regis. Adebertus Cancellarius ad vicem Petri Episcopi & Archicancellarij recognoui & subscripsi. Data xj. Cal. Nouembris anno Dominicæ Incarnationis nongentesimo sexagesimo sexto, Indict. 1. anno verò tertio Ottonis.

NOTÆ.

OTTO] tertius scilicet qui imperare cœpit anno salutis 973.

MANFREDO] qui alibi Hieronymus Manfredus duplici nomine appellatur.

Donatio Arduini Regis Ecclesiæ Vercellensi.

Ex Archiuo S. Eusebij Vercellensis.

CAPVT LXXXX.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Ardoinus Dei gratia Rex, fidelium petitionibus assensum præ- 1003.
bemus . . . . omnium fidelium nouerit industria, & sanctæ Ecclesiæ Episcoporum tam præsentium quàm futurorum nouerit solertia, qualiter interuentu & petitione Bertæ charissimæ consortis regni nostri participis, provt iustè & legaliter possumus, confirmando corroboramus, atque largimur, Cuniberto Vercellensis Ecclesiæ Præposito, atque Cancellario nostro *Curtem Decianam* sibi iure proprietario pertinentem

tem cum Castro & Capella ibidem consistente, vnà cum mansis, terris, vineis, pratisque. Signum Dñi Ardoini Serenissimi & Inuictissimi Regis . . . . vice Petri Reuerendissimi Episcopi & Archicancellarij recognoui. Datum anno Incarn. Dominicæ 1003.

NOTÆ.

CVRTEM DECIANAM] antiquum est Titionæ familiæ apud Insubres Castrum, Comitatus titulo postea decoratum.

Bulla Adriani Papæ confirmatoria Priuilegiorum & Iurium Monasterij Agaunensis.

Ex eiusdem Ecclesiæ Cancellaria.

CAPVT LXXXXI.

IN nomine Dñi Dei æterni & Saluatoris nostri Iesu Christi. *Adrianus* humillimus omnium seruorum Dei, & in sancta Sede Romana totius orbis Magistra non meritis propriis, sed intercessione Beatissimi Apostolorum Principis Petri ab omnipotente Deo in Apostolatus arce electus; quia Dominus oues proprias quas sub sancto ac pretioso Sanguine acquisiuit, Beato Petro pascendas commisit. Constat nimirum cunctos Dei cultores ipsius subiici tuitioni, cuius nos vbique non diffidimus protegi patrocinio. Quapropter satis conuenienter omnes Christianos oportet ad sanctam Matrem Ecclesiam, & Apostolicam Sedem præbere concursum, taliter vt & deuotio conditoris conuenienter

sortita

ſortita eſſe videatur effectum, & piæ conſtructionis oraculi in priuilegiis elargiendis minimè deneget auxilium. Igitur quia poſtulauit à nobis *Karolus* Excellentiſſimus Rex Francorum, quatenus Monaſterium Sanctorum Agaunenſium in Regno Burgundiæ ſitum ſuper Rhodani fluuij, quod in honore Beati Mauritij, vel aliorum Martyrum. Sigiſmundus bonæ memoriæ Rex conſtruxiſſe dignoſcitur, in quo Alteus Epiſcopus Abbas præeſſe videtur priuilegio cum Apoſtolicæ Sedis infulis decoretur, & ſub ſancta cui Deo authore præſidemus Eccleſia conſtitutum, præteritorum Regum ordine glorioſi videlicet Regis Sigiſmundi ac cæterorum Regum poſt ipſa ſtatuta & priuilegia eiuſdem Monaſterij noſtri iterum Præſulatus honore conſentientes confirmemus, vt nullatenus vllo deinceps tempore irrumpantur, & coniacentes terras in Francorum finibus, ſcilicet in Senonenſi Comitatu ſub priuilegij authoritate colligamus Abbatiam Monaſterioli vbi Sonna & Senna conueniunt cum ſuis omnibus pertinentiis & adiacentiis, & Talſiniacum cum integris appendentiis & ſaltuum redditionibus, in Comitatu Pontico ſupra Quantra flumen omni cum ſua integritate ſeu appendentiis Vertunum ſtat, vbi Eccleſia in honore Beati Michaëlis vbique Salmum producitur, & Noniono cum Eccleſia in honore Almi Mauritij nemus cæteráque ad eandem terras ſubiacẽtes ac pertinentes Curtem, & in Epiſcopatu Edunenſi ſiue Auguſtodunenſi Caſtellum de Sine muro ſicut clauditur Armenzona flumine cum ſuppoſita Eccleſia in honore S. Mauritij dedicata cum decimis & Parrochiis, cum villis his nominibus **Rauaniaco, Sanciaco, Sarniaco cum molaribus, molen-**

 dinis,

dinis, aquis, aquarúmque decursibus, syluis, pascuis & omnibus redditionibus eidem Castello vel villis prædictis pertinentibus. Præterea piis desideriis Filij nostri Regis Francorum assensum accommodantes Agaunensis Monasterij congregationis mandatis inhærentes, Sedísque Apostolicæ Regulam seruantes, per huius præceptionis nostræ authoritatem id quod exposcimus effectu mancipamus, & ideò nulli cuiuslibet Ecclesiæ Sacerdoti in præfato Monasterio quodlibet sui Prioratus Pontificium nisi Fratrum inuitatione permittimus habendum. Nec etiam illi qui Ciuitatem Valentiam nunc habere dignoscitur, vel fuerit posteà acquisiturus liceat quamlibet ditionem nisi supradicta conditione seu potestatem extendere, hac authoritate quidem præter Sedem Apostolicam prohibemus per huius decreti paginam, interdicendo omnibus omninò cuiuslibet Ecclesiæ Præsulibus, vel cuiuscumque honoris dignitate præditis sub anathematis vinculo ne in prænominato Monasterio quodlibet exerceant dominium, nec Sacros Ordines, nec Sacrarum Missarum solemnia celebrent sine voluntate Abbatis & Fratrum ibi Deo famulantium. Quicumque verò huius seriem nostræ institutionis ausus fuerit euertere, vel ipsarum scripturarum sanctiones quæ à Regibus constitutæ sunt & præfato Monasterio sub priuilegio quolibet modo vel tempore tentauerit violare anathematis dominationi subiaceat. Adrianus Deo authore in hac serie priuilegij ob amorem Dei & sanctorum Martyrum honorem, à me facta relegens subscripsi, ac Episcopos quosdam nostri Præsulatus præsentes adnotare iussi. Maurus peccator iussus à Dño Papa subscripsi. Aurelius peccator Episcopus

Episcopus iussus à Dño Papa subscripsi. Agnellus peccator Episcopus iussus à Dño Papa subscripsi. Sabaudus Episcopus peccator iussus à Dño Papa subscripsi Harion Episcopus peccator iussus à Dño Papa subscripsi. Ioannes peccator Episcopus iussus à Dño Papa subscripsi. Benedictus peccator Episcopus iussus à Dño Papa subscripsi. Leo peccator Episcopus iussus à Dño Papa subscripsi. Anastasius peccator Episcopus iussus à Dño Papa subscripsi. Amatus peccator Episcopus iussus à Dño Papa subscripsi. Item Benedictus peccator Episcopus iussus à Dño Papa subscripsi. Laurentius Presbyter Episcopus iussus à Dño Papa subscripsi. Ego Stephanus Capuanus Cancellarius Romani Palatij iussus à Dño Papa adnotaui.

NOTÆ.

ADRIANVS] II. scilicet, qui sedere Romæ cœpit anno salutis 871. huius Bullæ meminerunt clarissimi & eruditissimi Sammarthani Fratres Gal.Christ.tom.4.

KAROLVS] III. qui posteà Imperium obtinuit.

Priuilegium à Comite Foresij Monasterio Cassaniæ concessum.

Ex vetusto huius Monasterij Cartulario.

CAPVT LXXXXII.

SCiant Posteri, quòd Guygo Forensium Comes & Guygo Filius eius Miles, dederunt pro sua & prædecessorum suorum salute, venerabili loco *Cassaniæ*

leydas, pedagia eis vel hæredibus eorum quomodocumque debita; pascua etiam per totam terram, siue tamen eorum hominum graui incommodo. Quiquidem Guygo Pater & Filius delictorũ suorum non immemores dictæ donationi superaddiderunt, vsus & consuetudines quæ in portibus aquarum terræ eorum, à transeuntibus exiguntur. Præterea liberè remiserunt territorium de fonte Vouderiæ, quòd à Fratribus Hospitalis anteà possidebatur. Item mansum de Doriorio, Terram de Maynis. Testes Petrus Solerij, Hugo de Marliaco, Bernardus de Meyserieu.

NOTÆ.

CASSANIÆ] vulgò *Chassagne*, Monasterium Ordinis Cisterciensis apud Sebusianos nostros.

Verpitio Hugonis Domini de Toria, Ecclesiæ Matisconensi.

Ex Cartulario huius Ecclesiæ.

CAPVT LXXXXIII.

OMnibus sanctæ Dei Ecclesiæ Filiis tam præsentibus quàm futuris, Notum fieri volumus. Quomodo *Hugo de Toria*, de placito quod cum sanctæ Dei Matisconensis Ecclesiæ Canonicis, antecessores sui & ipse fecerant diu licèt iniustè calumniam intulit; quapropter Dñs & Venerabilis Berardus Matiscensis Ecclesiæ Præsul, atque Canonici, cum præfato Hugone in villa *Taxoniaci* conuenientiam habuerunt, vbi iam bis nominatus

natus

natus Hugo ſuam iniuſtitiam, iuſtitiámque Canonicorum recognoſcens quidquid in poteſtate...... In terra S. Andreæ, & S. Vincentij, vel in Cimiterio, ſeu manſum, ſeu orationem ſiue quid aliud calumniauerat quidquidve feodarij ab eo in his locis habere dicebantur, Vxore ſua laudante & confirmante Deo & pretioſiſſimo Martyre Vincentio, omnimoda verpitione finiuit, & vt deinceps Canonici Deo inibi ſeruientes liberè poſſiderent conceſſit; adiungens, quòd ſi Feodarij aliquam mouerent inquietudinem, ſe nullum inde eis præbere auxilium ſeu teſtimonium, nec per iuſtitiam quam prælibati Canonici ſuper eos exercerent aliquo modo illis moleſtus fieret. Hoc fecit iam ſæpè nominatus Hugo de Toria & Vxor ſua per manum Dñi *Berardi Epiſcopi Matiſcenſis*, & Gauceranni Præcentoris. Teſtes autem huius rei ſunt Stephanus de S. Cirico, Petrus de Beyuiers, Gaucerannus de Meſpiliaco, Otgerius de S. Cirico, Leodegarius de Vallegrignoſa, wido d'Arbent, Letholdus de Coyſiaco.

NOTÆ.

Hvgo de Toria] Gentis Thorianæ & de Villariis Illuſtriſſimæ & Nobiliſſimæ apud Sebuſianos familiæ caput.

Taxoniaci] vulgò *Teyſſonge*, iuxta Burgi Sebuſianorum Oppidum.

Berardi Episcopi Matiscensis] cognomine de Caſtellione-Milonis Dñi Caſtellionis ad oram Dombẽſem Filij, qui Matiſconi ſedit anno 1046. Huius cartæ meminimus in Hiſtoria noſtra Sebuſiana in Genealog. Familiæ de Thoire.

Carta Fratrum de Toria, Carthusia Maioreui.

Ex antiquo huius Ecclesiæ Cartulario.

CAPVT LXXXXIV.

NOuerint tam præsentes quàm futuri, quicumque hoc scriptum vel legerint vel audierint, quòd Dñs *Wilelmus de Toria* & Fratres eius Humbertus & Gislebertus, Matre quoque eorum & Vxore ipsius wilelmi laudantibus, dederunt in perpetuum, & vendiderunt Fratribus Maioreui, quidquid infra terminos ipsorum Fratrum iuris & dominij habebant, sed & si quid extra terminos ad terras concabiandas acquirere voluerint, quod ad ipsos aliquo modo pertineat, totum similiter concesserunt, nec non & pascua per totam terram suam, & ad portum Toriæ liberum transitum eodem pacto quo suprà dicta donauerunt, & quod maius est, fidelem amicitiam & manutenentiam promiserunt. Hoc autem factum est in Conuentu omnium Monachorum Maioreui, præsente Dño Humberto Priore, & quatuor ex Fratribus Laïcis, Bonofilio, Girardo, Humberto, wilelmo Chatboldi. Sæculares verò fuerunt, Hi. Hugo de la Balma, Stephanus de Mornaco, wilelmus de Nath Milites, & wilelmus Pischardi. Pro hac verò donatione & venditione acceperunt à Fratribus prædictis quatuor libras Gebennensis monetæ. *Stephanus Comes Burgundiæ*, Fratribus Maioreui, Salutem & omne bonum: Donationem & venditionem Patres & Dñi charissimi, quam fecerunt vobis Dñi de Toria, quoniam de nostro feudo est, dono & concedo vobis hilari & de-

uoto

uoto animo, vestrisque successoribus in perpetuum, pro salute animæ meæ & antecessorum meorum, quod donum meum ideò donationi eorum supposui, ne quis posterorum, vel meorum, vel ipsorum super hoc inquietet vos. Factum est hoc anno Dñi millesimo centesimo sexagesimo quarto.

NOTÆ.

WILELMVS DE TORIA] Hugonis de quo mox locuti sumus Nepos.

STEPHANVS COMES BVRGVNDIÆ] è cuius feudo tunc temporis ea Bugesiæ pars, quæ Terra Montanea vocabatur, dependebat, vt fusiùs explicatum est in Historia nostra Sebusiana.

Epistola H. Domini Baugiaci quibusdam Abbatibus.

Ex Cartulario Cluniacensi.

CAPVT LXXXXV.

VIris Venerabilibus Abbatibus de *Fontaneto*, & de *Alba-Ripa*, & Priori de Fontaneto. *H. Dñs Baugiaci*, Salutem & reuerentiam. Si benè recolitis vos quando Terram de Chanlita, authoritate Dñi Papæ sicuti vobis placuit absoluistis, A. Præposito de Corueya, in præsentia Dñi Ducis, & de eius mandato, quia illius causæ cognitio vobis est à Dño Papa commissa. Supplicamus igitur vobis quòd ipsi & nobis diem & locum assignetis, vbi coram vobis iuri parituri comparere possimus. Volumus

lumus

lumus autem quod quæcumque de domo Cluniaci ad vos ex parte nostra veniat, ipsum tanquam nos in iure nostro petendo exaudiatis, quia liberam & generalem administrationem domui Cluniaci in causa ista concessimus, & ipsam procurationem virem suam super tertia parte dotalitij Filiæ nostræ constituimus ratum habituri quidquid ipsa faceret, siue in agendo, siue in defendendo, siue transigendo, siue aliud pro alio mutando.

NOTÆ.

H. DOMINVS BAVGIACI] id est Hugo, sed qualis fuerit adhuc incertum est; cum tres huius familiæ fuerunt Baugiaci & Sebusiæ Dynastæ.

FONTANETO] vulgò *de Fontenoy & d'Auberiue* Mo-
ET ALBA-RIPA] nasteria Ordinis Cisterciensis, quorum primum est in Heduensi, alterum in Lingonensi Diocœsi.

Venditio Domini Montislupelli Abbati Insulæ Barbaræ.

Ex Cartulario huius Ecclesiæ.

CAPVT LXXXXVI.

1235. VNiuersis præsentes literas inspecturis, Humbertus Dñs Montislupelli, Salutem & notitiam rei gestæ. Vniuersitati vniuersæ volumus fieri manifestum, quòd nos nulla fraude inductus, nulla dolosa machinatione circumuentus, nullo etiam pacto alio vel conuentione interueniente, imò ex certa scientia & spontanea voluntate

luntate vendidimus, ceſſimus & in perpetuum reliquimus Venerabili W. Abbati & Eccleſiæ Inſulæ Barbaræ, quidquid iuris vel vſagij, ſiue dominij habebamus, poſſidebamus, detinebamus, vel quaſi vel alius nomine noſtro in Prioratu, villa & hominibus de *Rillieu*, & in toto territorio, & in Parrochia eiuſdem, & vnum Piſcatorem in Eſchais cum illa libertate & facultate piſcandi quam noſtri habebant proprij piſcatores, pro videlicet centum libris turonenſibus probatæ & legitimæ monetæ, & quã pecuniã confitemur & recognoſcimus nobis numeratione & reali ſolutione fuiſſe plenariè ſatisfactum; confitemur etiam dictam pecuniam in vtilitatem noſtram & commodum eſſe verſam; Et ſi dictæ res plus dicto pretio valent, vel aliquando valerent, illud totum purè in eleemoſynam conceſſimus & donauimus Abbati & Eccleſiæ memoratæ. Promittentes Nos, & Petrus Filius noſter tactis corporaliter Sacroſanctis Euangeliis per nos & hæredes, ſiue ſucceſſores noſtros, quod contra hanc venditionem, donationem, ſiue ceſſionem nullo tempore, nulla ratione ſeu occaſione in toto, vel in parte veniremus, nec aliquis arte noſtra, vel ingenio, ope, vel conſilio. Imò ſi quis dictam Eccleſiam ſuper præfatis aliquando moleſtaret, Nos in iure & extra ius pro Eccleſia opponeremus, & cauſam pro poſſe noſtro ſeruaremus indeſinenter; promittentes nihilominus de euictione ſatisfacere, & indè obligauimus omnia bona noſtra, omnia verò pacta memorata vniuerſa & ſingula promiſimus Nos, & Petrus Filius noſter ſub præſtito iuramento dicto Abbati nomine Eccleſiæ ſuæ & ſucceſſorum ſuorum hæc ſtipulanti & recipienti per Nos & hæredes ſiue ſucceſſores

 noſtros

nostros semper inuiolabiliter obseruare; insuper ad maiorem securitatem dedimus Fideiussores & obsides iuratos de pactis perpetuò obseruandis, videlicet Guygonem de Buyes, Hugonem de Chalamont, Berardum de Loyes, Falconem de Moison, Berlion de Montelier, G. de Satonay, Humbertum de Montelier, Guidonem Deschas, Petrum de Layes, Domicellum, Hugonem de Neuro, L. de Ruafolla, Amionem de Ruafolla, Io. de Porta, & Hugonem de Bayno, qui ad commonitionem Abbatis vel sui nuntij debent tenere ostagia Lugduni, nec inde se mouere donec ipsi Abbati & Ecclesiæ esset plenariè emendatum, quidquid foret contra pacta dicta superiùs attentatum, & vnusquisque supradictorum fideiussorum in solidum tenetur; renuntiantes tam nos quàm fideiussores nostri ex certa scientia exceptionis minoris pretij, & exceptioni non numeratæ pecuniæ & non habitæ, & priuilegio fori, & exceptioni doli & errori in factum, & omni auxilio Legum & Canonum & omni iuri scripto & non scripto promulgato, aut promulgando & consuetudinario, nobis & ipsis competenti, vel competituro quo contra factum istud venire possemus. In cuius rei testimonium præsentes literas eidem Abbati dedimus Sigilli nostri & Sigilli Petri Filij nostri munimine roboratas. Actum anno Dñi 1235. mense Aprili.

NOTÆ.

RILLIEV] apud Sebusianos meos in confinio Sebusiani & Lugdunensis territorij.

Immunitas

Immunitas Pedagij & Leydæ a Domino de Villars, Monasterio Cassaniæ.

Ex Cartulario eius Ecclesiæ.

CAPVT LXXXXVII.

GVichardus Dei gratia Archiepiſcopus Lugdunenſis, Apoſtolicæ Sedis Legatus, omnibus in perpetuum. Notum fieri volumus, tam præſentibus quam futuris, quòd *Stephanus Dñs de Villars* per manum noſtram dedit Deo & Fratribus de Chaſſania in perpetuum, terras, prata, nemora, paſcua quæ ſunt in omni terra ſua & tranſitum aquarum, dedit etiam, vt nuſquam in omni dominio eiuſdem domus de Chaſſania, ſoluat leydas vel pedagia vel aliud quod ad ius mercati pertineat; hoc etiam addidit, vt ſi quid Fratres de Chaſſania præſentes, vel poſteri de feudis eiuſdem Stephani acquiſierit vel aliquo modo acquirere potuerit, in liberum allodium eis cedat, ſuper iis prohibuit, vt nullus ſucceſſorum vel hæredum eius hæc ſuæ largitionis dona aliquatenus temerariè mutare præſumat. Vt autem hæc & alia quæ Fratres de Chaſſania prædicto, vel alio modo acquiſierint vel acquirere potuerint, firma & inconcuſſa in perpetuum maneant, rogatu Stephani, Sigilli noſtri impreſſione muniri curauimus; & notandum quod idem Stephanus quando hoc donum per manum noſtram fecit, nullum de Vxore ſua Infantem habebat. Quando verò hoc ſigillari curauit interfuerunt Vitfredus Abbas Chaſſaniæ, Berardus de Loyes, Petrus de Vaſſaliaco, Petrus de Palude, Stephanus

de Quinciaco, Hugo de Cassiaco milites.

NOTÆ.

STEPHANVS DE VILLARS] huius familiæ vltimus, qui Agnetam Dñam de Villars vnicam Filiam reliquit, Stephano Thoriæ Regulo nuptam.

Litera Compromissi inter Priorem Nantuaci, & Stephanum Dominum de Thoire & de Villars.

Ex Archiuo Ecclesiæ Nantuaci.

CAPVT LXXXXVIII.

1246. NOs B. Dei gratia Cantuariensis Archiepiscopus totius Angliæ primas, Rector Prioratus Nantuaci, & Conuentus Nantuaci ex vna parte, & Nos Stephanus Dñs de Thoire & de Villars ex altera. Notum facimus vniuersis præsentes literas inspecturis, quòd nos compromisimus, & compromittimus altè & bassè in Venerabilem Patrem Philippum Dei gratia primæ Lugdunensis Ecclesiæ electum supra dissentione de Brion, & supra garda Nantuaci, & vniuersis aliis querelis, quas vsque in hodiernum diem habebamus, vel habere poteramus ad inuicem, prætereà emendam Treugæ quæ penitùs est excepta. Conuentum autem fuit in hoc Compromisso, quod *P. Prior Conziaci*, ex parte Domus Nantuaci, & Dñs Guilelmus de Greysiaco ex parte altera associentur secum, vt coarbitri nominati & est dictum, & expressum in forma dicti Compromissi,

promiſſi, quod quidquid dictus Electus cum prædictis duobus Coarbitris, vel cum altero eorum ſi eos contingeret diſcordare, vel neutro ſecum concordante dicet, dictabit vel arbitrabitur quomodocumque ſimul, vel ſeparatim nos tenemur ſine contradictione, ſub pœna trecentarum marcharum ſtipulata à nobis perſoluenda, ad voluntatem ſuam plenariè faciendam, & ſub religione præfati iuramenti dictam ſuam pronuntiationem vel arbitrium inuiolabiliter obſeruare. Pro his autem fideliter adimplendis obligauimus & poſuimus in manu ſua; Nos Archiepiſcopus Cantuarienſis & Conuentus Nantuaci Caſtra Nantuaci, & S. Germani, & Nos Dñs de Villars Caſtra de Loyes & de Mornay dicto Electo, cætera bona noſtra pro adimplendo dicto ſuo nihilominus obligantes. Si autem prædicti Coarbitri non poſſent vel nollent intereſſe, loco deficientis poterit alius ſubrogari. Subrogandus autem priùs eſt Dño Electo, & parti alteri nominandus, vt perſona certiſſima ſubrogetur; poteſtas autem procedendi in principali & in acceſſorio data eſt ei à nobis vt ſolus vel cum ipſis duobus, vel altero eorum eo modo quo voluerit valeat procedere, ſecundum ius ſcriptum, vel conſuetudinarium ſecundum ius Baroniæ, vel ſine ipſo, provt melius ad aduiſum ſuum extiterit procedendum; habet etiam dictus Electus pleniſſimam facultatem interpretandi & declarandi in toto Compromiſſo ſemel vel pluries in dicto vel arbitrio quotieſcumque vel quodcumque dubium occurrerit, vel obſcurum; expreſſimus etiam in Compromiſſo, & ſine ſtrepitu ſiue litigio lite conteſtata, vel non conteſtata die feriata, vel non feriata, nobis præſentibus, vel abſentibus, vel altero noſtrûm vel

vtraque parte absente, sine omni subtilitate & negotio procedat, & secundum quod ei melius visum fuerit, excepta treuga, quæ dicitur quondam fracta, querelas terminet vniuersas. Dñs autem Electus de consensu Arbitrorum suorum nobis iniunxit, vt sub iuramento præstito procuremus, quòd infra diem proximò assignandam superiorum nostrorum literas de consensu super compromissum huiusmodi habeamus. Nos Prior Nantuaci literas Abbatis Cluniacensis, Nos Dñs de Villars literas Nobilis Viri Dñi Ioannis Comitis Burgundiæ, ad quos, vt ad Superiorem negotia videntur pertinere, & de hac faciamus totaliter posse nostrum. Expensas autem quas faciet Dñs Electus in assessoribus Consiliariis, vel in Castris à nobis ei traditis persoluemus ad mandatum suum eundem indemnem super hoc conseruantes ad Castrorum etiam custodiam opem ei conferemus & iuuamen, impedimentum si quod euenerit super hoc prout partem alterutram contingeret remouendo; renuntiamus autem vltrò citróque sub præstito iuramento exceptioni, doli in factum, beneficio restitutionis in integrum, priuilegiis impetratis vel impetrandis, quæ ad compromissum & arbitri pronunciationem, vel pœnæ solutionem, nec possimus venire in aliquo contra arbitrium, vel etiam compromissum. In cuius rei testimonium Nos dicti Archiepiscopus & Conuentus Nantuacensis ex vna parte, & nos Stephanus Dñs de Villars Sigilla nostra vnà cum Sigillo Dñi Electi præsentibus duximus apponenda. Actum Kal. Martij anno Dñi 1246.

NOTÆ.

NOTÆ.

NOS B.] Bonifacius de Sabaudia.

PRIOR CONZIACI] vulgò *Conzieu*, propè Bellicium.

Carta Guilelmi Palatini Militis.

Ex Archiuo Cameræ Computorum Delphinalium.

CAPVT LXXXXIX.

NOs Guilelmus *Palatini* Miles, Notum facimus vniuersis præsentes literas inspecturis, quòd medietas directi dominij Montisdiderij, pertinet ad domum dictorum Les Chambut, & quod nos olim tenebamur dictum Castrum & villam *Montisdiderij* facere villam francam, neque tamen forum facere sine voluntate ipsorum Les Chambut, & quod ipsi participabant & capiebant medietatem in directo dominio, videlicet lationum & venationum & omnium ad ius directi dominij pertinentium. Item capiebant medietatem carrucarum Parrochia d'Arromas, & etiam medietatem de Blaeria. Item medietatem carrucarum de Cessia; in cuius rei testimonium præsentibus literis Sigillum nostrum duximus apponendum. Datum anno Dñi M. CC. LXXXV. 1285.

NOTÆ.

PALATINI] familia olim Dombensis Pagi nobilissima.

MONTIS

MONTISDIDERII] vulgò *Montdidier*, Castrum antiquum apud Sebusianos.

Litera Concordiæ inter Priorem Nantuaci & Humbertum Dominum de Thoire & de Villariis.

Ex Archiuo Ecclesiæ Nantuaci.

CAPVT C.

1270. NOs *Frater Ioannes* humilis Prior Nantuaci, & eiusdem loci Conuentus, & Nos Humbertus Dñs de Thoire & de Villars. Notum facimus vniuersis præsentes literas inspecturis, quòd cum discordia seu controuersia verteretur inter nos prædictum Humbertum ex vna parte, & nos Dominos Priorem & Conuentum ex altera, super garda Villæ & Prioratus Nantuaci & rerum & hominum ad dictum Prioratum pertinentium in Montania, quam gardam nos dictus Humbertus dicebamus ad nos pertinere, nobis Priore & Conuentu è contrario asserentibus. Tandem inter nos partes prædictas, post tractatus varios intercessit super hiis & super aliis articulis infrascriptis amicabilis compositio in hunc modum, videlicet quòd villa & Prioratus Nantuaci & Castrum S. Germani, & generaliter omnes res & homines ad dictum Prioratum & dictum Castrum pertinentes à Castro Castellaniæ de Michalia vsque ad aquam quæ dicitur Ens, vsque ad terras & territorias S. Eugendi Iurensis, exceptis villis & rebus si quæ erunt infra terminos suprascripto de aliena garda, vt de dominio

dominio alieno retroactis temporibus ab antiquo ſint & remaneant in perpetuum de bona garda noſtri Humberti Dñi de Thoire & de Villars & ſucceſſorum Dominorum de Thoire, & de Montania, quam bonam & perpetuam gardam, Nos dicti Prior & Conuentus, eidem Humberto & ſucceſſoribus ſuis damus & aſſignamus perpetuò habendam & retinendam in omnibus locis ſuperiùs expreſſis cum conuentionibus infrà ſcriptis. Videlicet quòd idem Nobilis Vir Caſtrum prædictum S. Germani, & res & homines de Caſtellania dicti Caſtri tenētur gardare & defendere bona fide, pro qua bona garda dicti Caſtri & Caſtellaniæ. Nos prædicti Prior & Conuentus promittimus bona fide & ſtipulatione eidem Humberto pro ſe & hæredibus & ſucceſſoribus ſuis dare, reddere & ſoluere quolibet anno in feſto Beati Hilarij centum ſolidos Gebennenſes in Prioratu Nantuacenſi, ad valorem pecuniæ Gebennenſis nunc currentis; hanc autem bonam gardam dicti Caſtri S. Germani & Caſtellaniæ. Nos dictus Humbertus confitemur & recognoſcimus nos tenere in feudum à Dño Yuone Abbate Cluniacenſi nomine ſuo & ſucceſſorum Eccleſiæ Cluniac. per hoc eidem homagium iam feciſſe promittentes, & obligantes nos & ſucceſſores noſtros qui dictam gardam tenebunt ad homagium faciendum, in renouatione cuiuſlibet Abbatis Cluniacenſis, & quicumque ſit nouus Dominus de Thoire; idémque poſſeſſor dictæ gardæ tenetur facere homagium de prædicta garda Abbati Clun. ſuo & Eccleſiæ Clun. nomine ſicut ſuperiùs eſt expreſſum. Item idem Nobilis Vir debet gardare & defendere bona fide Prioratum & Villam de Nantua, & homines & res ad dictum Prioratum pertinentes in Montania, pro qua bona garda, & perpetua, excepto

Castro & Castellania S.Germani, Nos Prior & Conuentus prædicti, promittimus bona fide dicto Humberto pro se & hæredibus & successoribus suis dare, reddere & soluere quolibet anno in Festo B. Hilarij in Prioratu Nantuaci quindecim libras Gebennenses, vel valorem pecuniæ Gebennensis nunc currentis. Volumus etiam & exexpresse concedimus, quòd garda quam idem Nobilis Vir habebat in Villa B. Martini, del Fresno & in villa de Brenod in suo statu remaneat, & nihil immutetur in garda ipsarum Villarum per ea quæ superiùs latiùs sunt expressa. Nouæ autem gardæ de Charis, d'Eschalon & de Condamine computantur & continentur in summa quindecim librarum superiùs nominatarum. Item fuit actum inter nos partes prædictas & in pactum deductum, quod si Dominus Abbas Cluniac. vel eius successores Abbates Cluniacenses qui pro tempore fuerint, vellent conuenire coram se Dominum de Thoire ratione feudi supradicti, seu quacumque alia iusta ratione, idem Dominus Abbas debet sibi assignare locum citra Sagonam à parte Orientali à Ciuitate Matisconensi vsque ad Ciuitatem Lugdunensem, & vsque ad Ciuitatem Gebennensem vbi voluerit in loco idoneo & honesto; longiùs autem dictus Nobilis vel eius hæredes ad litigandum ire vel mittere nullatenus teneantur. Nos quidem dictus Humbertus confitemur & recognoscimus pro nobis & hæredibus & successoribus nostris, quod nos in Villa, Territorio & Castellania Nantuaci, Villa & Territorio de Port, Villa & Territorio B. Martini du Fraisne, in Castro, Villa & Castellania S. Germani, in Villa & Territorio de Brenod, nec habuimus nec habere debemus iurisdictionem, iustitiam, merum vel mixtum imperium, correctionem,

dominium

dominium vel diſtrictum, ſeu reſſortum, exceptis terris de Lollio, in quibus habeamus dominium, directum; in aliis verò villis, hominibus rebus & terris pertinentibus ad Prioratum Nantuaci in terra Montanea non habemus nec habere debemus iuriſdictionem, merum vel mixtum imperium, coerectionem, dominium vel diſtrictum ſeu reſſortum, niſi in locis in quibus prædicta exercere conſueuimus priſcis temporibus retroactis; inſuper cognitionem, exercitium ſeu executionem cauſarum ſeu quæſtionum, quibus quis alienæ iuriſdictionis forum noſtrum iure communi ſortiri tenetur, Nos prædictus Humbertus nobis & noſtris retinemus. Præterea nos dictus Humbertus promittimus bona fide Priori Nantuaci recipienti nomine ſuo & Conuentus & Eccleſiæ ſeu Prioratus Nantuaci gardare, defendere, & manutenere Priorem, Monachos, Clericos Prioratus & homines Eccleſiæ Nantuaci contra quaſcumque perſonas, præterquam contra Abbatem Cluniacenſem, Priorem & Monachos dictæ Eccleſiæ ſeu Prioratus Nantuaci. Actum eſt etiam & in pactum deductum ſpecialiter & expreſsè quod nos dictus Humbertus gardam ſeu gardas prædictas non poſſimus de manu noſtra remouere, vel in alium transferre, niſi ad ipſum ſolum qui erit Dñs de Thoire & de Montania. Item concordatum eſt inter nos partes prædictas, & in pactum deductum, quòd quicumque qui pro tempore erit nouus Dominus de Thoire vel de Montania, & quicumque erit nouus Prior Nantuaci, ſubibit & faciet ſubire tenebitur iuramentum in magna Eccleſia Nantuaci ſuper magnum Altare præſentibus ſupradictis Domino de Thoiria, & Priore & Conuentu Nantuaci de prædictis omnibus attendendis & fideliter obſeruandis. Item nos

HHh 2 dictus

dictus Humbertus promittimus bona fide gardare & defendere à nobis & nostris forum Villæ Nantuaci, eundo & redeundo tanquam bonus gardator, nec prohibebimus, nec prohiberi faciemus, seu prohiberi sustinebimus, quominùs quicumque volens venire ad dictum forum possit venire vnà cum rebus quibuscumque liberè & solutè. Præterea conuentum est & concordatum, & per stipulationem solemnem inter nos partes prædictas hinc & inde ad inuicem firmatum, quod in molari de Portu neutra partium prædictarum possit Castrum, fortalitium seu quodlibet aliud ædificium, furcarum plantationem, seu aliquam aliam culturam quocumque nomine censeatur facere, construere seu bastire; & si quis alius prædicta vel prædictis similia in dicto Molari faceret, seu facere attentaret, vtraque pars videlicet altera alteram ob altera requisita tenetur defendere & iuuare ad inhibitionem & impeditionem prædictorum. Hanc autem concordiam, pactionem, conuentionem, ordinationem & pacem; promittimus nos dictus Humbertus & nos dictus Prior per iuramentum suprà sancta Dei Euangelia corporaliter præstitum, & nos dictus Conuentus bona fide pro nobis & nostris successoribus vniuersis attendere & seruare, & generaliter adimplere omnia vniuersa & singula prædicta. Committentes nos partes prædictæ vna alteri ad inuicem sub vinculo præstiti iuramenti & bona fide contra prædicta non venire vel aliquid de prædictis facto vel verbo, in iudicio vel extra, iure vel consuetudine, præscriptione seu alia ratione nec contra ire volenti quoquo modo aliquatenus consentire. Nos siquidem dictus Humbertus pro supradictis omnibus & singulis attendendis supponimus nos & hæredes & successores nostros iurisdictioni

Archiepiscopi

Archiepiſcopi Lugdunenſis, Bellicenſis & Gebennenſis Epiſcoporum & eorum Officiariis & cuilibet eorumdem, qui poſſint & debeant compellere nos & hæredes & ſucceſſores noſtros ad obſeruationem compoſitionis prædictæ per cenſuram Eccleſiaſticam & terram noſtram Eccleſiaſtico ſupponere interdicto. Nos autem Henricus de Villars Canonicus Lugdunenſ. & *Beatrix Domina de Thoire*, & Mater dictorum Humberti & Henrici prædictam pacem, ordinationem, pactionem, conuentionem, & concordiam laudamus, approbamus & ratificamus & acceptam habemus; promittentes per iuramentum corporaliter præſtitum pro nobis & ſucceſſoribus noſtris contra prædicta non venire vel aliquid de prædictis. Nos ſiquidem Frater Yuo miſeratione diuina Cluniacenſis Eccleſiæ Miniſter humilis, conſiderata vtilitate Prioratus noſtri Nantuaci, prædictam pacem, compoſitionem & ordinationem provt ſuperiùs eſt expreſſum laudamus, approbamus & confirmamus & acceptam habemus; promittentes bona fide, &c. In quorum prædictorum teſtimonium & munimen Nos Frater Yuo Cluniacenſis Miniſter prædictus, & Nos Frater Ioannes Prior & Conuentus Nantuaci prædicti; & Nos prædicti Humbertus Dñs de Thoire & de Villars, Beatrix & Henricus Sigilla noſtra præſentibus literis duximus apponenda. Actum anno Domini 1270 xj. Kal. Septembris.

NOTÆ.

Frater Iohannes] Abbas S. Sequani in Burgundia, & Prior Nantuaci.

Beatrix Domina de Thoire] cognomine de Fucigniaco.

Corollarij vice sequentia notatu digna, quasi per Indicem adiecimus; quæ ex antiquo Ecclesiæ Cluniacensis Cartulario, per otium Authori transcribere non licuit.

LItera Compromissi inter P. Episcopum Matiscon. Capitulúmque Ecclesiæ Matisconensis ex vna,& Abbatem & Conuentum Cluniac.ex altera. Super procurationibus petitis à Domino Episcopo in Decanatibus S. Victoris, Arpayaci, Lordoni, S. Hypoliti, Meleti, Casellarum, Besorniaci, Berziæ Villæ & Escuceolarum, in manibus Domini Bernardi Gebennensis Episcopi Ebredunensis electi,& in Magistrum Columbum Archidiaconum Mauleonensem Domini Papæ Subdiaconum, anno gratiæ M. C C. X I I. Idibus Aprilis.

Carta compositionis inter easdem partes, ab Hugone Priore Siluiniacensi, & Magistro Columbo Domini Papæ Subdiacono, Arbitris electis factæ, per quam adiudicauerunt Episcopo Matisconensi centum marchas argenti, pro omni iure quod ei competere poterat in dictis Decanatibus procurationis nomine, saluo iure Episcopali in Capellis dictorum Decanatuum 1215. in Vigilia S. Bartholomei Apostoli.

Sententia à Fr. W. Priore Liuiniaci, & Magistro M.Archidiacono Flauiniacensi Arbitris à Duranno Cabilonensi Episcopo, Abbate & Conuentu Cluniaci electis; super procurationibus quas Dominus Episcopus asserebat sibi deberi in Decanatibus S. Iangulphi, Bellimontis & Iuliaci in sua Diœcœsi constitutis; per quam sententiam pronuntiatum fuit, vt Abbas Cluniac. Episcopo centum & sexaginta solidos Diuionensis monetæ daret, pro dictis procurationibus M. C C. X I X. mense Maio.

Confirmatio eiusdem sententiæ ab Honorio Summo Pontifice facta, per Bullam datam Laterani Idibus Ianuarij, Pontificatus anno sexto.

Litera venditionis Stephano Cluniac. Abbati ad opus obedientiæ suæ de Berzi Villa à Wilelmo de Marchant Milite, & Alalis eius Vxore, eorum omnium quæ habebant in Parrochiis de Berziaco, de Charnay & de Soligniaco, sub Sigillo Curiæ Lugd.anno Domini M. C C. X X X I I I.

Carta

Carta venditionis possessionum quas habebat Seguinus Decanus Matiscon. in Castellania Berziaci, Ecclesiæ Cluniaci; cuius venditionis Iocerannus Dominus Branciduni fideiussor extitit. Actum in crastino beati Vrbani anno Domini 1234.

Literæ quibus Achardus de Maciaco Miles, vendit Ecclesiæ Cluniac. quidquid habebat apud Besornay, & in Parrochia S. Vincentij sub Sigillo Aymonis Episcopi Matisconens. die Mercurij proxima post octauas Paschæ anno Domini 1236.

Literæ de concordia facta inter Monachos Cluniac. & Bernardum de Mailly Thomæ Filium super Condamina de Coctaneis; cuius fideiussorem dedit Dominum Hugonem de Berzy, & Dominum Hugonem Primogenitum eius Filium, anno Verbi Incarnati 1188. regnante Domino Philippo Francorum Rege.

Confirmatio iuris Altaris & præsentationis Presbyteri in Ecclesia de Turre super Matronam Ecclesiæ Cluniaci pertinentis, per Wilelmum Rhemorum Archiepiscopum Sanctæ Ecclesiæ, tunc Sanctæ Sabinæ Cardinalem, Apostolicæ Sedis Legatum. Data per manum Alexandri Cancellarij, anno ab Incarnat. Domini 1179. mense Februario.

Testimonium Sansonis Rhemorum Archiepiscopi de dono partis molendini super Maternam datæ Ecclesiæ S. Genesij. Testes Hugo Abbas S. Remigij, Ioannes Abbas S. Nicolai, Odo Abbas S. Dionysij. Actum Rhemis anno Incarnati Verbi 1152. Indict. 14. regnante Ludouico Francorum Rege, anno 15. Archiepiscopatus Domini Sansonis anno 12.

Literæ Rainaudi Rhemorum Archiepiscopi, de donatione Altaris de Turre super Marernam ab eo à Dominis de Plaiosto, al. de Plagaiost, vindicati. Sub signis Domini Rainaudi Archiepiscopi, Domni Rogerij Catalauni Episcopi, Elinandi Laudunensis Episcopi, & Raboldi Nouiomensis Episcopi. Remis anno Incarn. Verbi M. X C I. Indict. 14. regnante glorioso Francorum Rege Philippo, anno 32. Archiepiscopatus autem Domini Renoldi anno 7. Godefridus Cancellarius recognouit, scripsit & subscripsir.

Priuilegium Alexandri Papæ, Abbati & Conuentui noui Monasterrj Pictauens. quò confirmat omnes liberalitates eis factas à W. Comite Pictauensi & plurimas alias res. Datum Later. per manum Sacræ Romanæ Ecclesiæ Cancellarij 8. Kal. Iunij.

Sententia

Sententia diffinitiua per Iudices à Domino Papa Gregorio delegatos super querela inter Episcopum & Capitulum Pictaui ex vna parte, & Abbates & Conuentum Cluniac. & Noui Monasterij ex altera. Die Iouis post Natiuitatem Domini anno 1233.

Priuilgium Gregorij Papæ de Nouo Monasterio, Abbati Cluniac. datum, quo inter cætera Summus Pontifex constructionem & dotationem Monasterij Noui tribuit Wilelmo Comiti Pictauensi, quam laudat & approbat. Datum Laterani 5. Idus Decembris, per manus Petri Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Presbyteri ac Bibliothecarij. Anno 4. Pontificatus Domini Gregorij Papæ 7.

Carta de Pace facta inter Ecclesiam Cluniac. ex vna, Dalmatium de Luzy & Dominam de Wannuri eius Vxorem 1206. Non. Martij, quarta scilicet feria in Capite ieiunij.

Verpitio custodiæ molendini de Verneto facta Ecclesiæ Cluniaci à Wilelmo & Guichardo de Varennis Fratribus sub Sigillo P. Episcopi Matiscon. 1217.

Venditio Decimæ de Marziaco Ecclesiæ Cluniaci per Dominam Beatricem de Laye Vxorem quondam Bartholomei de Clusa Milites, & per Humbertum de Mingiaco eius Nepotem, sub Sigillo Aymonis Episcopi Matiscon. 1236. mense Martio.

Carta P. Dei patientia Matisconensis Episcopi de pace facta super querelis quas Dominus Gaufredus de Busseio Miles habebat erga Ecclesiam Cluniacensem 1207. mense Aprili.

Carta donationis Ecclesiæ de Bertreis facta Cluniac. Ecclesiæ per Walterum de Frudigneis sub Sigillo Adalberonis Episcopi Leodiensis. Testes ex Nobilibus atque Illustribus Viris, Godefridus Comes Namurcensis, Gilbertus Comes de Duracio, & Lambertus Comes de Monteacuto. Actum Leodij, anno Dominicæ Incarnationis 1124. Indict. 2. regnante Henrico IV. anno Imperij eius 25.

Literæ cessionis & remissionis factæ ab Abbate & Ecclesia Cluniaci, Roberto Episcopo Beluacensi, de Prioratu & domo de Buriaco, quam olim Abbas & Couentus S. Ioannis Angeliacensis Monasterio Cluniac. concesserunt. 1240. mense Augusto.

Carta concessionis Monasterij S. Albani super fluuium Rheni in Suburbio Ciuitatis Basiliensis Monasterio Cluniaci, per

Burchardum

Burchardum Basileensis Ecclesiæ Episcopum. Acta apud Basileam, anno Dominicæ Incarnat. 1105. Indict. 13. feria 2. Paschalis hebdomadæ, luna 22. regnante Romanorum Imperatore Henrico III. & Filio eius Rege Henrico V. anno autem ordinationis Burchardi Episcopi Basileensis, qui hanc cartam dedit 33. anno verò ordinationis Hugonis Abbatis Cluniac. cui data est 57.

Litera discordiæ inter Abbatem S. Ioannis de Valentianis, & Priorem S. Saluij, sub Sigillo Nicolai Cameracensium Episcopi, sine data.

Commissio Domini Lucij Papæ S. Remensi Archiepiscopo, vt cognoscat de discordia quæ vertitur inter Abbatem S. Ioannis de Valentianis, & Priorem S. Saluij; qui Remensis Archiepiscopus visa sententia inter easdem partes pridem lata à Nicolao Cameracensi Episcopo eam approbauit. Remis anno Incarnati Verbi 1145. Indict. 7. regnante gloriosissimo Francorum Rege Ludouico anno 8. Archiepiscopatus Domini Sansonis anno 6. sub signis Gosleni Suessonens. Episcopi & aliorum.

Carta Ludouici Francorum Regis data apud Vicennas anno Domini 1235. mense Septembris, per quam ait se missurum probos viros, qui inquirerent de querelis quas Abbas & Conuentus Cluniac. & I. Comes Matiscon. habebant inuicem super quadam domo sita inter Domenge & Igy.

Carta Wilelmi Comitis Viennæ & Matisconensis, qua fideiubet pro pace seruanda Monasterio Cluniac. de Hugone de Mailly; quam etiam iurauit Wilelmus de Germola & Vxor eius Hugueta de Mailly, sine data.

Confirmatio Henrici Regis, doni quod Hesso quidam nomine fecit Monasterio Cluniacensi Ecclesiæ cuiusdam nomine Rimestrigo, & omnis Patrimonij sui. Data Wormaciæ 6. Kal. Augusti anno Dominicæ Incarnationis 1072. Indict. 2. anno autem Domini Henrici IV. Regis septimo decimo.

Carta Ioceranni Domini Branceduni, per quam laudat donationem & eleemosynam quam Bernardus de Taisiaco Canonicus Matisconens. fecit Ecclesiæ Cluniac. de rebus seu possessionibus quas apud Taisiacum habebat 12. Kal. Septembr. 1231.

Carta Ioceranni Domini Branceduni, per quam titulo pignoris obligat Ecclesiæ Cluniacensi quidquid iuris habebat in villa

de Perciaco, quam Dominus Guichardus de Caluomonte donauerat dictæ Ecclesiæ. In qua quidem carta dictus Iocerannus nominat Stephanum Abbatem Cluniac. Karissimum Consanguineum suum, & pollicetur facere laudare cartam suam per Venerabilem Fratrem suum Bartholomeum quinque Ecclesiarum Episcopum. Actum 21.Kal.Septembris anno Domini 1231.

Carta Ioceranni Grossi, qua promittit dare Ecclesiæ Cluniaci literas Domini Lugdunens. Archiepiscopi, & Domini Ducis Burgundiæ super pace inter eum & dictam Ecclesiam facta de S.Hypolito, cuius promissionis obsides dedit Dominum Regnaldum de Montbelet, & Henricum Fratrem dicti Ioceranni, Simonem de Ver, Ioannem Merulum, Guigonem de Lugnié, & Hugonem de S.Alban, qui omnes tenentur tenere ostagium apud Cluniacum 1215.mense Augusto.

Carta Associationis pro Humberto Domino Bellijoci per Stepèanum Abatem Cluniac.in villa de Tassiaco, aliàs de Toffey, & Decanatu de Alpajaco xj. Kal.Maij anno Domini 1233.

Litera continens conuentiones factas inter Hugonem Abbatem Cluniac.& Humbertum Dominum Bellijoci, super explicatione associationis Villæ de Tassiaco, & Decanatus de Alpaiaco M. C C. X X X I X. mense Iulij.

Donatio Radulfi Regis Burgundiæ, Monasterio Cluniac. de quadam villa sita in pago Maticensi, & de tertia parte piscinæ cuiusdam quæ vocatur Osascum. Actum Ensa villa sine data, ibi facit mentionem de Emma eius Vxore.

Litera H. Regis Angliæ, Ducis Normaniæ & Aquitaniæ, & Comitis Andegauensis, qua dicit se dedisse Monasterio Cluniac. pro salute Regis H. Aui sui Manerium de Ledelecumba, quod Rex Stephanus eidem Monasterio assignauerat pro c. marchis. Testes F.Episcopus Sagiens. R.Episcopus Nannetensis. Regnaldus de Curtenay, Gilbertus Malet. Et C. apud Chinon sine data.

Confirmatio Henrici Dei gratia Regis Angliæ, Domini Hiberniæ Ducis Normaniæ, Aquitaniæ, & Comitis Andegauensis, supradictæ literæ H.Regis Angliæ Aui sui.Data apud Westim 22. die Ianuarij anno regni sui 22.

Donatio terræ & Ecclesiæ S. Pancratij Monasterio Cluniac. facta per Wilelmum de Varannia, & Gondrellam eius Vxorem,

assensu Domini Regis Anglorum Wilelmi, sub signis Wilelmi Regis. M. Reginæ Anglorum, Wilelmi Comitis Filij Regis, Roberti de Bellomonte, Henrici de Bellomonte, Rogerij de Mortuomari, Gofredi de Caluomonte, Radulfi Dapiferi, Wilelmi de Varanna, Mauricij Cancellarij & Gondrellæ Vxoris Vuilelmi de Varanna.

Donatio Monasterio Cluniac. facta de Manerio quodam quod Celtona vocatur per Rogerium Comitem & Adeleidem Vxorem eius, de consensu Vuilelmi Regis Anglorum & Ducis Normanorum, & Vuilelmi Regis eius Filij, & in regno successoris, sine data.

Donatio Ecclesiæ Sanctæ Agathæ, Monasterio Cluniac. facta ab H. Dei gratia Hispaniarum Rege sine data.

Compromissum inter Ecclesias Calaguritanam & Naiatensem in Hispania 1222. 8. Idus Octobris.

Donatio Monasterij S. Petri de Cardina, & Villæ Abellæ in Burgensi Territorio sitæ Monasterio Cluniacensi facta ab Adefonso Hispaniæ Imperatore & Vxore eius Berengaria Era. 1180. 4. Kal. Augusti prædicto Imperatore Adefunso imperante in Toleto, Legione, Cæsaraugusta, Naiara, Castella, Galecia, ab eo sub cripta est cata, & ab Imperatrice Berengaria, Sancia Sorore Imperatoris Infantissa, Comite Roderico, Comite Ferrando, Raymundo Toletano Archiepiscopo, Petro Secobiensi Episcopo &c.

Donatio quorumdam Altarium & Ecclesiarum Monasterio Cluniac. facta per Bernardum de Barollio Militē strenuum, Vxorem eius Mateldim & Filios eius Ingerrandum, M Vuidonem, Eustachium & Bernardum & Altuidim Filiam 1138. Indict. 2. sub Sigillo Gaurini Ambianensis Episcopi.

Carta Bernardi Xantonens. Episcopi super discordia quæ vertebatur inter Petrum Archipresbyterum de Rochella, & Priorem Ayensem x. Kal. Octob. anno 1149. Romano Pontifice Eugenio, regnante in Francia Rege Ludouico eodem Duce in Aquitania. Testes Arnaudus Abbas gratia Dei, Iordanus Prior de Auesio, Aymericus Prior de Boet.

Confirmatio supradictæ Cartæ & omnium Ecclesiarum quas Ecclesia Cluniac. possidebat in Diocœsi Xantonensi, & earum rerum quas Dominus Isanbardus de Castro-Aillione Ecclesiæ

Ayensi dederat, per Bernardum Xantonensem Episcopum apud Xanton. 14. Kal. Iulij anno 1182. Romano Pontifice Lucio III. regnante in Francia Rege Philippo. Henrico Rege Anglorum gubernante Ducatum Aquitaniæ, per Ricardum Filium suum. Testes Bernardus Abbas Nantonij, Helias de Proncat. Prior de Ays &c.

Bulla C. miseratione diuina Portuensis & Sanctæ Rufinæ Episcopi, Apostolicæ Sedis Legati, qua ex mandato Domini Honorij Papæ Ecclesiam, Prioratum & Cânonicos Rochæ de Solutreio Diocœsi Matiscon. sub Regula Beati Augustini, propter eorum dissolutiones, & tepiditatem obseruantiæ disciplinalis, submittit Ecclesiæ & Monasterio Cluniacensi. Data Cister. anno Domini 1222. Kal. 4. Octobr.

Bulla Domini Pascalis Papæ Hugoni Abbati Cluniac. super exemptione pedagiorum pro tota Terra Cluniaci. Data Cabilone 4. Non. Februarij, Indict. 15. anno 1106.

Litera Ludouici Francorum Regis de associatione sibi facta à Monachis Cluniac. de S. Gengulpho. Actum publicè Parisius anno Verbi Incarnati 1166. regni nostri 29. Philippi Filij nostri natalis anno 1. astantibus in Palatio nostro. S. Comitis Theobaldi Dapiferi Regis. S. Guidonis Buticularij. S. Mathæi Camerarij. S. Radulfi Constabularij.

Sententia Petri Dei gratia Albanensis Episcopi ex Cardinalibus Romanæ Ecclesiæ in partibus Burgundiæ, ex præcepto Domini Gregorij Papæ Legati, qua confirmat Monasterium Cluniaci infra terminos suos, inhibet Dominis de Bianciduno, Berziaco, Buxeria, Seduno, Sagiaco & Oscella, ne aliquid in damnum Ecclesiæ Cluniac. agant, & Episcopo Matisconensi Landrico, & Gebuino Archiepiscopo Lugdun. intimat se ex parte Domini Papæ eos excommunicaturos, nisi à molestiis, quas Cluniacensibus Monachis inferunt, abstineant. Actum Ansæ apud S. Bernardum 8. Idus Februar. 1078. Indict. 2. In ea sententia fit mentio Vuarmundi Archiepiscopi Viennensis, qui ante dictum Cardinalem pro Cluniacensibus perorabat.

Carta Ioannis Comitis Cabilonensis, qua se constituit defensorem & protectorem eleemosynæ, quam Bernarda de Brechié fecit Ecclesiæ Cluniac. de iis quæ habebat apud Curdis, Busieres & Bargeserens. Laudantibus Thomæ Filio dictæ Bernardæ,

nardæ, Hugone de Sancto Priato Sorore Thomæ, & Beatrice Filia dictæ Bernardæ. Præsentibus Pontio Decano de Massilliis, & Guichardo Priore de Charrolles. Actum anno gratiæ 1218. mense Martio.

Carta B. Comitissæ Cabilonensis de pace facta inter Cluniacensem Ecclesiam & Radulfum de Bussy, sine data.

Litera Bartholomei de Branciduno Episcopi Quinque Ecclesiensis, qua ordinat de Sepultura corporis sui apud Cluniacum. Actum anno Domini 1234.

Bulla Domini Innocentij Papæ, Abbati & Conuentui Cluniac qua confirmat donum Grangiæ de Mercurij Curte, quam Nobilis Vir T.Comes Trecensis Ecclesiæ Cluniac. dederat caritatiuè. Dato Romæ apud S. Petrum 4.Non.Maij, Pontificatus anno 1.

Litera Ioannis Domini Villæ-Arduini 1209. mensis Augusti, per quam de consensu Domini Abbatis Cluniac. donat Molendinum & duos Campos iuxta Ecclesiam sanctæ Margaretæ.

Literæ confirmatoriæ Altaris de Turre super Maternam Rainaldi Remorum Archiepiscopi pro Ecclesia Cluniaci. Actum Rhemis anno Incarnati Verbi 1125. Indict. 3. regnante Ludouico Rege Francorum anno 18. Archiepiscopatus autem Domini Rainaldi anno 1.

Literæ Poponis Metensis Episcopi de confirmatione donationis Ecclesiæ de Thiecurth factæ Ecclesiæ Cluniac à Gerardo de Thiecurth. Actum Metis anno ab Incarnat. Domini M. XC. III. Indict. 1. regnante Rege Henrico Duce, Theoderico in Lotharingia Comite Folmaro, subnotata est hæc carta per manum Andreæ Cancellarij.

Compositio facta inter Priorem de Mortua-Aqua & homines ad illam Ecclesiam pertinentes 1188.

Notitia permutationis factæ inter Hugonem Cluniac. Abbatem & Iosseranoum Grossum Branciduni Dominum, qui remisit Ecclesiæ Cluniac. Castrum suum de Botauant, & Villam de Brey & de Contuberto de suo libero allodio pro mille & quingentis marchis argẽti, & quadraginta libris Diuionens. pro Druelleriis, & Dominus Abbas vltra dictas summas cessit ei domum suam de Bellomonte Cabilonens. Diocœsis, & Grangiam suam S. Desiderij. Cuius permutationis laudatores fuerunt Domina de

Brancione Vxor dicti Iosseranni, & Henricus eorum Filius sub Sigillis Aymonis Matisconensis Episcopi, & Vuilelmi Cabilonensis Episcopi. Acta mense Martio 1236.

Carta de pactione inter Ecclesiam Cluniacensem & Hugonem Discalciatum, super constructione Castri cuiusdam in Monte Auoto, contra Ecclesiam Cluniac. & munitione Castri Clarummane, Clermatin, facta à Monachis, per quam pactionem tempore Petri Abbatis Cluniacensis, munitiones illæ ex vtraque parte euersæ sunt, mediante seniore Hugone de Berziaco; postea cum lis denuò orta esset tempore Rodulfi Abbatis eodem Hugone de Berziaco mediante, pactiones pristinæ iteratæ sunt, & additum quòd Monachi possint claudere muris & munitionibus Domum & Burgum de Massiliis & querimoniam facere de pedagio quod dictus Hugo Discalciatus constituit in Terra Cluniaci 1173. regnante Ludouico Rege Francorum anno 1. electionis Domini Rodulfi Abbatis.

Literæ de obligatione quam fecit Renaudus Dominus de Busseria Ecclesiæ Cluniaci, de bonis quæ habebat in Valle d'Ardre. Fideiussores debiti, Guillelmus Dominus de Digonia, & Hugo Frater eius. Robertus Dalmatij & Gaufridus Viridis Milites, sub Sigillo Guillelmi Domini de Digonia 1243. mense Februario.

Diffinitiua sententia lata à Geraldo Engolismensis Ecclesiæ Episcopo, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legato super Ecclesiis de Morlano, inter Guidonem Lascurrensem Episcopum, & Monachos Clunienses, ex præcepto Domini Papæ Paschalis M. C L X.. X V I I. Indict. X.... Ludouico Rege Francorum ....

Carta Gaufridi Petragoricensis Episcopi, continens confirmationem donationis Ecclesiæ S. Ioannis de Rochenac Ecclesiæ Cluniac. factæ per Rainaldum Episcopum Petragoricensem eius prædecessorem, 8. Kal. Nouembr. anno verò ab Incarnatione Domini I I I I. I I I. Epacta 3. concurrente 4. Indict. 6. præsidente in Sede Romana Domino Innocentio Papa, Ludouico Rege in Francia regnante, atque Aquitanorum Duce existente.

Epistola Patris Fr. F. Abbatis Noui Monasterij Pictauensis P. Rothomagensi Archiepiscopo 1238. per quam Ecclesiam Cluniac. Matrem suam appellat.

Bulla

Bulla Domini Innocentij Papæ confirmatoria concordiæ factæ inter Abbates Cluniac. & Noui Monasterij Pictauens. ex vna & Episcopum & Capitulum Pictauens. ex altera super exemptione Noui Monasterij data Lateran. 6. Kal. Martij, Pontificatus anno 15.

Litera concordiæ inter Abbatem & Conuentum Noui Monasterij Pictauens. & Abbatem & Conuentum Cluniac. sub Sigillo Hulrici Abbatis Noui Monasterij anno 1211.

Testificatio Hulrici Abbatis & Conuentus Noui Monasterij Pictauen. ad I.... Papam de subiectione & obedientia quam debent Ecclesiæ Cluniac. sine data.

Carta per quam Dalmatius Li Hongres inuadiauit decimam suam de Cortambley. S. Abbati Cluniac. sub Sigillo H. Matisconensis Episcopi 1234. mense Ianuarij.

Homagium Renaudi de Busseria Militis, Hugoni Cluniac. factum 1243. mense Ianuario, sub Sigillo. S. Matiscon. Episcopi.

Homagium Dalmatij dicti Vngarus Militis, Abbati & Ecclesiæ Cluniac. de eo quod habebat in Parrochia S. Hypoliti & vltra Guiam 1244. mense Iulij, sub Sigillo. S. Matiscon. Episcopi.

Carta de feodo Ioceranni de S. Alban de rebus iis quas habebat in Parrochiis de Triuiaco, & de Curtilibus, laudante Beatrice eius Vxore sub Sigillis G. Episcopi Eduensis & H. Episcopi Matiscon. 1234. mense Maio.

Carta Monachorum Moissiacensium, per quam petunt à Domino Guillermo Abbate Cluniac. post mortem R. eorum Abbatis, vt eis eligat Abbatem. Datum apud Moissiacum anno Domini 1245.

Carta R. Abbatis Moissiacensis H. Abbati Clun. de obedientia ab eo debita Ecclesiæ Cluniac. Datum Cluniaci 1243.

Confirmatio facta à Guillermo Abbate Cluniac. electionis Fratris Aldemari Monachi, Cellerarij Aureliacensis in Abbatem Figiacensem, à Decano Infirmario Figiacensi & Priore Garderiaci factæ, sub Sigillo Hugonis Episcopi Claromontensis 1244. mense Ianuarij, præsentibus Iacobo Priore Marcigniaci & aliis.

Litera Fulconis Monasterij Noui Pictauens. Abbatis, ad Wilermum Cluniac Abbatem, vt dictum Monasterium nouum protegat ab oppressionibus inimicorum. Data die Veneris ante Lætare Ierusalem anno Domini 1245.

Litera

Litera Bertrandi Abbatis Aureliacensis, ad Abbatem Cluniac. qua ei commendat Aldemarum Cellerarium Aureliacensem quem Monachi Figiacenses sibi in Abbatem elegerant. Data Aureliaci 3. feria post Epiphaniam anno Domini 1245.

Carta compositionis factæ inter Cluniacensem & Balmensem Ecclesias Theobaldo Balmensi Abbate, sine data.

Carta de compositione & pace inter Hugonem Abbatem Cluniac. & Oddonem Abbatem Balmensem 1239. in crastino Pentecostes.

Compositio facta inter Nariodum Episcopum Eduensem ex vna, & Ecclesiam Cluniac. ex altera, mediantibus R. Albanensi Episcopo Apostolicæ Sedis Legato, Humbaldo Antisiodorensi Episcopo & W. Niuernensi Comite, anno Incarnationis 1109. sub Domno Paschali Papa 2. regnante Ludouico Francorum Rege, in præsentia Pontij Abbatis Cluniac.

Carta compositionis inter Dominum Simonem de Luziaco, & Ecclesiam de Maebria, sub Sigillo Hugonis Eduensis Episcopi, sine data.

Litera Stephani Episcopi Eduensis, qua promittit Ecclesiam Cluniac. & res omnes ad eam pertinentes, ab iniquorum infestatione defendere, sine data.

Donatio Wilanci Sedunensis Ecclesiæ Episcopi, Eeclesiæ Beati Petri de Altapetra, de rebus dictæ Ecclesiæ, quas in proprio tenebat, sub Sigillo Widonis Archiepiscopi Viennensis, Apostolica authoritate Bisuntinæ Sedis Vicarij. Acta hoc anno 1107. Incarnationis Domini Indictione quintadecima.

Litera Bosonis Episcopi Cathalaunensis, de discordia quæ erat inter Ecclesiam de Tribus Fontibus, & Ecclesiam de Bando Villari, sine data.

Vadimonium Barnerij de Drée Militis, de iis omnibus quæ habebat apud Giureium. Testis Guido Dominus de Verge, sine data.

Litera R. Arelatensis Archiepiscopi Conuentui Cluniac. scripta, super recuperatione Prioratus S. Geruasij in Diocœsi Arelatensi siti, qui ad Ecclesiam Cluniac. spectabat, sine data.

Carta Wilermi Comitis Forcalcherij, de donatione quam fecit Ecclesiæ Beatæ Mariæ de Podio de Ganegobre, anno 1206. die 15. ante festum S. Ioannis Baptistæ.

Carta

Carta Amelij Episcopi Tholosani, per quam restituit Ecclesiæ Cluniaci in manu Domini Pontij Abbatis, Ecclesiam Sanctæ Columbæ in territorio Tholosano, laudantibus Canonicis Tholosanis, Vicecomite Atton. Bernardo, Petro Remundo & Vxore eius Adela, quæ prædicti Abbatis Soror erat. Præsentibus Raymundo Ausciorum Archiepiscopo & aliis. Actum apud Sanctam Eulaliam prope Carcassonam anno ab Incarnatione Domini 1110. sub Domno Pascali Papa secundo, regnante Ludouico Rege Francorum.

Litera Humberti Valentinensis Episcopi, per quam Priori S. Marcelli in Prouincia dat decimas S. Priuati, sine data.

Carta de societate mutua inter Archiepiscopum & Capitulum Ecclesiæ Lugdun. & Abbatem & Conuentum Cluniac. sub Sigillis Ioannis Archiepiscopi Lugd. & Hugonis Abbatis Cluniac. sine data.

Carta Ferrandi Dei gratia Regis Castellæ & Toleti, & Berengariæ Reginæ eius Matris, per quam trecentos aureos annuos donant Monasterio Cluniac. super Salinis de Attentia, sine data.

Litera Wilelmi Burdigal. Archiepiscopi, per quam confirmat Ecclesiæ Cluniac. ea omnia quæ Prædecessores sui Archiepiscopi Burdigalensis ei dederant. Datum apud S. Ioannem Angeriacensem 7. Kal. Iulij 1182. Rom. Pontif. Lucio III. existente. Philippo Rege in Francia regnante. Henrico Rege Anglorum Ducat. Aquit. gubernante per Ricardum Filium suum.

Carta Adefonsi Imperatoris Hispaniarum & Berengariæ eius Vxoris, per quam Ecclesiæ & Conuentui Cluniac. donat Ecclesiam S. Vincentij de Salamantica, in manu Domini Guigonis Rom. Eccles. Cardinalis & Legati, laudante Sancio Imperatoris Maiori Filio; præsentibus Toletano Archiepiscopo, Petro Compostellano Archiepiscopo, Petro Secobiensi Episcopo, Petro Palentino Episcopo, Berengario Salamanticensi Episcopo, Roderico Gomes, Pontio de Cabreria Comite &c.

Carta Stephani Anglorum Regis, per quam manerium suum de Ledegba, de proprio dominio suo, dat Ecclesiæ & Monasterio Cluniac. pro centum marchis argenti, quas Rex Henricus Auunculus & Antecessor eius, pro anima Patris sui, Aui dicti Stephani Regis dicto Monasterio donarat, anno Incarnationis

Dominicæ 1136. regni sui primo. S. Stephani Regis. S. Mataldis Reginæ. S.Eustachij Filij Regis. S.Henrici de Suilly &c.

Confirmatio Henrici Regis Anglorum, pro remedio animæ suæ & vxoris suæ Matildis, & pro salute Filij sui Wilelmi, & Filiæ Matildis, donationis Ecclesiæ Sanctissimæ Trinitatis, quæ est in Lautona à Wilelmo Penerollo eiusdem Ecclesiæ Fundatore factæ, sine data.

Concessio Ecclesiæ Cluniac. ab Hugone Vlmi & Castricanini Domino facta; per quam promittit Ecclesiæ S. Christophori de Castrocanino; quod nullus deinceps haberet furnos & molendina infra Plastrearia Castricanini. Actum 1222. mense Februario.

Carta Theobaldi Comitis Trecensis Palatini, qua donat Ecclesiæ Sanctæ Margaretæ, quæ est Cella Ecclesiæ Cluniacensis, Grangiam quæ dicitur Merelicultis pro salute Patris & Matris & Fratris sui. Actum anno Verbi Incarnati 1198. Data per manum Galterij Cancellarij.

Carta donationis Ecclesiarum de Borbona, de lintis, & de lintellis Ecclesiæ Cluniaci per Atonem Ecclesiæ Trecensis Episcopum, sine data.

Carta Alaidis, Matris Ducis Burgundiæ de domo de Troant, quæ redire debet ad Cluniacum post decessum dictæ Alaidis 1235. mense Iunio.

Carta Hugonis Domini Vergiaci, per quam dat Ecclesiæ & Fratribus Cluniacens. homines suos quos habebat apud Villam Giuriacum, quam occasione Ducis guerræ, homines eius combusserant, anno 1187. regnante Philippo Rege Franciæ, Hugone Duce Burgundiæ, & Stephano Eduensi Episcopo. Testes Dominus Hugo & Vxor eius. Domina Gilia & Simon Frater eius.

Literæ Hugonis Ducis Burgundiæ, per quas pollicetur Stephano Abbati cluniaci, se redditurum bona fide Ecclesiæ Cluniac. Domum de Troant immunem ab omnibus debitis post decessum Alaidæ Matris suæ, cui ad vitam eius concessa fuerat dicta Domus. Actum est anno Domini 1235. mense Iunio sub Sigillo R. Lingonensis Episcopi.

Carta Artaudi Albi Vicecomitis, de quittatione earum omnium rerum quas habebat, vel habere poterat in toto honore

de

de Amberta, vſque ad aquam de Changiaco quæ dicitur Teſſora, & in tota villa de Torziaco. Actum apud Ambertam in præſentia Domini Theobaldi Cluniac. Abbatis, cui quittatio illa facta fuit anno àb Incarnatione Domini 1180. 1. die menſis Septembris regnante Francorum Rege Philippo primo anno, & Domini Theob. Venerabilis Cluniacenſis Abbatis primo promotionis anno. Teſtes Hugo Sacriſta Cluniac. Artaudus Prior Cariloc. Durannus Prior S. Victoris. Iomarus de Varennes. Petrus Decanus de Torziaco. Pontius de Caſtello. Petrus de Carnant. Radulphus de Spinatia, & Dalmatius Frater eius. Dalmatius de S. Albondo.

Carta diuiſionis Parrochiæ de Rue à Ricardo Ambianenſi Epiſcopo facta 1207. menſe Maio.

Carta de pace inter Eccleſiam de Cluniaco & Monaſterium S. Egidij, continens donationem obedientiæ de Limant facta Monaſterio Cluniac. à Petro Abbate S. Egidij. Actum M. C. XXXII. tempore Domini Innocentij Papæ 2. anno quoque eius ſecundo regnante Ludouico Francorum Rege, ipſo quoque Domino Papa Innocentio præſente, Epiſcopis Albanenſ. M. Ioanne Cremenſi. Hugo Epiſcopo Antiſiodorenſi, Aymerio Cancellario, Gregorio Diacono Cardinali Romano. Romano Cardinali Diacono. Huius rei teſtes ſunt Raymundus Abbas S. Priuati &c.

Carta donationis Abbatiæ S. Pontij, Eccleſiæ Cluniac. facta à Rainbaldo quodam, laudantibus Filiis & Nepotibus ſuis in manibus Domini Hugonis Abbatis Cluniac. ſub ſignis dicti Rainbaldi Epiſcopi de Auinion. Wilelmi Gardilon. Ponci & Aicardi, qui omnes dictam donationem firmauerunt, ſine data.

Carta Richerini Epiſcopi Tullenſis, per quam confirmat Eccleſiæ Cluniac. donationem Cellæ Fondonenſis, aliàs Frundenſis, quam olim dictæ Eccleſiæ fecerat Vir Illuſtris Odoinus; quæ confirmatio facta fuit Pontio Abbati Cluniac. Tulli in Synodo generali in maiori Eccleſia S. Protomartyris Stephani 1109. Ordinationis verò dicti Richerini 4. Indictione 4. Epacta 9. concurrente 6. imperante Henrico IV. regnante Domino Ieſu Chriſto fœliciter Amen. S. Richerini Epiſcopi. S. Theomari Abbatis S. Manſueti. S. Vdrici Abbatis S. Apri. S. Theoderici de S. Hylario. S. Theoderici de Caluomonte. S. Galterij &

Theoderici Fratris eius de Viretes.

Iudicium Guichardi Prioris S. Elenci, Petri Præcentoris & Humberti Pœnitentiarij Lugdun. ab Innocentio Papa Delegatorum super querelis quæ inter Priorem & Domum Marciniacensem, & Simondum Dominum Sinemuri vertebantur. Actum apud Abraellam die Mercurij post Octauas Pentecostes 1218.

Carta facti pro Ecclesia Cluniaci contra Menatenses per Archiepiscopum Lugdun. Actum Lugduni in domo Archiepiscopi, anno Dominicæ Incarnationis 1108. mense Octobri, præsentibus istis P. Matisconensi & B. Bellicensi Episcopis. P. de Balma Abbate Ambroniaci. I. de Vaures. S. de Sandrens. P. de Boteon.

Carta iudicij lati per Magistrum Gaufridum Priorem Podiolenij Monachum Ordinis Cluniac. & Magistrum Petrum de Castris Priorem de Suira Arbitros electos super querelis quæ inter Ecclesiam Cluniac. & Priorem S. Egidij vertebantur, anno Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi 1245. Pontificatus Domini Innocentij Papæ 4. anno 3. Indict. 3. mensis Iulij die 8. sub Sigillo Benedicti Episcopi Massil.

Litera obedientiæ ab Henrico Priore S. Maioli Papiniensis Domini Abbatis Cluniac. in Lombardia Camerarij ad Abbatem Cluniac. scripta. Actum Lugduni anno Incarnationis Dominicæ 1245. prima die intrante Iulio.

Litera ad Abbatem Cluniac. Guillelmum, à Guillelmo S. Victoris Abbate scripta, pro censa domus de Vallenceos. Lugduni 1245. mense Iulio.

Litera à R. Archiepiscopo Lugdun. & S. eiusdem Ecclesiæ Decano ad Dominum Innocentium Papam scripta super causa, quæ inter Ecclesiam Cluniac. & Abbatem Menatens. vertebatur ratione subiectionis & obedientiæ, sine data.

Carta dicti Archiepiscopi ad Episcopum Claromontensem, & Archiepiscopum Bituricensem scripta, qua testatur se pronuntiasse in fauorem Ecclesiæ Cluniac. contra Menatensem Abbatem pro obedientia & subiectione quam debebat dictæ Cluniac. Ecclesiæ.

Carta Iosseranni Grossi Domini Branceduni, qua exceptis aliis rebus quas antiquitùs acceperat ab Ecclesia Cluniac. in feudum scilicet prata de Nocerois fatetur se recepisse à Domino

Stephano

Stephano Abbate Cluniac. in feodum quidquid habebat apud Flagiciacum, & in tota valle de Sirons, & in valle de Maciaco Nemus de Sorplate, & Nemus de Monte Audon & locumqui dicitur Dens Turgi, & Nemus de Ispanin. Actum anno gratiæ 1234. mense Ianuario.

Notitia Ioceranni Grossi Domini Branceduni, de rebus quas Iocerannus de Nauton Miles ab Ecclesia Cluniac. tenebat in feodum. Actum anno Domini 1234. mense Augusto.

Carta Quittationis decimæ de Mossenes facta Ecclesiæ Cluniac. per Iosserannum le Merle, sub Sigillo Iosseranni Domini Branceduni 1234. mense Februario.

Carta donationis decimæ de Aynart Ecclesiæ Cluniac. facta ab Hugolino de Petra-Campi Domicello, sub Sigillo Guillermi Cabilonensis Episcopi 1234. mense Martij.

Notitia Ioceranni Domini de Branceduno, de rebus quas Guillermus de Losiaco Miles, tenebat in feodum ab Ecclesia Cluniac. videlicet Casamentum Domini Guillermi de Sauf. Domini Gaufredi de Cros. Domini Girardi de Viliaco Præpositi de Sessonay. Iosseranni Lou-Rost Præpositi d'Vxelles, & Domini de Viriseto. Item laudam illorum de Digonia, decimam de Curtis, Coruetas de S. Etadio, de Vallibus & de Montonia. Item Montem de Montenay, & quidquid iuris idem Guillermus habebat vel habere poterat, à Gradona vsque ad Guiam, excepto feodo Domini Sarciaci. Actum festo Beati Vrbani anno Domini 1234.

Carta Iosseranni Grossi Domini de Branceduno, qua testatur Achardum de Maciaco hominem & fidelem suum vendidisse Ecclesiæ Cluniaci, quidquid habebat in Parrochia de Besomay & S. Vincentij de Pratis. Laudantibus Domeiona eius Vxore, Aicardo & Guirardo Filiis eius, & de consensu dicti Domini Branceduni; de cuius feodo & casamento ea omnia erant. Datum in Cœna Domini anno Domini 1236.

Carta de inuadiatione terræ Domini Iosseranni de Nanton circa S. Iangulphum, & in territorio Garciaci Ecclesiæ Cluniaci facta, in manibus Stephani Abbatis Cluniac. sub Sigillo Ioceranni Domini de Branceduno. Actum anno Domini 1236. mense Iulio.

Homagium Domini de Serciaco, Stephano de Berziaco Ab-

bati Cluniac. factum, de omni quod possidebat à Barta Sarciaci, vsque ad portas Villæ Cluniac. Actum Cluniaci feria quarta infra octauas Ascensionis Domini, anno Domini 1232. mense Maio, sub Sigillo Ioceranni Grossi Domini Branceduni & Castellani Domini Reginaldi in Burgundia.

Homagium Acardi Militis de Maciaco, de rebus quas in feudum tenebat ab Ecclesia Cluniaci, sub Sigillo Ioceranni Grossi, qui Acardum Fratrem & fidelem suum vocat. Actum anno Domini 1232. mense Iunij.

Carta super quarta parte decimæ de Froges & Domnæ Petræ, quam in feodum accepit ab Ecclesia Cluniac. Ioannes de Chainiaco Miles, sub Sigillo Aymonis Episcopi Matisconensis. Actum anno Domini 1236. mense Martio.

Donatio Ecclesiæ Altæ-Petrensis, Monasterio Cluniac. facta à Guillelmo Bisuntinensi Archiepiscopo, ad preces Walcherij Prioris Gigniacensis, sine data.

Carta Humberti Archiepiscopi Bisuntini, qua guerpit Ecclesiam de Domno Martino Ecclesiæ de Alta Petra, quam Landricus Archidiaconus de Varax occupabat & detinebat. Actum anno Dominicæ Incarnationis 1143. Testes Aurelius Archidiaconus de Salins. W. de Arguel. Stephanus de Foucheres Canonicus & multi alij.

Donatio Ecclesiæ S. Ioannis Euangelistæ de Veana, Lamberto Priori de Alta-Petra ab Humberto Archiepiscopo Bisuntinensi facta. Testes sunt Petrus Abbas S. Vincentij. Guichardus Prior S. Pauli &c.

Donatio quam Robertus Lingonensis Episcopus fecit Cluniac. Fratribus de Ecclesia de Arcu. Acta sunt hæc Gregorio Papa existente, Philippo regnante, Roberto Lingonensi episcopante, Stephano Cancellario dictante, sine data.

Compositio facta inter Hilduinum Lingonensem Episcopum & Ecclesiam Cluniac. super decimis de Ieureio. Actum anno Domini 1200

Carta de compositione facta inter Gualterum Episcopum Cabilonensem & Ecclesiam Cluniac. super Ecclesia Castri Capellæ. Testes Gualterius Episcopus Cabilonensis. Albertus Prior Cluniaci. Wigo Cantor Matiscon. Hugo de Viliaco Can. Gualterius de Losiaco Can. Petrus de Burniaco. Arduuinus de Lordano

Lordano. Actum hoc est anno ab Incarnat. Domini 1142.

Carta Payni de Pierreclou super morte Filij sui, sub Sigillo Officialis Matiscon. Actum anno Domini 1237. mense Decembri.

Iudicium Stephani Prioris Siluiniaci, tenentis Castrum Berziaci, super querela quam Paganus de Petra Clausa, Guido eius Filius, & Petrus de S Laurentio eius gener versus Ecclesiam Cluniac. mouerant, occasione occisionis Iacobi Filij dicti Pagani; cuius iudicij fideiussores fuerunt ex parte Ecclesiæ Cluniac. Iosserannus de Marziaco Miles. Durannus Præpositus de Blauasco, Gaufridus eius Frater. Ex parte Pagani de Petra-clausa & suorum, Dominus Maiolus de Vinzelles, Dominus Guygo de Brueria, Dominus Hugo de Chaintrié Miles, & Guigo de Vincelles Domicellus. Actum anno Domini 1229. mense Augusti.

Venditio Hugoni Cluniac. Abbati facta, per Andream de Vers Domicellum, Helizabet Vxorem suam & Beatricem Matrem suam, de Manso suo qui dicitur Martelon situm iuxta villam de Brey 1238. mense Maio.

Literæ Sacramenti hominum de Charitate, de non inferendo damno, aliquo tempore Ecclesiæ Cluniac. præstiti in ciuitate Niuernis, in præsentia Domini Comitis Wilelmi, & Domini Hugonis Episcopi Altisiod. & Domini Fremundi Episcopi Niuernensis & Domini Anthonis Episcopi Trecensis, & Geruasij Abbatis S. Germani.

Carta Guillelmi Cabilonensis Episcopi, ad Nobilem Virum Petrum d'Escrille, qua ei significat Nobiles Viros Wilelmum Dominum de Digonia, Ansellum de Peureria & Gualterium de Saluiangiis Milites, testimonio veritatis confessos fuisse, quòd Wilelmus de Rossillon Domicellus Frater dicti Episcopi dedisset Ecclesiæ Cluniaci decem solidos Cluniac. sub Sigillo dicti Episcopi 1233. mense Decembri.

Werpitio Wilelmi de Chiuinon, Matris suæ & Fratrum suorum, Deo & Ecclesiæ Cluniac. de omni iure quod habebant in præposito de Barchasere & in omni progenie eius, sub Sigillo Wilelmi Comitis Cabilonensis, sine data.

Carta Aymerici Aluernorum Episcopi, super compositione pacis nuper inter ipsum & Ecclesiam Cluniac. & Canonicos Claromontenses initæ, super quibusdam Ecclesiis 1131. anno 2.

Pontific.

Pontific.Domini Papæ Innocentij II. regnante Rege Francorum Ludouico in die festiuitatis S. Mathæi Apostoli. Testes Rogerius Abbas S. Genesij, Hubertus Prior Celsiniac. Stephanus Prior S.Flori, Hildinus Prior de Volta, Eustachius Prior de Riuis, Petrus Prior de Amberta, Petrus Prior de Bort.Hugo Prior de Nigrostabulo.

Carta Petri Diaconi Cardinalis, super querela quæ vertebatur inter Ecclesiam Cluniac.& Capitulum Claromont. assidentibus Archiepiscopo Bituricensi, & Episcopis Antissiodor. & Niuern... sine data.

Notitia Hugonis Domini Brecarum, de rebus quas Domus de Mosteret habebat in Castro suo d'Arcy 1177.

Carta controuersiæ inter Simonem Priorem de Marmessa,& Ricardum Capellanum de Castro-Villano. Actum in præsentia Walteri Lingonensis Episcopi, anno Verbi Incarnati 1173. regnante Ludouico Rege, Odone Duce Burgundiæ, Hugone Brecarum Castrum Villanum viriliter regente.

Iudicium Roberti Cabilonensis Episcopi,& Gualterij Abbatis S. Petri, super querela supradicta, anno Domini 1180.

Confirmatio Abbatiæ S. Stephani de Braunia Ecclesiæ Cluniac.facta à Petro Santonensi Episcopo M. C. X. apud S. Eutropium, in præsentia Domini Petri Abbatis anno 1. Ordinationis Domini Petri Episcopi.

FINIS.

75